

USTAVNI SUD
BOSNE I HERCEGOVINE

674

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3059/14**, rješavajući apelaciju **Konstantina Savića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 15. juna 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Konstantina Savića**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji se vodio pred Okružnim tužilaštvom u Doboju pod brojem T15 Kt 0000366 09, a koji je okončan Presudom Okružnog suda u Doboju broj 97 0 K 015287 14 Kž od 21. augusta 2014. godine.

Nalaže se Vladi Republike Srpske da, u skladu s članom 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantu **Konstantinu Saviću** u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke isplati iznos od 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku uz obavezu da, nakon isteka tog roka, plati apelantu **Konstantinu Saviću** zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se Vladi Republike Srpske da, u skladu s članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri

mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Konstantin Savić (u daljnjem tekstu: apelant) podnio je 2. jula 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u postupku koji je, nakon podnošenja apelacije, okončan Presudom Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 97 0 K 015287 14 Kž od 21. augusta 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda je zatraženo 23. januara 2015. godine, a od Osnovnog suda u Tesliću (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) i Okružnog javnog tužilaštva u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružno tužilaštvo) 18. januara 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Okružni sud je dostavio odgovor na apelaciju 2. februara 2015. godine, a Osnovni sud i Okružno tužilaštvo 1. februara 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelant je 10. aprila 2009. godine saslušan u svojstvu osumnjičenog u Policijskoj stanici Teslić (u daljnjem tekstu: PS Teslić) u vezi s lažnom dojavom da je tog dana (10. aprila 2009. godine) NN lice u SŠC "Jovan Dučić" unijelo tri bombe, te da se u toaletu SŠC "Jovan Dučić" nalazi bomba.

6. U periodu od 10. aprila 2009. godine do 26. maja 2009. godine u PS Teslić i Okružnom tužilaštvu saslušano je više lica u svojstvu svjedoka u vezi s navedenim događajem od 10. aprila 2009. godine.

7. Okružno tužilaštvo je 6. novembra 2013. godine podiglo optužnicu protiv apelanta broj T15 0 Kt 0000366 kojom je apelantu stavilo na teret da je počinio krivično djelo lažno prijavljivanje krivičnog djela iz člana 364. stav 1. Krivičnog zakona Republike Srpske (u daljnjem tekstu: KZRS).

8. Presudom Osnovnog suda broj 87 0 K 015287 13 K od 7. februara 2014. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda broj 87 0 K 015287 14 Kž od 21. augusta 2014. godine, apelant je zbog nedostatka dokaza oslobođen optužbe da je u vrijeme, na mjestu i na način opisan u izreci presude učinio krivično djelo lažno prijavljivanje krivičnog djela iz člana 364. stav 4. KZRS.

9. Presuda Okružnog suda broj 87 0 K 015287 14 Kž od 21. augusta 2014. godine dostavljena je apelantovom punomoćniku 15. septembra 2014. godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant u apelaciji navodi da je apelaciju podnio zbog "[...] navodne povrede prava: čl. II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine, čl. 6. i 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda" (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

11. Ističe da je 10. aprila 2009. godine lišen slobode da bi kao osumnjičeni u policijskoj stanici bio ispitan, te da je nakon toga policija prikupila izjave svjedoka. Dalje navodi da je Okružno tužilaštvo podiglo optužnicu protiv njega 6. novembra 2013. godine, koja je potvrđena 14. novembra 2013. godine, te da je u vrijeme podnošenja apelacije bio u toku postupak pred Okružnim sudom po žalbi protiv Presude Osnovnog suda broj 87 0 K 015287 13 K od 7. februara 2014. godine. Stoga je, kako apelant navodi, "na njemu veliki teret da mu pet godina visi optužba na vratu zbog koje ne može izvaditi ni uvjerenje da se protiv njega ne vodi krivični postupak" i nesumnjivo mu je povrijeđeno pravo da se o optužbi protiv njega odluči u razumnom roku.

12. Apelant je zatražio da mu se dosudi naknada nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku i neosnovanog lišenja slobode.

b) Odgovor na apelaciju

13. Okružno tužilaštvo, Osnovni sud i Okružni sud su u odgovoru na apelaciju istakli da su neosnovani apelantovi navodi o nedonošenju odluke u razumnom roku navodeći da je optužnica protiv apelanta podignuta 6. novembra 2013. godine i potvrđena 14. novembra 2013. godine, a da je postupak pravosnažno okončan presudom Okružnog suda od 21. augusta 2014. godine, dakle za devet mjeseci od potvrđivanja optužnice.

V. Relevantni propisi

14. U **Krivičnom zakonu Republike Srpske** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06) relevantne odredbe glase:

Lažno prijavljivanje krivičnog djela

Član 364.

(1) *Ko prijavi neko lice da je učinilo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, a zna da to lice nije učinilac, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.*

(2) *Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko podmetanjem tragova krivičnog djela ili na drugi način izazove pokretanje krivičnog postupka zbog krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti protiv lica za koje zna da nije učinilac tog djela.*

(3) *Ko sam sebe prijavi da je učinio kakvo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako ga nije učinio, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.*

(4) *Kaznom iz stava 3. ovog člana kazniće se i ko prijavi da je učinjeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako zna da to djelo nije učinjeno.*

15. U **Zakonu o krivičnom postupku Republike Srpske** ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 53/12) relevantne odredbe glase:

Pravo na suđenje bez odlaganja

Član 13.

(1) *Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred nezavisan i nepristrasan sud i da mu bude suđeno bez odlaganja.*

(2) *Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zloupotrebu prava koja pripadaju licima koja učestvuju u postupku.*

(...)

Prava i dužnosti tužioca

Član 43.

(1) *Osnovno pravo i dužnost tužioca je otkrivanje i gonjenje učinilaca krivičnih djela.*

(2) *Tužilac ima pravo i dužnost da:*

a) *odmah po saznanju da postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično djelo preduzme potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i sprovođenja istrage, pronalaženja osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih lica vezanih za pronalaženje osumnjičenog i prikupljanje izjava i dokaza,*

b) *sprovede istragu u skladu sa ovim zakonom,*

(...)

Naredba o sprovođenju istrage

Član 224.

(1) *Tužilac naređuje sprovođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo.*

(2) *O sprovođenju istrage donosi se naredba koja sadrži: podatke o osumnjičenom ukoliko je poznat, opis djela iz kojeg proizlaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela s navođenjem odredbe krivičnog zakona, okolnosti koje potvrđuju osnovu sumnje da je izvršeno krivično djelo i postojeće dokaze. U naredbi će tužilac navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba preduzeti.*

(3) *Tužilac donosi naredbu da se istraga neće sprovesti ako je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo, ako ne postoje osnovi sumnje da je prijavljeno lice učinilo krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.*

(4) *O nesprovođenju istrage, kao i o razlozima za to, tužilac će obavijestiti oštećenog i podnosioca prijave u roku od tri dana. Oštećeni i podnosilac prijave imaju pravo da podnesu pritužbu u roku od osam dana kancelariji tužioca.*

Sprovođenje istrage

Član 225.

(1) *Tokom sprovođenja istrage tužilac može preduzeti sve istražne radnje, uključujući ispitivanje osumnjičenog i saslušanje oštećenog i svjedoka, vršenje uviđaja i rekonstrukcije događaja, preduzimanje posebnih mjera koje obezbjeđuju sigurnost svjedoka i informacija i naređivanje potrebnih vještačenja.*

(2) *O preduzetim istražnim radnjama sastavlja se zapisnik u skladu sa ovim zakonom.*

Okončanje istrage**Član 233.**

(1) Tužilac okončava istragu kada utvrdi da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

(2) Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o sprovođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala, preduzeće kolegijum tužilaštva.

(...)

Pisana izrada presude**Član 303.**

(1) Presuda koja je objavljena mora se pisano izraditi u roku od 15 dana nakon objavljivanja, a u složenim stvarima, izuzetno u roku od 30 dana. Ako presuda nije izrađena u tim rokovima, sudija, odnosno predsjednik vijeća je dužan da obavijesti predsjednika suda zbog čega to nije učinjeno. Predsjednik suda će, po potrebi, preduzeti mjere da se presuda što prije izradi.

Odlučivanje u sjednici vijeća ili pretresu**Član 319.**

(1) Vijeće apelacionog odjeljenja donosi odluku u sjednici vijeća ili na osnovu održanog pretresa.

(2) Na pisanu izradu odluke donesene na sjednici vijeća primjenjuju se rokovi iz člana 303. stav (1) ovog zakona.

VI. Dopustivost

16. U skladu s članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu s članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome osporava, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

18. Prema članu 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i osnovnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

19. Apelant se obratio Ustavnom sudu navodeći da je krivični postupak koji se vodio protiv njega, koji je nakon podnošenja apelacije pravosnažno okončan presudom Okružnog suda od 24. augusta 2014. godine, trajao nerazumno dugo, tj. da nije okončan u razumnom roku, u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije. Ustavni sud naglašava da Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske (u daljnjem tekstu: ZKPRS) ne nudi osumnjičenom mogućnost da pitanje okončanja istrage u razumnom roku pokrene u okviru samog istražnog postupka pred redovnim sudom, niti ta mogućnost postoji nakon potvrđivanja optužnice kada se predmet nalazi u fazi odlučivanja pred sudovima. Stoga, u odnosu na navedeno, efektivan pravni lijek predstavlja jedino podnošenje apelacije Ustavnom sudu (vidi, npr., Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 451/15 od 10. novembra 2016. godine, stav 14, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba). U odnosu na te apelantove navode, Ustavni sud smatra da je apelacija, u smislu člana 18. stav (2) Pravila Ustavnog suda, dopustiva s aspekta prava na pravično suđenje u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

20. Konačno, apelacija u tom dijelu ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, zato što nije očigledno (*prima facie*) neosnovana, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

VII. Meritum

21. Apelant tvrdi da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku.

22. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

Relevantni principi

23. Prema konzistentnoj praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka, bez obzira na to da li se radi o odlučivanju o postojanju krivičnih optužbi ili građanskom pravu, mora se ocjenjivati u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Evropski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. februara 2002. godine, Izvještaj broj 2002-I, stav 38).

Period koji se uzima u obzir

24. Prema konzistentnoj praksi Evropskog suda, pri ocjeni razumnog roka, početak relevantnog perioda u krivičnim stvarima vezuje se za trenutak u kojem je lice koje je u pitanju postalo svjesno da je osumnjičeno za krivično djelo jer od tog momenta ima interes da sud donese odluku o postojanju te sumnje. Određivanje početka relevantnog perioda očigledno je u slučajevima u kojim je hapšenje prethodilo formalnoj optužbi (vidi Evropski sud, *Wemhoff protiv Njemačke*, Presuda broj 2122/64 od 27. juna 1968. godine, stav 19, *Dobbertin protiv Francuske*, Presuda broj 13089/87 od 25. februara 1993. godine, st. 9. i 138, te Ustavni sud, između ostalih, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2130/09 od 28. maja 2010. godine, stav 47, dostupna na www.ustavnisud.ba). Zatim, početak relevantnog perioda može se vezivati i za donošenje rješenja o provođenju istrage (vidi Evropski sud, *Nankov protiv Makedonije*, presuda od 29. novembra 2007. godine) ili kada su policijski organi preduzeli određene istražne radnje protiv apelanta (vidi Evropski sud, *Šubinski protiv Slovenije*, Presuda broj 19611/4 od 18. januara 2007. godine, stav 68).

25. Dalje, kao kraj relevantnog perioda uzima se trenutak u kojem je okončana nesigurnost u pogledu pravne pozicije lica koje je u pitanju. Pri tome, u krivičnom postupku odluka o optužnici, odnosno oslobađanje od optužbe ili odbacivanje optužbe moraju biti konačni. Konačno odlučivanje o optužbi može predstavljati i odustajanje od daljnjeg vođenja krivičnog postupka (vidi *Wemhoff*, stav 18). Najzad, ukoliko je u vrijeme podnošenja aplikacije Evropskom sudu postupak pred nacionalnim sudovima još uvijek u toku, zahtjevi suđenja u razumnom roku moraju biti ispunjeni sve dok ne bude donijeta odluka pred nacionalnim sudom (vidi Evropski sud, *Neumeister*

protiv Austrije, A 8 [1968]; 1 EHRR 313 i *Nibbio protiv Italije*, A 228-A [1992]).

26. Rukovodeći se navedenim principima, Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju početak relevantnog perioda vezuje za apelantovo saslušanje u svojstvu osumnjičenog u PS Teslić, tj. 10. april 2009. godine kao trenutak kada je apelant, kako to proizlazi iz apelantovih navoda, a što nije osporilo ni Okružno tužilaštvo u svom odgovoru, saznao da je osumnjičen za krivično djelo. Krivični postupak protiv apelanta okončan je presudom Okružnog suda od 21. augusta 2014. godine, kojom je potvrđena presuda Osnovnog suda od 7. februara 2014. godine.

27. Osim navedenog, Ustavni sud ukazuje na to da se, iako je odluka kojom je odlučeno o krivičnoj optužbi protiv apelanta donijeta 21. augusta 2014. godine, okončanje neizvjesnosti u kojoj se apelant nalazio vezuje za trenutak kada je on za tu odluku saznao, tj. za 15. septembar 2014. godine, pa Ustavni sud taj datum prihvata kao kraj relevantnog perioda. Stoga proizlazi da je relevantni period u konkretnom slučaju trajao pet godina i pet mjeseci.

Analiza razumnosti trajanja postupka

28. Iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu ne može se zaključiti da se u konkretnom slučaju radilo o krivičnom predmetu koji je pokretao složena pitanja kako činjenično tako i pravno. Naime, kako proizlazi iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu, dokazi na kojima je optužnica temeljena su iskazi svjedoka koji su prikupljeni u periodu od 10. aprila do 26. maja 2009. godine, dakle, neposredno nakon spornog događaja.

29. Dalje, sljedeći kriterij koji je potrebno ispitati je ponašanje stranaka u postupku. U vezi s tim, Ustavni sud, prije svega, naglašava da član 6. Evropske konvencije nalaže da sudski postupak treba biti brz, ali da uspostavlja i opći princip o pravilnom administriranju pravde. Da li su organi koji učestvuju u postupku uspostavili pravedan balans između tih principa ocjenjuje se prema okolnostima konkretnog slučaja (vidi Evropski sud, *Boddaert protiv Belgije*, Presuda broj 12919/87 od 22. septembra 1992. godine, stav 39).

30. Ustavni sud primjećuje da je, shodno principu akuzatornosti, odluka o pokretanju, obustavljanju i okončanju istrage u isključivoj nadležnosti tužioca. Također, tužilaštvo zakonska obaveza je da preduzme krivično gonjenje kada postoje dokazi da je počinjeno krivično djelo, te da vodi računa o rasvjetljavanju kako činjenica koje terete osumnjičenog tako i onih koje mu idu u prilog. Kolegij tužilaštva ovlašten je da preduzima mjere radi okončanja istrage u situaciji kada istraga nije okončana nakon šest mjeseci od donošenja naredbe o njezinom provođenju. Ustavni sud zapaža da odredbama ZKP nije propisano koliko istraga može trajati, odnosno do kada mora biti okončana u slučaju kada Kolegij tužilaštva preduzme potrebne mjere i radnje u svrhu njezinog okončanja, kao i koliko istraga može trajati, odnosno do kada mora biti okončana nakon preduzimanja tih mjera. Međutim, Ustavni sud smatra da se u svakom slučaju član 233. ZKPRS koji propisuje da tužilac okončava istragu kada nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno ne može tumačiti kao pravo tužilaštva da istragu može voditi neograničeno jer bi na taj način bilo dovedeno u pitanje jedno od osnovnih prava osumnjičenog, odnosno optuženog, da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odgađanja. Suprotno tumačenje iluzornim bi učinilo obavezu organa koji učestvuju u postupku da uspostave pravilan balans između principa da postupak mora biti hitan i da mora osigurati pravilno administriranje pravde.

31. U konkretnom slučaju, Ustavnom sudu nije predložen niti jedan razlog ili obrazloženje zbog čega je zbog spornog događaja koji se odigrao 10. aprila 2009. godine optužnica protiv apelanta podignuta tek 4. novembra 2013. godine, tj. nakon četiri

godine i sedam mjeseci. Naime, u svom odgovoru na apelaciju Okružno tužilaštvo nijednom riječju nije se osvrnulo na period do podizanja optužnice, već je samo navelo da je postupak nakon podizanja optužnice bio okončan u roku od devet mjeseci.

32. Dalje, iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu proizlazi da je nakon potvrđivanja optužnice u novembru 2013. godine Osnovni sud u veoma kratkom roku donio presudu 7. februara 2014. godine, a također i Okružni sud 21. augusta 2014. godine, te je drugostepena presuda dostavljena apelantovom braniocu 15. septembra 2014. godine.

33. Najzad, Ustavni sud nije mogao zaključiti da je apelant svojim ponašanjem doprinio dužini trajanja postupka. Naime, u dokumentima predloženim Ustavnom sudu nema ništa što bi uputilo na zaključak da je apelant izbjegavao, odugovlačio ili odbio postupati po eventualnim pozivima i naredbama kako Okružnog tužilaštva tako i redovnih sudova, odnosno da je preduzimao mjere i radnje koje su otežavale ili onemogućavale provođenje istražnih radnji, odnosno vođenje postupka nakon potvrđivanja optužnice.

34. Ustavni sud ukazuje na to da se u konkretnom slučaju radilo o predmetu koji nije pokretao složena činjenična i pravna pitanja, tj. dokazi na kojim se optužba u pretežnom dijelu temeljila, odnosno koji su i provedeni na glavnom pretresu, prikupljeni su neposredno nakon spornog događaja 2009. godine. Okružno tužilaštvo nije se izjasnilo o apelantovim navodima, a iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu nije moguće zaključiti da su postojali razlozi koji bi opravdali podizanje optužnice tek nakon četiri godine i sedam mjeseci nakon spornog događaja. Također, iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu nije moguće zaključiti da je postojao bilo koji razlog koji bi uputio na zaključak da je podizanje optužnice četiri godine i sedam mjeseci nakon spornog događaja bilo u službi pravilnog administriranja pravde, pa da je na taj način uspostavljen balans u odnosu na zahtjev da apelant u najkraćem roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odlaganja. Stoga, proizlazi da je trajanju postupka od pet godina i pet mjeseci u odlučujućoj mjeri doprinijelo Okružno tužilaštvo.

35. Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

36. Apelant je zbog dužine trajanja postupka tražio naknadu nematerijalne štete. U skladu s članom 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu. Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i osnovnih sloboda.

37. S obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se principima pravičnosti, Ustavni sud smatra da apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od 1.000,00 KM. Ovu naknadu je dužna platiti Vlada Republike Srpske s obzirom na sjedište suda i tužilaštva pred kojim je vođen predmetni postupak, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, uz obavezu da nakon isteka tog roka plati apelantu zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

VIII. Zaključak

38. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku kada je krivični postupak u

predmetu koji nije pokretao složena činjenična i pravna pitanja trajao pet godina i pet mjeseci, od čega u periodu od četiri godine i sedam mjeseci nadležno tužilaštvo nije preduzelo niti jednu radnju u svrhu apelantovog daljnjeg procesuiranja, a za to Ustavnom sudu nije ponuđen niti jedan razlog ili obrazloženje koji bi tu neaktivnost mogli opravdati.

39. Na osnovu člana 1, člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 3059/14**, rješavajući apelaciju **Konstantina Savića**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja
na sjednici održanoj 15. lipnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Konstantina Savića**.

Utvrđuje se povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku u postupku koji se vodio pred Okružnim tužilaštvom u Doboju pod brojem T15 Kt 0000366 09, a koji je okončan Presudom Okružnog suda u Doboju broj 97 0 K 015287 14 Kž od 21. kolovoza 2014. godine.

Nalaže se Vladi Republike Srpske da, u skladu s člankom 74. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, apelantu **Konstantinu Saviću** u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke isplati iznos od 1.000,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog kršenja prava na donošenje odluke u razumnom roku uz obvezu da, nakon isteka tog roka, plati apelantu **Konstantinu Saviću** zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom.

Nalaže se Vladi Republike Srpske da, u skladu s člankom 72. stavak (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Konstantin Savić (u daljnjem tekstu: apelant) podnio je 2. srpnja 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zbog nedonošenja odluke u razumnom roku u postupku koji je, nakon podnošenja apelacije, okončan Presudom Okružnog suda u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 97 0 K 015287 14 Kž od 21. kolovoza 2014. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Okružnog suda je zatraženo 23. siječnja 2015. godine, a od Osnovnog suda u Tesliću (u daljnjem tekstu: Osnovni sud) i Okružnog javnog tužiteljstva u Doboju (u daljnjem tekstu: Okružno tužiteljstvo) 18. siječnja 2017. godine da dostave odgovore na apelaciju.

3. Okružni sud je dostavio odgovor na apelaciju 2. veljače 2015. godine, a Osnovni sud i Okružno tužiteljstvo 1. veljače 2017. godine.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Apelant je 10. travnja 2009. godine saslušan u svojstvu osumnjičenika u Policijskoj stanici Teslić (u daljnjem tekstu: PS Teslić) u vezi s lažnom dojavom da je tog dana (10. travnja 2009. godine) NN osoba u SŠC "Jovan Dučić" unijela tri bombe, te da se u toaletu SŠC "Jovan Dučić" nalazi bomba.

6. U razdoblju od 10. travnja 2009. godine do 26. svibnja 2009. godine u PS Teslić i Okružnom tužiteljstvu saslušano je više osoba u svojstvu svjedoka u vezi s navedenim događajem od 10. travnja 2009. godine.

7. Okružno tužiteljstvo je 6. studenog 2013. godine podiglo optužnicu protiv apelanta broj T15 0 Kt 0000366 kojom je apelantu stavilo na teret da je počinio kazneno djelo lažno prijavljivanje kaznenog djela iz članka 364. stavak 1. Kaznenog zakona Republike Srpske (u daljnjem tekstu: KZRS).

8. Presudom Osnovnog suda broj 87 0 K 015287 13 K od 7. veljače 2014. godine, koja je potvrđena Presudom Okružnog suda broj 87 0 K 015287 14 Kž od 21. kolovoza 2014. godine, apelant je zbog nedostatka dokaza oslobođen optužbe da je u vrijeme, na mjestu i na način opisan u izreci presude učinio kazneno djelo lažno prijavljivanje kaznenog djela iz članka 364. stavak 4. KZRS.

9. Presuda Okružnog suda broj 87 0 K 015287 14 Kž od 21. kolovoza 2014. godine dostavljena je apelantovom punomoćniku 15. rujna 2014. godine.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

10. Apelant u apelaciji navodi da je apelaciju podnio zbog "[...] navodne povrede prava: čl. II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine, čl. 6. i 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda" (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

11. Ističe da je 10. travnja 2009. godine lišen slobode da bi kao osumnjičenik u policijskoj stanici bio ispitan, te da je nakon toga policija prikupila izjave svjedoka. Dalje navodi da je Okružno tužiteljstvo podiglo optužnicu protiv njega 6. studenog 2013. godine, koja je potvrđena 14. studenog 2013. godine, te da je u vrijeme podnošenja apelacije bio u tijeku postupak pred Okružnim sudom po žalbi protiv Presude Osnovnog suda broj 87 0 K 015287 13 K od 7. veljače 2014. godine. Stoga je, kako apelant navodi, "na njemu veliki teret da mu pet godina visi optužba na vratu zbog koje ne može izvaditi ni uvjerenje da se protiv njega ne vodi kazneni postupak" i nesumnjivo mu je povrijeđeno pravo da se o optužbi protiv njega odluči u razumnom roku.

12. Apelant je zatražio da mu se dosudi naknada nematerijalne štete zbog nedonošenja odluke u razumnom roku i neutemeljenog lišenja slobode.

b) Odgovor na apelaciju

13. Okružno tužiteljstvo, Osnovni sud i Okružni sud su u odgovoru na apelaciju istakli da su neutemeljeni apelantovi

navodi o nedonošenju odluke u razumnom roku navodeći da je optužnica protiv apelanta podignuta 6. studenog 2013. godine i potvrđena 14. studenog 2013. godine, a da je postupak pravomoćno okončan presudom Okružnog suda od 21. kolovoza 2014. godine, dakle za devet mjeseci od potvrđivanja optužnice.

V. Relevantni propisi

14. U **Krivičnom zakonu Republike Srpske** ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06) relevantne odredbe glase:

Lažno prijavljivanje krivičnog djela

Član 364.

(1) Ko prijavi neko lice da je učinilo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, a zna da to lice nije učinilac, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do dvije godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko podmetanjem tragova krivičnog djela ili na drugi način izazove pokretanje krivičnog postupka zbog krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti protiv lica za koje zna da nije učinilac tog djela.

(3) Ko sam sebe prijavi da je učinio kakvo krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako ga nije učinio, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do šest mjeseci.

(4) Kaznom iz stava 3. ovog člana kazniće se i ko prijavi da je učinjeno krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, iako zna da to djelo nije učinjeno.

15. U **Zakonu o krivičnom postupku Republike Srpske** ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 53/12) relevantne odredbe glase:

Pravo na suđenje bez odlaganja

Član 13.

(1) Osumnjičeni, odnosno optuženi ima pravo da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred nezavisan i nepristrasan sud i da mu bude suđeno bez odlaganja.

(2) Sud je dužan da postupak sprovede bez odugovlačenja i onemoguću svaku zloupotrebu prava koja pripadaju licima koja učestvuju u postupku.

(...)

Prava i dužnosti tužioca

Član 43.

(1) Osnovno pravo i dužnost tužioca je otkrivanje i gonjenje učinilaca krivičnih djela.

(2) Tužilac ima pravo i dužnost da:

a) odmah po saznanju da postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično djelo preduzme potrebne mjere u cilju njegovog otkrivanja i sprovođenja istrage, pronalaženja osumnjičenog, rukovođenja i nadzora nad istragom, kao i radi upravljanja aktivnostima ovlaštenih službenih lica vezanih za pronalaženje osumnjičenog i prikupljanje izjava i dokaza,

b) sprovede istragu u skladu sa ovim zakonom,

(...)

Naredba o sprovođenju istrage

Član 224.

(1) Tužilac naređuje sprovođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo.

(2) O sprovođenju istrage donosi se naredba koja sadrži: podatke o osumnjičenom ukoliko je poznat, opis djela iz kojeg proizlaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela s navođenjem odredbe krivičnog zakona, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje da je izvršeno krivično djelo i postojeće dokaze. U naredbi će tužilac navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba preduzeti.

(3) Tužilac donosi naredbu da se istraga neće sprovoditi ako je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo

nije krivično djelo, ako ne postoje osnovi sumnje da je prijavljeno lice učinilo krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje.

(4) O nesprovođenju istrage, kao i o razlozima za to, tužilac će obavijestiti oštećenog i podnosioca prijave u roku od tri dana. Oštećeni i podnositelj prijave imaju pravo da podnesu pritužbu u roku od osam dana kancelariji tužioca.

Sprovođenje istrage

Član 225.

(1) Tokom sprovođenja istrage tužilac može preduzeti sve istražne radnje, uključujući ispitivanje osumnjičenog i saslušanje oštećenog i svjedoka, vršenje uviđaja i rekonstrukcije događaja, preduzimanje posebnih mjera koje obezbjeđuju sigurnost svjedoka i informacija i naređivanje potrebnih vještačenja.

(2) O preduzetim istražnim radnjama sastavlja se zapisnik u skladu sa ovim zakonom.

Okončanje istrage

Član 233.

(1) Tužilac okončava istragu kada utvrdi da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

(2) Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o sprovođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala, preduzeće kolegijum tužilaštva.

(...)

Pisana izrada presude

Član 303.

(1) Presuda koja je objavljena mora se pisano izraditi u roku od 15 dana nakon objavljivanja, a u složenim stvarima, izuzetno u roku od 30 dana. Ako presuda nije izrađena u tim rokovima, sudija, odnosno predsjednik vijeća je dužan da obavijesti predsjednika suda zbog čega to nije učinjeno. Predsjednik suda će, po potrebi, preduzeti mjere da se presuda što prije izradi.

Odlučivanje u sjednici vijeća ili pretresu

Član 319.

(1) Vijeće apelacionog odjeljenja donosi odluku u sjednici vijeća ili na osnovu održanog pretresa.

(2) Na pisanu izradu odluke donesene na sjednici vijeća primjenjuju se rokovi iz člana 303. stav (1) ovog zakona.

VI. Dopustivost

16. U skladu s člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

17. U skladu s člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako je podnesena u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

18. Prema članku 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može izuzetno razmatrati apelaciju i kada nema odluke nadležnog suda ukoliko apelacija ukazuje na ozbiljna kršenja prava i temeljnih sloboda koje štiti Ustav Bosne i Hercegovine ili međunarodni dokumenti koji se primjenjuju u Bosni i Hercegovini.

19. Apelant se obratio Ustavnom sudu navodeći da je kazneni postupak koji se vodio protiv njega, koji je nakon podnošenja apelacije pravomoćno okončan presudom Okružnog

suda od 24. kolovoza 2014. godine, trajao nerazumno dugo, tj. da nije okončan u razumnom roku, u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije. Ustavni sud naglašava da Zakon o kaznenom postupku Republike Srpske (u daljnjem tekstu: ZKPRS) ne nudi osumnjičeniku mogućnost da pitanje okončanja istrage u razumnom roku pokrene u okviru samog istražnog postupka pred redovnim sudom, niti ta mogućnost postoji nakon potvrđivanja optužnice kada se predmet nalazi u fazi odlučivanja pred sudovima. Stoga, u odnosu na navedeno, efektivan pravni lijek predstavlja jedino podnošenje apelacije Ustavnom sudu (vidi, npr., Ustavni suda, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 451/15 od 10. studenog 2016. godine, stavak 14, dostupna na internetskoj stranici Ustavnog suda www.ustavisud.ba). U odnosu na te apelantove navode, Ustavni sud smatra da je apelacija, u smislu članka 18. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, dopustiva s aspekata prava na pravično suđenje u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

20. Konačno, apelacija u tom dijelu ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, zato što nije očigledno (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva.

VII. Meritum

21. Apelant tvrdi da mu je pravo na pravično suđenje povrijeđeno u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku.

22. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2. što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom. [...]

Relevantna načela

23. Prema konzistentnoj praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, razumnost dužine trajanja postupka, bez obzira na to radi li se o odlučivanju o postojanju kaznenih optužbi ili građanskom pravu, mora se ocjenjivati u svjetlu okolnosti pojedinog predmeta, vodeći računa o složenosti predmeta, ponašanju strana u postupku i nadležnog suda ili drugih javnih vlasti, te o značaju koji konkretna pravna stvar ima za apelanta (vidi Europski sud, *Mikulić protiv Hrvatske*, aplikacija broj 53176/99 od 7. veljače 2002. godine, Izvješće broj 2002-I, stavak 38).

Razdoblje koje se uzima u obzir

24. Prema konzistentnoj praksi Europskog suda, pri ocjeni razumnog roka, početak relevantnog razdoblja u kaznenim stvarima vezuje se za trenutak u kojemu je osoba koja je u pitanju postala svjesna da je osumnjičena za kazneno djelo jer od tog momenta ima interes da sud donese odluku o postojanju te sumnje. Određivanje početka relevantnog razdoblja očito je u slučajevima u kojim je uhićenje prethodilo formalnoj optužbi (vidi Europski sud, *Wemhoff protiv Njemačke*, Presuda broj 2122/64 od 27. lipnja 1968. godine, stavak 19, *Dobbertin protiv Francuske*, Presuda broj 13089/87 od 25. veljače 1993. godine, st. 9. i 138, te Ustavni sud, između ostalih, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP 2130/09 od 28. svibnja 2010. godine, stavak 47, dostupna na www.ustavisud.ba). Zatim, početak relevantnog

razdoblja može se vezivati i za donošenje rješenja o provođenju istrage (vidi Europski sud, *Nankov protiv Makedonije*, presuda od 29. studenog 2007. godine) ili kada su policijska tijela poduzela određene istražne radnje protiv apelanta (vidi Europski sud, *Šubinski protiv Slovenije*, Presuda broj 19611/4 od 18. siječnja 2007. godine, stavak 68).

25. Dalje, kao kraj relevantnog razdoblja uzima se trenutak u kojem je okončana nesigurnost u pogledu pravne pozicije osobe koja je u pitanju. Pri tome, u kaznenom postupku odluka o optužnici, odnosno oslobađanje od optužbe ili odbacivanje optužbe moraju biti konačni. Konačno odlučivanje o optužbi može predstavljati i odustajanje od daljnjeg vođenja kaznenog postupka (vidi *Wemhoff*, stavak 18). Najzad, ukoliko je u vrijeme podnošenja aplikacije Europskom sudu postupak pred nacionalnim sudovima još uvijek u tijeku, zahtjevi suđenja u razumnom roku moraju biti ispunjeni sve dok ne bude donijeta odluka pred nacionalnim sudom (vidi Europski sud, *Neumeister protiv Austrije*, A 8 [1968]; 1 EHRR 313 i *Nibbio protiv Italije*, A 228-A [1992]).

26. Rukovodeći se navedenim načelima, Ustavni sud zapaža da se u konkretnom slučaju početak relevantnog razdoblja vezuje za apelantovo saslušanje u svojstvu osumnjičenika u PS Teslić, tj. 10. travnja 2009. godine kao trenutak kada je apelant, kako to proizlazi iz apelantovih navoda, a što nije pobilo ni Okružno tužiteljstvo u svom odgovoru, saznao da je osumnjičen za kazneno djelo. Kazneni postupak protiv apelanta okončan je presudom Okružnog suda od 21. kolovoza 2014. godine, kojom je potvrđena presuda Osnovnog suda od 7. veljače 2014. godine.

27. Osim navedenog, Ustavni sud ukazuje na to da se, iako je odluka kojom je odlučeno o kaznenoj optužbi protiv apelanta donijeta 21. kolovoza 2014. godine, okončanje neizvjesnosti u kojoj se apelant nalazio vezuje za trenutak kada je on za tu odluku saznao, tj. za 15. rujna 2014. godine, pa Ustavni sud taj datum prihvaća kao kraj relevantnog razdoblja. Stoga proizlazi da je relevantno razdoblje u konkretnom slučaju trajalo pet godina i pet mjeseci.

Analiza razumnosti trajanja postupka

28. Iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu ne može se zaključiti da se u konkretnom slučaju radilo o kaznenom predmetu koji je pokretao složena pitanja kako činjenično tako i pravno. Naime, kako proizlazi iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu, dokazi na kojima je optužnica temeljena su iskazi svjedoka koji su prikupljeni u razdoblju od 10. travnja do 26. svibnja 2009. godine, dakle, neposredno nakon spornog događaja.

29. Dalje, sljedeći kriterij koji je potrebno ispitati je ponašanje stranaka u postupku. U vezi s tim, Ustavni sud, prije svega, naglašava da članak 6. Europske konvencije nalaže da sudski postupak treba biti brz, ali da uspostavlja i opće načelo o pravilnom administriranju pravde. Jesu li tijela koja sudjeluju u postupku uspostavila pravedan balans između tih načela ocjenjuje se prema okolnostima konkretnog slučaja (vidi Europski sud, *Boddaert protiv Belgije*, Presuda broj 12919/87 od 22. rujna 1992. godine, stavak 39).

30. Ustavni sud primjećuje da je, shodno načelu akuzatornosti, odluka o pokretanju, obustavljanju i okončanju istrage u isključivoj nadležnosti tužitelja. Također, tužiteljeva zakonska obveza je da poduzme kazneno gonjenje kada postoje dokazi da je počinjeno kazneno djelo, te da vodi računa o rasvjetljavanju kako činjenica koje terete osumnjičenika tako i onih koje mu idu u prilog. Kolegij tužiteljstva ovlašten je poduzimati mjere radi okončanja istrage u situaciji kada istraga nije okončana nakon šest mjeseci od donošenja naredbe o njezinom provođenju. Ustavni sud zapaža da odredbama ZKP nije propisano koliko istraga može trajati, odnosno do kada mora

biti okončana u slučaju kada Kolegij tužiteljstva poduzme potrebne mjere i radnje u svrhu njezinog okončanja, kao i koliko istraga može trajati, odnosno do kada mora biti okončana nakon poduzimanja tih mjera. Međutim, Ustavni sud smatra da se u svakom slučaju članak 233. ZKPRS koji propisuje da tužitelj okončava istragu kada nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno ne može tumačiti kao pravo tužiteljstva da istragu može voditi neograničeno jer bi na taj način bilo dovedeno u pitanje jedno od temeljnih prava osumnjičenika, odnosno optuženika, da u najkraćem razumnom roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odgađanja. Suprotno tumačenje iluzornim bi učinilo obvezu tijela koja sudjeluju u postupku da uspostave pravilan balans između načela da postupak mora biti hitan i da mora osigurati pravilno administriranje pravde.

31. U konkretnom slučaju, Ustavnom sudu nije predložen niti jedan razlog ili obrazloženje zbog čega je zbog spornog događaja koji se odigrao 10. travnja 2009. godine optužnica protiv apelanta podignuta tek 4. studenog 2013. godine, tj. nakon četiri godine i sedam mjeseci. Naime, u svom odgovoru na apelaciju Okružno tužiteljstvo nijednom riječju nije se osvrnulo na razdoblje do podizanja optužnice, već je samo navelo da je postupak nakon podizanja optužnice bio okončan u roku od devet mjeseci.

32. Dalje, iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu proizlazi da je nakon potvrđivanja optužnice u studenom 2013. godine Osnovni sud u veoma kratkom roku donio presudu 7. veljače 2014. godine, a također i Okružni sud 21. kolovoza 2014. godine, te je drugostupanjska presuda dostavljena apelantovom branitelju 15. rujna 2014. godine.

33. Najzad, Ustavni sud nije mogao zaključiti da je apelant svojim ponašanjem doprinio dužini trajanja postupka. Naime, u dokumentima predloženim Ustavnom sudu nema ništa što bi uputilo na zaključak da je apelant izbjegavao, odugovlačio ili odbio postupati po eventualnim pozivima i naredbama kako Okružnog tužiteljstva tako i redovnih sudova, odnosno da je poduzimao mjere i radnje koje su otežavale ili onemogućavale provođenje istražnih radnji, odnosno vođenje postupka nakon potvrđivanja optužnice.

34. Ustavni sud ukazuje na to da se u konkretnom slučaju radilo o predmetu koji nije pokretao složena činjenična i pravna pitanja, tj. dokazi na kojim se optužba u pretežnom dijelu temeljila, odnosno koji su i provedeni na glavnom pretresu, prikupljeni su neposredno nakon spornog događaja 2009. godine. Okružno tužiteljstvo nije se izjasnilo o apelantovim navodima, a iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu nije moguće zaključiti da su postojali razlozi koji bi opravdali podizanje optužnice tek nakon četiri godine i sedam mjeseci nakon spornog događaja. Također, iz dokumenata predloženih Ustavnom sudu nije moguće zaključiti da je postojao bilo koji razlog koji bi uputio na zaključak da je podizanje optužnice četiri godine i sedam mjeseci nakon spornog događaja bilo u službi pravilnog administriranja pravde, pa da je na taj način uspostavljen balans u odnosu na zahtjev da apelant u najkraćem roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno bez odlaganja. Stoga, proizlazi da je trajanju postupka od pet godina i pet mjeseci u odlučujućoj mjeri doprinijelo Okružno tužiteljstvo.

35. Ustavni sud zaključuje da je povrijeđeno apelantovo pravo na pravično suđenje u odnosu na donošenje odluke u razumnom roku iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pitanje naknade nematerijalne štete

36. Apelant je zbog dužine trajanja postupka tražio naknadu nematerijalne štete. U skladu s člankom 74. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može odrediti naknadu za nematerijalnu štetu. Ustavni sud podsjeća na to da, za razliku od postupka pred

redovnim sudovima, naknadu nematerijalne štete određuje u posebnim slučajevima kršenja zagarantiranih ljudskih prava i temeljnih sloboda.

37. S obzirom na odluku u ovom predmetu i vodeći se načelima pravičnosti, Ustavni sud smatra da apelantu treba na ime naknade nematerijalne štete isplatiti iznos od 1.000,00 KM. Ovu naknadu je dužna platiti Vlada Republike Srpske s obzirom na sjedište suda i tužiteljstva pred kojim je vođen predmetni postupak, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke, uz obvezu da nakon isteka tog roka plati apelantu zakonsku zateznu kamatu na eventualno neisplaćeni iznos ili dio iznosa naknade određene ovom odlukom. Ova odluka Ustavnog suda u dijelu koji se odnosi na naknadu nematerijalne štete predstavlja izvršnu ispravu.

VIII. Zaključak

38. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u odnosu na pravo na donošenje odluke u razumnom roku kada je kazneni postupak u predmetu koji nije pokretao složena činjenična i pravna pitanja trajao pet godina i pet mjeseci, od čega u razdoblju od četiri godine i sedam mjeseci nadležno tužiteljstvo nije poduzelo niti jednu radnju u svrhu apelantovog daljnjeg procesuiranja, a za to Ustavnom sudu nije ponuđen niti jedan razlog ili obrazloženje koji bi tu neaktivnost mogli opravdati.

39. Na temelju članka 1, članka 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

40. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik

Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број **АП 3059/14**, рјешавајући апелацију **Константина Савића**, на основу члана VI/3(е) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, председник
Мато Тадић, потпредседник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 15. јуна 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Усваја се апелација **Константина Савића**.

Утврђује се повреда права на прaviчно суђење из члана II/3(е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у односу на доношење одлуке у разумном року у поступку који се водио пред Окружним тужилаштвом у Добоју под бројем Т15 Кт 0000366 09, а који је окончан Пресудом Окружног суда у Добоју број 97 0 К 015287 14 Кж од 21. августа 2014. године.

Налаже се Влади Републике Српске да, у складу с чланом 74 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, апеланту **Константину Савићу** у року од три мјесеца од достављања ове одлуке исплати износ од 1.000,00 КМ на име накнаде нематеријалне штете због кршења права на доношење одлуке у разумном року уз обавезу да, након истека тог рока, плати апеланту **Константину Савићу**

законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком.

Налаже се Влади Републике Српске да, у складу с чланом 72 став (5) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Константин Савић (у даљњем тексту: апелант) поднио је 2. јула 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) због недоношења одлуке у разумном року у поступку који је, након подношења апелације, окончан Пресудом Окружног суда у Добоју (у даљњем тексту: Окружни суд) број 97 0 К 015287 14 Кж од 21. августа 2014. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Окружног суда је затражено 23. јануара 2015. године, а од Основног суда у Теслићу (у даљњем тексту: Основни суд) и Окружног јавног тужилаштва у Добоју (у даљњем тексту: Окружно тужилаштво) 18. јануара 2017. године да доставе одговоре на апелацију.

3. Окружни суд је доставио одговор на апелацију 2. фебруара 2015. године, а Основни суд и Окружно тужилаштво 1. фебруара 2017. године.

III. Чињенично стање

4. Чињенице предмета које произилазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

5. Апелант је 10. априла 2009. године саслушан у својству осумњиченог у Полицијској станици Теслић (у даљњем тексту: ПС Теслић) у вези с лажном дојавом да је тог дана (10. априла 2009. године) НН лице у СШЦ "Јован Дучић" унијело три бомбе, те да се у тоалету СШЦ "Јован Дучић" налази бомба.

6. У периоду од 10. априла 2009. године до 26. маја 2009. године у ПС Теслић и Окружном тужилаштву саслушано је више лица у својству свједока у вези с наведеним догађајем од 10. априла 2009. године.

7. Окружно тужилаштво је 6. новембра 2013. године подигло оптужницу против апеланта број Т15 0 Кт 0000366 којом је апеланту ставило на терет да је починио кривично дјело лажно пријављивање кривичног дјела из члана 364 став 1 Кривичног закона Републике Српске (у даљњем тексту: КЗРС).

8. Пресудом Основног суда број 87 0 К 015287 13 К од 7. фебруара 2014. године, која је потврђена Пресудом Окружног суда број 87 0 К 015287 14 Кж од 21. августа 2014. године, апелант је због недостатка доказа ослобођен оптужбе да је у вријеме, на мјесту и на начин описан у изреци пресуде учинио кривично дјело лажно пријављивање кривичног дјела из члана 364 став 4 КЗРС.

9. Пресуда Окружног суда број 87 0 К 015287 14 Кж од 21. августа 2014. године достављена је апелантовом пуномоћнику 15. септембра 2014. године.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

10. Апелант у апелацији наводи да је апелацију поднио због "[...] наводне повреде права: чл. II/3е) Устава Босне и Херцеговине, чл. 6 и 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода" (у даљњем тексту: Европска конвенција).

11. Истиче да је 10. априла 2009. године лишен слободе да би као осумњичени у полицијској станици био испитан, те да је након тога полиција прикупила изјаве свједока. Даље наводи да је Окружно тужилаштво подигло оптужницу против њега 6. новембра 2013. године, која је потврђена 14. новембра 2013. године, те да је у вријеме подношења апелације био у току поступак пред Окружним судом по жалби против Пресуде Основног суда број 87 0 К 015287 13 К од 7. фебруара 2014. године. Стога је, како апелант наводи, "на њему велики терет да му пет година виси оптужба на врату због које не може извадити ни увјерење да се против њега не води кривични поступак" и несумњиво му је повријеђено право да се о оптужби против њега одлучи у разумном року.

12. Апелант је затражио да му се досуди накнада нематеријалне штете због недоношења одлуке у разумном року и неоснованог лишења слободе.

б) Одговор на апелацију

13. Окружно тужилаштво, Основни суд и Окружни суд су у одговору на апелацију истакли да су неосновани апелантови наводи о недоношењу одлуке у разумном року наводећи да је оптужница против апеланта подигнута 6. новембра 2013. године и потврђена 14. новембра 2013. године, а да је поступак правоснажно окончан пресудом Окружног суда од 21. августа 2014. године, дакле за девет мјесеци од потврђивања оптужнице.

V. Релевантни прописи

14. У **Кривичном закону Републике Српске** ("Службени гласник Републике Српске" бр. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06) релевантне одредбе гласе:

Лажно пријављивање кривичног дјела

Члан 364.

(1) Ко пријави неко лице да је учинило кривично дјело за које се гони по службеној дужности, а зна да то лице није учинилац, казниће се новчаном казном или затвором до двије године.

(2) Казном из става 1. овог члана казниће се и ко подметањем трагова кривичног дјела или на други начин изазове покретање кривичног поступка због кривичног дјела за које се гони по службеној дужности против лица за које зна да није учинилац тог дјела.

(3) Ко сам себе пријави да је учинио какво кривично дјело за које се гони по службеној дужности, иако га није учинио, казниће се новчаном казном или затвором до шест мјесеци.

(4) Казном из става 3. овог члана казниће се и ко пријави да је учињено кривично дјело за које се гони по службеној дужности, иако зна да то дјело није учињено.

15. У **Закону о кривичном поступку Републике Српске** ("Службени гласник Републике Српске" број 53/12) релевантне одредбе гласе:

Право на суђење без одлагања

Члан 13.

(1) Осумњичени, односно оптужени има право да у најкраћем разумном року буде изведен пред независан и непристрасан суд и да му буде суђено без одлагања.

(2) Суд је дужан да поступак спроведе без одуговлачења и онемогући сваку злоупотребу права која припадају лицима која учествују у поступку.
(...)

Права и дужности тужеоца

Члан 43.

(1) Основно право и дужност тужеоца је откривање и гоњење учинилаца кривичних дјела.

(2) Тужилац има право и дужност да:

а) одмах по сазнању да постоје основи сумње да је учињено кривично дјело предузме потребне мјере у циљу његовог откривања и спровођења истраге, проналажења осумњиченог, руковођења и надзора над истрагом, као и ради управљања активностима овлашћених службених лица везаних за проналажење осумњиченог и прикупљање изјава и доказа,

б) спроведе истрагу у складу са овим законом,

(...)

Наредба о спровођењу истраге

Члан 224.

(1) Тужилац наређује спровођење истраге ако постоје основи сумње да је извршено кривично дјело.

(2) О спровођењу истраге доноси се наредба која садржи: податке о осумњиченом уколико је познат, опис дјела из којег произлазе законска обиљежја кривичног дјела, законски назив кривичног дјела с навођењем одредбе кривичног закона, околности које потврђују основе сумње да је извршено кривично дјело и постојеће доказе. У наредби ће тужилац навести које околности треба истражити и које истражне радње треба предузети.

(3) Тужилац доноси наредбу да се истрага неће спроводити ако је из пријаве и пратећих списа очигледно да пријављено дјело није кривично дјело, ако не постоје основи сумње да је пријављено лице учинило кривично дјело, ако је наступила застарјелост или је дјело обухваћено амнестијом или помиловањем или ако постоје друге околности које искључују кривично гоњење.

(4) О неспровођењу истраге, као и о разлозима за то, тужилац ће обавијестити оштећеног и подносиоца пријаве у року од три дана. Оштећени и подносилац пријаве имају право да поднесу притужбу у року од осам дана канцеларији тужеоца.

Спровођење истраге

Члан 225.

(1) Током спровођења истраге тужилац може предузети све истражне радње, укључујући испитивање осумњиченог и саслушање оштећеног и свједока, вршење увиђаја и реконструкције догађаја, предузимање посебних мјера које обезбјеђују сигурност свједока и информација и наређивање потребних вјештачења.

(2) О предузетим истражним радњама саставља се записник у складу са овим законом.

Окончање истраге

Члан 233.

(1) Тужилац окончава истрагу када утврди да је стање ствари довољно разјашњено да се може подићи оптужница. Окончање истраге ће се забиљежити у спису.

(2) Ако се истрага не заврши у року од шест мјесеци од доношења наредбе о спровођењу истраге, потребне мјере да би се истрага окончила, предузмеће колегијум тужилаштва.

(...)

Писана израда пресуде

Члан 303.

(1) Пресуда која је објављена мора се писано израдити у року од 15 дана након објављивања, а у сложеним стварима, изузетно у року од 30 дана. Ако пресуда није израђена у тим роковима, судија, односно предсједник вијећа је дужан да обавијести предсједника суда због чега то није учињено. Предсједник суда ће, по потреби, предузети мјере да се пресуда што прије изради.

Одлучивање у сједници вијећа или претреса

Члан 319.

(1) Вијеће апелационог одјељења доноси одлуку у сједници вијећа или на основу одржаног претреса.

(2) На писану израду одлуке донесене на сједници вијећа примјењују се рокови из члана 303. став (1) овог закона.

VI. Допустивост

16. У складу с чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом Уставу када она постану предмет спора због пресуде било ког суда у Босни и Херцеговини.

17. У складу с чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њоме оспорава, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако је поднесена у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

18. Према члану 18 став (2) Правила Уставног суда, Уставни суд може изузетно да разматра апелацију и када нема одлуке надлежног суда уколико апелација указује на озбиљна кршења права и основних слобода које штити Устав Босне и Херцеговине или међународни документи који се примјењују у Босни и Херцеговини.

19. Апелант се обратио Уставном суду наводећи да је кривични поступак који се водио против њега, који је након подношења апелације правоснажно окончан пресудом Окружног суда од 24. августа 2014. године, трајао неразумно дуго, тј. да није окончан у разумном року, у смислу члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције. Уставни суд наглашава да Закон о кривичном поступку Републике Српске (у даљњем тексту: ЗКПРС) не нуди осумњиченом могућност да питање окончања истраге у разумном року покрене у оквиру самог истражног поступка пред редовним судом, нити та могућност постоји након потврђивања оптужнице када се предмет налази у фази одлучивања пред судовима. Стога, у односу на наведено, ефективан правни лијек представља једино подношење апелације Уставном суду (види, нпр., Уставни суда, Одлука о допустивости и меритуму број АП 451/15 од 10. новембра 2016. године, став 14, доступна на интернетској страници Уставног суда www.ustavnisud.ba). У односу на те апелантове наводе, Уставни суд сматра да је апелација, у смислу члана 18 став (2) Правила Уставног суда, допуштена с аспеката права на правично суђење у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

20. Коначно, апелација у том дијелу испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда, зато што није очигледно (*prima facie*) неоснована, нити постоји неки други формални разлог због ког апелација није допуштена.

VII. Меритум

21. Апелант тврди да му је право на правично суђење повријеђено у односу на право на доношење одлуке у разумном року.

22. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом. [...]

Релевантни принципи

23. Према конзистентној пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, разумност дужине трајања поступка, без обзира на то да ли се ради о одлучивању о постојању кривичних оптужби или грађанском праву, мора се оцјењивати у свјетлу околности појединог предмета, водећи рачуна о сложености предмета, понашању страна у поступку и надлежног суда или других јавних власти, те о значају који конкретна правна ствар има за апеланта (види Европски суд, *Микулић против Хрватске*, апликација број 53176/99 од 7. фебруара 2002. године, Извјештај број 2002-I, став 38).

Период који се узима у обзир

24. Према конзистентној пракси Европског суда, при оцјени разумног рока, почетак релевантног периода у кривичним стварима везује се за тренутак у ком је лице које је у питању постало свјесно да је осумњичено за кривично дјело јер од тог момента има интерес да суд донесе одлуку о постојању те сумње. Одређивање почетка релевантног периода очигледно је у случајевима у којим је хапшење претходило формалној оптужби (види Европски суд, *Wemhoff против Њемачке*, Пресуда број 2122/64 од 27. јуна 1968. године, став 19, *Dobbertin против Француске*, Пресуда број 13089/87 од 25. фебруара 1993. године, ст. 9 и 138, те Уставни суд, између осталих, Одлука о допуствости и меритуму број *АП 2130/09* од 28. маја 2010. године, став 47, доступна на www.ustavnisud.ba). Затим, почетак релевантног периода може се везивати и за доношење рјешења о спровођењу истраге (види Европски суд, *Нанков против Македоније*, пресуда од 29. новембра 2007. године) или када су полицијски органи предузели одређене истражне радње против апеланта (види Европски суд, *Шубински против Словеније*, Пресуда број 19611/4 од 18. јануара 2007. године, став 68).

25. Даље, као крај релевантног периода узима се тренутак у ком је окончана несигурност у погледу правне позиције лица које је у питању. При томе, у кривичном поступку одлука о оптужници, односно ослобађање од оптужбе или одбацивање оптужбе морају бити коначни. Коначно одлучивање о оптужби може да представља и одустајање од даљњег вођења кривичног поступка (види *Wemhoff*, став 18). Најзад, уколико је у вријеме подношења апликације Европском суду поступак пред националним судовима још увијек у току, захтјеви суђења у разумном року морају бити испуњени све док не буде донијета одлука

пред националним судом (види Европски суд, *Neumeister против Аустрије*, А 8 [1968]; 1 EHRR 313 и *Nibbio против Италије*, А 228-А [1992]).

26. Руководећи се наведеним принципима, Уставни суд запажа да се у конкретном случају почетак релевантног периода везује за апелантово саслушање у својству осумњиченог у ПС Теслић, тј. 10. април 2009. године као тренутак када је апелант, како то произилази из апелантових навода, а што није оспорило ни Окружно тужилаштво у свом одговору, сазнао да је осумњичен за кривично дјело. Кривични поступак против апеланта окончан је пресудом Окружног суда од 21. августа 2014. године, којом је потврђена пресуда Основног суда од 7. фебруара 2014. године.

27. Осим наведеног, Уставни суд указује на то да се, иако је одлука којом је одлучено о кривичној оптужби против апеланта донијета 21. августа 2014. године, окончање неизвјесности у којој се апелант налазио везује за тренутак када је он за ту одлуку сазнао, тј. за 15. септембар 2014. године, па Уставни суд тај датум прихвата као крај релевантног периода. Стога произилази да је релевантни период у конкретном случају трајао пет година и пет мјесеци.

Анализа разумности трајања поступка

28. Из докумената предочених Уставном суду не може се закључити да се у конкретном случају радило о кривичном предмету који је покретао сложена питања како чињенично тако и правно. Наиме, како произилази из докумената предочених Уставном суду, докази на којима је оптужница заснивана су искази свједока који су прикупљени у периоду од 10. априла до 26. маја 2009. године, дакле, непосредно након спорног догађаја.

29. Даље, следећи критеријум који је потребно испитати је понашање странака у поступку. У вези с тим, Уставни суд, прије свега, наглашава да члан 6 Европске конвенције налаже да судски поступак треба да буде брз, али да успоставља и општи принцип о правилном администрирању правде. Да ли су органи који учествују у поступку успоставили праведан баланс између тих принципа оцјењује се према околностима конкретног случаја (види Европски суд, *Boddaert против Белгије*, Пресуда број 12919/87 од 22. септембра 1992. године, став 39).

30. Уставни суд примјећује да је, сходно принципу акузаторности, одлука о покретању, обустављању и окончању истраге у искључивој надлежности тужиоца. Такође, тужиочева законска обавеза је да предузме кривично гоњење када постоје докази да је почињено кривично дјело, те да води рачуна о расвјетљавању како чињеница које терете осумњиченог тако и оних које му иду у прилог. Колегијум тужилаштва овлашћен је да предузима мјере ради окончања истраге у ситуацији када истрага није окончана након шест мјесеци од доношења наредбе о њеном спровођењу. Уставни суд запажа да одредбама ЗКП није прописано колико истрага може да траје, односно до када мора да буде окончана у случају када Колегијум тужилаштва предузме потребне мјере и радње у сврху њеног окончања, као и колико истрага може да траје, односно до када мора да буде окончана након предузимања тих мјера. Међутим, Уставни суд сматра да се у сваком случају члан 233 ЗКПРС који прописује да тужилац окончава истрагу када нађе да је стање ствари довољно разјашњено не може тумачити као право тужилаштва да истрагу може да води неограничено јер би на тај начин било доведено у питање једно од основних права осумњиченог, односно оптуженог, да у најкраћем разумном року буде изведен пред суд и да му буде суђење

без одгађања. Супротно тумачење илузорним би учинило обавезу органа који учествују у поступку да успоставе правилан баланс између принципа да поступак мора бити хитан и да мора обезбједити правилно администрирање правде.

31. У конкретном случају, Уставном суду није предочен нити један разлог или образложење због чега је због спорног догађаја који се одиграо 10. априла 2009. године оптужница против апеланта подигнута тек 4. новембра 2013. године, тј. након четири године и седам мјесеци. Наиме, у свом одговору на апелацију Окружно тужилаштво ниједном ријечју није се осврнуло на период до подизања оптужнице, већ је само навело да је поступак након подизања оптужнице био окончан у року од девет мјесеци.

32. Даље, из докумената предочених Уставном суду произилази да је након потврђивања оптужнице у новембру 2013. године Основни суд у веома кратком року донио пресуду 7. фебруара 2014. године, а такође и Окружни суд 21. августа 2014. године, те је другостепена пресуда достављена апелантовом браниоцу 15. септембра 2014. године.

33. Најзад, Уставни суд није могао да закључи да је апелант својим понашањем допринио дужини трајања поступка. Наиме, у документима предоченим Уставном суду нема ништа што би упутило на закључак да је апелант избјегавао, одуговлачио или одбио поступати по евентуалним позивима и наредбама како Окружног тужилаштва тако и редовних судова, односно да је предузимао мјере и радње које су отежавале или онемогућавале спровођење истражних радњи, односно вођење поступка након потврђивања оптужнице.

34. Уставни суд указује на то да се у конкретном случају радило о предмету који није покретао сложена чињенична и правна питања, тј. докази на којим се оптужба у претежном дијелу заснивала, односно који су и спроведени на главном претресу, прикупљени су непосредно након спорног догађаја 2009. године. Окружно тужилаштво није се изјаснило о апелантовим наводима, а из докумената предочених Уставном суду није могуће закључити да су постојали разлози који би оправдали подизање оптужнице тек након четири године и седам мјесеци након спорног догађаја. Такође, из докумената предочених Уставном суду није могуће закључити да је постојао било који разлог који би упутио на закључак да је подизање оптужнице четири године и седам мјесеци након спорног догађаја било у служби правилног администрирања правде, па да је на тај начин успостављен баланс у односу на захтјев да апелант у најкраћем року буде изведен пред суд и да му буде суђено без одлагања. Стога, произилази да је трајању поступка од пет година и пет мјесеци у одлучујућој мјери допринијело Окружно тужилаштво.

35. Уставни суд закључује да је повријеђено апелантово право на правично суђење у односу на доношење одлуке у разумном року из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Питање накнаде нематеријалне штете

36. Апелант је због дужине трајања поступка тражио накнаду нематеријалне штете. У складу с чланом 74 Правила Уставног суда, Уставни суд може да одреди накнаду за нематеријалну штету. Уставни суд подсећа на то да, за разлику од поступка пред редовним судовима, накнаду нематеријалне штете одређује у посебним случајевима кршења загарантованих људских права и основних слобода.

37. С обзиром на одлуку у овом предмету и водећи се принципима правичности, Уставни суд сматра да апеланту треба на име накнаде нематеријалне штете исплатити износ од 1.000,00 КМ. Ову накнаду је дужна да плати Влада Републике Српске с обзиром на сједиште суда и тужилаштва пред којим је вођен предметни поступак, у року од три мјесеца од дана достављања ове одлуке, уз обавезу да након истека тог рока плати апеланту законску затезну камату на евентуално неисплаћени износ или дио износа накнаде одређене овом одлуком. Ова одлука Уставног суда у дијелу који се односи на накнаду нематеријалне штете представља извршну исправу.

VIII. Закључак

38. Уставни суд закључује да постоји повреда права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције у односу на право на доношење одлуке у разумном року када је кривични поступак у предмету који није покретао сложена чињенична и правна питања трајао пет година и пет мјесеци, од чега у периоду од четири године и седам мјесеци надлежно тужилаштво није предузело нити једну радњу у сврху апелантовог даљњег процесуирања, а за то Уставном суду није понуђен нити један разлог или образложење који би ту неактивност могли оправдати.

39. На основу члана 1, члана 59 ст. (1) и (2) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

40. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

675

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4640/14**, rješavajući apelaciju **Zorke Čavar i dr.**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik
Mato Tadić, potpredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudija
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 15. juna 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija **Zorke Čavar, Ljilje Slišković, Ankice Naletelić, Branke Zlomislić, Jelenke Jelić, Marice Grubešić, Zdravke Zeljko, Ivice Čolaka, Mire Bašić, Zdenka Cvitanovića, Zore Zovko, Marine Sesar, Sandre Galić, Vinka Skoke, Zdenka Kopilaša, Nikole Sliškovića, Marije Mikulić, Mire Šušak, Tonke Banović-Gilja, Stojana Šuška, Mila Mikulića, Anke Crnjac, Stjepana Šuška, Smilje Bubalo, Janje Petrušić, Jadranke Bilać, Miljenka Zelenike, Gordana Neletilića, Karoline Zovko, Anice Lasić, Vinke Gagro, Dijane Čerkez, Anite Zovko, Vesne Kožul, Ružice Kolobarić, Luce Brekalo, Gordane Topić, Stjepice Jelića, Roksande Bokšić, Jelice Lasić, Anice Udovičić, Bojke Bošnjak, Mladenke Vukoja, Drage Solde, Pava Čavara, Ive Jelića, Mirjane Matijević, Blagice Rezić, Darka Mikulića, Zdravka Gilje, Marije Đolo, Zore Bubalo, Mare Brekalo, Ančice Vukoja, Anđelke Marušić, Vinke Sablijić, Vinke Šušak, Dijane Barbarić, Mile Ivanković, Miljenka Bošnjaka,**

Mirele Kožul, Zdenka Jelića, Marinka Mandića, Mile Slišković, Zorice Čolak, Ivana Martinovića, Ankice Miličević, Bore Marušića, Ivice Kvesića, Ive Sesar, Ljubice Šušak, Ivana Perke i Gojka Šakote podnesena protiv Rješenja Kantonalnog suda broj 64 0 P 005945 14 Gži 2 od 20. augusta 2014. godine i Rješenja Općinskog suda u Širokom Brijegu broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 31. marta 2014. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Zorka Ćavar, Ljilja Slišković, Ankica Naletelić, Branka Zlomislić, Jelenka Jelić, Marica Grubešić, Zdravka Zeljko, Ivica Čolak, Mira Bašić, Zdenko Cvitanović, Zora Zovko, Marina Sesar, Sandra Galić, Vinko Skoko, Zdenko Kopilaš, Nikola Slišković, Marija Mikulić, Mira Šušak, Tonka Banović-Gilja, Stojan Šušak, Mile Mikulić, Anka Crnjac, Stjepan Šušak, Smilja Bubalo, Janja Petrušić, Jadranka Bilac, Miljenko Zelenika, Gordana Neletilić, Karolina Zovko, Anica Lasić, Vinka Zagro, Dijana Čerkez, Anita Zovko, Vesna Kožul, Ružica Kolobarić, Luca Brekalo, Gordana Topić, Stipica Jelić, Roksanda Bokšić, Jelica Lasić, Anica Udovičić, Bojka Bošnjak, Mladenka Vukoja, Drago Soldo, Pave Ćavar, Ivo Jelić, Mirjana Matijević, Blagica Rezić, Darko Mikulić, Zdravko Gilja, Marija Đolo, Zora Bubalo, Mara Brekalo, Ančica Vukoja, Anđelka Marušić, Vinka Sabljčić, Vinka Šušak, Dijana Barbarić, Mila Ivanković, Miljenko Bošnjak, Mirela Kožul, Zdenko Jelić, Marinko Mandić, Mila Slišković, Zorica Čolak, Ivan Martinović, Ankica Miličević, Boro Marušić, Ivica Kvesić, Iva Sesar, Ljubica Šušak, Ivan Perko i Gojko Šakota (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupaju advokati iz ZAK iz Mostara Josip Muslimović i Ana Primorac, podnijeli su 29. oktobra 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 64 0 P 005945 14 Gži 2 od 20. augusta 2014. godine i Rješenja Općinskog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 31. marta 2014. godine.

2. Budući da uz apelaciju nije bila priložena punomoć za zastupanje apelanata pred Ustavnim sudom, od punomoćnika apelanata je 15. februara 2017. godine zatraženo da preciziraju koga zastupaju u postupku (jer su u apelaciji kao apelanti naznačeni samo Zorka i Pave Ćavar, te "ostali navedeni u zaglavlju osporenog Rješenja Kantonalnog suda broj 64 0 P 005945 14 Gži 2 od 20. augusta 2014. godine") i da shodno tome dostave punomoć. Podneskom od 22. februara 2017. godine dostavljena je tražena punomoć za zastupanje, koja je prihvaćena u odnosu na učesnike u postupku (apelante) koji su lično potpisali punomoć.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i izvršenika u postupku OTP "Lištica" p.o. Široki Brijeg (u daljnjem tekstu: izvršenik) zatraženo je 23. februara 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

4. Kantonalni sud, Općinski sud i punomoćnik izvršenika dostavili su odgovor na apelaciju u periodu od 2. do 14. marta 2017. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

6. Pravomoćnom Presudom Općinskog suda broj 64 0 P 005945 07 P od 14. aprila 2009. godine izvršenik odnosno tuženi u tom postupku obavezan je da apelantima/tužiocima (njih 89) na ime naknade plaće isplati iznos od po 1.289,16 KM zajedno sa zakonskom zateznom kamatom, te iznos od 1.285,26 KM na ime otpremnine nekim tužiocima.

7. Iz raspoloživih dokumenata proizlazi da su apelanti, kao tražioci izvršenja, odvojeno, svaki za sebe, podnijeli prijedlog za dozvolu izvršenja kojim su zahtijevali da se izvršenje pravomoćne presude provede zapljenom i prodajom izvršenikovog osnivačkog udjela koji ima u firmi "Diona" d.o.o. Široki Brijeg. Na istom predmetu (osnivački udio izvršenika) izvršenje su zatražili Vinko i Ivan Šakota, koje je u izvršnom predmetu zastupao advokat Dinko Nenadić, te JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar.

8. Kako je o prijedlogu apelantice Zorke Ćavar Općinski sud prvo odlučio, taj sud je svojim rješenjima broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 19. februara 2013. i 20. februara 2013. godine odlučio da predmetu apelantice Zorke Ćavar pristupe i ostali tražioci izvršenja, uključujući i apelante, nakon čega je u registru privrednih društava evidentirana činjenica izvršenja kojim je zatražena prodaja osnivačkog udjela izvršenika u privrednom društvu "Diona" d.o.o. Široki Brijeg.

9. Općinski sud je nakon toga zakazao i 16. maja 2013. godine održao prvu dražbu radi prodaje izvršenikovog udjela u privrednom društvu "Diona" d.o.o. Široki Brijeg, koja nije bila uspješna jer se na njoj nije postigla cijena koja bi dostizala barem polovinu utvrđene cijene udjela, pa je zakazana druga dražba.

10. Na drugoj dražbi, koja je održana 19. decembra 2013. godine, advokat apelanata Ana Primorac, kao i advokat Oliver Papac (koji je zastupao tražioca izvršenja JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar) zatražili su da se predmetno izvršenje odgodi na rok od godinu dana, čemu su se usprotivili tražioci izvršenja Vinko i Ivan Šakota tražeći da se u odnosu na njih izvršenje nastavi, što je Općinski sud prihvatio.

11. Rješenjem Općinskog suda broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 19. decembra 2013. godine, tačkom 1, odlučeno je da se izvršenje tražilaca izvršenja koje zastupa advokat Ana Primorac i advokat Oliver Papac odlaže za period od jedne godine, odnosno do 19. decembra 2014. godine, zatim je tačkom 2. istog rješenja precizirano da će se na prijedlog tražioca izvršenja izvršenje nastaviti i prije isteka roka za koje je odloženo, dok je tačkom 3. precizirano da ukoliko tražioci izvršenja koje zastupaju advokati Ana Primorac i Oliver Papac ne predlože nastavak izvršenja ni po isteku roka od 30 dana od isteka vremena na koje je izvršenje odloženo, sud će postupak obustaviti, te je tačkom 4. precizirano da se u odnosu na tražioce izvršenja Vinka i Ivana Šakotu izvršni postupak nastavlja.

12. Zaključkom o prodaji Općinskog suda broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 19. decembra 2013. godine predmet izvršenja prodat je tražiocu izvršenja Vinku Šakoti za kupoprodajnu cijenu od 50.000,00 KM.

13. Odlučujući o žalbi apelanata podnesenoj protiv Rješenja broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 19. decembra 2013. godine, Kantonalni sud je Rješenjem broj 64 0 P 005945 14 Gži od 5. februara 2014. godine žalbu odbio (stav 1. dispozitiva rješenja). Ispitujući osporeno rješenje u dijelu koji su apelanti osporili (tačka 4. dispozitiva prvostepenog rješenja kojim je odlučeno da se izvršenje nastavi u odnosu na Vinka i Ivana Šakotu), Kantonalni sud je naveo da nema mjesta prigovoru žalbe apelanata da je u odnosu na tražioce izvršenja Vinka i Ivana Šakotu također trebalo odložiti izvršenje. Navedeno stoga, kako je naveo Kantonalni sud, što odredba člana 60. ZIP-a propisuje da će se za slučaj da u izvršenju učestvuje više tražilaca izvršenja, pa samo neki od njih traže odgađanje izvršenja, izvršenje odložiti

samo u odnosu na tog tražioca izvršenja jer su tražioci izvršenja koji konkuriraju na jednom predmetu izvršenja samostalne stranke čiji je položaj analogan položaju suparničara, gdje odgađanje, prekid, zastoj ili sl. prema jednom tražiocu izvršenja ne povlači iste posljedice prema drugom tražiocu izvršenja.

Osporene odluke

14. Rješenjem o dosudi Općinskog suda broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 31. marta 2014. godine u izvršnim predmetima apelanata proglašeno je da su 19. decembra 2013. godine na drugoj javnoj dražbi pokretnine izvršenika, koje su označene kao osnivački udio izvršenika u društvu "Diona" d.o.o. Široki Brijeg s procijenjenom visinom udjela od 1.634.825,06 KM, dosadašnje vlasništvo izvršenika, prodate kupcu Vinku Šakoti za iznos od 50.000,00 KM, a sve shodno odredbi člana 90. st. 6. i 7. ZIP-a, u vezi sa čl. od 187. do 192. u vezi sa članom 135. ZIP-a.

15. Odlučujući o žalbama apelanata podnesenim protiv rješenja o dosudi Općinskog suda od 31. marta 2014. godine, Kantonalni sud je Rješenjem broj 64 0 P 005945 14 Gži 2 od 20. augusta 2014. godine žalbe odbio. Apelanti su žalbu izjavili zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene prava, odnosno odredaba ZIP-a, predlažući da se uvažavanjem žalbe pobijana odluka ukine i predmet vrati na ponovni postupak ili da se preinači tako da se u cijelosti odgodi provođenje izvršenja na period od jedne godine i odbije prijedlog tražioca izvršenja Vinka Šakote o nastavku izvršnog postupka. Nakon ispitivanja pobijane odluke u granicama navoda žalbe shodno odredbi člana 221. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) Kantonalni sud je naveo da žalbeni prigovori ničim ne dovode u pitanje pravilnost i zakonitost pobijane odluke jer je prvostepeni sud pravilno postupio kada je na drugom ročištu za javnu dražbu pokretnine izvršenika prodao tražiocu izvršenja kao najboljem ponuđaču. Prema ocjeni Kantonalnog suda, nije bilo mjesta da se izvršenje odgodi i za tražioce izvršenja Vinka i Ivana Šakotu jer su oni u odnosu na ostale tražioce izvršenja, svaki za sebe, samostalne stranke, pa je stoga izvršenje odloženo samo u odnosu na tražioce izvršenja koji su odlaganje tražili, ali ne i u odnosu na ostale tražioce izvršenja koji to nisu zahtijevali.

16. Iz raspoloživih dokumenata proizlazi da je Općinski sud 4. aprila 2014. godine donosio i pojedinačna rješenja o dosudi u odnosu na apelante identičnog sadržaja kao rješenje o dosudi od 31. marta 2014. godine, precizirano u tački 14. ove odluke, koja su apelanti osporili u redovnom postupku, a podnesene žalbe Kantonalni sud je odbio rješenjima od 20. augusta 2014. godine. Neka od tih rješenja Kantonalni sud je dostavio u prilogu odgovora na apelaciju. Naime, radi se o rješenjima identičnog sadržaja kao rješenja o dosudi koja su navedena u prethodnim tačkama ove odluke (st. 15. i 16), koja se odnose na sve apelante.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelanti smatraju da je osporenim odlukama o dosudi povrijeđeno njihovo pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencije), pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropske konvencije i pravo na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije. Povreda prava na pravično suđenje se, prema ocjeni apelanata, ogleda u tome što su redovni sudovi osporena rješenja o dosudi donijeli suprotno odredbama ZIP-a, ZPP i Zakona o privrednim društvima. Prema ocjeni apelanata, iako nisu bili ispunjeni svi formalno-pravni uvjeti za upis, Općinski sud je dozvolio neosnovanu i nezakonitu prodaju udjela izvršenika u firmi "Diona" d.o.o. Široki Brijeg i na taj način onemogućio apelante u provođenju dozvoljenog i predloženog

izvršenja. Ukazuju i da obrazloženje redovnih sudova iz osporenih rješenja ne zadovoljava standarde prava na pravično suđenje. Povredu prava na djelotvoran pravni lijek vide u činjenici što Kantonalni sud uopće nije ispitao osporeno rješenje ni u granicama žalbenih razloga, niti je po službenoj dužnosti pazio na primjenu materijalnog prava, čime je učinio povredu člana 221. ZPP. Smatraju da im je pravo na imovinu prekršeno tako što su lišeni svoje imovine jer im nije pružena odgovarajuća naknada po tržišnoj vrijednosti udjela. Ukazuju na niz propusta redovnih sudova prilikom održavanja javne prodaje, posebno ukazuju da se druga javna prodaja nije ni mogla provesti zbog nepostojanja procesnih uvjeta za njeno održavanje. Uprkos tome, Općinski sud je održao drugu javnu prodaju pokretnina na kojoj je prihvaćen prijedlog apelanata da se postupak izvršenja odloži na period od godinu dana, ali je nezakonito dopustio nastavak izvršenja u odnosu na tražioce izvršenja koji su se protivili odlaganju izvršenja, pa je u nastavku ročišta osnivački udio prodat za manoran iznos od 50.000 KM čija je vrijednost 1.634.825,06 KM.

18. Dakle, nezakonitim postupanjem redovnih sudova izvršenje je odloženo u odnosu na apelante, a u odnosu na Vinka i Ivana Šakotu izvršenje je nastavljeno, pa su na taj način apelanti onemogućeni u provođenju izvršenja. Navode da su redovni sudovi prilikom odlaganja izvršenja postupili suprotno relevantnim odredbama ZIP-a. Također ukazuju da je osporenim odlukama povrijeđeno osnovno pravo apelantice Zorke Čavar koja je prva pokrenula predmetni izvršni postupak, a naknadno su joj se priključili svi ostali tražioci izvršenja, a sve navedeno posebno što se u konkretnom izvršnom postupku radi o jedinstvenom predmetu i sredstvu izvršenja, pa su radnje jednog tražioca izvršenja na štetu drugog tražioca izvršenja nezakonite i nedopustive. Budući da su apelanti dokaze uz apelaciju dostavili selektivno, apelanti su predložili da se dokazi koji nedostaju pribave od redovnih sudova kako bi se činjenična situacija dodatno pojasnila.

b) Odgovor na apelaciju

19. Kantonalni sud je hronološki opisao tok izvršnog postupka, te je dostavio akte redovnih sudova kojima je navode potkrijepio (koje apelanti nisu dostavili), te je zaključio da je taj sud u osporenim odlukama dao jasne i argumentirane razloge za svoj stav, koje i dalje podržava, predloživši da se apelacija odbije kao neosnovana.

20. Općinski sud je sve apelacione prigovore ocijenio netačnim jer je taj sud donio rješenje o dosudi pokretnina koje je u cijelosti potvrđeno osporenim rješenjem Kantonalnog suda od 20. augusta 2014. godine. Općinski sud se osvrnuo i na prigovore u vezi sa odgodom ročišta, nalazeći prigovore neosnovanim jer je taj sud u svemu postupio shodno odredbi člana 60. ZIP-a. Uz to je navedeno da se sud ne može upuštati u ocjenu da li je neka kupoprodajna cijena minorna sve dok odredbe ZIP-a dopuštaju mogućnost prodaje stvari bez ograničenja minimalne cijene. Ocijenjeno je da Općinski sud ni na koji način nije povrijedio prava apelanata na koja su se u apelaciji neosnovano pozvali. Predloženo je da se apelacija odbije kao neosnovana.

21. Punomoćnik izvršenika se u odgovoru na apelaciju složio s navodima iz apelacije jer je, prema njegovoj ocjeni, cijeli postupak vođen suprotno ZIP-u, te je predložio da se apelacija usvoji zbog nezakonitosti izvršnog postupka.

V. Relevantni propisi

22. U Zakonu o izvršnom postupku ("Službene novine FBiH" br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 i 35/12), u tekstu koji je važio u relevantnom periodu, bitne odredbe glase:

Član 21. stav (1)*Primjena odredaba drugih zakona*

(1) U izvršnom postupku na odgovarajući način primjenjuju se odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim zakonom nije drukčije određeno.

VIII - ODLAGANJE, OBUSTAVA I OKONČANJE IZVRŠENJA**Član 60.***Odlaganje izvršenja na prijedlog tražioca izvršenja*

(1) Ako zakonom nije drukčije određeno, izvršenje se može odložiti potpuno ili djelimično samo na prijedlog tražioca izvršenja ako provođenje rješenja nije otpočelo. Ako više tražilaca izvršenja učestvuje u izvršnom postupku, pa samo neki od njih traže odlaganje, sud će samo u odnosu na tog tražioca izvršenja odložiti izvršenje.

(2) Ako je provođenje izvršenja otpočelo, a izvršenik se u roku koji mu je sud odredio izjasnio protiv odlaganja, sud će odlučiti o opravdanosti prijedloga za odlaganje.

(3) Ako je zakonom predviđeno da se izvršenje mora tražiti u određenom roku tražilac izvršenja može podnijeti prijedlog za odlaganje u tom roku.

Član 61.*Vrijeme za koje se izvršenje odlaže*

(1) Sud će odložiti izvršenje za vrijeme koje je tražilac izvršenja odredio ili na vrijeme koje, prema okolnostima slučaja, smatra opravdanim.

(2) Ako je tražilac izvršenja podnio prijedlog za odlaganje izvršenja u slučaju u kome je zakonom predviđeno da se izvršenje ima tražiti u određenom roku, izvršenje se ne može odložiti za vrijeme duže od tog roka.

Član 62.*Nastavljanje odloženog postupka*

Odloženo izvršenje nastavlja se na prijedlog tražioca izvršenja i prije isteka roka za koji je odloženo. Ako tražilac izvršenja ne predloži nastavak izvršnog postupka ni po isteku 30 dana od isteka vremena na koje je izvršenje odloženo, sud će obustaviti postupak.

Član 89. st. (1) i (2)*Prodajna cijena*

(1) Bez pristanka lica koja se u izvršnom postupku po redu prvenstva namiruju prije tražioca izvršenja, nepokretnost se na javnom nadmetanju ne može prodati po cijeni koja ne pokriva ni djelimično iznos potraživanja tražioca izvršenja.

(2) Na prvom ročištu za javno nadmetanje ne može se nepokretnost prodati ispod polovine utvrđene vrijednosti. Početne ponude za prvo ročište na iznose manje od jedne polovine utvrđene vrijednosti neće biti razmatrane.

Član 90. st. (5), (6) i (7)*Ročište za nadmetanje i prodaja*

(5) Nakon zaključenja nadmetanja utvrđuje se lista ponuđača koji su ponudili cijenu iznad minimuma i da je nepokretnost prodana najpovoljnijem ponuđaču ukoliko su ispunjeni ostali uvjeti.

(6) O prodaji nepokretnosti najpovoljnijem ponuđaču sud donosi pisani zaključak koji se objavljuje na sudskoj tabli.

(7) Smatrat će se da je zaključak iz stava 6. ovog člana dostavljen svim licima kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim učesnicima u nadmetanju istekom trećeg dana od dana njegovog isticanja na oglasnoj tabli.

Član 131.*Ročište za javnu prodaju*

(1) Kod prodaje pokretnih stvari shodno se primjenjuju odredbe člana 89. st. 1. i 2. i člana 90. stav 5. ovog zakona.

Primjena odredaba o izvršenju na nepokretnosti**Član 135.**

Odredbe ovog zakona o izvršenju nad nepokretnostima, izuzev člana 71. ovog zakona, primjenjuju se na odgovarajući način i u postupku izvršenja nad pokretnim stvarima, ako odredbama glave XI ovog zakona nije drukčije određeno.

IZVRŠENJE NA DIONICI I OSTALIM REGISTRIRANIM VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA, TE NA ČLANSKOM UDJELU U PRAVNOM LICU**Član 188.***Izvršne radnje*

(1) Na dionici izvršenje se provodi pljenidbom dionice, njezinom procjenom i prodajom, te namirenjem tražioca izvršenja. Izuzetno, dionica se, na prijedlog tražioca izvršenja, a uz saglasnost izvršenika, može prenijeti na tražioca izvršenja u nominalnoj vrijednosti umjesto isplate.

(2) Na udjelu u pravnom licu izvršenje se provodi pljenidbom udjela, njegovom procjenom i prodajom, te namirenjem tražioca izvršenja.

(3) Izvršne radnje iz ovog člana provode se i kada je ugovorom ili pravilima pravnog lica ograničeno ili zabranjeno raspolaganje dionicama ili udjelima.

Član 191.*Izvršenje na osnivačkom ili drugom udjelu u pravnom licu*

(1) Zapljenjena osnivačkog ili drugog udjela vrši se dostavljanjem rješenja o izvršenju registarskom sudu, odnosno drugom nadležnom registarskom tijelu radi zabilježbe založnog prava.

(2) Odredbe glave XIV i odredbe ovog zakona o izvršenju nad pokretnim stvarima na odgovarajući se način primjenjuju i na izvršenje nad osnivačkim ili drugim udjelom u pravnom licu.

23. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06), u tekstu koji je važio u relevantnom periodu, bitne odredbe glase:

Član 2. stav (1)

(1) U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljani u postupku.

VI. Dopustivost

24. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njom pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

26. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 64 0 P 005945 14 Gži 2 od 20. augusta 2014. godine, protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje punomoćnik apelanata je primio 1. septembra 2014. godine, a apelacija je podnesena 29. oktobra 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.

27. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda,

Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

28. Apelanti pobijaju navedene odluke tvrdeći da su tim odlukama povrijeđena njihova prava iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije, člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, te pravo iz člana 13. Evropske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

29. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

30. Član 6. stav 1. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obaveza ili krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravično i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom ustanovljenim zakonom.

31. U vezi s primjenjivošću prava na pravično suđenje u konkretnom slučaju Ustavni sud ukazuje na to kako, prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda, "izvršenje presude koju donese bilo koji sud mora biti posmatrano kao integralni dio suđenja u smislu člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine" (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 288/03 od 17. decembra 2004. godine, stav 28, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 8/05 i Odluka broj AP 464/04 od 17. februara 2005. godine, stav 27, objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 40/05).

32. Apelanti smatraju da im je osporenim odlukama uskraćeno pravo na izvršenje pravomoćne sudske odluke, a sve zbog nezakonitog postupanja redovnih sudova koji su osporene odluke donijeli suprotno relevantnim odredbama ZIP-a, posebno čl. 60. i 61. ZIP-a.

33. U vezi sa apelacionim prigovorima koji se odnose na proizvoljnu primjenu prava, Ustavni sud podsjeća da, prema praksi Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije da preispituju zaključke redovnih sudova u pogledu činjeničnog stanja i primjene materijalnog i procesnog prava (vidi, Evropski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. juna 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova da ocijene činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Evropski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. maja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je da ispita da li su, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na djelotvoran pravni lijek i dr.), te da li je primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminaciona.

34. Ustavni sud će se, dakle, izuzetno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda, kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. aprila 2005. godine, stav 26). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. septembra 2006. godine, tačka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*,

Evropski sud, *Andelković protiv Srbije*, presuda od 9. aprila 2013. godine, tačka 24). Shodno navedenom, Ustavni sud će ispitati da li je prilikom odlučivanja došlo do proizvoljnosti na koju apelanti ukazuju.

35. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je iz odgovora Kantonalnog suda činjenična situacija dodatno pojašnjena dostavljanjem relevantnih dokumenata koje apelanti nisu bili dostavili uz apelaciju. Dakle, iz raspoloživih dokumenata proizlazi da se u konkretnom slučaju radi o izvršnom postupku koji su apelanti, te ostali tražioci izvršenja (Vinko i Ivan Šakota, te JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar) pokrenuli radi namirenja svojih potraživanja prema izvršeniku (apelanti su svoja prava u predmetnom izvršnom postupku zasnovali na pravomoćnoj presudi Općinskog suda). Ustavni sud, također, zapaža da su apelanti izvršni postupak pokrenuli svaki ponaosob, da je shodno tome Općinski sud donosio pojedinačna rješenja o izvršenju, koji je naknadno izvršnom predmetu, koji je pokrenula apelantica Zorka Čavar, pridružio i ostale izvršne predmete. Ustavni sud, također, zapaža da su svi tražioci izvršenja (apelanti, Vinko i Ivan Šakota, te JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar) kao predmet izvršenja predložili prodaju osnivačkog udjela izvršenika u društvu "Diona" d.o.o. Široki Brijeg, što je Općinski sud prihvatio naloživši da se činjenica izvršenja zabilježi u sudskom registru privrednih društava. Ustavni sud, također, zapaža da su tražioci izvršenja (apelanti i JP Elektroprivreda), koje je u izvršnom postupku zastupala advokat Ana Primorac, odnosno advokat Oliver Papac, u smislu odredbe člana 60. ZIP-a, zatražili odgodu izvršenja na period od jedne godine. Ustavni sud zapaža da je Općinski sud udovoljio tom prijedlogu donoseći Rješenje broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 19. decembra 2013. godine kojim je izvršenje u odnosu na te tražioce izvršenja (apelante i JP Elektroprivreda) odgođeno na godinu dana, što apelantima zapravo i nije sporno. Naime, apelantima je sporno što je izvršni postupak nastavljen u odnosu na tražioce izvršenja koji su se usprotivili odgodi izvršenja, smatrajući da je takav stav redovnih sudova suprotan odredbi člana 60. ZIP-a.

36. U tom pravcu Ustavni sud zapaža da su apelanti u redovnom postupku osporili tačku 4. navedenog rješenja od 19. decembra 2013. godine kojom je odlučeno da se predloženo izvršenje nastavi u odnosu na one tražioce izvršenja (Vinko i Ivan Šakota) koji su se usprotivili odlaganju izvršenja. Ustavni sud, također, zapaža da je Kantonalni sud rješenjem od 5. februara 2014. godine, ispitujući zakonitost prvostepenog rješenja od 19. decembra 2013. godine, utvrdio da nije bilo proizvoljnosti u primjeni odredbe člana 60. stav 1. ZIP-a, pojasnivši, između ostalog, da su tražioci izvršenja koji vode jedan izvršni postupak i koji pretendiraju da se namire iz istog predmeta izvršenja zapravo samostalne stranke, čiji je položaj analogan položaju suparničara u parnici, pa odgađanje postupka prema jednom tražiocu izvršenja ne povlači iste posljedice prema drugom tražiocu izvršenja. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je odlaganje izvršenja na prijedlog tražioca izvršenja isključivo u dispoziciji tražioca izvršenja, pa polazeći od toga da sud odlučuje u granicama zahtjeva koji je stavljen u postupku (član 2. stav (1) Zakona o parničnom postupku koji se analogno primjenjuje i na izvršni postupak, shodno članu 21. stav (1) ZIP-a), u slučaju da više tražilaca izvršenja učestvuje u istom izvršnom postupku, pa samo neki od njih traže odgađanje, sud će saglasno odredbi člana 60. stav 1. ZIP-a samo u odnosu na tog tražioca izvršenja odložiti izvršenje, što znači da se izvršni postupak u takvoj pravnoj situaciji provodi dalje, do potpunog namirenja u odnosu na tražioce izvršenja koji nisu tražili odgađanje izvršenja.

37. Prema ocjeni Ustavnog suda, navedena okolnost je punomoćniku apelanata trebala biti poznata prije nego što je zatražena odgoda izvršenja, posebno jer apelanti u tom postupku nisu bili jedini tražioci izvršenja pa, imajući u vidu sadržaj

odredbe člana 60. stav 1. ZIP-a, Ustavni sud ne uočava na čemu apelanti zasnivaju svoje tvrdnje. Uz to, Ustavni sud zapaža da apelanti odluke kojima je udovoljeno njihovom prijedlogu za odgodu izvršenja ne osporavaju predmetnom apelacijom (niti su iskoristili mogućnost da u smislu člana 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda protiv tih rješenja podnesu apelaciju Ustavnom sudu) jer predmetnom apelacijom osporavaju isključivo odluke o dosudi, pri čemu se apelacioni navodi uglavnom odnose na proizvoljnu primjenu odredbe člana 60. stav 1. ZIP-a na osnovu koje je izvršenje nastavljeno u odnosu na one tražioce izvršenja koji nisu tražili odgodu izvršenja.

38. Shodno navedenom, imajući u vidu činjenicu da su apelanti, slobodno disponirajući zahtjevom, izričito tražili odgodu izvršenja, kojem su redovni sudovi udovoljili u smislu člana 60. stav 1. ZIP-a, te na taj način sami utjecali na svoj procesni položaj u izvršnom postupku, pri čemu ta rješenja nisu blagovremeno osporili Ustavnom sudu u smislu člana 18. stav 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud u takvim okolnostima smatra da apelanti takve prigovore ne mogu uspješno isticati u ovoj fazi postupka. Stoga se ne čine proizvoljnim ni osporena rješenja o dosudi koja su naknadno donesena kao posljedica odluke redovnih sudova da se postupak nastavi u odnosu na tražioce izvršenja koji su se usprotivili odgodi izvršenja, pri čemu Ustavni sud ne uočava ni da su osporene odluke o dosudi, koje apelanti osporavaju predmetnom apelacijom, donesene suprotno relevantnim odredbama ZIP-a.

39. Imajući u vidu sve prethodno izneseno, Ustavni sud iz osporenih odluka u okolnostima konkretnog predmeta, kada su apelanti tražili odlaganje izvršenja, a redovni sudovi tom zahtjevu udovoljili primjenom odredbe člana 60. ZIP-a, pri čemu je postupak u odnosu na ostale tražioce izvršenja koji su se usprotivili odlaganju nastavljen do njihovog konačnog namirenja, ne uočava proizvoljnost redovnih sudova koja bi posljedično dovela do kršenja njihovog prava na pravično suđenje, te stoga zaključuje da osporenim odlukama nije došlo do kršenja prava apelanata na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

Ostali prigovori

40. U vezi s pozivanjem apelanata i na kršenje prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, Ustavni sud zapaža da apelanti pozivanje na kršenje navedenog prava nisu posebno obrazložili, već ga zasnivaju na proizvoljnoj primjeni relevantnih odredaba ZIP-a, o čemu se Ustavni sud već izjasnio u prethodnim tačkama ove odluke ispitujući osnovanost prigovora u vezi s kršenjem prava na pravično suđenje, pa stoga Ustavni sud smatra da je pozivanje na kršenje prava na imovinu iz istih razloga neosnovano.

41. U vezi s pozivanjem apelanata na kršenje prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije, Ustavni sud ukazuje da apelanti nisu eksplicitno naveli u vezi s kojim pravima smatraju da postoji kršenje prava iz člana 13. Evropske konvencije, ali se iz navoda apelacije može zaključiti da se navodi o kršenju ovog prava dovode u vezu s pravom na pravično suđenje. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da su apelanti imali i koristili zakonom propisane pravne lijekove u izvršnom postupku. Činjenica da ti pravni lijekovi nisu rezultirali njihovim uspjehom u izvršnom postupku ne može voditi zaključku o nepostojanju ili nedjelotvornosti pravnih lijekova. Uz to, Ustavni sud zapaža da apelanti rješenje o odgodi izvršenja, kojim je zapravo procesni položaj apelanata i određen u predmetnom izvršnom postupku, nisu osporili Ustavnom sudu u smislu člana 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda kako bi se to rješenje dodatno ispitalo u apelacionom postupku pred Ustavnim sudom, pa Ustavni sud zaključuje da je u takvim okolnostima pozivanje

apelanata na kršenje prava iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje neosnovano.

VIII. Zaključak

42. Ustavni sud zaključuje da nema kršenja prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije i prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju u izvršnom postupku u kojem je udovoljeno zahtjevu apelanata da se predloženo izvršenje odgodi na period od godinu dana, odnosno kada je izvršenje nastavljeno u odnosu na one tražioce izvršenja koji su se usprotivili odlaganju izvršenja, čime su apelanti svoj procesni položaj u izvršnom postupku sami odredili, a Ustavni sud iz osporenih rješenja o dosudi ne uočava da su donesena suprotno relevantnim odredbama ZIP-a.

43. Nema ni kršenja prava na djelotvoran pravni lijek iz člana 13. Evropske konvencije u vezi s pravom na pravično suđenje kada apelantima ni na koji način nije bilo uskraćeno pravo da koriste zakonom predviđene pravne lijekove u izvršnom postupku, pri čemu nezadovoljstvo odlukama koje su donesene povodom iskorištenih pravnih lijekova, samo po sebi, ne pokreće pitanje kršenja tog prava.

44. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

45. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 4640/14**, rješavajući apelaciju **Zorke Čavar i dr.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) točka b) i članka 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mirsad Čeman, predsjednik
Mato Tadić, dopredsjednik
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Seada Palavrić, sutkinja

na sjednici održanoj 15. lipnja 2017. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neutemeljena apelacija **Zorke Čavar, Ljilje Slišković, Ankice Naletelić, Branke Zlomislić, Jelenke Jelić, Marice Grubešić, Zdravke Zeljko, Ivice Čolaka, Mire Bašić, Zdenka Cvitanovića, Zore Zovko, Marine Sesar, Sandre Galić, Vinka Skoke, Zdenka Kopilaša, Nikole Sliškovića, Marije Mikulić, Mire Šušak, Tonke Banović-Gilja, Stojana Šuška, Mila Mikulića, Anke Crnjac, Stjepana Šuška, Smilje Bubalo, Janje Petrušić, Jadranke Bilać, Miljenka Zelenike, Gordana Neletilića, Karoline Zovko, Anice Lasić, Vinke Gagro, Dijane Čerkez, Anite Zovko, Vesne Kožul, Ružice Kolobarić, Luce Brekalo, Gordane Topić, Stipice Jelića, Roksande Bokšić, Jelice Lasić, Anice Udovičić, Bojke Bošnjak, Mladenke Vukoja, Drage Solde, Pava Čavara, Ive Jelića, Mirjane Matijević, Blagice Rezić, Darka Mikulića, Zdravka Gilje, Marije Đolo, Zore Bubalo, Mare Brekalo, Ančice Vukoja, Anđelke Marušić, Vinke Sablijić, Vinke Šušak, Dijane Barbarić, Mile Ivanković, Miljenka Bošnjaka, Mirele Kožul, Zdenka Jelića, Marinka Mandića, Mile Slišković, Zorice Čolak, Ivana Martinovića, Ankice Miličević, Bore Marušića, Ivice Kyesića, Ive Sesar, Ljubice Šušak, Ivana Perke i Gojka Šakote** podnesena protiv Rješenja

Kantonalnog suda broj 64 0 P 005945 14 Gži 2 od 20. kolovoza 2014. godine i Rješenja Općinskog suda u Širokom Brijegu broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 31. ožujka 2014. godine.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Zorka Čavar, Ljilja Slišković, Ankica Naletelić, Branka Zlomislić, Jelenka Jelić, Marica Grubešić, Zdravka Zeljko, Ivica Čolak, Mira Bašić, Zdenko Cvitanović, Zora Zovko, Marina Sesar, Sandra Galić, Vinko Skoko, Zdenko Kopilaš, Nikola Slišković, Marija Mikulić, Mira Šušak, Tonka Banović-Gilja, Stojan Šušak, Mile Mikulić, Anka Crnjac, Stjepan Šušak, Smilja Bubalo, Janja Petrušić, Jadranka Bilac, Miljenko Zelenika, Gordana Neletilić, Karolina Zovko, Anica Lasić, Vinka Gagro, Dijana Čerkez, Anita Zovko, Vesna Kožul, Ružica Kolobarić, Luca Brekalo, Gordana Topić, Stipica Jelić, Roksanda Bokšić, Jelica Lasić, Anica Udovičić, Bojka Bošnjak, Mladenka Vukoja, Drago Soldo, Pave Čavar, Ivo Jelić, Mirjana Matijević, Blagica Rezić, Darko Mikulić, Zdravko Gilja, Marija Đolo, Zora Bubalo, Mara Brekalo, Ančica Vukoja, Anđelka Marušić, Vinka Sabljčić, Vinka Šušak, Dijana Barbarić, Mila Ivanković, Miljenko Bošnjak, Mirela Kožul, Zdenko Jelić, Marinko Mandić, Mila Slišković, Zorica Čolak, Ivan Martinović, Ankica Miličević, Boro Marušić, Ivica Kvesić, Iva Sesar, Ljubica Šušak, Ivan Perko i Gojko Šakota (u daljnjem tekstu: apelanti), koje zastupaju odvjetnici iz ZOU iz Mostara Josip Muselimović i Ana Primorac, podnijeli su 29. listopada 2014. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Kantonalnog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 64 0 P 005945 14 Gži 2 od 20. kolovoza 2014. godine i Rješenja Općinskog suda u Širokom Brijegu (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 31. ožujka 2014. godine.

2. Budući da uz apelaciju nije bila priložena punomoć za zastupanje apelanata pred Ustavnim sudom, od punomoćnika apelanata je 15. veljače 2017. godine zatraženo da preciziraju koga zastupaju u postupku (jer su u apelaciji kao apelanti naznačeni samo Zorka i Pave Čavar, te "ostali navedeni u zaglavlju osporenog Rješenja Kantonalnog suda broj 64 0 P 005945 14 Gži 2 od 20. kolovoza 2014. godine") i da shodno tome dostave punomoć. Podneskom od 22. veljače 2017. godine dostavljena je tražena punomoć za zastupanje, koja je prihvaćena u odnosu na sudionike u postupku (apelante) koji su osobno potpisali punomoć.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na temelju članka 23. Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i izvršenika u postupku OTP "Lištica" p.o. Široki Brijeg (u daljnjem tekstu: izvršenik) zatraženo je 23. veljače 2017. godine da dostave odgovor na apelaciju.

4. Kantonalni sud, Općinski sud i punomoćnik izvršenika dostavili su odgovor na apelaciju u razdoblju od 2. do 14. ožujka 2017. godine.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelacionih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način:

Uvodne napomene

6. Pravomoćnom Presudom Općinskog suda broj 64 0 P 005945 07 P od 14. travnja 2009. godine izvršenik odnosno tuženi u tom postupku obvezan je apellantima/tužiteljima (njih 89)

na ime naknade plaće isplatiti iznos od po 1.289,16 KM zajedno sa zakonskom zateznom kamatom, te iznos od 1.285,26 KM na ime otpremnine nekim tužiteljima.

7. Iz raspoloživih dokumenata proizlazi da su apelanti, kao tražitelji izvršenja, odvojeno, svaki za sebe, podnijeli prijedlog za dozvolu izvršenja kojim su zahtijevali da se izvršenje pravomoćne presude provede zapljenom i prodajom izvršenikovog osnivačkog udjela koji ima u firmi "Diona" d.o.o. Široki Brijeg. Na istom predmetu (osnivački udio izvršenika) izvršenje su zatražili Vinko i Ivan Šakota, koje je u izvršnom predmetu zastupao odvjetnik Dinko Nenadić, te JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar.

8. Kako je o prijedlogu apelanice Zorke Čavar Općinski sud prvo odlučio, taj sud je svojim rješenjima broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 19. veljače 2013. i 20. veljače 2013. godine odlučio da predmetu apelanice Zorke Čavar pristupe i ostali tražitelji izvršenja, uključujući i apelante, nakon čega je u registru privrednih društava evidentirana činjenica izvršenja kojim je zatražena prodaja osnivačkog udjela izvršenika u privrednom društvu "Diona" d.o.o. Široki Brijeg.

9. Općinski sud je nakon toga zakazao i 16. svibnja 2013. godine održao prvu dražbu radi prodaje izvršenikovog udjela u privrednom društvu "Diona" d.o.o. Široki Brijeg, koja nije bila uspješna jer se na njoj nije postigla cijena koja bi dostizala barem polovicu utvrđene cijene udjela, pa je zakazana druga dražba.

10. Na drugoj dražbi, koja je održana 19. prosinca 2013. godine, odvjetnica apelanata Ana Primorac, kao i odvjetnik Oliver Papac (koji je zastupao tražitelja izvršenja JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar) zatražili su da se predmetno izvršenje odgodi na rok od godinu dana, čemu su se usprotivili tražitelji izvršenja Vinko i Ivan Šakota tražeći da se u odnosu na njih izvršenje nastavi, što je Općinski sud prihvatio.

11. Rješenjem Općinskog suda broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 19. prosinca 2013. godine, točkom 1., odlučeno je da se izvršenje tražitelja izvršenja koje zastupa odvjetnica Ana Primorac i odvjetnik Oliver Papac odlaže za razdoblje od jedne godine, odnosno do 19. prosinca 2014. godine, potom je točkom 2. istog rješenja precizirano da će se na prijedlog tražitelja izvršenja izvršenje nastaviti i prije isteka roka za koje je odloženo, dok je točkom 3. precizirano da ako tražitelji izvršenja koje zastupaju odvjetnici Ana Primorac i Oliver Papac ne predlože nastavak izvršenja ni po isteku roka od 30 dana od isteka vremena na koje je izvršenje odloženo, sud će postupak obustaviti, te je točkom 4. precizirano da se u odnosu na tražitelje izvršenja Vinka i Ivana Šakotu izvršni postupak nastavlja.

12. Zaključkom o prodaji Općinskog suda broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 19. prosinca 2013. godine predmet izvršenja prodan je tražitelju izvršenja Vinku Šakoti za kupoprodajnu cijenu od 50.000,00 KM.

13. Odlučujući o prizivu apelanata podnesenom protiv Rješenja broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 19. prosinca 2013. godine, Kantonalni sud je Rješenjem broj 64 0 P 005945 14 Gži od 5. veljače 2014. godine priziv odbio (stavak 1. dispozitiva rješenja). Ispitujući osporeno rješenje u dijelu koji su apelanti osporili (točka 4. dispozitiva prvostupanjskog rješenja kojim je odlučeno da se izvršenje nastavi u odnosu na Vinka i Ivana Šakotu), Kantonalni sud je naveo da nema mjesta prigovoru priziva apelanata da je u odnosu na tražitelje izvršenja Vinka i Ivana Šakotu također trebalo odložiti izvršenje. Navedeno stoga, kako je naveo Kantonalni sud, što odredba članka 60. ZIP-a propisuje da će se za slučaj da u izvršenju sudjeluje više tražitelja izvršenja, pa samo neki od njih traže odgađanje izvršenja, izvršenje odložiti samo u odnosu na tog tražitelja izvršenja jer su tražitelji izvršenja koji konkuriraju na jednom predmetu izvršenja samostalne stranke čiji je položaj analogan položaju suparničara, gdje

odgađanje, prekid, zastoj ili sl. prema jednom tražitelju izvršenja ne povlači iste posljedice prema drugom tražitelju izvršenja.

Osporene odluke

14. Rješenjem o dosudi Općinskog suda broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 31. ožujka 2014. godine u izvršnim predmetima apelanata proglašeno je da su 19. prosinca 2013. godine na drugoj javnoj dražbi pokretnine izvršenika, koje su označene kao osnivački udio izvršenika u društvu "Diona" d.o.o. Široki Brijeg s procijenjenom visinom udjela od 1.634.825,06 KM, dosadašnje vlasništvo izvršenika, prodane kupcu Vinku Šakoti za iznos od 50.000,00 KM, a sve shodno odredbi članka 90. st. 6. i 7. ZIP-a, u svezi sa čl. od 187. do 192. u svezi sa člankom 135. ZIP-a.

15. Odlučujući o prizivima apelanata podnesenim protiv rješenja o dosudi Općinskog suda od 31. ožujka 2014. godine, Kantonalni sud je Rješenjem broj 64 0 P 005945 14 Gži 2 od 20. kolovoza 2014. godine prizive odbio. Apelanti su priziv izjavili zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene prava, odnosno odredaba ZIP-a, predlažući da se uvažavanjem priziva pobijana odluka ukine i predmet vrati na ponovni postupak ili da se preinači tako da se u cijelosti odgodi provedba izvršenja na razdoblje od jedne godine i odbije prijedlog tražitelja izvršenja Vinka Šakote o nastavku izvršnog postupka. Nakon ispitivanja pobijane odluke u granicama navoda priziva shodno odredbi članka 221. Zakona o parničnom postupku (u daljnjem tekstu: ZPP) Kantonalni sud je naveo da prizivni prigovori ničim ne dovode u pitanje pravilnost i zakonitost pobijane odluke jer je prvostupanjski sud pravilno postupio kada je na drugom ročištu za javnu dražbu pokretnine izvršenika prodao tražitelju izvršenja kao najboljem ponuđaču. Prema ocjeni Kantonalnog suda, nije bilo mjesta da se izvršenje odgodi i za tražitelje izvršenja Vinka i Ivana Šakotu jer su oni u odnosu na ostale tražitelje izvršenja, svaki za sebe, samostalne stranke, pa je stoga izvršenje odloženo samo u odnosu na tražitelje izvršenja koji su odlaganje tražili, ali ne i u odnosu na ostale tražitelje izvršenja koji to nisu zahtijevali.

16. Iz raspoloživih dokumenata proizlazi da je Općinski sud 4. travnja 2014. godine donosio i pojedinačna rješenja o dosudi u odnosu na apelante identičnog sadržaja kao rješenje o dosudi od 31. ožujka 2014. godine, precizirano u točki 14. ove odluke, koja su apelanti osporili u redovnom postupku, a podnesene prizive Kantonalni sud je odbio rješenjima od 20. kolovoza 2014. godine. Neka od tih rješenja Kantonalni sud je dostavio u prilogu odgovora na apelaciju. Naime, radi se o rješenjima identičnog sadržaja kao rješenja o dosudi koja su navedena u prethodnim točkama ove odluke (st. 15. i 16.), koja se odnose na sve apelante.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelanti smatraju da je osporenim odlukama o dosudi povrijeđeno njihovo pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencije), pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europske konvencije i pravo na učinkovit pravni lijek iz članka 13. Europske konvencije. Povreda prava na pravično suđenje se, prema ocjeni apelanata, ogleda u tome što su redovni sudovi osporena rješenja o dosudi donijeli suprotno odredbama ZIP-a, ZPP i Zakona o privrednim društvima. Prema ocjeni apelanata, iako nisu bili ispunjeni svi formalno-pravni uvjeti za upis, Općinski sud je dozvolio neutemeljenu i nezakonitu prodaju udjela izvršenika u firmi "Diona" d.o.o. Široki Brijeg i na taj način onemogućio apelante u provedbi dozvoljenog i predloženog izvršenja. Ukazuju i da obrazloženje redovnih sudova iz osporenih rješenja ne zadovoljava standarde prava na pravično suđenje. Povredu prava na učinkovit pravni lijek vide u

činjenici što Kantonalni sud uopće nije ispitao osporeno rješenje ni u granicama prizivnih razloga, niti je po službenoj dužnosti pazio na primjenu materijalnog prava, čime je učinio povredu članka 221. ZPP. Smatraju da im je pravo na imovinu prekršeno tako što su lišeni svoje imovine jer im nije pružena odgovarajuća naknada po tržišnoj vrijednosti udjela. Ukazuju na niz propusta redovnih sudova prilikom održavanja javne prodaje, posebno ukazuju da se druga javna prodaja nije ni mogla provesti zbog nepostojanja procesnih uvjeta za njezino održavanje. Usprkos tome, Općinski sud je održao drugu javnu prodaju pokretnina na kojoj je prihvaćen prijedlog apelanata da se postupak izvršenja odloži na razdoblje od godinu dana, ali je nezakonito dopustio nastavak izvršenja u odnosu na tražitelje izvršenja koji su se protivili odlaganju izvršenja, pa je u nastavku ročišta osnivački udio prodan za minoran iznos od 50.000 KM čija je vrijednost 1.634.825,06 KM.

18. Dakle, nezakonitim postupanjem redovnih sudova izvršenje je odloženo u odnosu na apelante, a u odnosu na Vinka i Ivana Šakotu izvršenje je nastavljeno, pa su na taj način apelanti onemogućeni u provedbi izvršenja. Navode da su redovni sudovi prilikom odlaganja izvršenja postupili suprotno relevantnim odredbama ZIP-a. Također ukazuju da je osporenim odlukama povrijeđeno temeljno pravo apelantice Zorke Čavar koja je prva pokrenula predmetni izvršni postupak, a naknadno su joj se priključili svi ostali tražitelji izvršenja, a sve navedeno posebno što se u konkretnom izvršnom postupku radi o jedinstvenom predmetu i sredstvu izvršenja, pa su radnje jednog tražitelja izvršenja na štetu drugog tražitelja izvršenja nezakonite i nedopustive. Budući da su apelanti dokaze uz apelaciju dostavili selektivno, apelanti su predložili da se dokazi koji nedostaju pribave od redovnih sudova kako bi se činjenična situacija dodatno pojasnila.

b) Odgovor na apelaciju

19. Kantonalni sud je kronološki opisao tijek izvršnog postupka, te je dostavio akte redovnih sudova kojima je navode potkrijepio (koje apelanti nisu dostavili), te je zaključio da je taj sud u osporenim odlukama dao jasne i argumentirane razloge za svoje stajalište, koje i dalje podržava, predloživši da se apelacija odbije kao neutemeljena.

20. Općinski sud je sve apelacijske prigovore ocijenio netočnim jer je taj sud donio rješenje o dosudi pokretnina koje je u cijelosti potvrđeno osporenim rješenjem Kantonalnog suda od 20. kolovoza 2014. godine. Općinski sud se osvrnuo i na prigovore u svezi sa odgovodom ročišta, nalazeći prigovore neutemeljenim jer je taj sud u svemu postupio shodno odredbi članka 60. ZIP-a. Uz to je navedeno da se sud ne može upuštati u ocjenu je li neka kupoprodajna cijena minorna sve dok odredbe ZIP-a dopuštaju mogućnost prodaje stvari bez ograničenja minimalne cijene. Ocijenjeno je da Općinski sud ni na koji način nije povrijedio prava apelanata na koja su se u apelaciji neutemeljeno pozvali. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

21. Punomoćnik izvršenika se u odgovoru na apelaciju složio s navodima iz apelacije jer je, prema njegovoj ocjeni, cijeli postupak vođen suprotno ZIP-u, te je predložio da se apelacija usvoji zbog nezakonitosti izvršnog postupka.

V. Relevantni propisi

22. U **Zakonu o ovršnom postupku** ("Službene novine FBiH" br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 i 35/12), u tekstu koji je važio u relevantnom razdoblju, bitne odredbe glase:

Članak 21. stavak (1)**Primjena odredaba drugih zakona**

(1) U ovršnom postupku na odgovarajući se način primjenjuju odredbe Zakona o parničnom postupku, ako ovim ili drugim zakonom nije drugačije određeno.

VIII - ODLAGANJE, OBUSTAVA I OKONČANJE OVRHE**Članak 60.****Odlaganje ovrhe na prijedlog tražitelja ovrhe**

(1) Ako zakonom nije drugačije određeno, ovrha se može odložiti u cijelosti ili djelomice samo na prijedlog tražitelja ovrhe ako sprovedba rješenja nije otpočela. Ako više tražitelja ovrhe sudjeluje u ovršnom postupku, pa samo neki od njih traže odlaganje, sud će samo u odnosu na tog tražitelja ovrhe odložiti ovrhu.

(2) Ako je sprovedba ovrhe otpočela, a ovršenik se u roku koji mu je sud odredio očitovao protiv odlaganja, sud će odlučiti o opravdanosti prijedloga za odlaganje.

(3) Ako je zakonom predviđeno da se ovrha mora tražiti u određenom roku, tražitelj ovrhe može podnijeti prijedlog za odlaganje u tom roku.

Članak 61.**Vrijeme za koje se ovrha odlaže**

(1) Sud će odložiti ovrhu za vrijeme koje je tražitelj ovrhe odredio ili za vrijeme koje po okolnostima slučaja smatra opravdanim.

(2) Ako je tražitelj ovrhe podnio prijedlog za odlaganje ovrhe u slučaju u kojemu je zakonom predviđeno da se ovrha ima tražiti u određenom roku, ovrha se ne može odložiti za vrijeme dulje od toga roka.

Članak 62.**Nastavak odloženog postupka**

Odložena ovrha se nastavlja na prijedlog tražitelja ovrhe i prije istjeka roka za koji je odloženo. Ako tražitelj ovrhe ne predloži nastavak ovršnog postupka ni po istjeku 30 dana od istjeka vremena za koje je ovrha odložena, sud će obustaviti postupak.

Članak 89. st. (1) i (2)**Prodajna cijena**

(1) Bez pristanka osoba koje se u ovršnom postupku po slijedu prvenstva namiruju prije tražitelja ovrhe, nekretnina se na javnoj dražbi ne može prodati za cijenu koja ne pokriva ni djelomice iznos tražbine tražitelja ovrhe.

(2) Na prvome se ročištu za javnu dražbu ne može nepokretnost prodati ispod polovice utvrđene vrijednosti. Početne ponude za prvo ročište na iznose manje od jedne polovice utvrđene vrijednosti neće biti razmatrane.

Članak 90. st. (5), (6) i (7)**Ročište za nadmetanje i prodaja**

(5) Nakon zaključenja dražbe utvrđuje se popis ponuđača koji su ponudili cijenu iznad minimuma i kako je nepokretnost prodana najpovoljnijem ponuđaču, ukoliko su ispunjeni ostali uvjeti.

(6) O prodaji nepokretnosti najpovoljnijem ponuđaču sud donosi pisani zaključak koji se objavljuje na sudskoj ploči.

(7) Smatrat će se da je zaključak iz stavka 6. ovoga članka dostavljen svim osobama kojima se dostavlja zaključak o prodaji, te svim sudionicima u dražbi istekom trećega dana od dana njegova isticanja na oglasnoj ploči.

Članak 131.**Ročište za javnu prodaju**

(1) Pri prodaji pokretnih stvari shodno se primjenjuju odredbe članka 89. st. 1. i 2. i članka 90. stavak 5. ovoga zakona.

Primjena odredaba o ovrsi nad nepokretnostima**Članak 135.**

Odredbe ovoga zakona o ovrsi nad nepokretnostima, izuzev članka 71. ovoga zakona, primjenjuju se na odgovarajući način i u postupku ovrhe nad pokretnim stvarima, ako odredbama glave XI ovoga zakona nije drugačije određeno.

OVRHA NAD DIONICOM I OSTALIM REGISTRIRANIM VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA TE NA ČLANSKOM UDJELU U PRAVNOJ OSOBI**Članak 188.****Ovršne radnje**

(1) Nad dionicom ovrha se sprovodi pljenidbom dionice, njezinom procjenom i prodajom, te namirom tražitelja ovrhe. Iznimno, dionica se, na prijedlog tražitelja ovrhe, a uz suglasnost ovršenika, može prenijeti na tražitelja ovrhe u nominalnoj vrijednosti, umjesto isplate.

(2) Nad udjelom u pravnoj osobi ovrha se sprovodi pljenidbom udjela, njegovom procjenom i prodajom, te namirom tražitelja ovrhe.

(3) Ovršne radnje iz ovoga članka sprovode se i kada je ugovorom ili pravilima pravne osobe ograničeno ili zabranjeno raspolaganje dionicama ili udjelima.

Članak 191.**Ovrha nad osnivačkom ili drugom udjelu u pravnoj osobi**

(1) Zapljena osnivačkog ili drugog udjela obavlja se dostavom rješenja o ovrsi registarskom sudu, odnosno drugom nadležnom registarskom organu radi ubilježbe založnoga prava.

(2) Odredbe poglavlja XIV i odredbe ovoga zakona o ovrsi nad pokretnostima na odgovarajući se način primjenjuju i na ovrhu nad osnivačkom ili drugom udjelu u pravnoj osobi.

23. U **Zakonu o parničnom postupku** ("Službene novine FBiH" br. 53/03, 73/05 i 19/06), u tekstu koji je važio u relevantnom razdoblju, bitne odredbe glase:

Članak 2. stavak (1)

(1) U parničnom postupku sud odlučuje u granicama zahtjeva koji su stavljeni u postupku.

VI. Dopustivost

24. U skladu sa člankom VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacijsku nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmetom spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

25. U skladu sa člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi učinkoviti pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem učinkovitom pravnom lijeku koji je koristio.

26. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je Rješenje Kantonalnog suda broj 64 0 P 005945 14 Gž 2 od 20. kolovoza 2014. godine, protiv kojeg nema drugih učinkovitih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Potom, osporeno rješenje punomoćnik apelanata je primio 1. rujna 2014. godine, a apelacija je podnesena 29. listopada 2014. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neutemeljena.

27. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

28. Apelanti pobijaju navedene odluke tvrdeći da su tim odlukama povrijeđena njihova prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju, te pravo iz članka 13. Europske konvencije.

Pravo na pravično suđenje

29. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

30. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

Prilikom utvrđivanja njegovih građanskih prava i obveza ili kaznene optužbe protiv njega, svatko ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim sudom ustanovljenim zakonom.

31. U svezi s primjenjivošću prava na pravično suđenje u konkretnom slučaju Ustavni sud ukazuje na to kako, prema ustaljenoj praksi Ustavnog suda, "izvršenje presude koju donese bilo koji sud mora biti promatrano kao integralni dio suđenja u smislu članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine" (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 288/03 od 17. prosinca 2004. godine, stavak 28., objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 8/05 i Odluka broj AP 464/04 od 17. veljače 2005. godine, stavak 27., objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 40/05).

32. Apelanti smatraju da im je osporenim odlukama uskraćeno pravo na izvršenje pravomoćne sudske odluke, a sve zbog nezakonitog postupanja redovnih sudova koji su osporene odluke donijeli suprotno relevantnim odredbama ZIP-a, posebno čl. 60. i 61. ZIP-a.

33. U svezi sa apelacijskim prigovorima koji se odnose na proizvoljnu primjenu prava, Ustavni sud podsjeća da, prema praksi Europskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Europski sud) i Ustavnog suda, zadatak ovih sudova nije preispitivati zaključke redovnih sudova glede činjeničnog stanja i primjene materijalnog i procesnog prava (vidi, Europski sud, *Pronina protiv Rusije*, odluka o dopustivosti od 30. lipnja 2005. godine, aplikacija broj 65167/01). Naime, Ustavni sud nije nadležan supstituirati redovne sudove u procjeni činjenica i dokaza, već je, općenito, zadatak redovnih sudova ocijeniti činjenice i dokaze koje su izveli (vidi, Europski sud, *Thomas protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 10. svibnja 2005. godine, aplikacija broj 19354/02). Zadatak Ustavnog suda je ispitati jesu li, eventualno, povrijeđena ili zanemarena ustavna prava (pravo na pravično suđenje, pravo na pristup sudu, pravo na učinkovit pravni lijek i dr.), te je li primjena zakona bila, eventualno, proizvoljna ili diskriminacijska.

34. Ustavni sud će se, dakle, iznimno upustiti u ispitivanje načina na koji su nadležni sudovi utvrđivali činjenice i na tako utvrđene činjenice primijenili pozitivno-pravne propise kada je očigledno da je u određenom postupku došlo do proizvoljnog postupanja redovnog suda, kako u postupku utvrđivanja činjenica tako i primjene relevantnih pozitivno-pravnih propisa (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 311/04 od 22. travnja 2005. godine, stavak 26.). U kontekstu navedenog, Ustavni sud podsjeća i da je u više svojih odluka ukazao da očigledna proizvoljnost u primjeni relevantnih propisa nikada ne može voditi ka jednom pravičnom postupku (vidi, Ustavni sud, Odluka broj AP 1293/05 od 12. rujna 2006. godine, točka 25. i dalje i, *mutatis mutandis*, Europski sud, *Anđelković protiv Srbije*, presuda od 9. travnja 2013. godine, točka 24.). Shodno navedenom, Ustavni sud će ispitati je li

prilikom odlučivanja došlo do proizvoljnosti na koju apelanti ukazuju.

35. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da je iz odgovora Kantonalnog suda činjenična situacija dodatno pojašnjena dostavljanjem relevantnih dokumenata koje apelanti nisu bili dostavili uz apelaciju. Dakle, iz raspoloživih dokumenata proizlazi da se u konkretnom slučaju radi o izvršnom postupku koji su apelanti, te ostali tražitelji izvršenja (Vinko i Ivan Šakota, te JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar) pokrenuli radi namirenja svojih potraživanja prema izvršeniku (apelanti su svoja prava u predmetnom izvršnom postupku utemeljili na pravomoćnoj presudi Općinskog suda). Ustavni sud, također, zapaža da su apelanti izvršni postupak pokrenuli svaki ponaosob, da je shodno tome Općinski sud donosio pojedinačna rješenja o izvršenju, koji je naknadno izvršnom predmetu, koji je pokrenula apelantica Zorka Čavar, pridružio i ostale izvršne predmete. Ustavni sud, također, zapaža da su svi tražitelji izvršenja (apelanti, Vinko i Ivan Šakota, te JP Elektroprivreda HZHB d.d. Mostar) kao predmet izvršenja predložili prodaju osnivačkog udjela izvršenika u društvu "Diona" d.o.o. Široki Brijeg, što je Općinski sud prihvatio naloživši da se činjenica izvršenja zabilježi u sudskom registru privrednih društava. Ustavni sud, također, zapaža da su tražitelji izvršenja (apelanti i JP Elektroprivreda), koje je u izvršnom postupku zastupala odvjetnica Ana Primorac, odnosno odvjetnik Oliver Papac, u smislu odredbe članka 60. ZIP-a, zatražili odgodu izvršenja na razdoblje od jedne godine. Ustavni sud zapaža da je Općinski sud udovoljio tom prijedlogu donoseći Rješenje broj 64 0 P 005945 13 I 2 od 19. prosinca 2013. godine kojim je izvršenje u odnosu na te tražitelje izvršenja (apelante i JP Elektroprivreda) odgođeno na godinu dana, što apelantima zapravo i nije sporno. Naime, apelantima je sporno što je izvršni postupak nastavljen u odnosu na tražitelje izvršenja koji su se usprotivili odgodi izvršenja, smatrajući da je takvo stajalište redovnih sudova suprotno odredbi članka 60. ZIP-a.

36. U tom pravcu Ustavni sud zapaža da su apelanti u redovnom postupku osporili točku 4. navedenog rješenja od 19. prosinca 2013. godine kojom je odlučeno da se predloženo izvršenje nastavi u odnosu na one tražitelje izvršenja (Vinko i Ivan Šakota) koji su se usprotivili odlaganju izvršenja. Ustavni sud, također, zapaža da je Kantonalni sud rješenjem od 5. veljače 2014. godine, ispitujući zakonitost prvostupanjskog rješenja od 19. prosinca 2013. godine, utvrdio da nije bilo proizvoljnosti u primjeni odredbe članka 60. stavak 1. ZIP-a, pojasnivši, između ostalog, da su tražitelji izvršenja koji vode jedan izvršni postupak i koji pretendiraju da se namire iz istog predmeta izvršenja zapravo samostalne stranke, čiji je položaj analogan položaju suparničara u parnici, pa odgađanje postupka prema jednom tražitelju izvršenja ne povlači iste posljedice prema drugom tražitelju izvršenja. U svezi s tim, Ustavni sud podsjeća da je odlaganje izvršenja na prijedlog tražitelja izvršenja isključivo u dispoziciji tražitelja izvršenja, pa polazeći od toga da sud odlučuje u granicama zahtjeva koji je stavljen u postupku (članak 2. stavak (1) Zakona o parničnom postupku koji se analogno primjenjuje i na izvršni postupak, shodno članku 21. stavak (1) ZIP-a), u slučaju da više tražitelja izvršenja sudjeluje u istom izvršnom postupku, pa samo neki od njih traže odgađanje, sud će suglasno odredbi članka 60. stavak 1. ZIP-a samo u odnosu na tog tražitelja izvršenja odložiti izvršenje, što znači da se izvršni postupak u takvoj pravnoj situaciji provodi dalje, do potpunog namirenja u odnosu na tražitelje izvršenja koji nisu tražili odgađanje izvršenja.

37. Prema ocjeni Ustavnog suda, navedena okolnost je punomoćniku apelanata trebala biti poznata prije nego što je zatražena odgoda izvršenja, posebno jer apelanti u tom postupku nisu bili jedini tražitelji izvršenja pa, imajući u vidu sadržaj

одредбе чланка 60. ставак 1. ZIP-a, Уставни суд не уочава на чему апеланти темеље своје тврдње. Уз то, Уставни суд запажа да апеланти одлуке којима је удовољено њиховом приједлогу за одгоду извршења не оспоравају предметном апелацијом (нити су искористили могућност да у смислу чланка 18. ставак 1. Правила Уставног суда против тих рјешења поднесу апелацију Уставном суду) јер предметном апелацијом оспоравају искључиво одлуке о досуди, при чему се апелацијски наводи углавном односе на произвољну примјену одредбе чланка 60. ставак 1. ZIP-a на темељу које је извршење настављено у односу на оне тражитеље извршења који нису тражили одгоду извршења.

38. Шодно наведеном, имајући у виду чињеницу да су апеланти, слободно диспонирајући захтевом, изричито тражили одгоду извршења, којем су редовни судови удовољили у смислу чланка 60. ставак 1. ZIP-a, те на тај начин сами утјецали на свој процесни положај у извршном поступку, при чему та рјешења нису праводобно оспорили Уставном суду у смислу чланка 18. ставак 1. Правила Уставног суда, Уставни суд у таквим околностима сматра да апеланти такве приговоре не могу успјешно истичати у овој фази поступка. Стога се не чине произвољним ни оспорена рјешења о досуди која су накнадно донесена као последица одлуке редовних судова да се поступак настави у односу на тражитеље извршења који су се успротивили одгоди извршења, при чему Уставни суд не уочава ни да су оспорене одлуке о досуди, које апеланти оспоравају предметном апелацијом, донесене супротно релевантним одредбама ZIP-a.

39. Имајући у виду све претходно изнесено, Уставни суд из оспорених одлука у околностима конкретног предмета, када су апеланти тражили одлагање извршења, а редовни судови том захтеву удовољили примјеном одредбе чланка 60. ZIP-a, при чему је поступак у односу на остале тражитеље извршења који су се успротивили одлагању настављен до њиховог коначног намјерења, не уочава произвољност редовних судова која би последично довела до кршења њиховог права на прaviчно суђење, те стога закључује да оспореним одлукама није дошло до кршења права апеланата на прaviчно суђење из чланка II/3.(e) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6. ставак 1. Европске конвенције.

Остали приговори

40. У свежи с позивањем апеланата и на кршење права на имовину из чланка II/3.(k) Устава Босне и Херцеговине и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд запажа да апеланти позивање на кршење наведеног права нису посебно образложили, већ га темеље на произвољној примјени релевантних одредба ZIP-a, о чему се Уставни суд већ изјаснио у претходним тачкама ове одлуке испитујући утемељеност приговора у свежи с кршењем права на прaviчно суђење, па стога Уставни суд сматра да је позивање на кршење права на имовину из истих разлога неутемељено.

41. У свежи с позивањем апеланата на кршење права на učinkovit правни lijek из чланка 13. Европске конвенције, Уставни суд указује да апеланти нису експлицитно навели у свежи с којим правима сматрају да постоји кршење права из чланка 13. Европске конвенције, али се из навода апелације може закључити да се наводи о кршењу овог права доводе у везу с правом на прaviчно суђење. У свежи с тим, Уставни суд запажа да су апеланти имали и користили законом прописане правне lijekове у извршном поступку. Чињеница да ти правни lijekови нису резултирали њиховим успјехом у извршном поступку не може водити закључку о непостојању или неуџивости правних lijekова. Уз то, Уставни суд запажа да апеланти рјешење о одгоди извршења, којим је заправо процесни положај апеланата и одређен у предметном извршном поступку, нису оспорили Уставном суду у смислу чланка 18. ставак (1) Правила Уставног суда како би се то рјешење додатно испитало у апелацијском поступку пред Уставним судом, па Уставни суд закључује да је у таквим околностима позивање

аpelanata на кршење права из чланка 13. Европске конвенције у свежи с правом на прaviчно суђење неутемељено.

VIII. Закључак

42. Уставни суд закључује да нема кршења права на прaviчно суђење из чланка II/3.(e) Устава Босне и Херцеговине и чланка 6. ставак 1. Европске конвенције и права на имовину из чланка II/3.(k) Устава Босне и Херцеговине и чланка 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију у извршном поступку у којем је удовољено захтеву апеланата да се предложено извршење одгоди на раздобље од годину дана, односно када је извршење настављено у односу на оне тражитеље извршења који су се успротивили одлагању извршења, чиме су апеланти свој процесни положај у извршном поступку сами одредили, а Уставни суд из оспорених рјешења о досуди не уочава да су донесена супротно релевантним одредбама ZIP-a.

43. Нема ни кршења права на učinkovit правни lijek из чланка 13. Европске конвенције у свежи с правом на прaviчно суђење када апеланата ни на који начин није било ускраћено право користити законом предвиђене правне lijekове у извршном поступку, при чему незадовољство одлукама које су донесене поводом искористених правних lijekова, само по себи, не покреће питање кршења тог права.

44. На темељу чланка 59. ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

45. Према чланку VI/5. Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обвезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Mirsad Ćeman, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у Великом вијећу, у предмету број АП 4640/14, рјешавајући апелацију **Зорке Ђавар и др.**, на основу члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мирсад Ћеман, предсједник
Мато Тадић, потпредсједник
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Сеада Палаврић, судија

на сједници одржаној 15. јуна 2017. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Зорке Ђавар, Љиле Слишковић, Анкице Налетелић, Бранке Зломислић, Јеленке Јелић, Марице Грубешкић, Здравке Зељко, Ивице Чолака, Мире Башић, Зденка Цвитановића, Зоре Зовко, Марине Сесар, Сандре Галић, Винка Скоке, Зденка Копилаша, Николе Слишковића, Марије Микулић, Мире Шушак, Тонке Бановић Гиља, Стојана Шушка, Мила Микулића, Анке Црњац, Стјепана Шушка, Смиље Бубало, Јање Петрушић, Јадранке Билаћ, Миљенка Зеленике, Гордана Нелетилића, Каролине Зовко, Анице Ласић, Винке Гагро, Дијане Черкез, Аните Зовко, Весне Кожул, Ружнице Колобарих, Луце Брекало, Гордане Топић, Стипице Јелића, Роксане Бокшић, Јелице Ласић, Анице Удовичић, Бојке Бошњак, Младенке Вукоја, Драге Солде, Пава Ђавара, Иве Јелића, Мирјане Матијевић, Благоице Резић, Дарка Микулића, Здравка Гиље, Марије Ђоло, Зоре Бубало, Марје Брекало, Анчице Вукоја, Анђелке Марушић, Винке Сабљић, Винке Шушак, Дијане Барбарих, Миле Иванковић, Миљенка Бошњак,**

Миреле Кожул, Зденка Јелића, Маринка Мандића, Миле Слишковић, Зорице Чолак, Ивана Мартиновића, Анкице Миличевић, Боре Марушић, Ивице Квесића, Иве Сесар, Љубице Шушак, Ивана Перке и Гојка Шакоте поднесена против Рјешења Кантоналног суда број 64 0 П 005945 14 Гжи 2 од 20. августа 2014. године и Рјешења Општинског суда у Широком Бријегу број 64 0 П 005945 13 И 2 од 31. марта 2014. године.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Зорка Ћавар, Љиља Слишковић, Анкица Налетелић, Бранка Зломислић, Јеленка Јелић, Марица Грубешкић, Здравка Зељко, Ивица Чолак, Мира Башић, Зденко Цвитановић, Зора Зовко, Марина Сесар, Сандра Галић, Винко Скоко, Зденко Копилаш, Никола Слишковић, Марија Микулић, Мира Шушак, Тонка Бановић Гиља, Стојан Шушак, Миле Микулић, Анка Црњац, Стјепан Шушак, Смиља Бубало, Јања Петрушић, Јадранка Биалаћ, Миљенко Зеленика, Гордан Нелетилић, Каролина Зовко, Аница Ласић, Винка Гагро, Дијана Черкез, Анита Зовко, Весна Кожул, Ружица Колобарић, Луца Брекало, Гордана Топић, Стипица Јелић, Роксанда Бокшић, Јелица Ласић, Аница Удовичић, Бојка Бошњак, Младенка Вукоја, Драго Солдо, Паве Ћавар, Иво Јелић, Мирјана Матијевић, Благоица Резић, Дарко Микулић, Здравко Гиља, Марија Ђоло, Зора Бубало, Мара Брекало, Анчица Вукоја, Анђелка Марушић, Винка Сабљић, Винка Шушак, Дијана Барбарић, Мила Иванковић, Миљенко Бошњак, Мирела Кожул, Зденко Јелић, Маринко Мандић, Мила Слишковић, Зорица Чолак, Иван Мартиновић, Анкица Миличевић, Боро Марушић, Ивица Квесић, Ива Сесар, Љубица Шушак, Иван Перко и Гојко Шакота (у даљњем тексту: апеланти), које заступају адвокати из ЗАК из Мостара Јосип Муселимовић и Ана Приморац, поднијели су 29. октобра 2014. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против Рјешења Кантоналног суда у Широком Бријегу (у даљњем тексту: Кантонални суд) број 64 0 П 005945 14 Гжи 2 од 20. августа 2014. године и Рјешења Општинског суда у Широком Бријегу (у даљњем тексту: Општински суд) број 64 0 П 005945 13 И 2 од 31. марта 2014. године.

2. Будући да уз апелацију није била приложена пуномоћ за заступање апеланата пред Уставним судом, од пуномоћника апеланата је 15. фебруара 2017. године затражено да прецизирају кога заступају у поступку (јер су у апелацији као апеланти назначени само Зорка и Паве Ћавар, те "остали наведени у заглављу оспореног Рјешења Кантоналног суда број 64 0 П 005945 14 Гжи 2 од 20. августа 2014. године") и да сходно томе доставе пуномоћ. Поднеском од 22. фебруара 2017. године достављена је тражена пуномоћ за заступање, која је прихваћена у односу на учеснике у поступку (апеланте) који су лично потписали пуномоћ.

II. Поступак пред Уставним судом

3. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Кантоналног суда, Општинског суда и извршеника у поступку ОТП "Лишница" п.о. Широки Бријег (у даљњем тексту: извршеник) затражено је 23. фебруара 2017. године да доставе одговор на апелацију.

4. Кантонални суд, Општински суд и пуномоћник извршеника доставили су одговор на апелацију у периоду од 2. до 14. марта 2017. године.

III. Чињенично стање

5. Чињенице предмета које произлазе из апелационих навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на сљедећи начин:

Уводне напомене

6. Правоснажном Пресудом Општинског суда број 64 0 П 005945 07 П од 14. априла 2009. године извршеник односно тужени у том поступку обавезан је да апелантима/тужиоцима (њих 89) на име накнаде плате исплати износ од по 1.289,16 КМ заједно са законском затезном каматом, те износ од 1.285,26 КМ на име отпремнине неким тужиоцима.

7. Из расположивих докумената произлази да су апеланти, као тражиоци извршења, одвојено, сваки за себе, поднијели приједлог за дозволу извршења којим су захтијевали да се извршење правоснажне пресуде спроведе запљеном и продајом извршениковог оснивачког удјела који има у фирми "Диона" д.о.о. Широки Бријег. На истом предмету (оснивачки удео извршеника) извршење су затражили Винко и Иван Шакота, које је у извршном предмету заступао адвокат Динко Ненадић, те ЈП Електропривреда ХЗХБ д.д. Мостар.

8. Како је о приједлогу апеланткиње Зорке Ћавар Општински суд прво одлучио, тај суд је својим рјешењима број 64 0 П 005945 13 И 2 од 19. фебруара 2013. и 20. фебруара 2013. године одлучио да предмету апеланткиње Зорке Ћавар приступе и остали тражиоци извршења, укључујући и апеланте, након чега је у регистру привредних друштава евидентирана чињеница извршења којим је затражена продаја оснивачког удјела извршеника у привредном друштву "Диона" д.о.о. Широки Бријег.

9. Општински суд је након тога заказао и 16. маја 2013. године одржао прву дражбу ради продаје извршениковог удјела у привредном друштву "Диона" д.о.о. Широки Бријег, која није била успјешна јер се на њој није постигла цијена која би достизала барем половину утврђене цијене удјела, па је заказана друга дражба.

10. На другој дражби, која је одржана 19. децембра 2013. године, адвокат апеланата Ана Приморац, као и адвокат Оливер Папац (који је заступао тражиоца извршења ЈП Електропривреда ХЗХБ д.д. Мостар) затражили су да се предметно извршење одгоди на рок од годину дана, чему су се успротивили тражиоци извршења Винко и Иван Шакота тражећи да се у односу на њих извршење настави, што је Општински суд прихватио.

11. Рјешењем Општинског суда број 64 0 П 005945 13 И 2 од 19. децембра 2013. године, тачком 1, одлучено је да се извршење тражилаца извршења које заступа адвокат Ана Приморац и адвокат Оливер Папац одлаже за период од једне године, односно до 19. децембра 2014. године, затим је тачком 2 истог рјешења прецизирано да ће се на приједлог тражиоца извршења извршење наставити и прије истека рока за које је одложено, док је тачком 3 прецизирано да уколико тражиоци извршења које заступају адвокати Ана Приморац и Оливер Папац не предложе наставак извршења ни по истеку рока од 30 дана од истека времена на које је извршење одложено, суд ће поступак обуставити, те је тачком 4 прецизирано да се у односу на тражиоце извршења Винка и Ивана Шакоту извршни поступак наставља.

12. Закључком о продаји Општинског суда број 64 0 П 005945 13 И 2 од 19. децембра 2013. године предмет

извршења продат је тражиоцу извршења Винку Шакоти за купопродајну цијену од 50.000,00 KM.

13. Одлучујући о жалби апеланата поднесеној против Рјешења број 64 0 П 005945 13 И 2 од 19. децембра 2013. године, Кантонални суд је Рјешењем број 64 0 П 005945 14 Гжи од 5. фебруара 2014. године жалбу одбио (став 1 диспозитива рјешења). Испитујући оспорено рјешење у дијелу који су апеланти оспорили (тачка 4 диспозитива првостепеног рјешења којим је одлучено да се извршење настави у односу на Винка и Ивана Шакоту), Кантонални суд је навео да нема мјеста приговору жалбе апеланата да је у односу на тражиоце извршења Винка и Ивана Шакоту такође требало одложити извршење. Наведено стога, како је навео Кантонални суд, што одредба члана 60 ЗИП-а прописује да ће се за случај да у извршењу учествује више тражилаца извршења, па само неки од њих траже одгађање извршења, извршење одложити само у односу на тог тражиоца извршења јер су тражиоци извршења који конкуришу на једном предмету извршења самосталне странке чији је положај аналоган положају супарничара, гдје одгађање, прекид, застој или сл. према једном тражиоцу извршења не повлачи исте посљедице према другом тражиоцу извршења.

Оспорене одлуке

14. Рјешењем о досуди Општинског суда број 64 0 П 005945 13 И 2 од 31. марта 2014. године у извршним предметима апеланата проглашено је да су 19. децембра 2013. године на другој јавној дражби покретнине извршеника, које су означене као оснивачки удио извршеника у друштву "Диона" д.о.о. Широки Бријег с процијењеном висином удјела од 1.634.825,06 KM, досадашња својина извршеника, продате купцу Винку Шакоти за износ од 50.000,00 KM, а све сходно одредби члана 90 ст. 6 и 7 ЗИП-а, у вези са чл. од 187 до 192 у вези са чланом 135 ЗИП-а.

15. Одлучујући о жалбама апеланата поднесеним против рјешења о досуди Општинског суда од 31. марта 2014. године, Кантонални суд је Рјешењем број 64 0 П 005945 14 Гжи 2 од 20. августа 2014. године жалбе одбио. Апеланти су жалбу изјавили због погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примјене права, односно одредаба ЗИП-а, предлажући да се уважавањем жалбе побијана одлука укине и предмет врати на поновни поступак или да се преиначи тако да се у цијелости одгоди спровођење извршења на период од једне године и одбије приједлог тражиоца извршења Винка Шакоте о наставку извршног поступка. Након испитивања побијане одлуке у границама навода жалбе сходно одредби члана 221 Закона о парничном поступку (у даљњем тексту: ЗПП) Кантонални суд је навео да жалбени приговори ничим не доводе у питање правилност и законитост побијане одлуке јер је првостепени суд правилно поступио када је на другом рочишту за јавну дражбу покретнине извршеника продао тражиоцу извршења као најбољем понуђачу. Према оцјени Кантоналног суда, није било мјеста да се извршење одгоди и за тражиоце извршења Винка и Ивана Шакоту јер су они у односу на остале тражиоце извршења, сваки за себе, самосталне странке, па је стога извршење одложено само у односу на тражиоце извршења који су одлагање тражили, али не и у односу на остале тражиоце извршења који то нису захтијевали.

16. Из расположивих докумената произлази да је Општински суд 4. априла 2014. године доносио и појединачна рјешења о досуди у односу на апеланте идентичног садржаја као рјешење о досуди од 31. марта

2014. године, прецизирано у тачки 14 ове одлуке, која су апеланти оспорили у редовном поступку, а поднесене жалбе Кантонални суд је одбио рјешењима од 20. августа 2014. године. Нека од тих рјешења Кантонални суд је доставио у прилогу одговора на апелацију. Наиме, ради се о рјешењима идентичног садржаја као рјешења о досуди која су наведена у претходним тачкама ове одлуке (ст. 15 и 16), која се односе на све апеланте.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

17. Апеланти сматрају да је оспореним одлукама о досуди повријеђено њихово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем текста: Европска конвенције), право на имовину из члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европске конвенције и право на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције. Повреда права на правично суђење се, према оцјени апеланата, огледа у томе што су редовни судови оспорена рјешења о досуди донијели супротно одредбама ЗИП-а, ЗПП и Закона о привредним друштвима. Према оцјени апеланата, иако нису били испуњени сви формално-правни услови за упис, Општински суд је дозволио неосновану и незакониту продају удјела извршеника у фирми "Диона" д.о.о. Широки Бријег и на тај начин онемогућио апеланте у спровођењу дозвољеног и предложеног извршења. Указују и да образложење редовних судова из оспорених рјешења не задовољава стандарде права на правично суђење. Повреду права на дјелотворан правни лијек виде у чињеници што Кантонални суд уопште није испитао оспорено рјешење ни у границама жалбених разлога, нити је по службеној дужности пазео на примјену материјалног права, чиме је учинио повреду члана 221 ЗПП. Сматрају да им је право на имовину прекршено тако што су лишени своје имовине јер им није пружена одговарајућа накнада по тржишној вриједности удјела. Указују на низ пропуста редовних судова приликом одржавања јавне продаје, посебно указују да се друга јавна продаја није ни могла спровести због непостојања процесних услова за њено одржавање. Упркос томе, Општински суд је одржао другу јавну продају покретнина на којој је прихваћен приједлог апеланата да се поступак извршења одложи на период од годину дана, али је незаконито допустио наставак извршења у односу на тражиоце извршења који су се противили одлагању извршења, па је у наставку рочишта оснивачки удио продат за миноран износ од 50.000 KM чија је вриједност 1.634.825,06 KM.

18. Дакле, незаконитим поступањем редовних судова извршење је одложено у односу на апеланте, а у односу на Винка и Ивана Шакоту извршење је настављено, па су на тај начин апеланти онемогућени у спровођењу извршења. Наводе да су редовни судови приликом одлагања извршења поступили супротно релевантним одредбама ЗИП-а. Такође указују да је оспореним одлукама повријеђено основно право апеланткиње Зорке Павар која је прва покренула предметни извршни поступак, а накнадно су јој се прикључили сви остали тражиоци извршења, а све наведено посебно што се у конкретном извршном поступку ради о јединственом предмету и средству извршења, па су радње једног тражиоца извршења на штету другог тражиоца извршења незаконите и недопустиве. Будући да су апеланти доказе уз апелацију доставили селективно, апеланти су предложили да се докази који недостају прибаве од редовних судова како би се чињенична ситуација додатно појаснила.

б) Одговор на апелацију

19. Кантонални суд је хронолошки описао ток извршног поступка, те је доставио акте редовних судова којима је наводе поткријепо (које апеланти нису доставили), те је закључио да је тај суд у оспореним одлукама дао јасне и аргументоване разлоге за свој став, које и даље подржава, предложивши да се апелација одбије као неоснована.

20. Општински суд је све апелационе приговоре оцијенио нетачним јер је тај суд донио рјешење о досуди покретнина које је у цијелости потврђено оспореним рјешењем Кантоналног суда од 20. августа 2014. године. Општински суд се осврнуо и на приговоре у вези са одгодом рочишта, налазећи приговоре неоснованим јер је тај суд у свему поступио сходно одредби члана 60 ЗИП-а. Уз то је наведено да се суд не може упуштати у оцјену да ли је нека купопродајна цијена минорна све док одредбе ЗИП-а допуштају могућност продаје ствари без ограничења минималне цијене. Оцјењено је да Општински суд ни на који начин није повриједио права апеланата на која су се у апелацији неосновано позвали. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

21. Пуномоћник извршеника се у одговору на апелацију сложио с наводима из апелације јер је, према његовој оцјени, цијели поступак вођен супротно ЗИП-у, те је предложио да се апелација усвоји због незаконитости извршног поступка.

V. Релевантни прописи

22. У **Закону о извршном поступку** ("Службене новине ФБиХ" бр. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06, 39/09 и 35/12), у тексту који је важио у релевантном периоду, битне одредбе гласе:

Члан 21. став (1)**Примјена одредаба других закона**

(1) У извршном поступку на одговарајући начин примјењују се одредбе Закона о парничном поступку, ако овим или другим законом није друкчије одређено.

VIII - ОДЛАГАЊЕ, ОБУСТАВА И ОКОНЧАЊЕ ИЗВРШЕЊА**Члан 60.**

Одлагање извршења на приједлог тражиоца извршења

(1) Ако законом није друкчије одређено, извршење се може одложити потпуно или дјелимично само на приједлог тражиоца извршења ако провођење рјешења није отпочело. Ако више тражилаца извршења учествује у извршном поступку, па само неки од њих траже одлагање, суд ће само у односу на тог тражиоца извршења одложити извршење.

(2) Ако је провођење извршења отпочело, а извршеник се у року који му је суд одредио изјаснио против одлагања, суд ће одлучити о оправданости приједлога за одлагање.

(3) Ако је законом предвиђено да се извршење мора тражити у одређеном року тражилац извршења може да поднесе приједлог за одлагање у том року.

Члан 61.

Вријеме за које се извршење одлаже

(1) Суд ће одложити извршење за вријеме које је тражилац извршења одредио или на вријеме које, према околностима случаја, сматра оправданим.

(2) Ако је тражилац извршења поднио приједлог за одлагање извршења у случају у коме је законом предвиђено да се извршење има тражити у одређеном року, извршење се не може одложити за вријеме дужије од тог рока.

Члан 62.

Настављање одложеног поступка

Одложено извршење наставља се на приједлог тражиоца извршења и прије истека рока за који је

одложено. Ако тражилац извршења не предложи наставак извршног поступка ни по истеку 30 дана од истека времена на које је извршење одложено, суд ће обуставити поступак.

Члан 89. ст. (1) и (2)**Продајна цијена**

(1) Без пристанка лица која се у извршном поступку по реду првенства намирују прије тражиоца извршења, некретнина се на јавном надметању не може продати по цијени која не покрива ни дјелимично износ потраживања тражиоца извршења.

(2) На првом рочишту за јавно надметање не може се некретнина продати испод половине утврђене вриједности. Почетне понуде за прво рочиште на износе мање од једне половине утврђене вриједности неће бити разматране.

Члан 90. ст. (5), (6) и (7)**Рочиште за надметање и продаја**

(5) Након закључења надметања утврђује се листа понудилаца који су понудили цијену изнад минимума и да је некретнина продата најповољнијем понудиоцу уколико су испуњени остали услови.

(6) О продаји некретнине најповољнијем понудиоцу суд доноси писмени закључак који се објављује на судској табли.

(7) Сматраће се да је закључак из става 6. овог члана достављен свим лицима којима се доставља закључак о продаји, те свим учесницима у надметању истеклом трећег дана од дана његовог истицања на огласној табли.

Члан 131.**Рочиште за јавну продају**

(1) Код продаје покретних ствари сходно се примјењују одредбе члана 89. ст. 1. и 2. и члана 90. став 5. овог закона.

Примјена одредаба о извршењу над некретностима**Члан 135.**

Одредбе овог закона о извршењу над некретностима, изузев члана 71. овог закона, примјењују се на одговарајући начин и у поступку извршења над покретним стварима, ако одредбама главе XI овог закона није друкчије одређено.

ИЗВРШЕЊЕ НАД ДИОНИЦОМ И ОСТАЛИМ РЕГИСТРОВАНИМ ВРИЈЕДНОСТИМ ПАПИРИМА, ТЕ НА ЧЛАНСКОМ УДЈЕЛУ У ПРАВНОМ ЛИЦУ**Члан 188.****Извршне радње**

(1) Над дионицом извршење се проводи запљеном дионице, њеном процјеном и продајом, те намирењем тражиоца извршења. Изузетно, дионица се, на приједлог тражиоца извршења, а уз сагласност извршеника, може пренијети на тражиоца извршења у номиналној вриједности умјесто исплате.

(2) На удјелом у правном лицу извршење се проводи запљеном удјела, његовом процјеном и продајом, те намирењем тражиоца извршења.

(3) Извршне радње из овог члана проводе се и кад је уговором или правилима правног лица ограничено или забрањено располагање дионицама или удјелима.

Члан 191.

Извршење над оснивачком или другом удјелу у правном лицу

(1) Запљена оснивачког или другог удјела врши се достављањем рјешења о извршењу регистарском суду, односно другом надлежном регистарском тијелу ради убијежјавања zaloжног права.

(2) Одредбе главе XIV и одредбе овог закона о извршењу над покретним стварима на одговарајући начин примјењују и на извршење над оснивачким или другим удјелом у правном лицу.

23. У **Закону о парничном поступку** ("Службене новине ФБиХ" бр. 53/03, 73/05 и 19/06), у тексту који је важио у релевантном периоду, битне одредбе гласе:

Члан 2. став (1)

(1) У парничном поступку суд одлучује у границама захтјева који су стављени у поступку.

VI. Допустивост

24. У складу са чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине, Уставни суд, такође, има апелациону надлежност у питањима која су садржана у овом уставу када она постану предмет спора због пресуде било којег суда у Босни и Херцеговини.

25. У складу са чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, Уставни суд може да разматра апелацију само ако су против пресуде, односно одлуке која се њом побија, исцрпљени сви дјелотворни правни лијекови могући према закону и ако се поднесе у року од 60 дана од дана када је подносилац апелације примио одлуку о посљедњем дјелотворном правном лијеку који је користио.

26. У конкретном случају предмет оспоравања апелацијом је Рјешење Кантоналног суда број 64 0 П 005945 14 Гжи 2 од 20. августа 2014. године, против којег нема других дјелотворних правних лијекова могућих према закону. Затим, оспорено рјешење пуномоћник апеланата је примио 1. септембра 2014. године, а апелација је поднесена 29. октобра 2014. године, тј. у року од 60 дана, како је прописано чланом 18 став (1) Правила Уставног суда. Коначно, апелација испуњава и услове из члана 18 ст. (3) и (4) Правила Уставног суда јер не постоји неки други формални разлог због којег апелација није допуштена, нити је очигледно (*prima facie*) неоснована.

27. Имајући у виду одредбе члана VI/36) Устава Босне и Херцеговине, члана 18 ст. (1), (3) и (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да предметна апелација испуњава услове у погледу допустивости.

VII. Меритум

28. Апеланти побијају наведене одлуке тврдећи да су тим одлукама повријеђена њихова права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције, члана II/3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, те право из члана 13 Европске конвенције.

Право на правично суђење

29. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

30. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.

31. У вези с примјењивошћу права на правично суђење у конкретном случају Уставни суд указује на то како, према устаљеној пракси Уставног суда, "извршење пресуде коју донесе било који суд мора бити посматрано као интегрални дио суђења у смислу члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине" (види, Уставни суд, Одлука број АП 288/03 од 17. децембра 2004. године, став 28, објављена у "Службеном

гласнику БиХ" број 8/05 и Одлука број АП 464/04 од 17. фебруара 2005. године, став 27, објављена у "Службеном гласнику БиХ" број 40/05).

32. Апеланти сматрају да им је оспореним одлукама ускраћено право на извршење правоснажне судске одлуке, а све због незаконитог поступања редовних судова који су оспорене одлуке донијели супротно релевантним одредбама ЗИП-а, посебно чл. 60 и 61 ЗИП-а.

33. У вези са апелационим приговорима који се односе на произвољну примјену права, Уставни суд подсјећа да, према пракси Европског суда за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) и Уставног суда, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног и процесног права (види, Европски суд, *Pronina против Русије*, одлука о допустивости од 30. јуна 2005. године, апликација број 65167/01). Наиме, Уставни суд није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је, генерално, задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели (види, Европски суд, *Thomas против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. године, апликација број 19354/02). Задатак Уставног суда је да испита да ли су, евентуално, повријеђена или занемарена уставна права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминациона.

34. Уставни суд ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примјенили позитивно-правне прописе када је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда, како у поступку утврђивања чињеница тако и примјене релевантних позитивно-правних прописа (види, Уставни суд, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. године, став 26). У контексту наведеног, Уставни суд подсјећа и да је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може водити ка једном правичном поступку (види, Уставни суд, Одлука број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. године, тачка 25 и даље и, *mutatis mutandis*, Европски суд, *Анђелковић против Србије*, пресуда од 9. априла 2013. године, тачка 24). Сходно наведеном, Уставни суд ће испитати да ли је приликом одлучења дошло до произвољности на коју апеланти указују.

35. Уставни суд, прије свега, подсјећа да је из одговора Кантоналног суда чињенична ситуација додатно појашњена достављањем релевантних докумената које апеланти нису били доставили уз апелацију. Дакле, из расположивих докумената произлази да се у конкретном случају ради о извршном поступку који су апеланти, те остали тражиоци извршења (Винко и Иван Шакоћа, те ЈП Електропривреда ХЗХБ д.д. Мостар) покренули ради намирења својих потраживања према извршнику (апеланти су своја права у предметном извршном поступку засновали на правоснажној пресуди Општинског суда). Уставни суд, такође, запажа да су апеланти извршни поступак покренули сваки понаособ, да је сходно томе Општински суд доносио појединачна рјешења о извршењу, који је накнадно извршном предмету, који је покренула апеланткиња Зорка Табар, придружио и остале извршне предмете. Уставни суд, такође, запажа да су сви тражиоци извршења (апеланти, Винко и Иван Шакоћа, те ЈП Електропривреда ХЗХБ д.д. Мостар) као предмет извршења предложили продају оснивачког удјела извршника у друштву "Диона" д.о.о. Широки Бријег, што је Општински суд прихватио наложивши да се чињеница

извршења забиљежи у судском регистру привредних друштава. Уставни суд, такође, запажа да су тражиоци извршења (апеланти и ЈП Електропривреда), које је у извршном поступку заступала адвокат Ана Приморац, односно адвокат Оливер Папац, у смислу одредбе члана 60 ЗИП-а, затражили одгоду извршења на период од једне године. Уставни суд запажа да је Општински суд удовољио том приједлогу доносећи Рјешење број 64 0 П 005945 13 И 2 од 19. децембра 2013. године којим је извршење у односу на те тражиоце извршења (апеланте и ЈП Електропривреда) одгођено на годину дана, што апелантима заправо и није спорно. Наиме, апелантима је спорно што је извршни поступак настављен у односу на тражиоце извршења који су се успротивили одгоди извршења, сматрајући да је такав став редовних судова супротан одредби члана 60 ЗИП-а.

36. У том правцу Уставни суд запажа да су апеланти у редовном поступку оспорили тачку 4 наведеног рјешења од 19. децембра 2013. године којом је одлучено да се предложено извршење настави у односу на оне тражиоце извршења (Винко и Иван Шакота) који су се успротивили одлагању извршења. Уставни суд, такође, запажа да је Кантонални суд рјешењем од 5. фебруара 2014. године, испитујући законитост првостепеног рјешења од 19. децембра 2013. године, утврдио да није било произвољности у примјени одредбе члана 60 став 1 ЗИП-а, појаснивши, између осталог, да су тражиоци извршења који воде један извршни поступак и који претендују да се намире из истог предмета извршења заправо самосталне странке, чији је положај аналоган положају супарничара у парници, па одгађање поступка према једном тражиоцу извршења не повлачи исте посљедице према другом тражиоцу извршења. У вези с тим, Уставни суд подсјећа да је одлагање извршења на приједлог тражиоца извршења искључиво у диспозицији тражиоца извршења, па полазећи од тога да суд одлучује у границама захтјева који је стављен у поступку (члан 2 став (1) Закона о парничном поступку који се аналогно примјењује и на извршни поступак, сходно члану 21 став (1) ЗИП-а), у случају да више тражилаца извршења учествује у истом извршном поступку, па само неки од њих траже одгађање, суд ће сагласно одредби члана 60 став 1 ЗИП-а само у односу на тог тражиоца извршења одложити извршење, што значи да се извршни поступак у таквој правној ситуацији спроводи даље, до потпуног намирења у односу на тражиоце извршења који нису тражили одгађање извршења.

37. Према оцјени Уставног суда, наведена околност је пуномоћнику апеланата требала бити позната прије него што је затражена одгода извршења, посебно јер апеланти у том поступку нису били једини тражиоци извршења па, имајући у виду садржај одредбе члана 60 став 1 ЗИП-а, Уставни суд не уочава на чему апеланти заснивају своје тврдње. Уз то, Уставни суд запажа да апеланти одлуке којима је удовољено њиховом приједлогу за одгоду извршења не оспоравају предметном апелацијом (нити су искористили могућност да у смислу члана 18 став 1 Правила Уставног суда против тих рјешења поднесу апелацију Уставном суду) јер предметном апелацијом оспоравају искључиво одлуке о досуди, при чему се апелациони наводи углавном односе на произвољну примјену одредбе члана 60 став 1 ЗИП-а на основу које је извршење настављено у односу на оне тражиоце извршења који нису тражили одгоду извршења.

38. Сходно наведеном, имајући у виду чињеницу да су апеланти, слободно диспонирајући захтјевом, изричито тражили одгоду извршења, којем су редовни судови удовољили у смислу члана 60 став 1 ЗИП-а, те на тај начин сами утицали на свој процесни положај у извршном

поступку, при чему та рјешења нису благовремено оспорили Уставном суду у смислу члана 18 став 1 Правила Уставног суда, Уставни суд у таквим околностима сматра да апеланти такве приговоре не могу успјешно истицати у овој фази поступка. Стога се не чине произвољним ни оспорена рјешења о досуди која су накнадно донесена као посљедица одлуке редовних судова да се поступак настави у односу на тражиоце извршења који су се успротивили одгоди извршења, при чему Уставни суд не уочава ни да су оспорене одлуке о досуди, које апеланти оспоравају предметном апелацијом, донесене супротно релевантним одредбама ЗИП-а.

39. Имајући у виду све претходно изнесено, Уставни суд из оспорених одлука у околностима конкретног предмета, када су апеланти тражили одлагање извршења, а редовни судови том захтјеву удовољили примјеном одредбе члана 60 ЗИП-а, при чему је поступак у односу на остале тражиоце извршења који су се успротивили одлагању настављен до њиховог коначног намирења, не уочава произвољност редовних судова која би посљедично довела до кршења њиховог права на правично суђење, те стога закључује да оспореним одлукама није дошло до кршења права апеланата на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

Остали приговори

40. У вези с позивањем апеланата и на кршење права на имовину из члана II(3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију, Уставни суд запажа да апеланти позивање на кршење наведеног права нису посебно образложили, већ га заснивају на произвољној примјени релевантних одредаба ЗИП-а, о чему се Уставни суд већ изјаснио у претходним тачкама ове одлуке испитујући основаност приговора у вези с кршењем права на правично суђење, па стога Уставни суд сматра да је позивање на кршење права на имовину из истих разлога неосновано.

41. У вези с позивањем апеланата на кршење права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције, Уставни суд указује да апеланти нису експлицитно навели у вези с којим правима сматрају да постоји кршење права из члана 13 Европске конвенције, али се из навода апелације може закључити да се наводи о кршењу овог права доводе у везу с правом на правично суђење. У вези с тим, Уставни суд запажа да су апеланти имали и користили законом прописане правне лијекове у извршном поступку. Чињеница да ти правни лијекови нису резултирали њиховим успјехом у извршном поступку не може водити закључку о непостојању или недјелотворности правних лијекова. Уз то, Уставни суд запажа да апеланти рјешење о одгоди извршења, којим је заправо процесни положај апеланата и одређен у предметном извршном поступку, нису оспорили Уставном суду у смислу члана 18 став (1) Правила Уставног суда како би се то рјешење додатно испитало у апелационом поступку пред Уставним судом, па Уставни суд закључује да је у таквим околностима позивање апеланата на кршење права из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење неосновано.

VIII. Закључак

42. Уставни суд закључује да нема кршења права на правично суђење из члана II(3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције и права на имовину из члана II(3к) Устава Босне и Херцеговине и члана 1 Протокола број 1 уз Европску конвенцију у извршном поступку у којем је удовољено захтјеву апеланата да се предложено извршење одгоди на период од годину дана,

односно када је извршење настављено у односу на оне тражиоце извршења који су се успротивили одлагању извршења, чиме су апеланти свој процесни положај у извршном поступку сами одредили, а Уставни суд из оспорених рјешења о досуди не уочава да су донесена супротно релевантним одредбама ЗИП-а.

43. Нема ни кршења права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције у вези с правом на правично суђење када апелантима ни на који начин није било ускраћено право да користе законом предвиђене правне лијекове у извршном поступку, при чему незадовољство одлукама које су донесене поводом искоришћених правних лијекова, само по себи, не покреће питање кршења тог права.

44. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

45. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

676

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 5/16, рјешавајући захтјев **Борјане Кришто, друге замјенице предсједavajuћег Представничког дома у vrijeme подношења захтјева**, на основу члана VI/3.a) Устава Босне и Херцеговине, члана 57. став (2) alineја b), члана 59. ст. (1), (2) и (3), члана 60, члана 61. став 4. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мато Тодић, потпредсједник
Златко М. Кнежевић, потпредсједник
Мargarita Caca-Nikolovska, потпредсједница
Tudor Pantiru, судија
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, судија
Giovanni Grasso, судија
на сједници одржаној 1. јуна 2017. године donio је

DJELOMIČNU ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Дјеломично се усваја захтјев **Борјане Кришто**, друге замјенице предсједavajuћег Представничког дома у vrijeme подношења захтјева.

Утврђује се да одредбе члана 84. ст. 2, 3. и 4. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2. Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 117. таčka d) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2. у вези са чланом II/3.f) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 118. став 3. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2. у вези са чланом II/3.f) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 225. став 2. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09,

93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2. у вези са чланом II/3.e) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 226. став 1. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2. Устава Босне и Херцеговине.

Налаже се Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 61. став 4. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, најкасније у року од шест мјесeci од дана достављања ове одлуке усклади одредбе:

члана 84. ст. 2, 3. и 4. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2. Устава Босне и Херцеговине;

члана 117. таčka d) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2. у вези са чланом II/3.f) Устава Босне и Херцеговине;

члана 118. став 3. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2. у вези са чланом II/3.f) Устава Босне и Херцеговине;

члана 225. став 2. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2. у вези са чланом II/3.e) Устава Босне и Херцеговине;

и члана 226. став 1. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2. Устава Босне и Херцеговине.

Налаже се Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, у смислу члана 72. став 5. Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да у року од шест мјесeci од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одбија се као неоснован захтјев **Борјане Кришто**, друге замјенице предсједavajuћег Представничког дома у vrijeme подношења захтјева, за ocјену уставности одредаба члана 84. став 5, члана 119. став 1. и члана 216. став 2. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13).

Утврђује се да су одредбе члана 84. став 5. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) у складу са одредбама чл. I/2. и II/3.e) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да су одредбе члана 119. став 1. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) у складу са одредбама чл. I/2. и II/3.f) Устава Босне и Херцеговине и члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Утврђује се да су одредбе члана 216. став 2. Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09,

93/09 i 72/13) u skladu sa odredbama člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i članom 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Odluku objaviti u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedavajućeg Predstavničkog doma u vrijeme podnošenja zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositeljica zahtjeva), podnijela je 27. juna 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 84. st. 2, 3, 4. i 5, 109. st. 1. i 2, 117. tačka d), 118. stav 3, 119. stav 1, 216. stav 2, 225. stav 2. i 226. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13, u daljnjem tekstu: Zakon) sa odredbama člana I/2, II/3.b), e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 3, 6, 8. i 13. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. stav (2) Pravila Ustavnog suda, od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Predstavničkog doma i Doma naroda zatraženo je 1. jula 2016. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Predstavnički dom i Dom naroda su 1. augusta i 28. jula 2016. godine dostavili odgovor na zahtjev.

4. U skladu sa članom 90. stav 1. tačka b) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je na sjednici održanoj 30. i 31. marta 2017. godine donio odluku o izuzimanju predsjednika Ustavnog suda Mirsada Čemana i sutkinje Seade Palavrić iz rada i odlučivanja o predmetnom zahtjevu jer su kao zastupnici u Predstavničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine učestvovali u donošenju Zakona čije su odredbe osporene.

5. Ustavni sud je na osnovu člana 60. Pravila Ustavnog suda zaključio da donese djelomičnu odluku i odgodi donošenje odluke u pogledu dijela zahtjeva koji se odnosi na utvrđivanje saglasnosti odredaba člana 109. st. 1. i 2. Zakona sa odredbama člana II/3.b) i f) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 3. i 8. Evropske konvencije.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

1. Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja, član 84. st. 2, 3, 4. i 5. Zakona

6. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 84. st. 2, 3, 4. i 5. Zakona suprotne članu II/3.e) u vezi sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije.

7. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istakla da su navedene odredbe neodređene i neprecizne jer ne propisuju ni granice, ni način postupanja glavnog tužioca sa svjedokom kojem daje imunitet, odnosno glavni tužilac može odrediti da nema krivičnog progona i za najteža krivična djela, tako da žrtva i oštećeni gube pravo na zadovoljštinu u krivičnom postupku. Zakonodavac nije postavio jasnu i preciznu granicu, uzimajući u obzir prirodu i težinu krivičnih djela, koja bi mogla opravdati nepreduzimanje krivičnog progona zbog zaštite javnog interesa u demokratskom društvu koje počiva na vladavini prava i poštovanju ljudskih prava.

8. Osim toga, "tužilački oprost" u potpunosti isključuje sud i njegovu ulogu u krivičnom postupku, a svjedok postaje dokazno sredstvo u rukama optužbe, što vodi kršenju načela jednakosti građana pred zakonom, ravnopravnosti i načela zakonitosti i postaje upitno šta je sa imovinskom koristi ostvarenom krivičnim djelom. Tužilački oprost u potpunosti isključuje sud i njegovu ulogu u krivičnom postupku, a svjedok postaje dokazno sredstvo u rukama optužbe.

2. Tjelesni pregled i druge radnje, član 109. st. 1. i 2. Zakona

9. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 109. st. 1. i 2. Zakona suprotne članu II/3.b) i f) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 3. i 8. Evropske konvencije.

10. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica navoda je istakla da navedene odredbe propisuju uzimanje uzoraka krvi i druge ljekarske radnje, te kriterije po kojima se protivno volji i pristanku okrivljenog lica i drugih lica nad njima provode medicinski tretmani, što može pokrenuti pitanje nečovječnog i ponižavajućeg tretmana iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije. Podnositeljica je ukazala na praksu Evropskog suda prema kojoj je pravo na privatni život usko povezano s pojmom ličnog integriteta, a svako miješanje u fizički integritet mora biti propisano zakonom i mora biti razmjerno legitimnoj svrsi radi koje se provodi i zahtjeva pristanak tog lica. U smislu prakse Evropskog suda za ljudska prava (podnositeljica zahtjeva precizirala je presude Evropskog suda za ljudska prava), bilo kakvo preduzimanje prisilnog medicinskog tretmana s ciljem prikupljanja dokaza mora biti uvjerljivo opravdano činjenicama konkretnog slučaja, pri čemu je potrebno voditi računa o težini djela o kojem je riječ i mora se pokazati da su uzete u obzir alternativne metode za prikupljanje dokaza. Osim toga, taj postupak ne smije pratiti nikakav rizik trajnog oštećenja zdravlja osumnjičenog. Odredbe člana 109. st. 1. i 2. sa aspekta člana 3. Evropske konvencije ne preciziraju stepen do kojeg je prisilni medicinski zahvat bio nužan za pribavljanje dokaza, opasnost po zdravlje osumnjičenog, način na koji je procedura zahvata provedena, fizički bol i psihičku patnju koju je zahvat prouzrokovao, stepen ljekarskog nadzora koji je dostupan i efekte na zdravlje osumnjičenog.

3. Krivična djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje, član 117. tačka d) Zakona

11. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 117. tačka d) Zakona suprotne članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

12. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istakla da je propisivanjem na ovakav način omogućeno da se izuzetak pretvori u pravilo, odnosno u krivično zakonodavstvo se unose elementi nerazmjernosti, prekomjernosti i skrivene arbitrarnosti. Nezavisno od legitimnog cilja, preko navedene odredbe je otvorena mogućnost preduzimanja istražnih radnji za gotovo sva krivična djela navedena u Krivičnom zakonu.

4. Nadležnost za određivanje i trajanje posebnih istražnih radnji, član 118. stav 3. Zakona

13. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 118. stav 3. Zakona suprotne članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

14. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica zahtjeva je istakla da prema ovim odredbama istražne radnje mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog tužioca, produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz tač. a. i c. člana 116. Zakona mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci. Ovako dug period ne može se smatrati razmjernim rokom u odnosu na prirodu i potrebu za ograničavanjem ustavnih prava. Dijelom odredbe koji glasi "posebno važnih razloga" povrijeđeno je načelo vladavine prava i

pravo na pravično suđenje zato što nije jasan i transparentan i ostavlja mogućnost arbitrarnog tumačenja i postupanja tijela pred kojim se vodi postupak. Osim toga, taj dio odredbe ujedno je i pretpostavka i mjerilo kojim se sudija za prethodni postupak vodi kada primjenjuje ovu odredbu. Naime, nesporno je da će duže trajanje posebnih istražnih radnji biti nužno kada se radi o krivičnim djelima terorizma, težih oblika korupcije, odnosno organiziranog kriminala, trgovine ljudima, narkoticima i naoružanja. Međutim, sporna odredba nije napravila nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju takva obilježja i na koja se produženje rokova ne treba odnositi. Zbog navedenog, sporna odredba uzrokuje pravnu nepredvidljivost, pravnu neizvjesnost, te pravnu nesigurnost. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su ograničenja ustavnih prava građana na privatnost u diskrecionoj ovlasti tužioca i sudije za prethodni postupak zasnovana na neodređenim pretpostavkama za produženje primjene posebnih istražnih radnji.

5. Materijal dobiven preduzimanjem radnji i obavještanje o preduzetim radnjama, član 119. stav 1. Zakona

15. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 119. stav 1. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 8. Evropske konvencije.

16. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istakla da uređenje posebnih istražnih radnji nije saglasno Ustavu Bosne i Hercegovine zato što ne postoji mehanizam kojim bi se osigurala sudska kontrola. Naime, sud odlučuje o početku preduzimanja posebnih istražnih radnji, međutim navedena odredba propisuje da po isteku radnje tijelo policije sastavlja izvještaj za Tužilaštvo, a tužilac sudiji za prethodni postupak i tek tada sudija za prethodni postupak dobiva potpunu informaciju o rezultatima posebnih istražnih radnji. Sudija za prethodni postupak, nakon određivanja početka primjene, nije u mogućnosti nadzirati postoji li i dalje potreba za provođenjem tih radnji budući da Zakon ne nalaže sudiji za prethodni postupak obavezu traženja dnevnih ili periodičnih izvještaja od policije, niti policiji obavezu samoinicijativnog dostavljanja takvih izvještaja niti sudiji za prethodni postupak niti tužiocu. Podnositeljica zahtjeva je navela da Evropski sud smatra da je kontrolu tajnih mjera nadzora poželjno povjeriti sudu jer sudska kontrola pruža najbolja jamstva nezavisnosti, nepristrasnosti i poštovanja procedure. U predmetu *Rotar protiv Rumunije* Evropski sud je istakao da iako obavještajne službe mogu legitimno postojati u demokratskom društvu, ovlaštenja tajnog nadgledanja građana mogu se tolerirati samo u mjeri koja je strogo nužna za zaštitu demokratskih institucija. U smislu člana 8. Evropske konvencije postupci nadzora moraju slijediti vrijednosti demokratskog društva, naročito vladavinu prava koja implicira da miješanje izvršnih vlasti u prava pojedinaca mora biti podvrgnuto efikasnom nadzoru koji bi trebao provoditi sud. Sporna odredba nije predviđela takvu mogućnost, nego je propisala dostavljanje mjerodavnih podataka koje omogućava donošenje zaključka o tome jesu li prestali razlozi radi kojih su te radnje bile određene i moraju li se prekinuti. Izvjesno je da obaveze policije koje određuju "po prestanku radnji iz člana 116. ovog zakona policijski organi moraju sve informacije, podatke i predmete dobijene poduzetim radnjama, kao i izvještaj o tome predati Tužiteljstvu" nisu dovoljne za ostvarenje tog cilja. Sudija za prethodni postupak mora imati zakonsko ovlaštenje u svako doba tokom provođenja posebnih istražnih radnji i zahtijevati da mu tužilac dostavi izvještaj o osnovanosti daljnjeg provođenja ili kada ocijeni potrebnim, radi ocjene osnovanosti daljnjeg provođenja radnji, zahtijevati od policije dnevne izvještaje i dokumentaciju u obimu i mjeri koju je sam ovlašten odrediti.

6. Nalog o provođenju istrage, član 216. stav 2. Zakona

17. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 216. stav 2. Zakona suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije u vezi sa članom 13. Evropske konvencije.

18. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica zahtjeva je istakla da nalog o provođenju istrage predstavlja prvi akt kojim se lice stavlja pod krivični postupak i po svojoj suštini predstavlja ograničenje osnovnih prava i sloboda jer ne osigurava pravo žalbe, niti osigurava drugu pravnu zaštitu protiv početka krivičnog progona. Nalog o provođenju istrage sadrži podatke o počiniocu krivičnog djela ako su poznati, opis djela iz kojeg proizlaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela i dr. Zakonodavac je obavezan propisati da se lice mora odmah službeno obavijestiti da je osumnjičeni i tada konstituirati djelotvorno pravno sredstvo zaštite protiv nezakonitog progona. Pravo na žalbu može biti izuzetno isključeno u slučajevima određenim zakonom, ako je osigurana druga pravna zaštita. Pravo na pravni lijek univerzalno je konstitucionalno i zakonsko pravo čovjeka i građanina. Nalog o provođenju istrage ne sadrži uputu o pravnom lijeku, a građani nemaju osigurano pravo na žalbu. Nijednim zakonom nije osigurana druga pravna zaštita protiv naloga o provođenju istrage. Tužilac je donio nalog o provođenju istrage, a lice protiv kojeg se istraga provodi nema nikakva saznanja, niti je upoznato sa svojim pravima. To bi moglo biti opravdano za najteža krivična djela ako se procijeni da postoji opasnost za život ili tijelo ili imovinu velikih razmjera, što bi zakonodavac trebao precizno odrediti u zakonu.

7. Okončanje istrage, član 225. stav 2. Zakona

19. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 225. stav 2. Zakona suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije u vezi sa članom 13. Evropske konvencije.

20. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istakla da je navedenim odredbama regulirana situacija kada se istraga ne završi u roku od šest mjeseci potrebne mjere će preduzeti Kolegij Tužilaštva bez propisivanja konačnog roka. To je suprotno pravu na suđenje u razumnom roku, a osumnjičenom i oštećenom nije data mogućnost pritužbe zbog odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti tokom istrage, tako da je ostavljena mogućnost da se istraga provodi više godina. Praksa Evropskog suda pokazuje da nedjelotvornost istražnih postupaka, ako se utvrdi da je postojala, uvijek vodi kršenju konvencijskih prava. Krivični progon mora biti nezavisan i nepristrasan, a istraga mora biti djelotvorna (sveobuhvatna, temeljita, brza, revna, pažljiva i smisljena).

8. Podizanje optužnice, član 226. stav 1. Zakona

21. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 226. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članu 13. Evropske konvencije.

22. U obrazloženju ovih navoda podnositeljica zahtjeva je istakla da je navedena odredba nerazumljiva sa aspekta suđenja u razumnom roku koja predviđa: "Kad u toku istrage Tužitelj nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično djelo." Kada završi istragu tužilac raspolaže podacima na osnovu kojih bi mogao ili obustaviti postupak ili podići optužnicu. Zakonodavac je obavezan propisati rok za podizanje optužnice, kao i produženje tog roka kada je riječ o složenim, odnosno izrazito složenim predmetima. Osim toga, navedenim odredbama nije predviđeno pravno sredstvo protiv odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u postupku istrage, što je suprotno načelu vladavine prava, pravne sigurnosti i pravne dosljednosti.

b) Odgovor na zahtjev

23. Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma je istakla da je razmatrala predmetni zahtjev, te da je "sa šest glasova 'za', jednim glasom 'protiv' i jednim glasom 'uzdržan' usvojila zaključak koji glasi: Ustavnopravna komisija Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH je razmotrila zahtjev Ustavnog suda BiH [...] i usvojila zaključak da je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine".

24. Ustavnopravna komisija Doma naroda je navela da je razmotrila predmetni zahtjev, te da Ustavni sud u skladu sa svojim nadležnostima odluči o usaglašenosti Zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

IV. Relevantni propisi

25. U **Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine** ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) relevantne odredbe glase:

Član 84.

Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja

(1) *Svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju.*

(2) *Svjedok koji koristi pravo iz stava 1. ovog člana, odgovorit će na ta pitanja ako mu se da imunitet.*

(3) *Imunitet se daje odlukom Glavnog tužioca BiH.*

(4) *Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se krivično goniti osim ako je dao lažni iskaz.*

(5) *Svjedoku se odlukom Suda za savjetnika određuje advokat za vrijeme trajanja saslušanja, ukoliko je očito da sam nije u stanju da koristi svoja prava u vrijeme saslušanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način.*

Član 116. st. 1. i 2.

Vrste posebnih istražnih radnji i uvjeti za njihovu primjenu

(1) *Protiv osobe za koju postoje osnovi sumnje da je sama ili s drugim osobama učestvovala ili učestvuje u učinjenju krivičnog djela iz člana 117. ovog zakona mogu se odrediti posebne istražne radnje, ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama.*

(2) *Istražne radnje iz stava 1. ovog člana su:*

a) *nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija,*
b) *pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjenje podataka,*

c) *nadzor i tehničko snimanje prostorija,*

d) *tajno praćenje i tehničko snimanje lica, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima,*

e) *korištenje prikrivenih istražitelja i korištenje informatora,*

f) *simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine*

g) *nadzirani prijevoz i isporuka predmeta krivičnog djela.*

Član 117.

Krivična djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje
Istražne radnje iz člana 116. stav 2. ovog zakona mogu se odrediti za krivična djela:

a) *protiv integriteta Bosne i Hercegovine,*

b) *protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom,*

c) *terorizma,*

d) *za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna.*

Član 118. st. 1, 3, 5. i 6.

Nadležnost za određivanje i trajanje istražnih radnji

(1) *Istražne radnje iz člana 116. stava 2. ovog zakona određuje naredbom sudija za prethodni postupak, na obrazloženi prijedlog Tužitelja koji sadrži: podatke o osobi protiv koje se radnja preduzima, osnove sumnje iz člana 116. stava 1. ili 3. ovog zakona, razloge za njeno preduzimanje i ostale bitne okolnosti koje zahtijevaju preduzimanje radnji, navođenje radnje koja se zahtijeva i način njenog izvođenja, obim i trajanje radnje. Naredba sadrži iste podatke kao i prijedlog Tužitelja, kao i utvrđivanje trajanja naređene radnje.*

(3) *Istražne radnje iz člana 116. stava 2. tač. a. do d. i g. ovog zakona mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog Tužitelja, produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz tačke a. do c. mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci, a mjere iz tač. d. i g. ukupno najduže tri mjeseca. Zahtjev za radnju iz člana 116. stava 2. tačke f. ovog zakona se može odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njenu upotrebu.*

(5) *Sudija za prethodni postupak mora pismenom naredbom, bez odlaganja, obustaviti izvršenje poduzetih radnji ako su prestali razlozi zbog kojih su radnje određene.*

(6) *Naredbu iz stava 1. ovog člana izvršava policijski organ. Preduzeća koja vrše prenos informacija dužna su Tužitelju i policijskim organima omogućiti provođenje mjera iz člana 116. stava 2. tačke a. ovog zakona.*

Član 119. st. 1. i 3.

Materijal dobijen preduzimanjem radnji i obavještanje o poduzetim radnjama

(1) *Po prestanku radnji iz člana 116. ovog zakona policijski organi moraju sve informacije, podatke i predmete dobijene poduzetim radnjama, kao i izvještaj o tome predati Tužitelju. Tužitelj je dužan dostaviti sudiji za prethodni postupak pismeni izvještaj o poduzetim radnjama. Na osnovu podnesenog izvještaja sudija za prethodni postupak provjerava da li je postupljeno po njegovoj naredbi.*

(3) *Sudija za prethodni postupak će, bez odlaganja, a nakon preduzimanja radnji iz člana 116. ovog zakona, obavijestiti osobu protiv koje je radnja bila poduzeta. Osoba protiv koje je mjera bila poduzeta može od Suda zatražiti ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je provedena mjera.*

Član 216. st. 1. i 2.

Naredba o sprovođenju istrage

(1) *Tužitelj naređuje sprovođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo.*

(2) *O sprovođenju istrage donosi se naredba, koja sadrži: podatke o učinitelju krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za sprovođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi Tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti.*

Član 225. st. 1. i 2.

Okončanje istrage

(1) *Tužitelj okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.*

(2) *Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o sprovođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala poduzet će kolegij Tužilaštva.*

Član 226. stav 1.

Podizanje optužnice

(1) *Kad u toku istrage Tužitelj nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizilazi osnovana sumnja da je osumnjičeni*

učinio krivično djelo, pripremit će i uputiti optužnicu sudiji za prethodno saslušanje.

V. Dopustivost

26. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba člana VI/3.a) Ustava Bosne Hercegovine.

27. Član VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

a) Ustavni sud je jedini nadležan da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po ovom Ustavu između dva entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, te između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući ali ne ograničavajući se na to:

- Da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na suverenitet i teritorijalni integritet Bosne i Hercegovine.

- Da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa ovim Ustavom.

Sporove može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući, ili njegov zamjenik, bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata bilo kojeg doma Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina članova bilo kojeg doma zakonodavnog organa jednog entiteta.

28. Predmetni zahtjev u preostalom dijelu podnijela je druga zamjenica predsjedavajućeg Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine. Imajući u vidu navedeno, a u smislu odredbe člana VI/3.a) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev u preostalom dijelu dopustiv zato što ga je podnio ovlašten subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz člana 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev u preostalom dijelu nije dopustiv.

VI. Meritum

29. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da odredbe čl. 84. st. 2, 3, 4. i 5, 117. tačka d), 118. stav 3, 119. stav 1, 216. stav 2, 225. stav 2. i 226. stav 1. Zakona nisu saglasne odredbama člana I/2, II/3.e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine i odredbama čl. 6, 8. i 13. Evropske konvencije.

VI. 1. Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja, član 84. st. 2, 3, 4. i 5. Zakona

30. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 84. st. 2, 3, 4. i 5. Zakona suprotne članu II/3.e) u vezi sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članom 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da navedene odredbe nisu saglasne Ustavu Bosne i Hercegovine jer su neodređene i neprecizne, budući da nemaju jasnu granicu s obzirom na prirodu i težinu krivičnih djela koja bi mogla opravdati nepreduzimanje krivičnog progona zbog zaštite javnog interesa u demokratskom društvu koje počiva na vladavini prava i poštovanju ljudskih prava. Glavni tužilac može odrediti da nema krivičnog progona i za najteža krivična djela.

31. Ustavni sud, prije svega, nalazi da odredbe člana 84. stav 1. Zakona propisuju: "Svjedok ima pravo da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom gonjenju." U vezi s tim Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud u predmetu *Saunders protiv Velike Britanije* (vidi, Evropski sud, presuda od 17. decembra 1996. godine) konstatirao: "Iako u članu 6. Konvencije nisu posebno spomenuti, pravo na šutnju i pravo da lice ne inkriminira samo sebe predstavljaju generalno priznate međunarodne standarde koji su srž pojma pravičnog postupka shodno članu 6. Pravo da lice ne inkriminira samo sebe, posebno, pretpostavlja da optužba u krivičnim predmetima dokazuje svoj predmet protiv okrivljenog bez pribjegavanja dokazima koji su dobiveni metodama prinude ili pritiska, protiv volje okrivljenog.

U tom smislu ovo pravo je usko vezano s presumpcijom nevinosti koja je sadržana u članu 6. stav 2. Konvencije. Ustavni sud nalazi da je navedenom odredbom u Zakon 'ugrađen' institut privilegija od samooptuživanja kao jedno od osnovnih prava koje je dio načela pravičnog postupka i usko je povezano s pretpostavkom nevinosti."

32. Ustavni sud nalazi da osporene odredbe člana 84. Zakona propisuju: "Svjedok koji koristi pravo iz stava 1. ovog člana, odgovorit će na ta pitanja ako mu se da imunitet. Imunitet se daje odlukom Glavnog tužioca BiH. Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se krivično goniti osim ako je dao lažni iskaz. Svjedoku se odlukom Suda za savjetnika određuje advokat za vrijeme trajanja saslušanja, ukoliko je očito da sam nije u stanju da koristi svoja prava u vrijeme saslušanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način."

33. Dakle, osporenim odredbama, kao oblik zaštite od samooptuživanja, zakonodavac je propisao da svjedok može odgovoriti na ta pitanja pod uvjetom da mu se da imunitet od krivičnog gonjenja, nadležnost za davanje imuniteta, nepreduzimanje krivičnog gonjenja prema svjedoku koji je dobio imunitet, te obavezu da se svjedoku koji je dobio imunitet odredi advokat pod određenim uvjetima. Ustavni sud, prije svega, primjećuje da se u konkretnom slučaju radi o svjedoku, odnosno da se radi o licu za koje ne postoje dokazi da je počinilo krivično djelo, tj. koje će odgovorima na pitanja u svojstvu svjedoka u postupku protiv drugog lica optužiti samo sebe i to će biti prvi dokazi protiv njega. U smislu navedenih odredaba tužilac može odustati od krivičnog gonjenja takvog svjedoka radi pribavljanja njegovih odgovora u postupku protiv drugog lica. Takvi odgovori postaju dokaz optužbe protiv tog drugog lica. Proizlazi da se radi o dogovoru između tužioca i svjedoka. O davanju imuniteta odlučuje glavni tužilac.

34. Ustavni sud podsjeća da je stupanjem na snagu Zakona (2003. godine) u Bosni i Hercegovini došlo do suštinskih promjena pravila krivičnog postupka. Prije svega, krivični postupak je uređen kao neka vrsta krivične parnice sa snažno naglašenom akuzatomošću svake faze krivičnog postupka, u kojoj je tužilac jedna od stranaka u postupku, sa ovlaštenjima i obavezom da goni počinioce krivičnih djela. Zakon tužiocu prepušta nadležnost i daje odgovornost za cjelokupan postupak otkrivanja i rasvjetljavanja krivičnih djela na taj način što istražni postupak u cijelosti stavlja u ovlaštenje i dužnost tužiocu. Dakle, u smislu Zakona, tužilac je dužan preduzeti krivično gonjenje ako postoje dokazi da je počinjeno krivično djelo, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano. Iz navedenog slijedi načelo legaliteta koje nalaže da svako za koga postoje dokazi da je počinilac krivičnog djela treba da za to djelo bude procesuiran i kažnjen u skladu sa zakonom. S druge strane, Ustavni sud podsjeća da je jedan od načina koji koriste savremene države i međunarodna zajednica za uspješniju borbu protiv izvršilaca teških krivičnih djela stvaranje zakonskih mehanizama koji dopuštaju da tužilac pod određenim uvjetima odstupi od načela legaliteta krivičnog gonjenja, a to su posebni slučajevi, kada to zahtjeva veći javni interes. Ustavni sud nalazi da je institut davanja imuniteta "ugrađen" u Zakon u cilju suprotstavljanja ozbiljnim prijetnjama po sigurnost građana koje se pojavljuju u obliku terorističkih organizacija ili drugih organiziranih i povezanih zločinačkih udruženja, odnosno s ciljem da se izvršioци ovakvih djela, a naročito njihovi organizatori privedu pravdi. Nesporno je da navedeno predstavlja opravdan izuzetak od načela legaliteta.

35. Prema navodima podnositeljice zahtjeva, navedene odredbe ne ispunjavaju zahtjeve određenosti i preciznosti jer nemaju jasnu granicu s obzirom na prirodu i težinu krivičnih djela koja bi mogla opravdati nepreduzimanje krivičnog progona zbog zaštite javnog interesa u demokratskom društvu.

36. Ustavni sud podsjeća na odredbe člana I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojima je Bosna i Hercegovina određena kao "demokratska država koja funkcioniše u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora". Iz navedene odredbe slijedi načelo vladavine prava koje označava sistem političke vlasti zasnovan na poštovanju ustava, zakona i drugih propisa, kako od strane građana tako i od samih nosilaca državne vlasti. Svi zakoni, drugi propisi, kao i postupci nosilaca vlasti moraju biti zasnovani na zakonu, odnosno na zakonu zasnovanom propisu. Nadalje, koncept vladavine prava nije ograničen samo na formalno poštovanje načela ustavnosti i zakonitosti, već zahtijeva da ustav i zakoni imaju određen sadržaj, primjeren demokratskom sistemu, tako da služe zaštiti ljudskih prava i sloboda u odnosima građana i tijela javne vlasti, u okviru demokratskog političkog sistema. Osim toga, Evropska konvencija naročito proklamira vladavinu prava, a njen poseban značaj se ispoljava u oblasti procesnog prava.

37. Ustavni sud dalje podsjeća da se Zakonom određuju pravila kojima se osigurava da u zakonito provedenom postupku pred nadležnim sudom niko nedužan ne bude osuđen, a da se počinocu krivičnog djela izrekne kazna ili druga mjera uz uvjete koje predviđa Krivični zakon. U smislu Ustava Bosne i Hercegovine, uređenje krivičnog zakonodavstva je isključiva nadležnost zakonodavca. Sa ustavnopravnog aspekta jedina obaveza zakonodavca je da pri uređivanju pojedinih instituta tog postupka uvažava zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav Bosne i Hercegovine, a naročito one koji proizlaze iz načela vladavine prava. Preciznije, njihovo uređenje uvijek mora biti takvo da osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva krivičnog postupka, pravnu sigurnost, određenost, pristupačnost, predvidljivost i pravnu izvjesnost normi, te procesnu ravnopravnost položaja stranaka. Zadatak Ustavnog suda je osigurati da ti zahtjevi budu poštovani.

38. Ustavni sud podsjeća da zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava traže da pravna norma bude dostupna licima na koja se primjenjuje i za njih predvidljiva, to jest dovoljno precizna da ona mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obaveze do stepena koji je razuman u datim okolnostima, kako bi se prema njima mogla ponašati. Kad se taj zahtjev ne poštuje, neodređene i neprecizne pravne norme otvaraju prostor arbitramom odlučivanju nadležnih tijela.

39. Ustavni sud prvenstveno podsjeća da su se u međunarodnoj krivično-pravnoj praksi razvili različiti oblici imuniteta, tako da se tužilac može, zavisno od okolnosti konkretnog slučaja, opredijeliti za jedan od dva osnovna tipa procesnih imuniteta: potpuni (blanketni) imunitet kojim se svjedoku daje puna zaštita od krivičnog gonjenja za bilo koje prethodno počinjeno krivično djelo, koje će se otkriti tokom njegovog svjedočenja i ograničeni (upotrebn) imunitet kojim se svjedoku garantira da njegov iskaz, niti drugi dokazi koji su proizašli iz njegovog iskaza neće biti korišteni protiv njega. Međutim, ukoliko tužilac prikupi druge dokaze, odvojeno i nezavisno od iskaza svjedoka, može ga na osnovu takvih dokaza procesuirati/optužiti za konkretno krivično djelo. Prema tome, cilj davanja imuniteta tokom krivičnog postupka je osiguranje međunarodno priznatih standarda pravičnog postupka, a to su pravo na šutnju, odnosno privilegiju protiv samooptuživanja. Dovodeći navedeno u vezu sa odredbom kojom je propisano: "Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se krivično goniti osim ako je dao lažni iskaz", Ustavni sud prvenstveno smatra da osporene odredbe nisu precizne u pogledu obima imuniteta koji se može dati određenom svjedoku. Naime, iz citirane odredbe ne proizlazi da li se odluka o imunitetu odnosi na radnje koje je svjedok naveo u svom iskazu ili se odnosi na radnje iz cjelokupnog krivično-pravnog događaja u vezi s kojim svjedok daje iskaz, odnosno da li se odnosi i na radnje koje bi se

mogle otkriti tokom njegovog svjedočenja. Dakle, iz citirane odredbe proizlazi da zakonodavac nije napravio jasno razgraničenje između prava svjedoka da šuti i da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio krivičnom progonu u odnosu na obavezu svjedoka da odgovara na postavljena pitanja, što je posebno relevantno sa aspekta jednakosti strana u postupku. Osim toga, nije propisan mehanizam koji će osigurati da svjedok koji je dobio imunitet, a koji nije svjedočio, bude procesuiran zbog krivičnog djela za koje je dobio imunitet. Takav svjedok se može goniti samo ako je dao lažan iskaz. Tumačenjem dijela odredbe: "Svjedok koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se krivično goniti...", moglo bi se zaključiti da krivično gonjenje takvog svjedoka jeste dopušteno onda kada nije svjedočio. Međutim, navedeno ukazuje da se radi o nepreciznoj odredbi, odnosno da zakonodavac nije precizno propisao kada, pod kojim okolnostima i na koji način će se preduzeti takvo gonjenje, na primjer kako postupiti u situaciji kada svjedok ne odbija da svjedoči, ali je promijenio iskaz. Iz navedenog slijedi da svjedoci koji bi ponudili iskaze u zamjenu za odustanak od krivičnog gonjenja konkretno i stvarno ne znaju u kojem obimu, u kojim uvjetima, to mogu ostvariti, odnosno ne znaju kada i hoće li biti procesuirani. U vezi s tim, Ustavni sud nalazi da zakonodavac nije zadovoljio standarde preciznosti i određenosti. Zbog navedenog, osporene odredbe, same po sebi, otvaraju prostor arbitramom odlučivanju tužioca odnosno glavnog tužioca kod davanja imuniteta.

40. Ustavni sud dalje podsjeća da pravna sigurnost ne znači da onima koji donose odluke ne smiju biti povjerena diskreciona ovlaštenja ili određena sloboda postupanja, pod uvjetom da postoje pravna sredstva i pravni postupci za sprečavanje njihove zloupotrebe. Zakoni moraju uvijek postaviti okvir diskrecionih ovlaštenja i urediti način njihovog provođenja s dostatnom jasnoćom koja pojedincu osigurava primjerenu zaštitu protiv arbitramosti. Arbitramo vršenje ovlaštenja omogućava nepoštene ili nerazumne odluke koje su protivne načelu vladavine prava. Ustavni sud zapaža da je zaštita prava oštećenog u krivičnom postupku osigurana Zakonom (upoznavanje oštećenog da tokom krivičnog postupka može postaviti imovinsko-pravni zahtjev, o neprovođenju istrage, o obustavljanju istrage, kao i o razlozima za obustavljanje istrage, o povlačenju optužnice, o donošenju odluke kojom se optuženi oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija ili kad rješenjem obustavlja krivični postupak, o rezultatima pregovaranja o krivici sa optuženim). Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je načelo legaliteta garancija građanima da će tužilac pokrenuti krivični postupak kad god se za to ispune zakonski uvjeti (ako postoje dokazi da je počinjeno krivično djelo) i da će tako postupati jednako prema svima. Oštećeni krivičnim djelom će tada moći ostvariti ona prava koja su mu garantirana Zakonom. S druge strane, Ustavni sud ponavlja da je zakonodavac u Zakon "ugradio" mogućnost za nepreduzimanje krivičnog gonjenja s ciljem suprotstavljanja ozbiljnim prijetnjama po sigurnost građana koje se pojavljuju u obliku terorističkih organizacija ili drugih organiziranih i povezanih zločinačkih udruženja, odnosno s ciljem da se izvršioc i ovakvih djela, a naročito njihovi organizatori privedu pravdi. U tom slučaju oštećeni krivičnim djelom, u čijem izvršenju je učestvovalo lice koje je dobilo imunitet od krivičnog gonjenja za to krivično djelo, neće moći ostvariti ona prava koja su mu garantirana Zakonom, a koja bi eventualno ostvario u krivičnom postupku da nije došlo do davanja imuniteta. Iz navedenog slijedi da davanje imuniteta svjedoku direktno utječe na pravo pojedinca na jednakost pred zakonom i prava oštećenih krivičnim djelima koja je počinilo lice kojom se daje imunitet. Ustavni sud je prethodno konstatirao da davanje imuniteta nesporno predstavlja opravdani izuzetak od načela legaliteta. Međutim, Ustavni sud nalazi da iz navedenih odredaba slijedi da zakonodavac nije postavio bilo kakve

zakonske uvjete, odnosno ograničenja u pogledu davanja imuniteta svjedoku tako da proizlazi da se imunitet može dati svjedoku za kojeg postoje informacije da je upravo učestvovao u izvršenju krivičnih djela u sastavu zločinačke ili terorističke organizacije, a s ciljem dokazivanja krivičnih djela, na primjer krivotvorenje službene isprave. Dakle, zakonodavac nije ograničio da se imunitet može dati svjedoku za kojeg postoje informacije da je upravo učestvovao u izvršenju ovih djela, odnosno osporene odredbe ne sadrže bilo kakvu odrednicu, ni naznaku za koja djela se može dati imunitet svjedoku. Navedene odredbe, također, ne sadrže bilo kakvu odrednicu, ni naznaku koja su to krivična djela koja se istražuju da bi s ciljem dokazivanja tih djela tužilac odustao od krivičnog gonjenja svjedoka. Stoga, Ustavni sud smatra da se zbog postojanja različitih interesa, tj. ugrožavanja prava pojedinca na jednakost pred zakonom i prava oštećenih teškim krivičnim djelom koje je počinilo lice kojem se daje imunitet, propisivanjem davanja imuniteta bez bilo kakvih ograničenja isključuje da ovlaštenje koje je zakonodavac dao tužiocu odnosno glavnom tužiocu bude apsolutno diskreciono. Na koji način će zakonodavac urediti institut davanja imuniteta nije u nadležnosti Ustavnog suda, međutim zakonodavac mora propisati za koja se djela može dati imunitet svjedoku, te koja su to krivična djela koja se istražuju, da bi s ciljem dokazivanja tih djela tužilac odustao od krivičnog gonjenja svjedoka. Poređenja radi, Ustavni sud primjećuje da je zakonodavac u Zakonu predvidio mogućnost zaključivanja sporazuma o priznanju krivice. Tim je tužiocu data mogućnost da sa osumnjičenim odnosno optuženim pregovara o uvjetima priznanja krivičnog djela za koje ga tereti u zamjenu za izricanje određene sankcije koja, po svojoj vrsti i težini, može biti i ispod zakonom određenog minimuma kazne zatvora za to krivično djelo. Međutim, Ustavni sud zapaža da je zakonodavac u tom slučaju pristupio detaljnom načinu reguliranja tog instituta tako što je propisao tačno pod kojim uvjetima sporazum o priznanju krivice može biti prihvaćen, te je za provjeru ispunjavanja tih uvjeta propisao sudsku kontrolu prilikom odlučivanja o prihvaćanju sporazuma. Imajući u vidu da tužilac odnosno glavni tužilac u pravnom sistemu Bosne i Hercegovine ima ulogu stranke u postupku, koja činjenica ne nudi dovoljne garancije u pogledu njegove nezavisnosti i nepristrasnosti, pored propisivanja uvjeta, odnosno ograničenja (za koja djela se može dati imunitet svjedoku, te koja su to krivična djela koja se istražuju da bi s ciljem dokazivanja tih djela tužilac odustao od krivičnog gonjenja svjedoka) zakonodavac je obavezan propisati sudsku kontrolu ispunjenosti ovih uvjeta i neophodno je da zakonodavac isključi apsolutno diskrecionu prirodu ovlaštenja koja daje tužilaštvu, odnosno glavnom tužiocu.

41. Ustavni sud smatra da su zbog nepreciznosti i neodređenosti osporenih odredbi, ove odredbe suprotne načelu vladavine prava. Preciznije rečeno, neophodno je utvrditi: a) za koja krivična djela se daje imunitet; b) u kojem postupku se ova vrsta imuniteta može koristiti. Nadalje, neophodno je naglasiti da poštovanje predviđenih uvjeta treba potvrditi nezavisan i nepristrasan sud.

42. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 84. st. 2, 3. i 4. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

43. Imajući u vidu navedeni zaključak, Ustavni sud neće razmatrati jesu li odredbe člana 84. st. 2, 3. i 4. Zakona suprotne članu II/3.e) i članu 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije.

44. Podnositeljica zahtjeva je ukazala i da su odredbe člana 84. stav 5. Zakona suprotne čl. I/2. i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije. Ustavni sud nalazi da navedene odredbe glase: "Svjedoku se odlukom Suda za savjetnika određuje advokat za vrijeme trajanja saslušanja, ukoliko je očito da sam nije u stanju da koristi svoja prava u vrijeme saslušanja i ako njegovi interesi ne mogu biti

zaštićeni na drugi način." Ustavni sud uočava da podnositeljica zahtjeva niti jednim navodom ne obrazlaže zašto smatra da su ove osporene odredbe suprotne navedenim članovima Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije.

45. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ocjenjuje ove navode iz zahtjeva neosnovanim, odnosno zaključuje da su odredbe člana 84. stav 5. Zakona u skladu sa čl. I/2. i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. 2. Krivična djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje, član 117. tačka d) Zakona

46. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 117. tačka d) Zakona suprotne članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Podnositeljica zahtjeva je istakla da je navedenom odredbom omogućeno da se izuzetak pretvori u pravilo, odnosno u krivično zakonodavstvo se unose elementi nerazmjernosti, prekomjernosti i skrivene arbitarnosti. Nezavisno od legitimnog cilja, preko navedene odredbe je otvorena mogućnost preduzimanja istražnih radnji za gotovo sva krivična djela navedena u Krivičnom zakonu.

47. Ustavni sud podsjeća da je nesporno da se određivanjem, odnosno primjenom posebnih istražnih radnji država miješa u ostvarivanje prava pojedinca iz člana 8. Evropske konvencije. Takvo miješanje opravdano je u smislu stava 2. člana 8. samo ako je "u skladu sa zakonom", teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u stavu 2, te je "nužno u demokratskom društvu" kako bi se postigao taj cilj ili ciljevi (vidi *Kvasnica protiv Slovačke*, broj 72094/01, stav 77, 9. juni 2009). Nadalje, "u skladu sa zakonom" na osnovu člana 8. stav 2. u načelu zahtijeva, prvo, da sporna mjera ima određeni osnov u domaćem propisu; također se odnosi i na kvalitet predmetnog propisa koji treba biti u skladu s vladavinom prava, te dostupan licu na koje se odnosi koje mora, štaviše, moći predvidjeti posljedice za sebe, te da mjera mora biti u skladu s vladavinom prava (vidi, na primjer, *Kruslin protiv Francuske*, 24. april 1990, stav 27, Serija A, broj 176-A). Ustavni sud, također, ukazuje da prema praksi Evropskog suda (vidi, također, *Kruslin protiv Francuske*) prisluškivanje i druge forme praćenja telefonskih razgovora predstavljaju ozbiljno miješanje u privatni život i korespondenciju i, prema tome, moraju biti zasnovane na "zakonu" koji je posebno precizan. Osnovno je da postoje jasna, detaljna pravila, prije svega, zakon mora definirati kategorije lica koja mogu biti podvrgnuta mjerama prisluškivanja na osnovu sudskog naloga i prirode krivičnih djela koja mogu dati razloga za takav nalog. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da će se miješanje smatrati neophodnim u demokratskom društvu za legitiman cilj ako odgovara na hitnu društvenu potrebu i, naročito, ako je proporcionalno legitimnom cilju koji se želi postići (vidi *Coster protiv Ujedinjenog Kraljevstva* broj 24876/94, stav 104, 18. januar 2001. godine).

48. Ustavni sud podsjeća da je odredbama Zakona propisano da se protiv lica za koje postoje osnovi sumnje da je samo ili s drugim licima učestvovalo ili učestvuje u učinjenju krivičnog djela iz člana 117. ovog zakona: a) protiv integriteta Bosne i Hercegovine, b) protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, c) terorizma, te d) za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna mogu odrediti posebne istražne radnje, ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nerazmjernim teškoćama. Proizlazi da je Zakon precizirao kategorije lica protiv kojih se mogu odrediti posebne istražne radnje i prirodu krivičnih djela.

49. Nadalje, Ustavni sud nalazi da osporena odredba člana 117. tačka d) Zakona propisuje: "Istražne radnje iz člana 116. stav 2. ovog zakona mogu se odrediti za krivična djela: za koja se

prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna." Podnositeljica zahtjeva tvrdi da je navedenom odredbom omogućeno da se izuzetak pretvori u pravilo, odnosno u krivično zakonodavstvo se unose elementi nerazmjernosti, prekomjernosti i skrivene arbitrarnosti.

50. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da krivično zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini čine Krivični zakon BiH, Krivični zakon Federacije BiH, Krivični zakon Republike Srpske i Krivični zakon Distrikta Brčko. Ustavni sud dalje podsjeća da je razlog za usvajanje krivičnog zakona na nivou države potreba da se krivičnopravni standardi međunarodnog prava uvrste u krivično zakonodavstvo BiH i tako osigura pravna sigurnost i zaštita ljudskih prava na prostoru cijele BiH, te unapređenje borbe protiv kriminaliteta. Uvidom u Krivični zakon BiH, Ustavni sud uočava da je za veliku većinu krivičnih djela (osnovni odnosno kvalificirani oblik) zakonodavac propisao mogućnost izricanja kazne zatvora u trajanju od tri godine, tako da proizlazi da se za sva ta djela mogu odrediti posebne istražne radnje. Nadalje, u okviru tih krivičnih djela Ustavni sud nalazi da je Krivični zakon BiH, između ostalih, kao krivična djela propisao: napad na ustavni poredak, ugrožavanja teritorijalne cjeline, genocid, izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti, pranje novca, organizirani kriminal. Iz navedenog slijedi da se radi o izuzetno važnim objektima krivičnopravne zaštite, odnosno da se radi o teškim krivičnim djelima koja se manifestiraju nasiljem i napadom na osnovne vrijednosti čovjeka i društva u cjelini. Međutim, u okviru tih krivičnih djela Krivični zakon BiH je, između ostalih, kao krivična djela propisao: povreda slobode opredjeljenja birača, zlopotreba međunarodnih znakova, krivotvorenje znakova za vrijednost, lažno prijavljivanje, nedopušteno korištenje prava radio difuzije. Iz navedenog slijedi da su Krivičnim zakonom BiH predviđena i krivična djela koja nemaju obilježja teških krivičnih djela. Ustavni sud nalazi da je zakonodavac Zakonom propisao da se posebne istražne radnje primjenjuju isključivo ako se na drugi način ne može postići isti cilj tako da je zakonodavac nesporno imao u vidu ograničavanje prava pojedinca iz člana 8. Evropske konvencije. Međutim, Ustavni sud ponavlja da Krivični zakon BiH određuje da se za veliku većinu krivičnih djela (osnovni odnosno kvalificirani oblik) mogu odrediti posebne istražne radnje u okviru kojih su i teška krivična djela i krivična djela koja nemaju takva obilježja. Ustavni sud nalazi da je legitimni cilj primjene posebnih istražnih radnji suprotstavljanje najtežim oblicima kriminaliteta. Propisivanjem da se posebne istražne radnje mogu odrediti za veliku većinu krivičnih djela propisanih Krivičnim zakonom, u okviru kojih su i djela koja nemaju obilježja teških krivičnih djela, zakonodavac nije osigurao da će miješanje u pravo iz člana 8. biti u onoj mjeri u kojoj je strogo nužno za očuvanje demokratskih institucija, odnosno nije osigurao razmjer između težine zadiranja u pravo privatnosti i legitimnog cilja koji se želi postići primjenom te posebne istražne radnje.

51. Ustavni sud zaključuje da je odredba člana 117. tačka d) Zakona suprotna članu 1/2. u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. 3. Nadležnost za određivanje i trajanje istražnih radnji, član 118. stav 3. Zakona

52. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 118. stav 3. Zakona suprotne članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica zahtjeva je istakla da prema ovim odredbama istražne radnje mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog tužioca produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz tač. a. i c. člana 116. Zakona mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci. Ovako dug period se ne može smatrati razmjernim rokom u odnosu na prirodu i potrebu za ograničavanjem ustavnih prava. Dijelom odredbe koji glasi "posebno važnih razloga" povrijeđeno je načelo vladavine prava i pravo na pravično suđenje zato što nije jasan i transparentan i ostavlja mogućnost arbitrarnog tumačenja i postupanja tijela pred kojim se vodi postupak. Osim toga, sporna odredba nije napravila nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju takva obilježja i na koja se produženje rokova ne treba odnositi.

53. Ustavni sud ponavlja da je nesporno da se primjenom posebnih istražnih radnji država miješa u ostvarivanje prava pojedinca iz člana 8. Evropske konvencije. Ustavni sud podsjeća na odluku Evropskog suda u predmetu *Dragojević protiv Hrvatske* (zahtjev broj 68955/11, presuda od 15. januara 2015. godine, st. 79-82) u kojem je Evropski sud istakao: "Takvo miješanje opravdano je u smislu stava 2. člana 8. samo ako je 'u skladu sa zakonom', teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u stavu 2, te je 'nužno u demokratskom društvu' kako bi se postigao taj cilj ili ciljevi (vidi, među nizom presuda, *Kvasnica protiv Slovačke*, broj 72094/01, stav 77, 9. juni 2009). Izraz 'u skladu sa zakonom' na osnovu člana 8. stav 2. u načelu zahtijeva, prvo, da sporna mjera ima određeni osnov u domaćem propisu; također se odnosi i na kvalitet predmetnog propisa koji treba biti u skladu s vladavinom prava, te dostupan licu na koje se odnosi koje mora, štaviše, moći predvidjeti posljedice za sebe, te da mjera mora biti u skladu s vladavinom prava (vidi, na primjer, *Kruslin protiv Francuske*, 24. april 1990, stav 27, Serija A, broj 176-A). Posebno u kontekstu tajnih mjera nadzora poput presretanja komunikacije, uvjet pravne 'predvidljivosti' ne može značiti da bi pojedinac trebao biti u stanju predvidjeti kad će vlasti vjerovatno presresti njegovu komunikaciju kako bi u skladu s tim mogao prilagoditi svoje ponašanje. Međutim, kad se ova ovlaštenja izvršavaju u tajnosti, opasnost od proizvoljnosti je očita. Prema tome, domaći zakon mora biti dovoljno jasan u svom izričaju kako bi se pojedincu jasno ukazalo na to u kojim okolnostima i pod kojim uvjetima tijela javne vlasti imaju ovlaštenja posegnuti za takvim mjerama (vidi, na primjer, *Malone*, citirano gore, stav 67; *Huvig protiv Francuske*, 24. april 1990, stav 29, Serija A, broj 176-B; *Valenzuela Contreras protiv Španije*, 30. juli 1998, stav 46, *Izveštaji o presudama i odlukama* 1998-V; *Weber i Saravia protiv Njemačke* (odluka) broj 54934/00, stav 93, ECHR 2006 XI i *Bykov protiv Rusije* [VV] broj 4378/02, stav 76, 10. mart 2009). U tom pogledu Sud je također naglasio potrebu za zaštitnim mjerama (vidi *Kvasnica*, citirano gore, stav 79). Konkretno, budući da provođenje mjera tajnog nadzora komunikacije u praksi nije podložno preispitivanju od strane lica na koja se ono odnosi ili šire javnosti, bilo bi suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sudiji očituje u obliku neograničenih ovlaštenja. Posljedično, zakon mora dovoljno jasno propisivati obim takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njezinog ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja (vidi *Bykov*, citirano gore, stav 78. i *Blaj*, citirano gore, stav 128)."

54. Evropski sud je također u svojoj praksi razvio sljedeće minimalne garancije koje trebaju biti propisane u zakonu kako bi

se izbjegle zloupotrebe dodijeljenih ovlaštenja, a to su: priroda djela u odnosu na koja se može odrediti mjera presretanja; kategorije lica prema kojima se može odrediti mjera prisluškivanja telefona; vremensko ograničenje trajanja mjere prisluškivanja, procedura koja se mora slijediti za ispitivanje, korištenje i pohranjivanje dobivenih podataka; mjere opreza koje se moraju preduzeti prilikom slanja podataka drugim stranama i okolnosti pod kojima snimci mogu ili moraju biti izbrisani ili trake uništene (vidi, Evropski sud, *Huvig*, citirano gore, § 34; *Valenzuela Contreras*, citirano gore, § 46. i *Prado Bugallo protiv Španije*, broj 58496/00, § 30, 18. februar 2003. godine)."

55. Dakle, prema standardima Evropskog suda, domaći zakon mora biti dovoljno jasan i posebno precizan kako bi se pojedincu jasno ukazalo na to u kojim okolnostima i pod kojim uvjetima tijela javne vlasti mogu odrediti posebne istražne radnje. Budući da se radi o tajnim mjerama koje nisu podložne preispitivanju od strane lica na koja se one odnose ili šire javnosti, bilo bi suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sudiji očituje u obliku neograničenih ovlaštenja, tako da zakon mora dovoljno jasno propisivati obim takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njenog ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja.

56. Ustavni sud nalazi da odredba člana 118. stav 3. Zakona glasi: "Istražne radnje iz člana 116. stava 2. tač. a. do d. i g. ovog zakona mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog Tužioca, produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz tačke a. do c. mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci, a mjere iz tač. d. i g. ukupno najduže tri mjeseca. Zahtjev za radnju iz člana 116. stav 2. tačka f. ovog zakona se može odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njenu upotrebu." Iz navedenih odredaba slijedi da je ukupan period koliko mogu trajati posebne istražne radnje šest mjeseci odnosno tri mjeseca. U okviru ovog perioda trajanje ovih radnji ograničeno je do mjesec dana i za svako novo produženje potrebno je obrazloženje tužioca. Dakle, zakonodavac se opredijelio za postepenost u njihovom utvrđivanju i produžavanju. Ustavni sud nalazi da svako produženje posebnih istražnih radnji mora odobriti sudija za prethodni postupak, koji ima mogućnost da ne odobri produženje istražnih radnji ako prijedlog tužioca ne sadrži obrazloženi razlog da se nastavi s njihovim provođenjem, odnosno da je produženje nužno radi ostvarenja svrhe radi koje su bile odobrene. Ustavni sud nalazi da je zakonodavac Zakonom propisao da se posebne istražne radnje primjenjuju isključivo ako se na drugi način ne može postići isti cilj, te da mora postojati osnov sumnje da je neko lice, samo ili zajedno s drugim licima, učestvovalo ili učestvuje u izvršenju krivičnog djela. Zakonodavac je u odredbi člana 118. stav 3. precizno propisao trajanje, odnosno najduže trajanje posebnih istražnih radnji (do mjesec dana, ukupno tri odnosno šest mjeseci). Nadalje, Ustavni sud zapaža da se zakonodavac opredijelio za postepenost u produžavanju posebnih istražnih radnji (za još mjesec dana). Zakonodavac je također propisao da se produženje posebnih istražnih radnji može odobriti iz posebno važnih razloga.

57. Navodi podnositeljice zahtjeva zasnivaju se na tvrdnji da je zakonodavac dijelom odredbe koji glasi "posebno važnih razloga" ostavio mogućnost arbitrnog tumačenja i postupanja tijela pred kojim se vodi postupak. Osim toga, sporna odredba nije napravila nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju takva obilježja u odnosu na djela na koje se produženje rokova ne treba odnositi. Stoga, Ustavni sud u konkretnom slučaju treba ispitati da li osporene odredbe, u pogledu uvjeta za produženje posebnih istražnih radnji, dovoljno jasno navode obim i način ostvarivanja diskrecije dodijeljene tijelima javne

vlasti, te je li period trajanja produženja posebnih istražnih radnji proporcionalan prirodi krivičnih djela za koja se posebne istražne radnje mogu produžiti.

58. Dovodeći prethodno izloženu praksu Evropskog suda u vezu s relevantnim odredbama Zakona, Ustavni sud nalazi da je propisivanjem da posebne istražne radnje mogu trajati najduže mjesec dana zakonodavac nesporno imao u vidu ograničavanje prava pojedinca iz člana 8. Evropske konvencije, odnosno da trajanje posebnih istražnih radnji mora biti svedeno na najmanju moguću mjeru. Međutim, osporene odredbe propisuju da se posebne istražne radnje mogu produžavati još dva puta, odnosno još pet puta po mjesec dana iz posebno važnih razloga. S tim u vezi, Ustavni sud prvenstveno zapaža da je zakonodavac kao uvjet za produženje posebnih istražnih radnji upotrijebio sintagmu "posebno važni razlozi", što predstavlja neodređen pojam koji niti u jednoj drugoj odredbi Zakona nije korišten. Naime, iz citirane odredbe ne proizlazi na šta se posebno važni razlozi odnose, tj. odnose li se na nemogućnost daljeg pribavljanja dokaza uslijed toga što posebne istražne radnje ne daju očekivane rezultate ili se odnose na samu prirodu i okolnosti izvršenja krivičnog djela, te moraju li i u kojoj mjeri rezultati do tada prikupljenih informacija primjenom posebnih istražnih radnji biti poznati sudiji za prethodni postupak. Dakle, proizlazi da sudija za prethodni postupak nema precizna mjerila u zakonu prema kojima bi mogao razmotriti prijedlog tužioca za produženje posebnih istražnih radnji i u skladu s tim prijedlog odbiti, odnosno usvojiti i odrediti produženje. Zbog toga, hoće li obrazloženje tužioca kojim predlaže produženje posebnih istražnih radnji biti dostatno u smislu "posebno važnih razloga" zavisi isključivo od diskrecione ocjene sudije za prethodni postupak. U vezi s tim, Ustavni sud ponavlja da bi prema standardima Evropskog suda, budući da se radi o tajnim mjerama koje nisu podložne preispitivanju od strane lica na koja se one odnose ili šire javnosti, bilo suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sudiji očituje u obliku neograničenih ovlaštenja, tako da zakon mora dovoljno jasno propisivati obim takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njenog ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja. Ustavni sud u ovom dijelu podsjeća da nije pitanje ustavnosti neodgovarajuća implementacija određenih zakonskih rješenja ako su ta rješenja, sama po sebi, u skladu sa ustavom. U takvim situacijama, u slučaju zloupotrebe u implementaciji zakonskih odredbi postoje drugi odgovarajući mehanizmi zaštite. Međutim, u konkretnom slučaju se ne radi o takvoj situaciji, već o situaciji da su osporene odredbe, same po sebi, u njihovoj implementaciji suprotne Ustavu Bosne i Hercegovine jer osporene odredbe nisu dovoljno jasno propisale obim diskrecije dodijeljene sudiji za prethodni postupak s obzirom na to da se njegova diskrecija očituje u obliku neograničenih ovlaštenja kada tumači te neodređene pravne termine, tj. pretpostavku "iz posebno važnih razloga", tako da ne jamče pojedincu odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja. Stoga, Ustavni sud nalazi da zakonodavac time što je propisao da se iz posebno važnih razloga, što predstavlja neodređenu pretpostavku, mogu produžiti posebne istražne radnje nije poštovao da zakon mora dovoljno jasno propisivati obim diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima.

59. Ustavni sud, također, ponavlja da prema praksi Evropskog suda, minimalne garancije koje trebaju biti propisane u zakonu kako bi se izbjegle zloupotrebe dodijeljenih ovlaštenja su, između ostalih, priroda djela u odnosu na koja se može odrediti mjera presretanja i vremensko ograničenje trajanja mjere prisluškivanja. Ustavni sud primjećuje da je zakonodavac u odredbama člana 116. Zakona propisao da se posebne istražne radnje mogu odrediti za krivična djela: a) protiv integriteta Bosne i Hercegovine, b) protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih

međunarodnim pravom, c) terorizma, te d) za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna. Iako je propisao vrste krivičnih djela za koja je moguće odrediti posebne istražne radnje, Ustavni sud uočava da je zakonodavac na isti način i u istim rokovima predvidio produženje posebnih istražnih radnji bez obzira o kojim krivičnim djelima se radi. U vezi s tim, Ustavni sud ponavlja da je miješanje u ljudska prava i osnovne slobode, u konkretnom slučaju pravo na privatni život, opravdano ako je u skladu sa zakonom i teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u članu 8. stav 2. Evropske konvencije, te je "nužno u demokratskom društvu" kako bi se postigao određeni cilj. Ustavni sud, također, podsjeća da legitimni cilj posebnih istražnih radnji predstavlja suprotstavljanje najtežim oblicima kriminaliteta. U tom smislu, nije sporno da je potrebno duže trajanje posebnih istražnih radnji ako se radi o dokazivanju krivičnih djela terorizma, korupcije, organiziranog kriminala, trgovine ljudima i oružjem budući da izvršenja ovih djela mogu trajati duži vremenski period. Međutim, polazeći od legitimnog cilja provođenja posebnih istražnih radnji, Ustavni sud smatra da, iako se određivanje posebnih istražnih radnji u trajanju od mjesec dana može opravdati za sva krivična djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, nejasno je zbog čega priroda i težina krivičnih djela za koja je na primjer propisana maksimalna kazna zatvora do tri godine ili do pet godina objektivno opravdava mogućnost određivanja tih mjera u najdužem trajanju jednako kao krivična djela s propisanom kaznom zatvora do dvadeset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora. Stoga, Ustavni sud nalazi da zakonodavac prilikom propisivanja trajanja posebnih istražnih radnji nije vodio računa o razmjeru između ograničavanja ljudskih prava i težine krivičnih djela, odnosno pitanje trajanja posebnih istražnih radnji nije uskladio s prirodom pojedinih krivičnih djela na koja se produžavanje objektivno ne treba odnositi.

60. Imajući u vidu da zakonodavac nije napravio bilo kakvu razliku između krivičnih djela na koja se produženje posebnih istražnih radnji ne treba odnositi, te da je pretpostavka iz posebno važnih razloga neprecizno određena i ne može poslužiti kao mjerilo te razlike, Ustavni sud nalazi da osporene odredbe člana 118. stav 3. Zakona u dijelu koji se odnosi na produženje posebnih istražnih radnji nisu u skladu sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. 4. Materijal dobiven preduzimanjem radnji i obavješćavanje o preduzetim radnjama, član 119. stav 1. Zakona

61. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 119. stav 1. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članu II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 8. Evropske konvencije jer ne postoji mehanizam kojim bi se osigurala sudska kontrola. Podnositeljica zahtjeva navodi da sudija za prethodni postupak mora imati zakonsko ovlaštenje u svako doba tokom provođenja posebnih istražnih radnji i zahtijevati da mu tužilac dostavi izvještaj o osnovanosti daljnjeg provođenja ili kada ocijeni potrebnim, radi ocjene osnovanosti daljnjeg provođenja radnji, zahtijevati od policije dnevne izvještaje i dokumentaciju u obimu i mjeri koju je sam ovlašten odrediti.

62. U vezi sa ovim navodima, Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda iz koje slijedi da je kontrolu tajnih mjera nadzora poželjno povjeriti sudu jer sudska kontrola pruža najbolje garancije nezavisnosti, nepristrasnosti i poštovanja procedure. Ustavni sud podsjeća na predmet Evropskog suda *Rotaru protiv Rumunije* (presuda, Veliko vijeće, 4. maj 2000, zahtjev broj 28341/95) iz kojeg slijedi: "Da bi sistemi tajnog nadgledanja bili saglasni s članom 8. Konvencije moraju

sadržavati garancije utvrđene zakonom koje se primjenjuju za nadzor relevantnih obavještajnih aktivnosti. Postupci nadzora moraju slijediti vrijednosti demokratskog društva što je moguće vjernije, naročito vladavinu prava na koju se izričito poziva preambula Konvencije. Vladavina prava implicira, *inter alia*, da miješanje izvršnih vlasti u prava pojedinca mora biti podvrgnuto djelotvornom nadzoru koji bi normalno trebalo provoditi sudstvo, u najmanju ruku u posljednjem stepenu, budući da sudska kontrola daje najbolja jamstva nezavisnosti, nepristrasnosti i pravilne procedure.... U ovom slučaju Sud bilježi da rumunski sistem prikupljanja i pohranjivanja informacija ne osigurava takva zaštitna sredstva, niti je Zakon broj 14/1992 propisao postupak nadzora bilo za vrijeme dok je naložena mjera na snazi ili poslije toga. U takvoj situaciji, Sud smatra da domaće pravo ne upućuje s razumnom jasnoćom na okvir i način izvršenja relevantnog diskrecionog ovlaštenja koje je povjereno javnim vlastima... Dosljedno tome, došlo je do povrede člana 8."

63. Ustavni sud nalazi da je osporenim odredbom propisano: "Po prestanku radnji iz člana 116. ovog zakona policijski organi moraju sve informacije, podatke i predmete dobijene poduzetim radnjama, kao i izvještaj o tome predati Tužitelju. Tužitelj je dužan dostaviti sudiji za prethodni postupak pismeni izvještaj o poduzetim radnjama. Na osnovu podnesenog izvještaja sudija za prethodni postupak provjerava da li je postupljeno po njegovoj naredbi." Proizlazi da su nakon prestanka posebnih istražnih radnji policijski organi dužni predati tužiocu sve materijale koji su rezultat preduzimanja posebnih istražnih radnji i izvještaj o preduzetim radnjama i da tužilac ima obavezu dostaviti pisani izvještaj o preduzetim radnjama sudiji za prethodni postupak kako bi se sudija za prethodni postupak upoznao s provođenjem radnje, odnosno kako bi provjerio je li postupljeno po njegovoj naredbi. Ustavni sud nalazi da je navedeno jedan vid nadzora, odnosno zaštite lica od nezakonitog zadiranja u njihova prava i slobode.

64. Ustavni sud dalje podsjeća da prema Zakonu posebne istražne radnje isključivo može odrediti sudija za prethodni postupak, da mogu trajati najduže mjesec dana, da se mogu produžiti za još mjesec dana, s tim što mogu trajati ukupno šest odnosno tri mjeseca. Odredbe Zakona, također, propisuju da sudija za prethodni postupak mora pismenom naredbom, bez odlaganja, obustaviti izvršenje preduzetih radnji ako su prestali razlozi zbog kojih su radnje određene. Osim toga, svako produženje posebnih istražnih radnji mora odobriti sudija za prethodni postupak. Dakle, sudija za prethodni postupak ima mogućnost da ne odobri produženje istražnih radnji ako smatra da su stvorene okolnosti koje omogućavaju primjenu drugih načina pribavljanja dokaza kojima se ne zadiru ili se manje zadiru u osnovna ljudska prava. Ustavni sud nalazi da je navedeno jedan vid nadzora, odnosno zaštite lica od nezakonitog zadiranja u njihova prava i slobode.

65. Nadalje, odredbe Zakona propisuju da će sudija za prethodni postupak bez odlaganja obavijestiti lice protiv kojeg je radnja bila preduzeta, a to lice može od suda zatražiti ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je radnja provedena. Ustavni sud nalazi da je na taj način zakonodavac osigurao da lice, ako smatra da su primjenom posebne istražne radnje povrijeđena njegova prava i slobode, može od suda tražiti ispitivanje zakonitosti, načina njene primjene, kao i naredbe suda koja je predstavljala osnov za njenu primjenu. Ustavni sud nalazi da je navedeno jedan vid nadzora, odnosno zaštite lica od nezakonitog zadiranja u njihova prava i slobode.

66. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da je zakonodavac osigurao da će miješanje u pravo pojedinca biti podvrgnuto djelotvornom nadzoru.

67. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 119. stav 1. Zakona u skladu sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine,

članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije.

VI. 5. Nalog o provođenju istrage, član 216. stav 2. Zakona

68. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 216. stav 2. Zakona suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije u vezi sa članom 13. Evropske konvencije. U obrazloženju ovih navoda podnositeljica zahtjeva je istakla da nalog o provođenju istrage ne sadrži uputu o pravnom lijeku, a građani nemaju osigurano pravo na žalbu.

69. Ustavni sud ukazuje da prema praksi Evropskog suda pojedini zahtjevi iz člana 6. Konvencije mogu biti relevantni i u stadijima postupka prije suđenja, poput zahtjeva za razumno trajanje prethodnog postupka ili za osiguravanje prava odbrane budući da poštenost suđenja može biti ozbiljno narušena ako dođe do propusta u početnim fazama postupka (predmet *Kuralić protiv Hrvatske*, presuda, 15. oktobar 2009, zahtjev broj 50700/07).

70. Nadalje, u pogledu primjene garancija iz člana 6. Konvencije na postupke prije suđenja ili njihove stadije Evropski sud prvo utvrđuje postoji li "krivična optužba" u smislu člana 6. Konvencije. Ustavni sud podsjeća na predmet *Foti i drugi protiv Italije* (presuda, 10. decembar 1982, zahtjevi br. 7604/76, 7719/76, 7781/77 i 7913/77) iz kojeg slijedi: "Mora se započeti s utvrđenjem trenutka od kojeg je lice bilo 'optuženo'; to može biti prije datuma kad je slučaj došao pred raspravni sud... kao što su datum hapšenja, datum kad je lice o kojem je riječ službeno obaviješteno da će biti krivično proganjeno ili datum kad su pokrenuta prethodna istraživanja (*preliminary investigations*)... Dok 'optužba', u smislu člana 6. stav 1.... općenito može biti definirana kao 'službena obavijest koju pojedincu daje nadležna vlast o tvrdnji da je počinio krivično djelo' ona se može u nekim slučajevima preoblikovati u druge mjere koje impliciraju takvu tvrdnju i koje isto tako supstancijalno pogoršavaju situaciju osumnjičenog."

71. U konkretnom slučaju Ustavni sud podsjeća da odredba člana 216. stav 1. Zakona propisuje da tužilac naređuje provođenje istrage ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo. Nadalje, Ustavni sud nalazi da osporena odredba glasi: "O sprovođenju istrage donosi se naredba, koja sadrži: podatke o učinitelju krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za sprovođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi Tužitelj će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti." Iz navedenog slijedi da je zakonodavac isključivo "dao" nadležnost tužiocu za provođenje istrage, te da naredba o provođenju istrage predstavlja odluku tužioca o postojanju osnova sumnje da je određeno lice (ukoliko je poznato) počinilo određeno krivično djelo, predstavlja plan provođenja istrage, te razradu istražnih radnji. Ustavni sud dalje uočava da Zakon nije predvidio obavezu dostavljanja naredbe o provođenju istrage, te da ne propisuje sankcije u slučaju ako tužilac ne donese naredbu o provođenju istrage. Iz navedene analize proizlazi da je naredba o provođenju istrage interni i pripremni akt tužioca. Nadalje, Zakonom je određeno kada je propisano da pokretanje krivičnog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, ove posljedice, ako ovim zakonom nije drugačije određeno, nastupaju potvrđivanjem optužnice, a za krivična djela za koja je propisana kao glavna kazna novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina – od dana kada je donesena osuđujuća presuda, bez obzira na to je li postala pravomoćna. Ustavni sud uočava da samo donošenje naredbe o provođenju istrage ne proizvodi nikakve posljedice za osumnjičenog u smislu ograničenja određenih njegovih prava. Ustavni sud ponavlja da garancije iz člana 6. Evropske konvencije nastupaju službenom obavješću koju pojedincu daje

nadležna vlast o tvrdnji da je počinio krivično djelo, odnosno drugim mjerama ili radnjama ako impliciraju da je lice počinilo krivično djelo i supstancijalno pogoršavaju situaciju lica isto kao i takva službena obavijest. Ustavni sud, također, podsjeća da tokom istrage može doći do ograničenja određenih prava osumnjičenog (mjere za osiguranje prisustva, posebne istražne radnje), međutim tada osnov za ograničenje prava nije naredba za provođenje istrage kao interni i pripremni akt, nego odluka suda. Imajući u vidu prethodni stav da je naredba o provođenju istrage interni i pripremni akt tužioca, da zakonodavac nije propisao obavezu dostavljanja naredbe osumnjičenom, te da sama naredba o provođenju istrage u smislu Zakona ne proizvodi nikakve posljedice za osumnjičenog u pogledu ograničenja određenih njegovih prava, Ustavni sud navode podnositeljice zahtjeva o suprotnosti osporene odredbe sa članom 6. Evropske konvencije u vezi sa članom 13. Evropske konvencije, prema kojim naredba o provođenju istrage ne sadrži uputu o pravnom lijeku, ocjenjuje neosnovanim.

72. Ustavni sud zaključuje da odredbe člana 216. stav 2. Zakona nisu suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije i članu 13. Evropske konvencije.

VI. 6. Okončanje istrage, član 225. stav 2. Zakona

73. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 225. stav 2. Zakona suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije u vezi sa članom 13. Evropske konvencije. Obrazlažući ove navode podnositeljica zahtjeva je istakla da je navedenim odredbama regulirana situacija kada se istraga ne završi u roku od šest mjeseci potrebne mjere će preduzeti Kolegij Tužilaštva bez propisivanja konačnog roka. To je suprotno pravu na suđenje u razumnom roku, a osumnjičenom i oštećenom nije data mogućnost pritužbe zbog odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti tokom istrage, tako da je ostavljena mogućnost da se istraga provodi više godina.

74. Ustavni sud nalazi da se navodi podnositeljice zahtjeva, u suštini, zasnivaju na tvrdnji da osporenim odredbom nije predviđeno izjavljivanje pritužbe, tako da je ostavljena mogućnost da se istraga provodi više godina. U vezi s tim, Ustavni sud uočava da podnositeljica zahtjeva smatra da osporene odredbe ne zadovoljavaju načela vladavine prava, odnosno ne jamče pravičan istražni postupak.

75. Ustavni sud podsjeća da načela vladavine prava zahtijevaju da zakon mora biti jasan i precizan u skladu s posebnosću materije koju normativno uređuje, čime se sprečava svaka arbitrarnost i proizvoljnost u tumačenju i primjeni zakona, odnosno uklanjanju neizvjesnosti adresata pravne norme u pogledu krajnjeg efekta zakonskih odredaba koje se na njih neposredno primjenjuju.

76. Ustavni sud dalje podsjeća da je cilj krivičnog postupka utvrditi istinu, tj. utvrditi je li osumnjičeni odnosno optuženi počinio krivično djelo ili nije. Ustavni sud je prethodno konstatirao da je naredba o provođenju istrage interni i pripremni akt tužioca, da zakonodavac nije propisao obavezu dostavljanja naredbe osumnjičenom, te da proizlazi da osumnjičeni ne mora imati bilo kakva saznanja da se istraga protiv njega vodi. U vezi s tim, Ustavni sud nalazi da se osumnjičeni u tom slučaju ne nalazi u stanju neizvjesnosti, niti ima interes da se istražni postupak okonča. Međutim, od dana saznanja da se protiv njega vodi istraga, odnosno kada tokom istrage dođe do ograničenja njegovih prava nesporn je interes i pravo osumnjičenog da se istraga okonča. Nadalje, Ustavni sud nalazi da se krivični postupak provodi s ciljem zaštite osnovnih prava i sloboda čovjeka i građanina, koji u slučaju izvršenja krivičnih djela dobivaju status oštećenih ako im je neko od tih prava i sloboda povrijeđeno odnosno ugroženo. Zbog toga se u istražnom

postupku mora imati u vidu oštećeni kao lice čija su prava i slobode povrijeđeni odnosno ugroženi krivičnim djelom. S tim u vezi oštećeni je lice koje je izuzetno zainteresirano za okončanje istražnog odnosno krivičnog postupka. Iz navedenog slijedi da odredbe pravila postupka moraju zadovoljiti načela vladavine prava koja će jamčiti poštovanje prava osumnjičenog i dužnu brigu o zaštiti prava oštećenih odnosno pravičnost istražnog postupka.

77. Ustavni sud uočava da osporena odredba člana 225. stav 2. Zakona glasi: "Ako se istraga ne završi u roku od šest mjeseci od donošenja naredbe o sprovođenju istrage, potrebne mjere da bi se istraga okončala poduzet će kolegij Tužilaštva." Dakle, proizlazi da navedenom zakonskom odredbom nije izričito navedeno da se istraga mora završiti u roku od šest mjeseci, niti je naveden najduži rok u kojem se istraga mora završiti. Dakle, preduzimanje potrebnih mjera radi okončanja istrage isključivo zavisi od diskrecionog ovlaštenja Kolegija Tužilaštva. Odnosno, imajući u vidu ulogu tužioca u Zakonu, koji je također stranka u krivičnom postupku, Ustavni sud nalazi da propisivanjem obaveze Kolegiju Tužilaštva da preduzima potrebne mjere kako bi se okončala istraga, zakonodavac nije pružio odgovarajuće osiguranje da će do okončanja istrage zaista doći. Također proizlazi da nije propisana mogućnost da osumnjičeni izjavi pritužbu zbog predugog trajanja istražnog postupka, tako da osporene odredbe omogućavaju da pojedinac koji se tereti za krivično djelo bude u stanju neizvjesnosti i neupućenosti u vlastitu sudbinu u neograničenom trajanju. Osim toga, proizlazi da zakonodavac nije propisao mogućnost da oštećeni krivičnim djelom izjavi pritužbu zbog predugog trajanja istražnog postupka tako da oštećeni krivičnim djelom bude u stanju neizvjesnosti da li je to osumnjičeno lice počinilo ili nije to krivično djelo u neograničenom trajanju. Ustavni sud zapaža da je zakonodavac u određenim slučajevima u Zakonu propisao mogućnost kontrole zakonitosti radnji provedenih tokom istrage. To je na primjer učinjeno u slučaju privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije, u slučaju izdavanja naredbe banci ili drugom pravnom licu da privremeno obustavi izvršenje finansijske transakcije, protiv rješenja o izricanju mjera zabrane, protiv rješenja o određivanju pritvora i slično. S obzirom na naprijed navedeno, Ustavni sud zaključuje da zakonodavac nije bio pravno dosljedan kada je regulirao mogućnost, u suštini, neograničenog trajanja istrage, a da pri tome nije propisao mehanizam zaštite prava osumnjičenih i oštećenih. Stoga, Ustavni sud smatra da ukoliko se zakonodavac opredijelio za mogućnost neograničenog trajanja istrage, istovremeno je u Zakonu morao osigurati neposrednu zaštitu prava onih čija bi prava mogla biti povrijeđena.

78. Imajući u vidu navedeno Ustavni sud nalazi da osporena odredba ne zadovoljava načela vladavine prava, odnosno zakonodavac nije vodio računa o pravima osumnjičenih i zaštiti prava oštećenih, čime je ugrozio pravičnost u istražnom postupku sa aspekta razumnog roka.

79. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 225. stav 2. Zakona suprotne članu I/2. u vezi sa članom II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. 7. Podizanje optužnice, član 226. stav 1. Zakona

80. Podnositeljica zahtjeva je istakla da su odredbe člana 226. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članu 13. Evropske konvencije. U obrazloženju ovih navoda podnositeljica zahtjeva je istakla da je navedena odredba nerazumljiva sa aspekta suđenja u razumnom roku budući da kada završi istragu tužilac raspolaže podacima na osnovu kojih bi mogao ili obustaviti postupak ili podići optužnicu. Zakonodavac je obavezan propisati rok za podizanje optužnice, kao i produženje tog roka kada je riječ o složenim, odnosno izrazito

složenim predmetima. Osim toga, navedenim odredbama nije predviđeno pravno sredstvo protiv odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u postupku istrage, što je suprotno načelu vladavine prava, pravne sigurnosti i pravne dosljednosti.

81. Ustavni sud nalazi da osporena odredba propisuje: "Kad u toku istrage Tužitelj nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičeni učinio krivično djelo, pripremit će i uputiti optužnicu sudiji za prethodno saslušanje." Ustavni sud, prije svega, nalazi da Zakon propisuje da se krivični postupak može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu tužioca. Iz navedene odredbe slijedi da je za pokretanje i provođenje krivičnog postupka potreban zahtjev tužioca. Krivični postupak se može voditi samo protiv onog lica i samo za ono djelo koje je tužilac odredio u svom zahtjevu. U skladu s navedenim, nakon okončanja istrage krivični postupak se može voditi samo po optužnici nadležnog tužioca, i to samo protiv lica označenog u optužnici i samo za djelo koje je predmet optužbe. Ustavni sud dalje nalazi da prema Zakonu tužilac okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica, a okončanje istrage će se zabilježiti u spisu. Dakle, zakonodavac je vezao tužioca da okonča istragu kada je stanje dovoljno razjašnjeno da može podići optužnicu, odnosno obavezao tužioca kada tokom istrage nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja tužioca obavezao na pripremanje i upućivanje optužnice sudiji za prethodni postupak. Dakle, osporena odredba ne propisuje rok u kojem je tužilac obavezan pripremiti optužnicu, niti je taj rok propisan odredbom kojom je regulirano okončanje istrage.

82. Podnositeljica zahtjeva osporava rješenje zakonodavca koji nije propisao rok za podizanje optužnice. U vezi s tim Ustavni sud ponavlja da u skladu s načelom vladavine prava zakon mora biti jasan i precizan u skladu s posebnosti materije koju normativno uređuje, čime se sprečava svaka arbitrarnost i proizvoljnost u tumačenju i primjeni zakona, odnosno uklanjanju neizvjesnosti adresata pravne norme u pogledu krajnjeg efekta zakonskih odredaba koje se na njih neposredno primjenjuju. U pravnom poretku zasnovanom na vladavini prava zakoni moraju biti opći i jednaki za sve, a zakonske posljedice trebaju biti izvjesne za one na koje će se zakon primjenjivati. U konkretnom slučaju zakonodavac je odredio da će tužilac, kada u toku istrage nađe da postoji dovoljno dokaza, pripremiti optužnicu. Zakonodavac se odlučio da ne precizira rok u kojem je tužilac obavezan podići optužnicu, a istovremeno u Zakonu nije osigurao neposrednu zaštitu prava onih čija bi prava mogla biti povrijeđena. Utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 225. stav 2. Zakona zbog nedostatka mehanizma kojim bi se zaštitila prava osumnjičenih i oštećenih tokom istrage ne bi dovelo do istinske zaštite njihovih prava ukoliko se ta zaštita istovremeno ne bi odnosila i na fazu od okončanja istrage do podizanja optužnice. Sa aspekta vladavine prava, nije relevantno koje faze u provođenju istrage je zakonodavac propisao kao nužne, već je relevantan konačan rezultat jer se tek donošenjem odluke tužilaštva otklanja neizvjesnost lica u pitanju. Zbog toga je konkretnom slučaju nužno osigurati kontinuitet zaštite prava osumnjičenih i oštećenih.

83. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 226. stav 1. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

84. Imajući u vidu navedeni zaključak, Ustavni sud neće razmatrati jesu li osporene odredbe člana 225. stav 2. Zakona suprotne članu 13. Evropske konvencije.

VII. Zaključak

85. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 84. st. 2, 3. i 4. Zakona suprotne članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine zbog nepostojanja jasnih razgraničenja u pogledu davanja imuniteta i

apsolutno diskrecionog ovlaštenja kod davanja imuniteta, odnosno zbog nepreciznosti i neodređenosti, osporene odredbe su, same po sebi, suprotne načelu vladavine prava.

86. Ustavni sud zaključuje da je odredba člana 117. tačka d) Zakona suprotna članu I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine zato što zakonodavac nije osigurao da će miješanje u ovo pravo biti u onoj mjeri u kojoj je strogo nužno za očuvanje demokratskih institucija, odnosno nije osigurao razmjor između težine zadiranja u pravo privatnosti i legitimnog cilja koji se želi postići primjenom te posebne mjere.

87. Imajući u vidu da zakonodavac nije napravio bilo kakvu razliku između krivičnih djela na koja se produženje posebnih istražnih radnji ne treba odnositi, te da je pretpostavka iz posebno važnih razloga neprecizno određena i ne može poslužiti kao mjerilo te razlike, Ustavni sud nalazi da osporene odredbe člana 118. stav 3. Zakona u dijelu koji se odnosi na produženje posebnih istražnih radnji nisu u skladu sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u vezi sa članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine.

88. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 225. stav 2. Zakona suprotne čl. I/2. i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine jer ne zadovoljavaju načela vladavine prava, tj. zakonodavac nije vodio računa o pravima osumnjičenih i zaštiti prava oštećenih, čime je ugrozio pravičnost u istražnom postupku.

89. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 226. stav 1. Zakona suprotne članu I/2. Ustava jer utvrđivanje neustavnosti odredbe člana 225. stav 2. Zakona zbog nedostatka mehanizma kojim bi se zaštitila prava osumnjičenih i oštećenih tokom istrage ne bi dovelo do istinske zaštite njihovih prava ako se istovremeno ta zaštita ne bi odnosila i na fazu od okončanja istrage do podizanja optužnice.

90. Ustavni sud zaključuje da odredbe člana 84. stav 5. Zakona nisu suprotne čl. I/2. i II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine kada podnositeljica zahtjeva niti jednim navodom ne obrazlaže zašto smatra da su ove osporene odredbe neustavne.

91. Ustavni sud zaključuje da su odredbe člana 119. stav 1. Zakona u skladu sa članom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članom II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 8. Evropske konvencije jer je zakonodavac osigurao da će miješanje u pravo pojedinca biti podvrgnuto djelotvornom nadzoru.

92. Ustavni sud zaključuje da odredbe člana 216. stav 2. Zakona nisu suprotne članu II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 6. Evropske konvencije i članu 13. Evropske konvencije zato što je zakonodavac "okarakterizirao" naredbu o provođenju istrage kao interni i pripremni akt tužioca, a sama naredba o provođenju istrage u smislu Zakona ne proizvodi nikakve posljedice za osumnjičenog u pogledu ograničenja određenih njegovih prava.

93. Na osnovu člana 59. st. (1), (2) i (3), člana 60. i člana 61. stav (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

94. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, s. r.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj U 5/16, rješavajući zahtjev **Borjane Krišto, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma u vrijeme podnošenja zahtjeva**, na temelju članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak (2) alineja b), članka 59. st. (1), (2) i (3), članka 60., članka 61. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine - prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, dopredsjednik
Zlatko M. Knežević, dopredsjednik
Margarita Caca-Nikolovska, dopredsjednica
Tudor Pantiru, sudac
Valerija Galić, sutkinja
Miodrag Simović, sudac
Giovanni Grasso, sudac
na sjednici održanoj 1. lipnja 2017. godine donio je

DJELOMIČNU ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Djelomično se usvaja zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma u vrijeme podnošenja zahtjeva.

Utvrđuje se da odredbe članka 84. st. 2., 3. i 4. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) nisu u skladu sa odredbama članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da odredbe članka 117. tačka d) Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) nisu u skladu sa odredbama članka I/2. u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da odredbe članka 118. stavak 3. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) nisu u skladu sa odredbama članka I/2. u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da odredbe članka 225. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) nisu u skladu sa odredbama članka I/2. u svezi sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da odredbe članka 226. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) nisu u skladu sa odredbama članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine da, u skladu sa člankom 61. stavak 4. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, najkasnije u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke uskladi odredbe:

članka 84. st. 2., 3. i 4. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) sa odredbama članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine;

članka 117. tačka d) Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) sa odredbama članka I/2. u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine;

članka 118. stavak 3. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) sa odredbama članka I/2. u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine;

članka 225. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) sa odredbama članka I/2. u svezi sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine;

i članka 226. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) sa odredbama članka I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

Nalaže se Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, u smislu članka 72. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, da u roku od šest mjeseci od dana dostave ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odbija se kao neutemeljen zahtjev **Borjane Krišto**, druge zamjenice predsjedatelja Zastupničkog doma u vrijeme podnošenja zahtjeva, za ocjenu ustavnosti odredaba članka 84. stavak 5., članka 119. stavak 1. i članka 216. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13).

Utvrđuje se da su odredbe članka 84. stavak 5. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) u skladu sa odredbama čl. I/2. i II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

Utvrđuje se da su odredbe članka 119. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) u skladu sa odredbama čl. I/2. i II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Utvrđuje se da su odredbe članka 216. stavak 2. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) u skladu sa odredbama članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i člankom 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Odluku objavit u "Službenom glasniku Bosne i Hercegovine", "Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine", "Službenom glasniku Republike Srpske" i u "Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine".

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Borjana Krišto, druga zamjenica predsjedatelja Zastupničkog doma u vrijeme podnošenja zahtjeva (u daljnjem tekstu: podnositeljica zahtjeva), podnijela je 27. lipnja 2016. godine Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) zahtjev za ocjenu ustavnosti odredbi čl. 84. st. 2., 3., 4. i 5., 109. st. 1. i 2., 117. točka d), 118. stavak 3., 119. stavak 1., 216. stavak 2., 225. stavak 2. i 226. stavak 1. Zakona o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13, u daljnjem tekstu: Zakon) sa odredbama članka I/2., II/3.(b), (e) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 3., 6., 8. i 13. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija).

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na temelju članka 23. stavak (2) Pravila Ustavnog suda, od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Zastupničkog doma i Doma naroda zatraženo je 1. srpnja 2016. godine da dostave odgovor na zahtjev.

3. Zastupnički dom i Dom naroda su 1. kolovoza i 28. srpnja 2016. godine dostavili odgovor na zahtjev.

4. U skladu sa člankom 90. stavak 1. točka b) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je na sjednici održanoj 30. i 31. ožujka 2017. godine donio odluku o izuzimanju predsjednika Ustavnog suda Mirsada Čemana i sutkinje Seade Palavrić iz rada i odlučivanja o predmetnom zahtjevu jer su kao zastupnici u Zastupničkom domu Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine sudjelovali u donošenju Zakona čije su odredbe osporene.

5. Ustavni sud je na temelju članka 60. Pravila Ustavnog suda zaključio da donese djelomičnu odluku i odgodi donošenje odluke glede dijela zahtjeva koji se odnosi na utvrđivanje suglasnosti odredaba članka 109. st. 1. i 2. Zakona sa odredbama članka II/3.(b) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 3. i 8. Europske konvencije.

III. Zahtjev

a) Navodi iz zahtjeva

1. Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja, članak 84. st. 2., 3., 4. i 5. Zakona

6. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 84. st. 2., 3., 4. i 5. Zakona suprotne članku II/3.(e) u svezi sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije.

7. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istaknula da su navedene odredbe neodređene i neprecizne jer ne propisuju ni granice, ni način postupanja glavnog tužitelja sa svjedokom kojem daje imunitet, odnosno glavni tužitelj može odrediti da nema kaznenog progona i za najteža kaznena djela, tako da žrtva i oštećenik gube pravo na zadovoljštinu u kaznenom postupku. Zakonodavac nije postavio jasnu i preciznu granicu, uzimajući u obzir narav i težinu kaznenih djela, koja bi mogla opravdati nepoduzimanje kaznenog progona zbog zaštite javnog interesa u demokratskom društvu koje počiva na vladavini prava i poštovanju ljudskih prava.

8. Osim toga, "tužiteljski oprost" u potpunosti isključuje sud i njegovu ulogu u kaznenom postupku, a svjedok postaje dokazno sredstvo u rukama optužbe, što vodi kršenju načela jednakosti građana pred zakonom, jednakopravnosti i načela zakonitosti i postaje upitno što je sa imovinskom koristi ostvarenom kaznenim djelom. Tužiteljski oprost u potpunosti isključuje sud i njegovu ulogu u kaznenom postupku, a svjedok postaje dokazno sredstvo u rukama optužbe.

2. Tjelesni pregled i druge radnje, članak 109. st. 1. i 2. Zakona

9. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 109. st. 1. i 2. Zakona suprotne članku II/3.(b) i (f) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 3. i 8. Europske konvencije.

10. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica navoda je istaknula da navedene odredbe propisuju uzimanje uzoraka krvi i druge liječničke radnje, te kriterije po kojima se protivno volji i pristanku okrivljene osobe i drugih osoba nad njima provode medicinski tretmani, što može pokrenuti pitanje nečovječnog i ponižavajućeg tretmana iz članka II/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 3. Europske konvencije. Podnositeljica je ukazala na praksu Europskog suda prema kojoj je pravo na privatni život usko povezano s pojmom osobnog integriteta, a svako miješanje u tjelesni integritet mora biti propisano zakonom i mora biti razmjerno legitimnoj svrsi radi koje se provodi i

zahtijeva pristanak te osobe. U smislu prakse Europskog suda za ljudska prava (podnositeljica zahtjeva precizirala je presude Europskog suda za ljudska prava), bilo kakvo poduzimanje prisilnog medicinskog tretmana s ciljem prikupljanja dokaza mora biti uvjerljivo opravdano činjenicama konkretnog slučaja, pri čemu je potrebno voditi računa o težini djela o kojem je riječ i mora se pokazati da su uzete u obzir alternativne metode za prikupljanje dokaza. Osim toga, taj postupak ne smije pratiti nikakav rizik trajnog oštećenja zdravlja osumnjičenog. Odredbe članka 109. st. 1. i 2. sa aspekta članka 3. Europske konvencije ne preciziraju stupanj do kojeg je prisilni medicinski zahvat bio nužan za pribavljanje dokaza, opasnost po zdravlje osumnjičenika, način na koji je procedura zahvata provedena, fizički bol i psihičku patnju koju je zahvat prouzročio, stupanj liječničkog nadzora koji je dostupan i učinke na zdravlje osumnjičenog.

3. Kaznena djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje, članak 117. točka d) Zakona

11. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 117. točka d) Zakona suprotne članku II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

12. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istaknula da je propisivanjem na ovakav način omogućeno da se iznimka pretvori u pravilo, odnosno u kazneno zakonodavstvo se unose elementi nerazmjernosti, prekomjernosti i skrivene arbitarnosti. Neovisno o legitimnom cilju, preko navedene odredbe je otvorena mogućnost poduzimanja istražnih radnji za gotovo sva kaznena djela navedena u Kaznenom zakonu.

4. Nadležnost za određivanje i trajanje posebnih istražnih radnji, članak 118. stavak 3. Zakona

13. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 118. stavak 3. Zakona suprotne članku II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

14. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica zahtjeva je istaknula da prema ovim odredbama istražne radnje mogu trajati najdulje do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog tužitelja, produljiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz toč. a i c. članka 116. Zakona mogu trajati ukupno najdulje šest mjeseci. Ovako dugo razdoblje ne može se smatrati razmjernim rokom u odnosu na narav i potrebu za ograničavanjem ustavnih prava. Dijelom odredbe koji glasi "posebno važnih razloga" povrijeđeno je načelo vladavine prava i pravo na pravično suđenje zato što nije jasan i transparentan i ostavlja mogućnost arbitrarnog tumačenja i postupanja tijela pred kojim se vodi postupak. Osim toga, taj dio odredbe ujedno je i pretpostavka i mjerilo kojim se sudac za prethodni postupak vodi kada primjenjuje ovu odredbu. Naime, nesporno je da će dulje trajanje posebnih istražnih radnji biti nužno kada se radi o kaznenim djelima terorizma, težih oblika korupcije, odnosno organiziranog kriminala, trgovine ljudima, narkoticima i naoružanja. Međutim, sporna odredba nije napravila nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju takva obilježja i na koja se produljenje rokova ne treba odnositi. Zbog navedenog, sporna odredba uzrokuje pravnu nepredvidljivost, pravnu neizvjesnost, te pravnu nesigurnost. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su ograničenja ustavnih prava građana na privatnost u diskrecijskoj ovlasti tužitelja i suca za prethodni postupak utemeljena na neodređenim pretpostavkama za produljenje primjene posebnih istražnih radnji.

5. Materijal dobiven poduzimanjem radnji i obavješćavanje o poduzetim radnjama, članak 119. stavak 1. Zakona

15. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 119. stavak 1. Zakona suprotne članku I/2. Ustava Bosne i

Hercegovine, članku II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 8. Europske konvencije.

16. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istaknula da uređenje posebnih istražnih radnji nije suglasno Ustavu Bosne i Hercegovine zato što ne postoji mehanizam kojim bi se osigurala sudska kontrola. Naime, sud odlučuje o početku poduzimanja posebnih istražnih radnji, međutim navedena odredba propisuje da po isteku radnje tijelo policije sastavlja izvješće za Tužiteljstvo, a tužitelj sucu za prethodni postupak i tek tada sudac za prethodni postupak dobiva potpunu informaciju o rezultatima posebnih istražnih radnji. Sudac za prethodni postupak, nakon određivanja početka primjene, nije u mogućnosti nadzirati postoji li i dalje potreba za provođenjem tih radnji budući da Zakon ne nalaže sucu za prethodni postupak obvezu traženja dnevnih ili periodičnih izvješća od policije, niti policiji obvezu samoinicijativnog dostavljanja takvih izvješća niti sucu za prethodni postupak niti tužitelju. Podnositeljica zahtjeva je navela da Europski sud smatra da je kontrolu tajnih mjera nadzora poželjno povjeriti sudu jer sudska kontrola pruža najbolja jamstva neovisnosti, nepristranosti i poštovanja procedure. U predmetu *Rotar protiv Rumunjske* Europski sud je istaknuo da iako obavještajne službe mogu legitimno postojati u demokratskom društvu, ovlasti tajnog nadgledanja građana mogu se tolerirati samo u mjeri koja je strogo nužna za zaštitu demokratskih institucija. U smislu članka 8. Europske konvencije postupci nadzora moraju slijediti vrijednosti demokratskog društva, osobito vladavinu prava koja implicira da miješanje izvršnih vlasti u prava pojedinaca mora biti podvrgnuto učinkovitom nadzoru koji bi trebao provoditi sud. Sporna odredba nije predviđala takvu mogućnost, nego je propisala dostavu mjerodavnih podataka koja omogućava donošenje zaključka o tome jesu li prestali razlozi radi kojih su te radnje bile određene i moraju li se prekinuti. Izvjesno je da obveze policije koje određuju "po prestanku primjene radnji iz članka 116. ovoga Zakona tijela policije moraju predati Tužitelju sve obavijesti, podatke i predmete dobivene poduzetim radnjama te izvješće o tome" nisu dovoljne za ostvarenje tog cilja. Sudac za prethodni postupak mora imati zakonsko ovlaštenje u svako doba tijekom provođenja posebnih istražnih radnji i zahtijevati da mu tužitelj dostavi izvješće o utemeljenosti daljnjeg provođenja ili kada ocijeni potrebnim, radi ocjene utemeljenosti daljnjeg provođenja radnji, zahtijevati od policije dnevna izvješća i dokumentaciju u opsegu i mjeri koju je sam ovlašten odrediti.

6. Nalog o provođenju istrage, članak 216. stavak 2. Zakona

17. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 216. stavak 2. Zakona suprotne članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. Europske konvencije u svezi sa člankom 13. Europske konvencije.

18. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica zahtjeva je istaknula da nalog o provođenju istrage predstavlja prvi akt kojim se osoba stavlja pod kazneni postupak i po svojoj suštini predstavlja ograničenje temeljnih prava i sloboda jer ne osigurava pravo priziva, niti osigurava drugu pravnu zaštitu protiv početka kaznenog progona. Nalog o provođenju istrage sadrži podatke o počinitelju kaznenog djela ako su poznati, opis djela iz kojeg proizlaze zakonska obilježja kaznenog djela, zakonski naziv kaznenog djela i dr. Zakonodavac je obavezan propisati da se osoba mora odmah službeno obavijestiti da je osumnjičenik i tada konstituirati učinkovito pravno sredstvo zaštite protiv nezakonitog progona. Pravo na priziv može biti iznimno isključeno u slučajevima određenim zakonom, ako je osigurana druga pravna zaštita. Pravo na pravni lijek univerzalno je konstitucionalno i zakonsko pravo čovjeka i građanina. Nalog o provođenju istrage ne sadrži uputu o pravnom lijeku, a građani nemaju osigurano pravo na priziv. Nijednim zakonom nije

osigurana druga pravna zaštita protiv naloga o provođenju istrage. Tužitelj je donio nalog o provođenju istrage, a osoba protiv koje se istraga provodi nema nikakva saznanja, niti je upoznata sa svojim pravima. To bi moglo biti opravdano za najteža kaznena djela ako se procijeni da postoji opasnost za život ili tijelo ili imovinu velikih razmjera, što bi zakonodavac trebao precizno odrediti u zakonu.

7. Okončanje istrage, članak 225. stavak 2. Zakona

19. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 225. stavak 2. Zakona suprotne članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. Europske konvencije u svezi sa člankom 13. Europske konvencije.

20. Obrazlažući ove navode, podnositeljica zahtjeva je istaknula da je navedenim odredbama regulirana situacija kada se istraga ne završi u roku od šest mjeseci potrebne mjere će poduzeti Kolegij Tužiteljstva bez propisivanja konačnog roka. To je suprotno pravu na suđenje u razumnom roku, a osumnjičenom i oštećenom nije dana mogućnost pritužbe zbog odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti tijekom istrage, tako da je ostavljena mogućnost da se istraga provodi više godina. Praksa Europskog suda pokazuje da neučinkovitost istražnih postupaka, ako se utvrdi da je postojala, uvijek vodi kršenju konvencijskih prava. Kazneni progon mora biti neovisan i nepristran, a istraga mora biti učinkovita (sveobuhvatna, temeljita, brza, revna, pažljiva i smisljena).

8. Podizanje optužnice, članak 226. stavak 1. Zakona

21. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 226. Zakona suprotne članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članku 13. Europske konvencije.

22. U obrazloženju ovih navoda podnositeljica zahtjeva je istaknula da je navedena odredba nerazumljiva sa aspekta suđenja u razumnom roku koja predviđa: "Kad tijekom istrage Tužitelj smatra da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičenik počinio kazneno djelo." Kada završi istragu tužitelj raspolaže podacima na temelju kojih bi mogao ili obustaviti postupak ili podići optužnicu. Zakonodavac je obavezan propisati rok za podizanje optužnice, kao i produljenje tog roka kada je riječ o složenim, odnosno izrazito složenim predmetima. Osim toga, navedenim odredbama nije predviđeno pravno sredstvo protiv odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u postupku istrage, što je suprotno načelu vladavine prava, pravne sigurnosti i pravne dosljednosti.

b) Odgovor na zahtjev

23. Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma je istaknulo da je razmatralo predmetni zahtjev, te da je "sa šest glasova 'za', jednim glasom 'protiv' i jednim glasom 'uzdržan' usvojilo zaključak koji glasi: Ustavnopravno povjerenstvo Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH je razmotrilo zahtjev Ustavnog suda BiH [...] i usvojilo zaključak da je Parlamentarna skupština BiH usvojila Zakon o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine".

24. Ustavnopravno povjerenstvo Doma naroda je navelo da je razmotrilo predmetni zahtjev, te da Ustavni sud u skladu sa svojim nadležnostima odluči o usuglašenosti Zakona sa Ustavom Bosne i Hercegovine.

IV. Relevantni propisi

25. U Zakonu o kaznenom postupku Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH" br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 i 72/13) relevantne odredbe glase:

Članak 84.

Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja

(1) *Svjedok ima pravo ne odgovarati na pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio kaznenom progonu.*

(2) *Svjedok koji koristi pravo iz stavka 1. ovoga članka, odgovorit će na ta pitanja ako mu se dade imunitet.*

(3) *Imunitet se daje odlukom Glavnog tužitelja BiH.*

(4) *Protiv svjedoka koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se poduzeti kazneni progon, osim ako je dao lažni iskaz.*

(5) *Svjedoku se odlukom Suda određuje odvjetnik kao savjetnik za vrijeme ispitivanja, ukoliko je očito da sam svjedok nije u stanju koristiti svoja prava u vrijeme ispitivanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način.*

Članak 116. st. 1. i 2.

Vrste posebnih istražnih radnji i uvjeti za njihovu primjenu

(1) *Protiv osobe za koju postoje osnove sumnje da je sama ili zajedno s drugim osobama sudjelovala u počinjenju kaznenog djela iz članka 117. ovoga Zakona, mogu se odrediti posebne istražne radnje, ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nerazmjernim teškoćama.*

(2) *Istražne radnje iz stavka 1. ovoga članka su:*

a) *nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija,*
b) *pristup sustavima elektroničkih računala i spravnjenje podataka elektroničkim računalom,*

c) *nadzor i tehničko snimanje prostorija,*

d) *tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, prijevoznih sredstava i predmeta koji stoje u svezi s njima,*

e) *korištenje prikrivenih istražitelja i korištenje informatora,*

f) *simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine,*

g) *nadzirani prijevoz i isporuka predmeta kaznenog djela.*

Članak 117.

Kaznena djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje
Istražne radnje iz članka 116. stavka 2. ovoga Zakona mogu se odrediti za:

a) *kaznena djela protiv samosvojnosti Bosne i Hercegovine,*
b) *kaznena djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom,*

c) *kaznena djela terorizma,*

d) *kaznena djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna.*

Članak 118. st. 1., 3., 5. i 6.

Nadležnost za određivanje i trajanje istražnih radnji

(1) *Istražne radnje iz članka 116. stavka 2. ovoga Zakona određuje nalogom sudac za prethodni postupak, na obrazloženi prijedlog Tužitelja koji sadrži: podatke o osobi protiv koje se radnja poduzima, osnove sumnje iz članka 116. st. 1. ili 3. ovoga Zakona, razloge za njeno poduzimanje i ostale bitne okolnosti koje zahtijevaju poduzimanje radnji, navođenje radnje koja se predlaže i način njenog poduzimanja, obujam i trajanje radnje. Nalog sadrži iste podatke kao i prijedlog Tužitelja te utvrđivanje trajanja naređene radnje.*

(3) *Istražne radnje iz članka 116. stavka 2. toč. a. do d. i g. ovoga Zakona mogu trajati najdulje do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se na obrazloženi prijedlog Tužitelja produljiti za još mjesec dana, s tim da radnje iz točke a. do c. mogu trajati ukupno najdulje šest mjeseci, a mjere iz toč. d. i g. ukupno najdulje tri mjeseca. Prijedlog za radnju iz članka 116. stavka 2. točke f. ovoga Zakona može se odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njeno poduzimanje.*

(5) Sudac za prethodni postupak mora pisanim nalogom bez odgode obustaviti izvršenje poduzetih radnji ako su prestali razlozi zbog kojih su radnje određene.

(6) Nalog iz stavka 1. ovoga članka izvršava tijelo policije. Poduzeća koja obavljaju prijenos podataka dužna su Tužitelju i tijelima policije omogućiti provođenje radnji iz članka 116. stavka 2. točke a. ovoga Zakona.

Članak 119. st. 1. i 3.

Materijal dobiven poduzimanjem radnji i obavještanje o poduzetim radnjama

(1) Po prestanku primjene radnji iz članka 116. ovoga Zakona tijela policije moraju predati Tužitelju sve obavijesti, podatke i predmete dobivene poduzetim radnjama te izvješće o tome. Tužitelj je dužan dostaviti sucu za prethodni postupak pisano izvješće o poduzetim radnjama. Temeljem podnesenog izvješća sudac za prethodni postupak provjerava je li postupljeno po njegovu nalogu.

(3) Sudac za prethodni postupak će bez odgode, a nakon poduzimanja radnji iz članka 116. ovoga Zakona, obavijestiti osobu protiv koje je radnja bila poduzeta. Osoba protiv koje je radnja bila poduzeta može od Suda zatražiti ispitivanje zakonitosti naloga i načina na koji je provedena radnja.

Članak 216. st. 1. i 2.

Nalog o provođenju istrage

(1) Tužitelj nalaže provođenje istrage ako postoje osnove sumnje da je počinjeno kazneno djelo.

(2) O provođenju istrage donosi se nalog koji sadrži: podatke o počinitelju kaznenog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizlaze zakonska obilježja kaznenog djela, zakonski naziv kaznenog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za provođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi će Tužitelj navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti.

Članak 225. st. 1. i 2.

Okončanje istrage

(1) Tužitelj okončava istragu kada smatra da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica. Okončanje istrage će se zabilježiti u spisu.

(2) Ako se istraga ne okonča u roku od šest mjeseci od donošenja naloga o provođenju istrage, potrebne će mjere radi okončanja istrage poduzeti kolegij Tužiteljstva.

Članak 226. stavak 1.

Podizanje optužnice

(1) Kad tijekom istrage Tužitelj smatra da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičenik počinio kazneno djelo, pripremit će i uputiti optužnicu sucu za prethodno saslušanje.

V. Dopustivost

26. Pri ispitivanju dopustivosti zahtjeva Ustavni sud je pošao od odredaba članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine.

27. Članak VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine glasi:

a) Ustavni sud ima isključivu nadležnost odlučivanja o svim sporovima koji proisteknu iz ovog Ustava između entiteta, ili između Bosne i Hercegovine i jednog ili oba entiteta, ili između institucija Bosne i Hercegovine, uključujući, ali ne ograničavajući se na to:

- Je li odluka nekog entiteta da uspostavi posebne paralelne odnose sa susjednom državom sukladna ovom Ustavu, uključujući i odredbe koje se tiču suvereniteta i teritorijalnog integriteta Bosne i Hercegovine.

- Je li neka odredba ustava ili zakona jednog entiteta sukladna ovom Ustavu.

Spor može pokrenuti član Predsjedništva, predsjedavajući Vijeća ministara, predsjedavajući ili dopredsjedavajući jednog

od domova Parlamentarne skupštine; jedna četvrtina članova/delegata jednog od domova Parlamentarne skupštine, ili jedna četvrtina jednog od domova zakonodavnog tijela jednog entiteta.

28. Predmetni zahtjev u preostalom dijelu podnijela je druga zamjenica predsjedatelja Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine. Imajući u vidu navedeno, a u smislu odredbe članka VI/3.(a) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 19. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da je predmetni zahtjev u preostalom dijelu dopustiv zato što ga je podnio ovlašteni subjekt, te da ne postoji nijedan formalni razlog iz članka 19. Pravila Ustavnog suda zbog kojeg zahtjev u preostalom dijelu nije dopustiv.

VI. Meritum

29. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da odredbe čl. 84. st. 2., 3., 4. i 5., 117. točka d), 118. stavak 3., 119. stavak 1., 216. stavak 2., 225. stavak 2. i 226. stavak 1. Zakona nisu suglasne odredbama članka I/2., II/3.e) i f) Ustava Bosne i Hercegovine i odredbama čl. 6., 8. i 13. Europske konvencije.

VI. 1. Pravo svjedoka da ne odgovara na pojedina pitanja, članak 84. st. 2., 3., 4. i 5. Zakona

30. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 84. st. 2., 3., 4. i 5. Zakona suprotne članku II/3.(e) u svezi sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije. Podnositeljica zahtjeva tvrdi da navedene odredbe nisu suglasne Ustavu Bosne i Hercegovine jer su neodređene i neprecizne, budući da nemaju jasnu granicu s obzirom na narav i težinu kaznenih djela koja bi mogla opravdati nepoduzimanje kaznenog progona zbog zaštite javnog interesa u demokratskom društvu koje počiva na vladavini prava i poštovanju ljudskih prava. Glavni tužitelj može odrediti da nema kaznenog progona i za najteža kaznena djela.

31. Ustavni sud, prije svega, nalazi da odredbe članka 84. stavak 1. Zakona propisuju: "Svjedok ima pravo ne odgovarati na pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio kaznenom progonu." U svezi s tim Ustavni sud podsjeća da je Europski sud u predmetu *Saunders protiv Velike Britanije* (vidi, Europski sud, presuda od 17. prosinca 1996. godine) konstatirao: "Iako u članku 6. Konvencije nisu posebno spomenuti, pravo na šutnju i pravo da osoba ne inkriminira samu sebe predstavljaju generalno priznate međunarodne standarde koji su srž pojma pravičnog postupka sukladno članku 6. Pravo da osoba ne inkriminira samu sebe, posebno, pretpostavlja da optužba u kaznenim predmetima dokazuje svoj predmet protiv okrivljenog bez pribjegavanja dokazima koji su dobiveni metodama prinude ili pritiska, protiv volje okrivljenog. U tom smislu ovo pravo je usko vezano s presumpcijom nevinosti koja je sadržana u članku 6. stavak 2. Konvencije. Ustavni sud nalazi da je navedenom odredbom u Zakon 'ugrađen' institut privilegija od samooptuživanja kao jedno od temeljnih prava koje je dio načela pravičnog postupka i usko je povezano s pretpostavkom nevinosti."

32. Ustavni sud nalazi da osporene odredbe članka 84. Zakona propisuju: "Svjedok koji koristi pravo iz stavka 1. ovoga članka, odgovorit će na ta pitanja ako mu se dađe imunitet. Imunitet se daje odlukom Glavnog tužitelja BiH. Protiv svjedoka koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se poduzeti kazneni progon, osim ako je dao lažni iskaz. Svjedoku se odlukom Suda određuje odvjetnik kao savjetnik za vrijeme ispitivanja, ukoliko je očito da sam svjedok nije u stanju koristiti svoja prava u vrijeme ispitivanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način."

33. Dakle, osporenim odredbama, kao oblik zaštite od samooptuživanja, zakonodavac je propisao da svjedok može odgovoriti na ta pitanja pod uvjetom da mu se da imunitet od kaznenog gonjenja, nadležnost za davanje imuniteta,

nepoduzimanje kaznenog gonjenja prema svjedoku koji je dobio imunitet, te obvezu da se svjedoku koji je dobio imunitet odredi odvjatnik pod određenim uvjetima. Ustavni sud, prije svega, primjećuje da se u konkretnom slučaju radi o svjedoku, odnosno da se radi o osobi za koju ne postoje dokazi da je počinila kazneno djelo, tj. koja će odgovorima na pitanja u svojstvu svjedoka u postupku protiv druge osobe optužiti samu sebe i to će biti prvi dokazi protiv nje. U smislu navedenih odredaba tužitelj može odustati od kaznenog gonjenja takvog svjedoka radi pribavljanja njegovih odgovora u postupku protiv druge osobe. Takvi odgovori postaju dokaz optužbe protiv te druge osobe. Proizlazi da se radi o dogovoru između tužitelja i svjedoka. O davanju imuniteta odlučuje glavni tužitelj.

34. Ustavni sud podsjeća da je stupanjem na snagu Zakona (2003. godine) u Bosni i Hercegovini došlo do suštinskih promjena pravila kaznenog postupka. Prije svega, kazneni postupak je uređen kao neka vrsta kaznene parnice sa snažno naglašenom akuzatornošću svake faze kaznenog postupka, u kojoj je tužitelj jedna od stranaka u postupku, sa ovlastima i obvezom da goni počinitelje kaznenih djela. Zakon tužitelju prepušta nadležnost i daje odgovornost za cjelokupan postupak otkrivanja i rasvjetljavanja kaznenih djela na taj način što istražni postupak u cijelosti stavlja u ovlaštenje i dužnost tužitelju. Dakle, u smislu Zakona, tužitelj je dužan poduzeti kazneno gonjenje ako postoje dokazi da je počinjeno kazneno djelo, osim ako ovim zakonom nije drugačije propisano. Iz navedenog slijedi načelo legaliteta koje nalaže da svatko za koga postoje dokazi da je počinitelj kaznenog djela treba da za to djelo bude procesuiran i kažnjen u skladu sa zakonom. S druge strane, Ustavni sud podsjeća da je jedan od načina koji koriste suvremene države i međunarodna zajednica za uspješniju borbu protiv izvršitelja teških kaznenih djela stvaranje zakonskih mehanizama koji dopuštaju da tužitelj pod određenim uvjetima odstupa od načela legaliteta kaznenog gonjenja, a to su posebni slučajevi, kada to zahtijeva veći javni interes. Ustavni sud nalazi da je institut davanja imuniteta "ugrađen" u Zakon u cilju suprotstavljanja ozbiljnim prijetnjama po sigurnost građana koje se pojavljuju u obliku terorističkih organizacija ili drugih organiziranih i povezanih zločinačkih udruženja, odnosno s ciljem da se izvršitelji ovakvih djela, a naročito njihovi organizatori privedu pravdi. Nesporno je da navedeno predstavlja opravdanu iznimku od načela legaliteta.

35. Prema navodima podnositeljice zahtjeva, navedene odredbe ne ispunjavaju zahtjeve određenosti i preciznosti jer nemaju jasnu granicu s obzirom na narav i težinu kaznenih djela koja bi mogla opravdati nepoduzimanje kaznenog progona zbog zaštite javnog interesa u demokratskom društvu.

36. Ustavni sud podsjeća na odredbe članka 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine, prema kojima je Bosna i Hercegovina određena kao "demokratska država, koja funkcioniše sukladno zakonu i temeljem slobodnih i demokratskih izbora". Iz navedene odredbe slijedi načelo vladavine prava koje označava sustav političke vlasti utemeljen na poštovanju ustava, zakona i drugih propisa, kako od strane građana tako i od samih nositelja državne vlasti. Svi zakoni, drugi propisi, kao i postupci nositelja vlasti moraju biti utemeljeni na zakonu, odnosno na zakonu utemeljenom propisu. Nadalje, koncept vladavine prava nije ograničen samo na formalno poštovanje načela ustavnosti i zakonitosti, već zahtijeva da ustav i zakoni imaju određen sadržaj, primjeren demokratskom sustavu, tako da služe zaštiti ljudskih prava i sloboda u odnosima građana i tijela javne vlasti, u okviru demokratskog političkog sustava. Osim toga, Europska konvencija naročito proklamira vladavinu prava, a njezin poseban značaj se ispoljava u oblasti procesnog prava.

37. Ustavni sud dalje podsjeća da se Zakonom određuju pravila kojima se osigurava da u zakonito provedenom postupku

pred nadležnim sudom nitko nedužan ne bude osuđen, a da se počinitelju kaznenog djela izrekne kazna ili druga mjera uz uvjete koje predviđa Kazneni zakon. U smislu Ustava Bosne i Hercegovine, uređenje kaznenog zakonodavstva je isključiva nadležnost zakonodavca. Sa ustavnopravnog aspekta jedina obveza zakonodavca je da pri uređivanju pojedinih instituta tog postupka uvažava zahtjeve koje pred njega postavlja Ustav Bosne i Hercegovine, a osobito one koji proizlaze iz načela vladavine prava. Preciznije, njihovo uređenje uvijek mora biti takvo da osigurava ostvarenje legitimnih ciljeva kaznenog postupka, pravnu sigurnost, određenost, pristupačnost, predvidljivost i pravnu izvjesnost normi, te procesnu jednakopravnost položaja stranaka. Zadatak Ustavnog suda je osigurati da ti zahtjevi budu poštovani.

38. Ustavni sud podsjeća da zahtjevi pravne sigurnosti i vladavine prava traže da pravna norma bude dostupna osobama na koje se primjenjuje i za njih predvidljiva, to jest dovoljno precizna da one mogu stvarno i konkretno znati svoja prava i obveze do stupnja koji je razuman u danim okolnostima, kako bi se prema njima mogle ponašati. Kad se taj zahtjev ne poštuje, neodređene i neprecizne pravne norme otvaraju prostor arbitrarnom odlučivanju nadležnih tijela.

39. Ustavni sud prvenstveno podsjeća da su se u međunarodnoj kazneno-pravnoj praksi razvili različiti oblici imuniteta, tako da se tužitelj može, ovisno o okolnostima konkretnog slučaja, opredijeliti za jedan od dva temeljna tipa procesnih imuniteta: potpuni (blanketni) imunitet kojim se svjedoku daje puna zaštita od kaznenog gonjenja za bilo koje prethodno počinjeno kazneno djelo, koje će se otkriti tijekom njegovog svjedočenja i ograničeni (upotrebnii) imunitet kojim se svjedoku garantira da njegov iskaz, niti drugi dokazi koji su proizašli iz njegovog iskaza neće biti korišteni protiv njega. Međutim, ukoliko tužitelj prikupi druge dokaze, odvojeno i neovisno o iskazu svjedoka, može ga na temelju takvih dokaza procesuirati/optužiti za konkretno kazneno djelo. Prema tome, cilj davanja imuniteta tijekom kaznenog postupka je osiguranje međunarodno priznatih standarda pravičnog postupka, a to su pravo na šutnju, odnosno privilegij protiv samooptuživanja. Dovodeći navedeno u vezu sa odredbom kojom je propisano: "Protiv svjedoka koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se poduzeti kazneni progon, osim ako je dao lažni iskaz", Ustavni sud prvenstveno smatra da osporene odredbe nisu precizne glede opsega imuniteta koji se može dati određenom svjedoku. Naime, iz citirane odredbe ne proizlazi odnosi li se odluka o imunitetu na radnje koje je svjedok naveo u svom iskazu ili se odnosi na radnje iz cjelokupnog kazneno-pravnog događaja u svezi s kojim svjedok daje iskaz, odnosno odnosi li se i na radnje koje bi se mogle otkriti tijekom njegovog svjedočenja. Dakle, iz citirane odredbe proizlazi da zakonodavac nije napravio jasno razgraničenje između prava svjedoka da šuti i da ne odgovara na pojedina pitanja ako bi ga istinit odgovor izložio kaznenom progonu u odnosu na obvezu svjedoka da odgovara na postavljena pitanja, što je posebno relevantno sa aspekta jednakosti strana u postupku. Osim toga, nije propisan mehanizam koji će osigurati da svjedok koji je dobio imunitet, a koji nije svjedočio, bude procesuiran zbog kaznenog djela za koje je dobio imunitet. Takav svjedok se može goniti samo ako je dao lažan iskaz. Tumačenjem dijela odredbe: "Protiv svjedoka koji je dobio imunitet i koji je svjedočio, neće se poduzeti kazneni progon...", moglo bi se zaključiti da kazneno gonjenje takvog svjedoka jeste dopušteno onda kada nije svjedočio. Međutim, navedeno ukazuje da se radi o nepreciznoj odredbi, odnosno da zakonodavac nije precizno propisao kada, pod kojim okolnostima i na koji način će se poduzeti takvo gonjenje, primjerice kako postupiti u situaciji kada svjedok ne odbija svjedočiti, ali je promijenio iskaz. Iz navedenog slijedi da svjedoci koji bi

ponudili iskaze u zamjenu za odustanak od kaznenog gonjenja konkretno i stvarno ne znaju u kojem opsegu, u kojim uvjetima, to mogu ostvariti, odnosno ne znaju kada i hoće li biti procesuirani. U svezi s tim, Ustavni sud nalazi da zakonodavac nije zadovoljio standarde preciznosti i određenosti. Zbog navedenog, osporene odredbe, same po sebi, otvaraju prostor arbitrarnom odlučivanju tužitelja odnosno glavnog tužitelja kod davanja imuniteta.

40. Ustavni sud dalje podsjeća da pravna sigurnost ne znači da onima koji donose odluke ne smiju biti povjerene diskrecijske ovlasti ili određena sloboda postupanja, pod uvjetom da postoje pravna sredstva i pravni postupci za sprječavanje njihove zlouporabe. Zakoni moraju uvijek postaviti okvir diskrecijskih ovlasti i urediti način njihove provedbe s dostatnom jasnoćom koja pojedincu osigurava primjerenu zaštitu protiv arbitrarnosti. Arbitrarno vršenje ovlasti omogućava nepoštene ili nerazumne odluke koje su protivne načelu vladavine prava. Ustavni sud zapaža da je zaštita prava oštećenog u kaznenom postupku osigurana Zakonom (upoznavanje oštećenog da tijekom kaznenog postupka može postaviti imovinsko-pravni zahtjev, o neprovođenju istrage, o obustavi istrage, kao i o razlozima za obustavu istrage, o povlačenju optužnice, o donošenju odluke kojom se optuženi oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija ili kad rješenjem obustavlja kazneni postupak, o rezultatima pregovaranja o krivnji sa optuženim). Nadalje, Ustavni sud podsjeća da je načelo legaliteta garancija građanima da će tužitelj pokrenuti kazneni postupak kad god se za to ispune zakonski uvjeti (ako postoje dokazi da je počinjeno kazneno djelo) i da će tako postupati jednako prema svima. Oštećeni kaznenim djelom će tada moći ostvariti ona prava koja su mu garantirana Zakonom. S druge strane, Ustavni sud ponavlja da je zakonodavac u Zakon "ugradio" mogućnost za nepoduzimanje kaznenog gonjenja s ciljem suprotstavljanja ozbiljnim prijetnjama po sigurnost građana koje se pojavljuju u obliku terorističkih organizacija ili drugih organiziranih i povezanih zločinačkih udruženja, odnosno s ciljem da se izvršitelji ovakvih djela, a naročito njihovi organizatori privedu pravdi. U tom slučaju oštećeni kaznenim djelom, u čijem izvršenju je sudjelovala osoba koja je dobila imunitet od kaznenog gonjenja za to kazneno djelo, neće moći ostvariti ona prava koja su mu garantirana Zakonom, a koja bi eventualno ostvario u kaznenom postupku da nije došlo do davanja imuniteta. Iz navedenog slijedi da davanje imuniteta svjedoku izravno utječe na pravo pojedinca na jednakost pred zakonom i prava oštećenih kaznenim djelima koja je počinila osoba kojoj se daje imunitet. Ustavni sud je prethodno konstatirao da davanje imuniteta nesporno predstavlja opravdanu iznimku od načela legaliteta. Međutim, Ustavni sud nalazi da iz navedenih odredaba slijedi da zakonodavac nije postavio bilo kakve zakonske uvjete, odnosno ograničenja glede davanja imuniteta svjedoku tako da proizlazi da se imunitet može dati svjedoku za kojeg postoje informacije da je upravo sudjelovao u izvršenju kaznenih djela u sastavu zločinačke ili terorističke organizacije, a s ciljem dokazivanja kaznenih djela, primjerice krivotvorenje službene isprave. Dakle, zakonodavac nije ograničio da se imunitet može dati svjedoku za kojeg postoje informacije da je upravo sudjelovao u izvršenju ovih djela, odnosno osporene odredbe ne sadrže bilo kakvu odrednicu, ni naznaku za koja djela se može dati imunitet svjedoku. Navedene odredbe, također, ne sadrže bilo kakvu odrednicu, ni naznaku koja su to kaznena djela koja se istražuju da bi s ciljem dokazivanja tih djela tužitelj odustao od kaznenog gonjenja svjedoka. Stoga, Ustavni sud smatra da se zbog postojanja različitih interesa, tj. ugrožavanja prava pojedinca na jednakost pred zakonom i prava oštećenih teškim kaznenim djelom koje je počinila osoba kojoj se daje imunitet, propisivanjem davanja imuniteta bez bilo kakvih ograničenja isključuje da ovlaštenje

koje je zakonodavac dao tužitelju odnosno glavnom tužitelju bude apsolutno diskrecijsko. Na koji način će zakonodavac urediti institut davanja imuniteta nije u nadležnosti Ustavnog suda, međutim zakonodavac mora propisati za koja se djela može dati imunitet svjedoku, te koja su to kaznena djela koja se istražuju, da bi s ciljem dokazivanja tih djela tužitelj odustao od kaznenog gonjenja svjedoka. Usporedbe radi, Ustavni sud primjećuje da je zakonodavac u Zakonu predvidio mogućnost zaključivanja sporazuma o priznanju krivnje. Tim je tužitelju dana mogućnost da sa osumnjičenim odnosno optuženim pregovara o uvjetima priznanja kaznenog djela za koje ga tereti u zamjenu za izricanje određene sankcije koja, po svojoj vrsti i težini, može biti i ispod zakonom određenog minimuma kazne zatvora za to kazneno djelo. Međutim, Ustavni sud zapaža da je zakonodavac u tom slučaju pristupio detaljnom načinu reguliranja tog instituta tako što je propisao točno pod kojim uvjetima sporazum o priznanju krivnje može biti prihvaćen, te je za provjeru ispunjavanja tih uvjeta propisao sudsku kontrolu prilikom odlučivanja o prihvaćanju sporazuma. Imajući u vidu da tužitelj odnosno glavni tužitelj u pravnom sustavu Bosne i Hercegovine ima ulogu stranke u postupku, koja činjenica ne nudi dovoljne garancije glede njegove neovisnosti i nepristranosti, pored propisivanja uvjeta, odnosno ograničenja (za koja djela se može dati imunitet svjedoku, te koja su to kaznena djela koja se istražuju da bi s ciljem dokazivanja tih djela tužitelj odustao od kaznenog gonjenja svjedoka) zakonodavac je obavezan propisati sudsku kontrolu ispunjenosti ovih uvjeta i neophodno je da zakonodavac isključi apsolutno diskrecijsku prirodu ovlasti koje daje tužiteljstvu, odnosno glavnom tužitelju.

41. Ustavni sud smatra da su zbog nepreciznosti i neodređenosti osporenih odredbi, ove odredbe suprotne načelu vladavine prava. Preciznije rečeno, neophodno je utvrditi: a) za koja kaznena djela se daje imunitet; b) u kojem postupku se ova vrsta imuniteta može koristiti. Nadalje, neophodno je naglasiti da poštovanje predviđenih uvjeta treba potvrditi neovisan i nepristran sud.

42. Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 84. st. 2., 3. i 4. Zakona suprotne članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

43. Imajući u vidu navedeni zaključak, Ustavni sud neće razmatrati jesu li odredbe članka 84. st. 2., 3. i 4. Zakona suprotne članku II/3.(e) i članku 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije.

44. Podnositeljica zahtjeva je ukazala i da su odredbe članka 84. stavak 5. Zakona suprotne čl. I/2. i II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 3. točka d) Europske konvencije. Ustavni sud nalazi da navedene odredbe glase: "Svjedoku se odlukom Suda određuje odvjetnik kao savjetnik za vrijeme ispitivanja, ukoliko je očito da sam svjedok nije u stanju koristiti svoja prava u vrijeme ispitivanja i ako njegovi interesi ne mogu biti zaštićeni na drugi način." Ustavni sud uočava da podnositeljica zahtjeva niti jednim navodom ne obrazlaže zašto smatra da su ove osporene odredbe suprotne navedenim člancima Ustava Bosne i Hercegovine i Europske konvencije.

45. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud ocjenjuje ove navode iz zahtjeva neutemeljenim, odnosno zaključuje da su odredbe članka 84. stavak 5. Zakona u skladu sa čl. I/2. i II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. 2. Kaznena djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje, članak 117. točka d) Zakona

46. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 117. točka d) Zakona suprotne članku II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da je navedenom odredbom omogućeno da se iznimka pretvori u pravilo, odnosno u kazneno zakonodavstvo se unose elementi nerazmjernosti, prekomjernosti i skrivene arbitrarnosti. Neovisno

o legitimnom cilju, preko navedene odredbe je otvorena mogućnost poduzimanja istražnih radnji za gotovo sva kaznena djela navedena u Kaznenom zakonu.

47. Ustavni sud podsjeća da je nesporno da se određivanjem, odnosno primjenom posebnih istražnih radnji država miješa u ostvarivanje prava pojedinca iz članka 8. Europske konvencije. Takvo miješanje opravdano je u smislu stavka 2. članka 8. samo ako je "u skladu sa zakonom", teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u stavku 2., te je "nužno u demokratskom društvu" kako bi se postigao taj cilj ili ciljevi (vidi *Kvasnica protiv Slovačke*, broj 72094/01, stavak 77., 9. lipnja 2009.). Nadalje, "u skladu sa zakonom" na temelju članka 8. stavak 2. u načelu zahtijeva, prvo, da sporna mjera ima određeni temelj u domaćem propisu; također se odnosi i na kvalitetu predmetnog propisa koji treba biti u skladu s vladavinom prava, te dostupan osobi na koju se odnosi koja mora, štoviše, moći predvidjeti posljedice za sebe, te da mjera mora biti u skladu s vladavinom prava (vidi, primjerice, *Kruslin protiv Francuske*, 24. travnja 1990., stavak 27., Serija A, broj 176-A). Ustavni sud, također, ukazuje da prema praksi Europskog suda (vidi, također, *Kruslin protiv Francuske*) prisluškivanje i druge forme praćenja telefonskih razgovora predstavljaju ozbiljno miješanje u privatni život i korespondenciju i, prema tome, moraju biti zasnovane na "zakonu" koji je posebno precizan. Osnovno je da postoje jasna, detaljna pravila, prije svega, zakon mora definirati kategorije osoba koje mogu biti podvrgnute mjerama prisluškivanja na temelju sudskog naloga i prirode kaznenih djela koja mogu dati razloga za takav nalog. Nadalje, Ustavni sud podsjeća da će se miješanje smatrati neophodnim u demokratskom društvu za legitiman cilj ako odgovara na žurnu društvenu potrebu i, naročito, ako je proporcionalno legitimnom cilju koji se želi postići (vidi *Coster protiv Ujedinjenog Kraljevstva* broj 24876/94, stavak 104., 18. siječnja 2001. godine).

48. Ustavni sud podsjeća da je odredbama Zakona propisano da se protiv osobe za koju postoje osnovne sumnje da je sama ili s drugim osobama sudjelovala ili sudjeluje u učinjenju kaznenog djela iz članka 117. ovog zakona: a) protiv integriteta Bosne i Hercegovine, b) protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, c) terorizma, te d) za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna mogu odrediti posebne istražne radnje, ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nerazmjernim teškoćama. Proizlazi da je Zakon precizirao kategorije osoba protiv kojih se mogu odrediti posebne istražne radnje i prirodu kaznenih djela.

49. Nadalje, Ustavni sud nalazi da osporena odredba članka 117. točka d) Zakona propisuje: "Istražne radnje iz članka 116. stavka 2. ovoga Zakona mogu se odrediti za: kaznena djela za koja se po zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna." Podnositeljica zahtjeva tvrdi da je navedenom odredbom omogućeno da se iznimka pretvori u pravilo, odnosno u kazneno zakonodavstvo se unose elementi nerazmjernosti, prekomjernosti i skrivene arbitarnosti.

50. Ustavni sud, prije svega, podsjeća da kazneno zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini čine Kazneni zakon BiH, Kazneni zakon Federacije BiH, Kazneni zakon Republike Srpske i Kazneni zakon Distrikta Brčko. Ustavni sud dalje podsjeća da je razlog za usvajanje kaznenog zakona na razini države potreba da se kaznenopravni standardi međunarodnog prava uvrste u kazneno zakonodavstvo BiH i tako osigura pravna sigurnost i zaštita ljudskih prava na prostoru cijele BiH, te unapređenje borbe protiv kriminaliteta. Uvidom u Kazneni zakon BiH, Ustavni sud uočava da je za veliku većinu kaznenih djela (osnovni odnosno kvalificirani oblik) zakonodavac propisao mogućnost izricanja kazne zatvora u trajanju od tri godine, tako

da proizlazi da se za sva ta djela mogu odrediti posebne istražne radnje. Nadalje, u okviru tih kaznenih djela Ustavni sud nalazi da je Kazneni zakon BiH, između ostalih, kao kaznena djela propisao: napad na ustavni poredak, ugrožavanja teritorijalne cjeline, genocid, izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora i netrpeljivosti, pranje novca, organizirani kriminal. Iz navedenog slijedi da se radi o iznimno važnim objektima kaznenopravne zaštite, odnosno da se radi o teškim kaznenim djelima koja se manifestiraju nasiljem i napadom na temeljne vrijednosti čovjeka i društva u cjelini. Međutim, u okviru tih kaznenih djela Kazneni zakon BiH je, između ostalih, kao kaznena djela propisao: povreda slobode opredjeljenja birača, zloporaba međunarodnih znakova, krivotvorenje znakova za vrijednost, lažno prijavljivanje, nedopušteno korištenje prava radio difuzije. Iz navedenog slijedi da su Kaznenim zakonom BiH predviđena i kaznena djela koja nemaju obilježja teških kaznenih djela. Ustavni sud nalazi da je zakonodavac Zakonom propisao da se posebne istražne radnje primjenjuju isključivo ako se na drugi način ne može postići isti cilj tako da je zakonodavac nesporno imao u vidu ograničavanje prava pojedinca iz članka 8. Europske konvencije. Međutim, Ustavni sud ponavlja da Kazneni zakon BiH određuje da se za veliku većinu kaznenih djela (osnovni odnosno kvalificirani oblik) mogu odrediti posebne istražne radnje u okviru kojih su i teška kaznena djela i kaznena djela koja nemaju takva obilježja. Ustavni sud nalazi da je legitimni cilj primjene posebnih istražnih radnji suprotstavljanje najtežim oblicima kriminaliteta. Propisivanjem da se posebne istražne radnje mogu odrediti za veliku većinu kaznenih djela propisanih Kaznenim zakonom, u okviru kojih su i djela koja nemaju obilježja teških kaznenih djela, zakonodavac nije osigurao da će miješanje u pravo iz članka 8. biti u onoj mjeri u kojoj je strogo nužno za očuvanje demokratskih institucija, odnosno nije osigurao razmjer između težine zadiranja u pravo privatnosti i legitimnog cilja koji se želi postići primjenom te posebne istražne mjere. Na koji će način zakonodavac urediti ovo pitanje, hoće li podići opću granicu kazne za koju se mogu određivati posebne istražne radnje kombinirajući sa određenim kaznenim djelima ili skupinama kaznenih djela koja, zbog svoje specifičnosti, bez obzira na propisanu kaznu, zahtijevaju da budu obuhvaćena zakonskom odredbom kaznenih djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje nije u nadležnosti Ustavnog suda, međutim zakonodavac se kod određivanja kaznenih djela za koja se mogu odrediti posebne istražne radnje mora ograničiti samo na ono što je nužno u demokratskom društvu, odnosno omogućiti razmjer između prava na privatnost i legitimnog cilja koji se želi postići primjenom te posebne istražne radnje.

51. Ustavni sud zaključuje da je odredba članka 117. točka d) Zakona suprotna članku I/2. u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. 3. Nadležnost za određivanje i trajanje istražnih radnji, članak 118. stavak 3. Zakona

52. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 118. stavak 3. Zakona suprotne članku II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine. U obrazloženju ovih navoda, podnositeljica zahtjeva je istaknula da prema ovim odredbama istražne radnje mogu trajati najdulje do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog tužitelja produljiti za još mjesec dana, s tim da mjere iz toč. a. i c. članka 116. Zakona mogu trajati ukupno najdulje šest mjeseci. Ovako dugo razdoblje se ne može smatrati razmjernim rokom u odnosu na narav i potrebu za ograničavanjem ustavnih prava. Dijelom odredbe koji glasi "posebno važnih razloga" povrijeđeno je načelo vladavine prava i pravo na pravično suđenje zato što nije jasan i transparentan i

ostavlja mogućnost arbitrnog tumačenja i postupanja tijela pred kojim se vodi postupak. Osim toga, sporna odredba nije napravila nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju takva obilježja i na koja se produljenje rokova ne treba odnositi.

53. Ustavni sud ponavlja da je nesporno da se primjenom posebnih istražnih radnji država miješa u ostvarivanje prava pojedinca iz članka 8. Europske konvencije. Ustavni sud podsjeća na odluku Europskog suda u predmetu *Dragojević protiv Hrvatske* (zahtjev broj 68955/11, presuda od 15. siječnja 2015. godine, st. 79.-82.) u kojem je Europski sud istaknuo: "Takvo miješanje opravdano je u smislu stavka 2. članka 8. samo ako je 'u skladu sa zakonom', teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u stavku 2., te je 'nužno u demokratskom društvu' kako bi se postigao taj cilj ili ciljevi (vidi, među nizom presuda, *Kvasnica protiv Slovačke*, broj 72094/01, stavak 77., 9. lipnja 2009.). Izraz 'u skladu sa zakonom' na temelju članka 8. stavka 2. u načelu zahtijeva, prvo, da sporna mjera ima određeni temelj u domaćem propisu; također se odnosi i na kvalitetu predmetnog propisa koji treba biti u skladu s vladavinom prava, te dostupan osobi na koju se odnosi koja mora, štoviše, moći predvidjeti posljedice za sebe, te da mjera mora biti u skladu s vladavinom prava (vidi, primjerice, *Kruslin protiv Francuske*, 24. travnja 1990., stavak 27., Serija A, broj 176-A). Posebice u kontekstu tajnih mjera nadzora poput presretanja komunikacije, uvjet pravne 'predvidljivosti' ne može značiti da bi pojedinac trebao biti u stanju predvidjeti kad će vlasti vjerojatno prestati njegovu komunikaciju kako bi u skladu s tim mogao prilagoditi svoje ponašanje. Međutim, kad se ove ovlasti izvršavaju u tajnosti, opasnost od proizvoljnosti je očita. Prema tome, domaći zakon mora biti dovoljno jasan u svom izričaju kako bi se pojedincu jasno ukazalo na to u kojim okolnostima i pod kojim uvjetima tijela javne vlasti imaju ovlasti posegnuti za takvim mjerama (vidi, primjerice, *Malone*, citirano gore, stavak 67.; *Huvig protiv Francuske*, 24. travnja 1990., stavak 29., Serija A, broj 176-B; *Valenzuela Contreras protiv Španjolske*, 30. srpnja 1998., stavak 46., *Izviješća o presudama i odlukama* 1998-V; *Weber i Saravia protiv Njemačke* (odluka) broj 54934/00, stavak 93., ECHR 2006 XI i *Bykov protiv Rusije* [VV] broj 4378/02, stavak 76., 10. ožujka 2009.). U tom pogledu Sud je također naglasio potrebu za zaštitnim mjerama (vidi *Kvasnica*, citirano gore, stavak 79.). Konkretno, budući da provođenje mjera tajnog nadzora komunikacije u praksi nije podložno preispitivanju od strane osoba na koje se ono odnosi ili šire javnosti, bilo bi suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sucu očituje u obliku neograničenih ovlasti. Posljedično, zakon mora dovoljno jasno propisivati opseg takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njezina ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja (vidi *Bykov*, citirano gore, stavak 78. i *Blaj*, citirano gore, stavak 128.)."

54. Europski sud je također u svojoj praksi razvio sljedeće minimalne garancije koje trebaju biti propisane u zakonu kako bi se izbjegle zlorabice dodijeljenih ovlasti, a to su: priroda djela u odnosu na koja se može odrediti mjera presretanja; kategorije osoba prema kojima se može odrediti mjera prisluškivanja telefona; vremensko ograničenje trajanja mjere prisluškivanja; procedura koja se mora slijediti za ispitivanje, korištenje i pohranjivanje dobivenih podataka; mjere opreza koje se moraju poduzeti prilikom slanja podataka drugim stranama i okolnosti pod kojima snimke mogu ili moraju biti izbrisane ili trake uništene (vidi, Europski sud, *Huvig*, citirano gore, § 34.; *Valenzuela Contreras*, citirano gore, § 46. i *Prado Bugallo protiv Španjolske*, broj 58496/00, § 30., 18. veljače 2003. godine)."

55. Dakle, prema standardima Europskog suda, domaći zakon mora biti dovoljno jasan i posebno precizan kako bi se pojedincu jasno ukazalo na to u kojim okolnostima i pod kojim

uvjetima tijela javne vlasti mogu odrediti posebne istražne radnje. Budući da se radi o tajnim mjerama koje nisu podložne preispitivanju od strane osoba na koje se one odnose ili šire javnosti, bilo bi suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sucu očituje u obliku neograničenih ovlasti, tako da zakon mora dovoljno jasno propisivati opseg takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njezina ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja.

56. Ustavni sud nalazi da odredba članka 118. stavak 3. Zakona glasi: "Istražne radnje iz članka 116. stavka 2. toč. a. do d. i g. ovoga Zakona mogu trajati najdulje do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se na obrazloženi prijedlog Tužitelja produljiti za još mjesec dana, s tim da radnje iz točke a. do c. mogu trajati ukupno najdulje šest mjeseci, a radnje iz toč. d. i g. ukupno najdulje tri mjeseca. Prijedlog za radnju iz članka 116. stavka 2. točke f. ovoga Zakona može se odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njeno poduzimanje." Iz navedenih odredaba slijedi da je ukupno razdoblje koliko mogu trajati posebne istražne radnje šest mjeseci odnosno tri mjeseca. U okviru ovog razdoblja trajanje ovih radnji ograničeno je do mjesec dana i za svako novo produljenje potrebno je obrazloženje tužitelja. Dakle, zakonodavac se opredijelio za postupnost u njihovom utvrđivanju i produljivanju. Ustavni sud nalazi da svako produljenje posebnih istražnih radnji mora odobriti sudac za prethodni postupak, koji ima mogućnost ne odobriti produljenje istražnih radnji ako prijedlog tužitelja ne sadrži obrazloženi razlog da se nastavi s njihovim provođenjem, odnosno da je produljenje nužno radi ostvarenja svrhe radi koje su bile odobrene. Ustavni sud nalazi da je zakonodavac Zakonom propisao da se posebne istražne radnje primjenjuju isključivo ako se na drugi način ne može postići isti cilj, te da mora postojati osnova sumnje da je neka osoba, sama ili zajedno s drugim osobama, sudjelovala ili sudjeluje u izvršenju kaznenog djela. Zakonodavac je u odredbi članka 118. stavak 3. precizno propisao trajanje, odnosno najdulje trajanje posebnih istražnih radnji (do mjesec dana, ukupno tri odnosno šest mjeseci). Nadalje, Ustavni sud zapaža da se zakonodavac opredijelio za postupnost u produljivanju posebnih istražnih radnji (za još mjesec dana). Zakonodavac je također propisao da se produljenje posebnih istražnih radnji može odobriti iz posebno važnih razloga.

57. Navodi podnositeljice zahtjeva temelje se na tvrdnji da je zakonodavac dijelom odredbe koji glasi "posebno važnih razloga" ostavio mogućnost arbitrnog tumačenja i postupanja tijela pred kojim se vodi postupak. Osim toga, sporna odredba nije napravila nužnu distinkciju između tih djela i onih koja nemaju takva obilježja u odnosu na djela na koja se produljenje rokova ne treba odnositi. Stoga, Ustavni sud u konkretnom slučaju treba ispitati da li osporene odredbe, glede uvjeta za produljenje posebnih istražnih radnji, dovoljno jasno navode opseg i način ostvarivanja diskrecije dodijeljene tijelima javne vlasti, te je li razdoblje trajanja produljenja posebnih istražnih radnji proporcionalno prirodi kaznenih djela za koja se posebne istražne radnje mogu produljiti.

58. Dovodeći prethodno izloženu praksu Europskog suda u vezu s relevantnim odredbama Zakona, Ustavni sud nalazi da je propisivanjem da posebne istražne radnje mogu trajati najdulje mjesec dana zakonodavac nesporno imao u vidu ograničavanje prava pojedinca iz članka 8. Europske konvencije, odnosno da trajanje posebnih istražnih radnji mora biti svedeno na najmanju moguću mjeru. Međutim, osporene odredbe propisuju da se posebne istražne radnje mogu produljivati još dva puta, odnosno još pet puta po mjesec dana iz posebno važnih razloga. S tim u vezi, Ustavni sud prvenstveno zapaža da je zakonodavac kao

uvjet za produljenje posebnih istražnih radnji uporabio sintagmu "posebno važni razlozi", što predstavlja neodređen pojam koji niti u jednoj drugoj odredbi Zakona nije korišten. Naime, iz citirane odredbe ne proizlazi na što se posebno važni razlozi odnose, tj. odnose li se na nemogućnost daljeg pribavljanja dokaza uslijed toga što posebne istražne radnje ne daju očekivane rezultate ili se odnose na samu prirodu i okolnosti izvršenja kaznenog djela, te moraju li i u kojoj mjeri rezultati do tada prikupljenih informacija primjenom posebnih istražnih radnji biti poznati sucu za prethodni postupak. Dakle, proizlazi da sudac za prethodni postupak nema precizna mjerila u zakonu prema kojima bi mogao razmotriti prijedlog tužitelja za produljenje posebnih istražnih radnji i u skladu s tim prijedlog odbiti, odnosno usvojiti i odrediti produljenje. Zbog toga, hoće li obrazloženje tužitelja kojim predlaže produljenje posebnih istražnih radnji biti dostatno u smislu "posebno važnih razloga" ovisi isključivo o diskrecijskoj ocjeni suca za prethodni postupak. U svezi s tim, Ustavni sud ponavlja da bi prema standardima Europskog suda, budući da se radi o tajnim mjerama koje nisu podložne preispitivanju od strane osoba na koje se one odnose ili šire javnosti, bilo suprotno vladavini prava da se zakonska diskrecija dodijeljena izvršnoj vlasti ili sucu očituje u obliku neograničenih ovlasti, tako da zakon mora dovoljno jasno propisivati opseg takve diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima, te način njezina ostvarivanja koji pojedincu jamči odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja. Ustavni sud u ovom dijelu podsjeća da nije pitanje ustavnosti neodgovarajuća implementacija određenih zakonskih rješenja ako su ta rješenja, sama po sebi, u skladu sa ustavom. U takvim situacijama, u slučaju zlorabe u implementaciji zakonskih odredbi postoje drugi odgovarajući mehanizmi zaštite. Međutim, u konkretnom slučaju se ne radi o takvoj situaciji, već o situaciji da su osporene odredbe, same po sebi, u njihovoj implementaciji suprotne Ustavu Bosne i Hercegovine jer osporene odredbe nisu dovoljno jasno propisale opseg diskrecije dodijeljene sucu za prethodni postupak s obzirom na to da se njegova diskrecija očituje u obliku neograničenih ovlasti kada tumači te neodređene pravne termine, tj. pretpostavku "iz posebno važnih razloga", tako da ne jamče pojedincu odgovarajuću zaštitu od proizvoljnog miješanja. Stoga, Ustavni sud nalazi da zakonodavac time što je propisao da se iz posebno važnih razloga, što predstavlja neodređenu pretpostavku, mogu produljiti posebne istražne radnje nije poštovao da zakon mora dovoljno jasno propisivati opseg diskrecije dodijeljene nadležnim tijelima.

59. Ustavni sud, također, ponavlja da prema praksi Europskog suda, minimalne garancije koje trebaju biti propisane u zakonu kako bi se izbjegle zlorabe dodijeljenih ovlasti su, između ostalih, priroda djela u odnosu na koja se može odrediti mjera presretanja i vremensko ograničenje trajanja mjere prisluškivanja. Ustavni sud primjećuje da je zakonodavac u odredbama članka 116. Zakona propisao da se posebne istražne radnje mogu odrediti za kaznena djela: a) protiv integriteta Bosne i Hercegovine, b) protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, c) terorizma, te d) za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna. Iako je propisao vrste kaznenih djela za koja je moguće odrediti posebne istražne radnje, Ustavni sud uočava da je zakonodavac na isti način i u istim rokovima predvidio produljenje posebnih istražnih radnji bez obzira o kojim kaznenim djelima se radi. U svezi s tim, Ustavni sud ponavlja da je miješanje u ljudska prava i temeljne slobode, u konkretnom slučaju pravo na privatni život, opravdano ako je u skladu sa zakonom i teži jednom ili više legitimnih ciljeva navedenih u članku 8. stavak 2. Europske konvencije, te je "nužno u demokratskom društvu" kako bi se postigao određeni cilj. Ustavni sud, također, podsjeća da legitimni cilj posebnih istražnih radnji predstavlja suprotstavljanje najtežim oblicima kriminaliteta. U tom smislu,

nije sporno da je potrebno dulje trajanje posebnih istražnih radnji ako se radi o dokazivanju kaznenih djela terorizma, korupcije, organiziranog kriminala, trgovine ljudima i oružjem budući da izvršenja ovih djela mogu trajati dulje vremensko razdoblje. Međutim, polazeći od legitimnog cilja provođenja posebnih istražnih radnji, Ustavni sud smatra da, iako se određivanje posebnih istražnih radnji u trajanju od mjesec dana može opravdati za sva kaznena djela za koja se može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, nejasno je zbog čega priroda i težina kaznenih djela za koja je primjerice propisana maksimalna kazna zatvora do tri godine ili do pet godina objektivno opravdava mogućnost određivanja tih mjera u najduljem trajanju jednako kao kaznena djela s propisanom kaznom zatvora do dvadeset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora. Stoga, Ustavni sud nalazi da zakonodavac prilikom propisivanja trajanja posebnih istražnih radnji nije vodio računa o razmjeru između ograničavanja ljudskih prava i težine kaznenih djela, odnosno pitanje trajanja posebnih istražnih radnji nije uskladio s prirodom pojedinih kaznenih djela na koja se produljivanje objektivno ne treba odnositi.

60. Imajući u vidu da zakonodavac nije napravio bilo kakvu razliku između kaznenih djela na koja se produljenje posebnih istražnih radnji ne treba odnositi, te da je pretpostavka iz posebno važnih razloga neprecizno određena i ne može poslužiti kao mjerilo te razlike, Ustavni sud nalazi da osporene odredbe članka 118. stavak 3. Zakona u dijelu koji se odnosi na produljenje posebnih istražnih radnji nisu u skladu sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

VI.4. Materijal dobiven poduzimanjem radnji i obavještanje o poduzetim radnjama, članak 119. stavak 1. Zakona

61. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 119. stavak 1. Zakona suprotne članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, članku II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 8. Europske konvencije jer ne postoji mehanizam kojim bi se osigurala sudska kontrola. Podnositeljica zahtjeva navodi da sudac za prethodni postupak mora imati zakonsko ovlaštenje u svako doba tijekom provođenja posebnih istražnih radnji i zahtijevati da mu tužitelj dostavi izvješće o utemeljenosti daljnje provođenja ili kada ocijeni potrebnim, radi ocjene utemeljenosti daljnje provođenja radnji, zahtijevati od policije dnevna izvješća i dokumentaciju u opsegu i mjeri koju je sam ovlašten odrediti.

62. U svezi sa ovim navodima, Ustavni sud podsjeća na praksu Europskog suda iz koje slijedi da je kontrolu tajnih mjera nadzora poželjno povjeriti sudu jer sudska kontrola pruža najbolje garancije neovisnosti, nepristranosti i poštovanja procedure. Ustavni sud podsjeća na predmet Europskog suda *Rotaru protiv Rumunjske* (presuda, Veliko vijeće, 4. svibnja 2000., zahtjev broj 28341/95) iz kojeg slijedi: "Da bi sustavi tajnog nadgledanja bili suglasni s člankom 8. Konvencije moraju sadržavati garancije utvrđene zakonom koje se primjenjuju za nadzor relevantnih obavještajnih aktivnosti. Postupci nadzora moraju slijediti vrijednosti demokratskog društva što je moguće vjernije, osobito vladavinu prava na koju se izriekom poziva preambula Konvencije. Vladavina prava implicira, *inter alia*, da miješanje izvršnih vlasti u prava pojedinca mora biti podvrgnuto učinkovitom nadzoru koji bi normalno trebalo provoditi sudstvo, u najmanju ruku u posljednjem stupnju, budući da sudska kontrola daje najbolja jamstva neovisnosti, nepristranosti i pravilne procedure.... U ovom slučaju Sud bilježi da rumunjski sustav prikupljanja i pohranjivanja informacija ne osigurava takva zaštitna sredstva, niti je Zakon broj 14/1992 propisao postupak nadzora bilo za vrijeme dok je naložena mjera na snazi ili poslije toga. U takvoj situaciji, Sud smatra da domaće pravo ne upućuje s razumnom jasnoćom na okvir i način izvršenja

relevantne diskrecijske ovlasti koja je povjerena javnim vlastima... Dosljedno tome, došlo je do povrede članka 8."

63. Ustavni sud nalazi da je osporenim odredbom propisano: "Po prestanku primjene radnji iz članka 116. ovoga Zakona tijela policije moraju predati Tužitelju sve obavijesti, podatke i predmete dobivene poduzetim radnjama te izvješće o tome. Tužitelj je dužan dostaviti sucu za prethodni postupak pisano izvješće o poduzetim radnjama. Temeljem podnesenog izvješća sudac za prethodni postupak provjerava je li postupljeno po njegovu nalogu." Proizlazi da su nakon prestanka posebnih istražnih radnji policijski organi dužni predati tužitelju sve materijale koji su rezultat poduzimanja posebnih istražnih radnji i izvješće o poduzetim radnjama i da tužitelj ima obvezu dostaviti pisano izvješće o poduzetim radnjama sucu za prethodni postupak kako bi se sudac za prethodni postupak upoznao s provođenjem radnje, odnosno kako bi provjerio je li postupljeno po njegovoj naredbi. Ustavni sud nalazi da je navedeno jedan vid nadzora, odnosno zaštite osoba od nezakonitog zadiranja u njihova prava i slobode.

64. Ustavni sud dalje podsjeća da prema Zakonu posebne istražne radnje isključivo može odrediti sudac za prethodni postupak, da mogu trajati najdulje mjesec dana, da se mogu produžiti za još mjesec dana, s tim što mogu trajati ukupno šest odnosno tri mjeseca. Odredbe Zakona, također, propisuju da sudac za prethodni postupak mora pismenom naredbom, bez odlaganja, obustaviti izvršenje poduzetih radnji ako su prestali razlozi zbog kojih su radnje određene. Osim toga, svako produženje posebnih istražnih radnji mora odobriti sudac za prethodni postupak. Dakle, sudac za prethodni postupak ima mogućnost ne odobriti produženje istražnih radnji ako smatra da su stvorene okolnosti koje omogućavaju primjenu drugih načina pribavljanja dokaza kojima se ne zadiru ili se manje zadiru u temeljna ljudska prava. Ustavni sud nalazi da je navedeno jedan vid nadzora, odnosno zaštite osoba od nezakonitog zadiranja u njihova prava i slobode.

65. Nadalje, odredbe Zakona propisuju da će sudac za prethodni postupak bez odlaganja obavijestiti osobu protiv koje je radnja bila poduzeta, a ta osoba može od suda zatražiti ispitivanje zakonitosti naredbe i načina na koji je radnja provedena. Ustavni sud nalazi da je na taj način zakonodavac osigurao da osoba, ako smatra da su primjenom posebne istražne radnje povrijeđena njezina prava i slobode, može od suda tražiti ispitivanje zakonitosti, načina njezine primjene, kao i naredbe suda koja je predstavljala osnovu za njezinu primjenu. Ustavni sud nalazi da je navedeno jedan vid nadzora, odnosno zaštite osoba od nezakonitog zadiranja u njihova prava i slobode.

66. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud smatra da je zakonodavac osigurao da će miješanje u pravo pojedinca biti podvrgnuto učinkovitom nadzoru.

67. Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 119. stavak 1. Zakona u skladu sa člankom 1/2. Ustava Bosne i Hercegovine, člankom 11/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 8. Europske konvencije.

VI. 5. Nalog o provođenju istrage, članak 216. stavak 2. Zakona

68. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 216. stavak 2. Zakona suprotne članku 11/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. Europske konvencije u svezi sa člankom 13. Europske konvencije. U obrazloženju ovih navoda podnositeljica zahtjeva je istaknula da nalog o provođenju istrage ne sadrži uputu o pravnom lijeku, a građani nemaju osigurano pravo na priziv.

69. Ustavni sud ukazuje da prema praksi Europskog suda pojedini zahtjevi iz članka 6. Konvencije mogu biti relevantni i u stadijima postupka prije suđenja, poput zahtjeva za razumnim

trajanjem prethodnog postupka ili za osiguravanjem prava obrane budući da poštenost suđenja može biti ozbiljno narušena ako dođe do propusta u početnim fazama postupka (predmet *Kuralić protiv Hrvatske*, presuda, 15. listopada 2009., zahtjev broj 50700/07).

70. Nadalje, glede primjene garancija iz članka 6. Konvencije na postupke prije suđenja ili njihove stadije Europski sud prvo utvrđuje postoji li "kaznena optužba" u smislu članka 6. Konvencije. Ustavni sud podsjeća na predmet *Foti i drugi protiv Italije* (presuda, 10. prosinca 1982., zahtjevi br. 7604/76, 7719/76, 7781/77 i 7913/77) iz kojeg slijedi: "Mora se započeti s utvrđenjem trenutka od kojeg je osoba bila 'optužena'; to može biti prije datuma kad je slučaj došao pred raspravni sud... kao što su datum uhićenja, datum kad je osoba o kojoj je riječ službeno obaviještena da će biti kazneno progonjena ili datum kad su pokrenuta prethodna istraživanja (*preliminary investigations*)... Dok 'optužba', u smislu članka 6. stavka 1.... općenito može biti definirana kao 'službena obavijest koju pojedincu daje nadležna vlast o tvrdnji da je počinio kazneno djelo' ona se može u nekim slučajevima preoblikovati u druge mjere koje impliciraju takvu tvrdnju i koje isto tako supstancijalno pogoršavaju situaciju osumnjičenika."

71. U konkretnom slučaju Ustavni sud podsjeća da odredba članka 216. stavak 1. Zakona propisuje da tužitelj naređuje provođenje istrage ako postoje osnove sumnje da je izvršeno kazneno djelo. Nadalje, Ustavni sud nalazi da osporena odredba glasi: "O provođenju istrage donosi se nalog koji sadrži: podatke o počinitelju kaznenog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizlaze zakonska obilježja kaznenog djela, zakonski naziv kaznenog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za provođenje istrage i postojeće dokaze. U nalogu će Tužitelj navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba poduzeti." Iz navedenog slijedi da je zakonodavac isključivo "dao" nadležnost tužitelju za provođenje istrage, te da naredba o provođenju istrage predstavlja odluku tužitelja o postojanju osnova sumnje da je određena osoba (ako je poznata) počinila određeno kazneno djelo, predstavlja plan provođenja istrage, te razradu istražnih radnji. Ustavni sud dalje uočava da Zakon nije predvidio obvezu dostavljanja naredbe o provođenju istrage, te da ne propisuje sankcije u slučaju ako tužitelj ne donese naredbu o provođenju istrage. Iz navedene analize proizlazi da je naredba o provođenju istrage interni i pripremni akt tužitelja. Nadalje, Zakonom je određeno kada je propisano da pokretanje kaznenog postupka ima za posljedicu ograničenje određenih prava, ove posljedice, ako ovim zakonom nije drugačije određeno, nastupaju potvrđivanjem optužnice, a za kaznena djela za koja je propisana kao glavna kazna novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina – od dana kada je donesena osuđujuća presuda, bez obzira na to je li postala pravomoćna. Ustavni sud uočava da samo donošenje naredbe o provođenju istrage ne proizvodi nikakve posljedice za osumnjičenog u smislu ograničenja određenih njegovih prava. Ustavni sud ponavlja da garancije iz članka 6. Europske konvencije nastupaju službenom obaviješću koju pojedincu daje nadležna vlast o tvrdnji da je počinio kazneno djelo, odnosno drugim mjerama ili radnjama ako impliciraju da je osoba počinila kazneno djelo i supstancijalno pogoršavaju situaciju osobe isto kao i takva službena obavijest. Ustavni sud, također, podsjeća da tijekom istrage može doći do ograničenja određenih prava osumnjičenog (mjere za osiguranje prisustva, posebne istražne radnje), međutim tada osnova za ograničenje prava nije naredba za provođenje istrage kao interni i pripremni akt, nego odluka suda. Imajući u vidu prethodni stav da je naredba o provođenju istrage interni i pripremni akt tužitelja, da zakonodavac nije propisao obvezu dostavljanja naredbe osumnjičenom, te da sama naredba o provođenju istrage u smislu Zakona ne proizvodi nikakve posljedice za osumnjičenog glede ograničenja određenih

njegovih prava, Ustavni sud navode podnositeljice zahtjeva o suprotnosti osporene odredbe sa člankom 6. Europske konvencije u svezi sa člankom 13. Europske konvencije, prema kojim naredba o provođenju istrage ne sadrži uputu o pravnom lijeku, ocjenjuje neutemeljenim.

72. Ustavni sud zaključuje da odredbe članka 216. stavak 2. Zakona nisu suprotne članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. Europske konvencije i članku 13. Europske konvencije.

VI. 6. Okončanje istrage, članak 225. stavak 2. Zakona

73. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 225. stavak 2. Zakona suprotne članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. Europske konvencije u svezi sa člankom 13. Europske konvencije. Obrazlažući ove navode podnositeljica zahtjeva je istaknula da je navedenim odredbama regulirana situacija kada se istraga ne završi u roku od šest mjeseci potrebne mjere će poduzeti Kolegij Tužiteljstva bez propisivanja konačnog roka. To je suprotno pravu na suđenje u razumnom roku, a osumnjičenom i oštećenom nije dana mogućnost pritužbe zbog odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti tijekom istrage, tako da je ostavljena mogućnost da se istraga provodi više godina.

74. Ustavni sud nalazi da se navodi podnositeljice zahtjeva, u biti, temelje na tvrdnji da osporenim odredbom nije predviđeno izjavljivanje pritužbe, tako da je ostavljena mogućnost da se istraga provodi više godina. U svezi s tim, Ustavni sud uočava da podnositeljica zahtjeva smatra da osporene odredbe ne zadovoljavaju načela vladavine prava, odnosno ne jamče pravičan istražni postupak.

75. Ustavni sud podsjeća da načela vladavine prava zahtijevaju da zakon mora biti jasan i precizan u skladu s posebnošću materije koju normativno uređuje, čime se sprječava svaka arbitarnost i proizvoljnost u tumačenju i primjeni zakona, odnosno uklanjanju neizvjesnosti adresata pravne norme glede krajnjeg efekta zakonskih odredaba koje se na njih neposredno primjenjuju.

76. Ustavni sud dalje podsjeća da je cilj kaznenog postupka utvrditi istinu, tj. utvrditi je li osumnjičeni odnosno optuženi počinio kazneno djelo ili nije. Ustavni sud je prethodno konstatirao da je naredba o provođenju istrage interni i pripremni akt tužitelja, da zakonodavac nije propisao obvezu dostavljanja naredbe osumnjičenom, te da proizlazi da osumnjičeni ne mora imati bilo kakva saznanja da se istraga protiv njega vodi. U svezi s tim, Ustavni sud nalazi da se osumnjičeni u tom slučaju ne nalazi u stanju neizvjesnosti, niti ima interes da se istražni postupak okonča. Međutim, od dana saznanja da se protiv njega vodi istraga, odnosno kada tijekom istrage dođe do ograničenja njegovih prava nesporn je interes i pravo osumnjičenog da se istraga okonča. Nadalje, Ustavni sud nalazi da se kazneni postupak provodi s ciljem zaštite temeljnih prava i sloboda čovjeka i građanina, koji u slučaju izvršenja kaznenih djela dobivaju status oštećenih ako im je neko od tih prava i sloboda povrijeđeno odnosno ugroženo. Zbog toga se u istražnom postupku mora imati u vidu oštećeni kao osoba čija su prava i slobode povrijeđeni odnosno ugroženi kaznenim djelom. U svezi s tim oštećeni je osoba koja je izuzetno zainteresirana za okončanje istražnog odnosno kaznenog postupka. Iz navedenog slijedi da odredbe pravila postupka moraju zadovoljiti načela vladavine prava koja će jamčiti poštovanje prava osumnjičenog i dužnu brigu o zaštiti prava oštećenih odnosno pravičnost istražnog postupka.

77. Ustavni sud uočava da osporena odredba članka 225. stavak 2. Zakona glasi: "Ako se istraga ne okonča u roku od šest mjeseci od donošenja naloga o provođenju istrage, potrebne će mjere radi okončanja istrage poduzeti kolegij Tužiteljstva."

Dakle, proizlazi da navedenom zakonskom odredbom nije izričito navedeno da se istraga mora završiti u roku od šest mjeseci, niti je naveden najdulji rok u kojem se istraga mora završiti. Dakle, poduzimanje potrebnih mjera radi okončanja istrage isključivo ovisi o diskrecijskoj ovlasti Kolegija Tužiteljstva. Odnosno, imajući u vidu ulogu tužitelja u Zakonu, koji je također stranka u kaznenom postupku, Ustavni sud nalazi da propisivanjem obveze Kolegiju Tužiteljstva da poduzima potrebne mjere kako bi se okončala istraga, zakonodavac nije pružio odgovarajuće osiguranje da će do okončanja istrage zaista doći. Također proizlazi da nije propisana mogućnost da osumnjičeni izjavi pritužbu zbog predugog trajanja istražnog postupka, tako da osporene odredbe omogućavaju da pojedinac koji se tereti za kazneno djelo bude u stanju neizvjesnosti i neupućenosti u vlastitu sudbinu u neograničenom trajanju. Osim toga, proizlazi da zakonodavac nije propisao mogućnost da oštećeni kaznenim djelom izjavi pritužbu zbog predugog trajanja istražnog postupka tako da oštećeni kaznenim djelom bude u stanju neizvjesnosti je li ta osumnjičena osoba počinila ili nije to kazneno djelo u neograničenom trajanju. Ustavni sud zapaža da je zakonodavac u određenim slučajevima u Zakonu propisao mogućnost kontrole zakonitosti radnji provedenih tijekom istrage. To je primjerice učinjeno u slučaju privremenog oduzimanja predmeta i dokumentacije, u slučaju izdavanja naredbe banci ili drugoj pravnoj osobi da privremeno obustavi izvršenje financijske transakcije, protiv rješenja o izricanju mjera zabrane, protiv rješenja o određivanju pritvora i slično. S obzirom na naprijed navedeno, Ustavni sud zaključuje da zakonodavac nije bio pravno dosljedan kada je regulirao mogućnost, u biti, neograničenog trajanja istrage, a da pri tome nije propisao mehanizam zaštite prava osumnjičenih i oštećenih. Stoga, Ustavni sud smatra da ako se zakonodavac opredijelio za mogućnost neograničenog trajanja istrage, istodobno je u Zakonu morao osigurati neposrednu zaštitu prava onih čija bi prava mogla biti povrijeđena.

78. Imajući u vidu navedeno Ustavni sud nalazi da osporena odredba ne zadovoljava načela vladavine prava, odnosno zakonodavac nije vodio računa o pravima osumnjičenih i zaštiti prava oštećenih, čime je ugrozio pravičnost u istražnom postupku sa aspekta razumnog roka.

79. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 225. stavak 2. Zakona suprotne članku I/2. u svezi sa člankom II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine.

VI. 7. Podizanje optužnice, članak 226. stavak 1. Zakona

80. Podnositeljica zahtjeva je istaknula da su odredbe članka 226. Zakona suprotne članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine i članku 13. Europske konvencije. U obrazloženju ovih navoda podnositeljica zahtjeva je istaknula da je navedena odredba nerazumljiva sa aspekta suđenja u razumnom roku budući da kada završi istragu tužitelj raspolaže podacima na temelju kojih bi mogao ili obustaviti postupak ili podići optužnicu. Zakonodavac je obavezan propisati rok za podizanje optužnice, kao i produljenje tog roka kada je riječ o složenim, odnosno izrazito složenim predmetima. Osim toga, navedenim odredbama nije predviđeno pravno sredstvo protiv odugovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u postupku istrage, što je suprotno načelu vladavine prava, pravne sigurnosti i pravne dosljednosti.

81. Ustavni sud nalazi da osporena odredba propisuje: "Kad tijekom istrage Tužitelj smatra da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja da je osumnjičenik počinio kazneno djelo, pripremit će i uputiti optužnicu sucu za prethodno saslušanje." Ustavni sud, prije svega, nalazi da Zakon propisuje da se kazneni postupak može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu tužitelja. Iz navedene odredbe slijedi da je za pokretanje

i provođenje kaznenog postupka potreban zahtjev tužioca. Kazneni postupak se može voditi samo protiv one osobe i samo za ono djelo koje je tužilac odredio u svom zahtjevu. U skladu s navedenim, nakon okončanja istrage kazneni postupak se može voditi samo po optužnici nadležnog tužioca, i to samo protiv osobe označene u optužnici i samo za djelo koje je predmet optužbe. Ustavni sud dalje nalazi da prema Zakonu tužilac okončava istragu kad nađe da je stanje stvari dovoljno razjašnjeno da se može podići optužnica, a okončanje istrage će se zabilježiti u spisu. Dakle, zakonodavac je vezao tužioca da okonča istragu kada je stanje dovoljno razjašnjeno da može podići optužnicu, odnosno obvezao tužioca kada u tijeku istrage nađe da postoji dovoljno dokaza iz kojih proizlazi osnovana sumnja tužioca obvezao na pripremanje i upućivanje optužnice sucu za prethodni postupak. Dakle, osporena odredba ne propisuje rok u kojem je tužilac obavezan pripremiti optužnicu, niti je taj rok propisan odredbom kojom je regulirano okončanje istrage.

82. Podnositeljica zahtjeva osporava rješenje zakonodavca koji nije propisao rok za podizanje optužnice. U svezi s tim Ustavni sud ponavlja da u skladu s načelom vladavine prava zakon mora biti jasan i precizan u skladu s posebnosti materije koju normativno uređuje, čime se sprječava svaka arbitrarnost i proizvoljnost u tumačenju i primjeni zakona, odnosno uklanjanju neizvjesnosti adresata pravne norme glede krajnjeg efekta zakonskih odredaba koje se na njih neposredno primjenjuju. U pravnom poretku utemeljenom na vladavini prava zakoni moraju biti opći i jednaki za sve, a zakonske posljedice trebaju biti izvjesne za one na koje će se zakon primjenjivati. U konkretnom slučaju zakonodavac je odredio da će tužilac, kada u tijeku istrage nađe da postoji dovoljno dokaza, pripremiti optužnicu. Zakonodavac se odlučio da ne precizira rok u kojem je tužilac obavezan podići optužnicu, a istodobno u Zakonu nije osigurao neposrednu zaštitu prava onih čija bi prava mogla biti povrijeđena. Utvrđivanje neustavnosti odredbe članka 225. stavak 2. Zakona zbog nedostatka mehanizma kojim bi se zaštitila prava osumnjičenih i oštećenih tijekom istrage ne bi dovelo do istinske zaštite njihovih prava ako se istodobno ta zaštita ne bi odnosila i na fazu od okončanja istrage do podizanja optužnice. Sa aspekta vladavine prava, nije relevantno koje faze u provođenju istrage je zakonodavac propisao kao nužne, već je relevantan konačan rezultat jer se tek donošenjem odluke tužiteljstva otklanja neizvjesnost osoba u pitanju. Zbog toga je konkretnom slučaju nužno osigurati kontinuitet zaštite prava osumnjičenih i oštećenih.

83. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 226. stavak 1. Zakona suprotne članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine.

84. Imajući u vidu navedeni zaključak, Ustavni sud neće razmatrati jesu li osporene odredbe članka 225. stavak 2. Zakona suprotne članku 13. Europske konvencije.

VII. Zaključak

85. Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 84. st. 2., 3. i 4. Zakona suprotne članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine zbog nepostojanja jasnih razgraničenja glede davanja imuniteta i apsolutno diskrecijskog ovlaštenja kod davanja imuniteta, odnosno zbog nepreciznosti i neodređenosti, osporene odredbe su, same po sebi, suprotne načelu vladavine prava.

86. Ustavni sud zaključuje da je odredba članka 117. točka d) Zakona suprotna članku I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine zato što zakonodavac nije osigurao da će miješanje u ovo pravo biti u onoj mjeri u kojoj je strogo nužno za očuvanje demokratskih institucija, odnosno nije osigurao razmjer između težine zadiranja

u pravo privatnosti i legitimnog cilja koji se želi postići primjenom te posebne mjere.

87. Imajući u vidu da zakonodavac nije napravio bilo kakvu razliku između kaznenih djela na koja se produljenje posebnih istražnih radnji ne treba odnositi, te da je pretpostavka iz posebno važnih razloga neprecizno određena i ne može poslužiti kao mjerilo te razlike, Ustavni sud nalazi da osporene odredbe članka 118. stavak 3. Zakona u dijelu koji se odnosi na produljenje posebnih istražnih radnji nisu u skladu sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine u svezi sa člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine.

88. Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 225. stavak 2. Zakona suprotne čl. I/2. i II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine jer ne zadovoljavaju načela vladavine prava, tj. zakonodavac nije vodio računa o pravima osumnjičenih i zaštiti prava oštećenih, čime je ugrozio pravičnost u istražnom postupku.

89. Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 226. stavak 1. Zakona suprotne članku I/2. Ustava jer utvrđivanje neustavnosti odredbe članka 225. stavak 2. Zakona zbog nedostatka mehanizma kojim bi se zaštitila prava osumnjičenih i oštećenih tijekom istrage ne bi dovelo do istinske zaštite njihovih prava ako se istodobno ta zaštita ne bi odnosila i na fazu od okončanja istrage do podizanja optužnice.

90. Ustavni sud zaključuje da odredbe članka 84. stavak 5. Zakona nisu suprotne čl. I/2. i II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine kada podnositeljica zahtjeva niti jednim navodom ne obrazlaže zašto smatra da su ove osporene odredbe neustavne.

91. Ustavni sud zaključuje da su odredbe članka 119. stavak 1. Zakona u skladu sa člankom I/2. Ustava Bosne i Hercegovine, člankom II/3.(f) Ustava Bosne i Hercegovine i člankom 8. Europske konvencije jer je zakonodavac osigurao da će miješanje u pravo pojedinca biti podvrgnuto učinkovitom nadzoru.

92. Ustavni sud zaključuje da odredbe članka 216. stavak 2. Zakona nisu suprotne članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. Europske konvencije i članku 13. Europske konvencije zato što je zakonodavac "okarakterizirao" naredbu o provođenju istrage kao interni i pripremni akt tužioca, a sama naredba o provođenju istrage u smislu Zakona ne proizvodi nikakve posljedice za osumnjičenog glede ograničenja određenih njegovih prava.

93. Na temelju članka 59. st. (1), (2) i (3), članka 60. i članka 61. stavak (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

94. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine
Mirsad Čeman, v. r.

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број У 5/16, рјешавајући захтјев **Борјане Кришто, друге замјенице председavajuћег Представничког дома у вријеме подношења захтјева**, на основу члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) алинеја б), члана 59 ст. (1), (2) и (3), члана 60, члана 61 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине - пречишћени текст ("Службени гласник Босне и Херцеговине" број 94/14), у саставу:

Мато Тадић, потпредседник
Златко М. Кнежевић, потпредседник
Маргарита Џаца Николовска, потпредседница
Tudor Pantiru, судија
Валерија Галић, судија
Миодраг Симовић, судија
Giovanni Grasso, судија

на сједници одржаној 1. јуна 2017. године донио је

ДЈЕЛИМИЧНУ ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Дјелимично се усваја захтјев **Борјане Кришто**, друге замјенице председавајућег Представничког дома у вријеме подношења захтјева.

Утврђује се да одредбе члана 84 ст. 2, 3 и 4 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 117 тачка д) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 118 став 3 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 225 став 2 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да одредбе члана 226 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) нису у складу са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

Налаже се Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине да, у складу са чланом 61 став 4 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, најкасније у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке усклади одредбе:

члана 84 ст. 2, 3 и 4 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине;

члана 117 тачка д) Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине;

члана 118 став 3 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине;

члана 225 став 2 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2 у вези са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине;

и члана 226 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) са одредбама члана I/2 Устава Босне и Херцеговине.

Налаже се Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине, у смислу члана 72 став 5 Правила Уставног суда Босне и Херцеговине, да у року од шест мјесеци од дана достављања ове одлуке обавијести Уставни суд Босне и Херцеговине о предузетим мјерама с циљем извршења ове одлуке.

Одбија се као неоснован захтјев **Борјане Кришто**, друге замјенице председавајућег Представничког дома у вријеме подношења захтјева, за оцјену уставности одредаба члана 84 став 5, члана 119 став 1 и члана 216 став 2 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13).

Утврђује се да су одредбе члана 84 став 5 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) у складу са одредбама чл. I/2 и II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

Утврђује се да су одредбе члана 119 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) у складу са одредбама чл. I/2 и II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члана 8 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Утврђује се да су одредбе члана 216 став 2 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) у складу са одредбама члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода и чланом 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.

Одлуку објавити у "Службеном гласнику Босне и Херцеговине", "Службеним новинама Федерације Босне и Херцеговине", "Службеном гласнику Републике Српске" и у "Службеном гласнику Дистрикта Брчко Босне и Херцеговине".

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Борјана Кришто, друга замјеница председавајућег Представничког дома у вријеме подношења захтјева (у даљњем тексту: подносиатељка захтјева), поднијела је 27. јуна 2016. године Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) захтјев за оцјену уставности одредби чл. 84 ст. 2, 3, 4 и 5, 109 ст. 1 и 2, 117 тачка д), 118 став 3, 119 став 1, 216 став 2, 225 став 2 и 226 став 1 Закона о кривичном поступку Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13, у даљњем тексту: Закон) са одредбама члана I/2, II/3б), е) и ф) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3, 6, 8 и 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција).

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 став (2) Правила Уставног суда, од Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине,

Представничког дома и Дома народа затражено је 1. јула 2016. године да доставе одговор на захтјев.

3. Представнички дом и Дом народа су 1. августа и 28. јула 2016. године доставили одговор на захтјев.

4. У складу са чланом 90 став 1 тачка б) Правила Уставног суда, Уставни суд је на сједници одржаној 30. и 31. марта 2017. године донио одлуку о изузимању председника Уставног суда Мирсада Ђемана и судије Сеаде Палаврић из рада и одлучивања о предметном захтјеву јер су као заступници у Представничком дому Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине учествовали у доношењу Закона чије су одредбе оспорене.

5. Уставни суд је на основу члана 60 Правила Уставног суда закључио да донесе дјелимичну одлуку и одгоди доношење одлуке у погледу дијела захтјева који се односи на утврђивање сагласности одредаба члана 109 ст. 1 и 2 Закона са одредбама члана II/3б) и ф) Устава Босне и Херцеговине и чл. 3 и 8 Европске конвенције.

III. Захтјев

а) Наводи из захтјева

1. Право свједока да не одговара на поједина питања, члан 84 ст. 2, 3, 4 и 5 Закона

6. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 84 ст. 2, 3, 4 и 5 Закона супротне члану II/3е) у вези са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 3 тачка д) Европске конвенције.

7. Образлажући ове наводе, подносиатеља захтјева је истакла да су наведене одредбе неодређене и неprecизне јер не прописују ни границе, ни начин поступања главног тужиоца са свједоком којем даје имунитет, односно главни тужилац може одредити да нема кривичног прогона и за најтежа кривична дјела, тако да жртва и оштећени губе право на задовољштину у кривичном поступку. Законодавац није поставио јасну и прецизну границу, узимајући у обзир природу и тежину кривичних дјела, која би могла оправдати непредузимање кривичног прогона због заштите јавног интереса у демократском друштву које почива на владавини права и поштовању људских права.

8. Осим тога, "тужилачки опрост" у потпуности искључује суд и његову улогу у кривичном поступку, а свједок постаје доказно средство у рукама оптужбе, што води кршењу принципа једнакости грађана пред законом, равноправности и принципа законитости и постаје упитно шта је са имовинском користи оствареном кривичним дјелом. Тужилачки опрост у потпуности искључује суд и његову улогу у кривичном поступку, а свједок постаје доказно средство у рукама оптужбе.

2. Тјелесни преглед и друге радње, члан 109 ст. 1 и 2 Закона

9. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 109 ст. 1 и 2 Закона супротне члану II/3б) и ф) Устава Босне и Херцеговине и члану 3 и 8 Европске конвенције.

10. У образложењу ових навода, подносиатеља навода је истакла да наведене одредбе прописују узимање узорака крви и друге љекарске радње, те критеријуме по којима се противно вољи и пристанку окривљеног лица и других лица над њима проводе медицински третмани, што може покренути питање нечовјечног и понижавајућег третмана из члана II/3б) Устава Босне и Херцеговине и члана 3 Европске конвенције. Подносиатеља је указала на праксу Европског суда према којој је право на приватни живот уско повезано с појмом личног интегритета, а свако мијешање у физички интегритет мора бити прописано законом и мора бити сразмјерно легитимној сврси ради које се спроводи и захтјева пристанак тог лица. У смислу праксе Европског

суда за људска права (подносиатеља захтјева прецизирала је пресуде Европског суда за људска права), било какво предузимање присилног медицинског третмана с циљем прикупљања доказа мора бити увјерљиво оправдано чињеницама конкретног случаја, при чему је потребно водити рачуна о тежини дјела о којем је ријеч и мора се показати да су узете у обзир алтернативне методе за прикупљање доказа. Осим тога, тај поступак не смије пратити никакав ризик трајног оштећења здравља осумњиченог. Одредбе члана 109 ст. 1 и 2 са аспекта члана 3 Европске конвенције не прецизирају степен до којег је присилни медицински захват био нужен за прибављање доказа, опасност по здравље осумњиченог, начин на који је процедура захвата проведена, физички бол и психичку патњу коју је захват проузроковао, степен љекарског надзора који је доступан и ефекте на здравље осумњиченог.

3. Кривична дјела за која се могу одредити посебне истражне радње, члан 117 тачка д) Закона

11. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 117 тачка д) Закона супротне члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине.

12. Образлажући ове наводе, подносиатеља захтјева је истакла да је прописивањем на овакав начин омогућено да се изузетак претвори у правило, односно у кривично законодавство се уносе елементи несразмјерности, прекомјерности и скривене арбитражности. Независно од легитимног циља, преко наведене одредбе је отворена могућност предузимања истражних радњи за готово сва кривична дјела наведена у Кривичном закону.

4. Надлежност за одређивање и трајање посебних истражних радњи, члан 118 став 3 Закона

13. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 118 став 3 Закона супротне члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члану I/2 Устава Босне и Херцеговине.

14. У образложењу ових навода, подносиатеља захтјева је истакла да према овим одредбама истражне радње могу трајати најдуже до мјесец дана, а из посебно важних разлога могу се, на образложени приједлог тужиоца, продужити за још мјесец дана, с тим да мјере из тач. а. и ц. члана 116 Закона могу трајати укупно најдуже шест мјесеци. Овако дуг период не може се сматрати сразмјерним роком у односу на природу и потребу за ограничавањем уставних права. Дијелом одредбе који гласи "посебно важних разлога" повријеђен је принцип владавине права и право на правично суђење зато што није јасан и транспарентан и оставља могућност арбитражног тумачења и поступања тијела пред којим се води поступак. Осим тога, тај дио одредбе уједно је и претпоставка и мјерило којим се судија за претходни поступак води када примјењује ову одредбу. Наиме, неспорно је да ће дуже трајање посебних истражних радњи бити нужно када се ради о кривичним дјелима тероризма, тежих облика корупције, односно организованог криминала, трговине људима, наркотицима и наоружања. Међутим, спорна одредба није направила нужну дистинкцију између тих дјела и оних која немају таква обиљежја и на која се продужење рокова не треба односити. Због наведеног, спорна одредба узрокује правну непредвидљивост, правну неизвјесност, те правну несигурност. Подносиатеља захтјева је истакла да су ограничења уставних права грађана на приватност у дискреционој овласти тужиоца и судије за претходни поступак заснована на неодређеним претпоставкама за продужење примјене посебних истражних радњи.

5. Материјал добијен предузимањем радњи и обавјештавање о предузетим радњама, члан 119 став 1 Закона

15. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 119 став 1 Закона супротне члану 1/2 Устава Босне и Херцеговине, члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члану 8 Европске конвенције.

16. Образлажући ове наводе, подносиатеља захтјева је истакла да уређење посебних истражних радњи није сагласно Уставу Босне и Херцеговине зато што не постоји механизам којим би се обезбиједила судска контрола. Наиме, суд одлучује о почетку предузимања посебних истражних радњи, међутим наведена одредба прописује да по истеку радње тијело полиције саставља извјештај за Тужилаштво, а тужилац судији за претходни поступак и тек тада судија за претходни поступак добија потпуну информацију о резултатима посебних истражних радњи. Судија за претходни поступак, након одређивања почетка примјене, није у могућности надзирати да ли и даље постоји потреба за спровођењем тих радњи будући да Закон не налаже судији за претходни поступак обавезу тражења дневних или периодичних извјештаја од полиције, нити полицији обавезу самоиницијативног достављања таквих извјештаја нити судији за претходни поступак нити тужиоцу. Подносиатеља захтјева је навела да Европски суд сматра да је контролу тајних мјера надзора пожељно повјерити суду јер судска контрола пружа најбоља јемства независности, непристрасности и поштовања процедуре. У предмету *Rotar против Румуније* Европски суд је истакао да иако обавјештајне службе могу легитимно постојати у демократском друштву, овлашћења тајног надгледања грађана могу се толерисати само у мјери која је строго нужна за заштиту демократских институција. У смислу члана 8 Европске конвенције поступци надзора морају слиједити вриједности демократског друштва, нарочито владавину права која имплицира да мијешање извршних власти у права појединаца мора да буде подвргнуто ефикасном надзору који би требао да спроводи суд. Спорна одредба није предвидјела такву могућност, него је прописала достављање мјеродавних података које омогућава доношење закључка о томе да ли су престали разлози ради којих су те радње биле одређене и да ли се морају прекинути. Извјесно је да обавезе полиције које одређују "по престанку радњи из члана 116. овог закона полицијски органи морају све информације, податке и предмете добијене предузетим радњама, као и извјештај о томе предати Тужиоцу" нису довољне за остварење тог циља. Судија за претходни поступак мора да има законско овлашћење у свако доба током спровођења посебних истражних радњи и да захтијева да му тужилац достави извјештај о основаности даљњег спровођења или када оцијени потребним, ради оцјене основаности даљњег спровођења радњи, да захтијева од полиције дневне извјештаје и документацију у обиму и мјери коју је сам овлашћен одредити.

6. Налог о спровођењу истраге, члан 216 став 2 Закона

17. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 216 став 2 Закона супротне члану II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције у вези са чланом 13 Европске конвенције.

18. У образложењу ових навода, подносиатеља захтјева је истакла да налог о спровођењу истраге представља први акт којим се лице ставља под кривични поступак и по својој суштини представља ограничење основних права и слобода јер не обезбјеђује право жалбе, нити обезбјеђује другу правну заштиту против почетка кривичног прогона. Налог о

спровођењу истраге садржи податке о починиоцу кривичног дјела ако су познати, опис дјела из којег произлазе законска обиљежја кривичног дјела, законски назив кривичног дјела и др. Законодавац је обавезан прописати да се лице мора одмах службено обавијестити да је осумњичени и тада конституисати дјелотворно правно средство заштите против незаконитог прогона. Право на жалбу може бити изузетно искључено у случајевима одређеним законом, ако је обезбијеђена друга правна заштита. Право на правни лијек универзално је конституционално и законско право човјека и грађанина. Налог о спровођењу истраге не садржи упуту о правном лијеку, а грађани немају обезбијеђено право на жалбу. Ниједним законом није обезбијеђена друга правна заштита против налога о спровођењу истраге. Тужилац је донио налог о спровођењу истраге, а лице против којег се истрага спроводи нема никаква сазнања, нити је упознато са својим правима. То би могло да буде оправдано за најтежа кривична дјела ако се процијени да постоји опасност за живот или тијело или имовину великих размјера, што би законодавац требао прецизно одредити у закону.

7. Окончање истраге, члан 225 став 2 Закона

19. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 225 став 2 Закона супротне члану II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције у вези са чланом 13 Европске конвенције.

20. Образлажући ове наводе, подносиатеља захтјева је истакла да је наведеним одредбама регулисана ситуација када се истрага не заврши у року од шест мјесеци потребне мјере ће предузети Колегијум Тужилаштва без прописивања коначног рока. То је супротно праву на суђење у разумном року, а осумњиченом и оштећеном није дата могућност притужбе због одуговлачења поступка и других неправилности током истраге, тако да је остављена могућност да се истрага спроводи више година. Пракса Европског суда показује да недјелотворност истражних поступака, ако се утврди да је постојала, увијек води кршењу конвенцијских права. Кривични прогон мора да буде независан и непристрасан, а истрага мора да буде дјелотворна (свеобухватна, темељита, брза, ревно, пажљива и смислена).

8. Подизање оптужнице, члан 226 став 1 Закона

21. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 226 Закона супротне члану 1/2 Устава Босне и Херцеговине и члану 13 Европске конвенције.

22. У образложењу ових навода подносиатеља захтјева је истакла да је наведена одредба неразумљива са аспекта суђења у разумном року која предвиђа: "Кад у току истраге Тужилац нађе да постоји довољно доказа из којих произлази основана сумња да је осумњичени учинио кривично дјело." Када заврши истрагу тужилац располаже подацима на основу којих би могао или обуставити поступак или подићи оптужницу. Законодавац је обавезан прописати рок за подизање оптужнице, као и продужење тог рока када је ријеч о сложеним, односно изразито сложеним предметима. Осим тога, наведеним одредбама није предвиђено правно средство против одуговлачења поступка и других неправилности у поступку истраге, што је супротно принципу владавине права, правне сигурности и правне досљедности.

б) Одговор на захтјев

23. Уставноправна комисија Представничког дома је истакла да је разматрала предметни захтјев, те да је "са шест гласова 'за', једним гласом 'против' и једним гласом 'уздржан' усвојила закључак који гласи: Уставноправна комисија Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ је

размотрила захтјев Уставног суда БиХ [...] и усвојила закључак да је Парламентарна скупштина БиХ усвојила Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине".

24. Уставноправна комисија Дома народа је навела да је размотрила предметни захтјев, те да Уставни суд у складу са својим надлежностима одлучи о усаглашености Закона са Уставом Босне и Херцеговине.

IV. Релевантни прописи

25. У **Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине** ("Службени гласник БиХ" бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13) релевантне одредбе гласе:

Члан 84.

Право свједока да не одговара на поједина питања

(1) *Свједок има право да не одговара на поједина питања ако би га истинит одговор изложио кривичном гоњењу.*

(2) *Свједок који користи право из става 1. овог члана, одговориће на та питања ако му се да имунитет.*

(3) *Имунитет се даје одлуком главног тужиоца БиХ.*

(4) *Свједок који је добио имунитет и који је свједочио, неће се кривично гонити осим ако је дао лажни исказ.*

(5) *Свједоку се одлуком Суда за савјетника одређује адвокат за вријеме трајања саслушања, уколико је очито да сам није у стању да користи своја права у вријеме саслушања и ако његови интереси не могу бити заштићени на други начин.*

Члан 116. ст. 1. и 2.

Врсте посебних истражних радњи и увјети за њихову примјену

(1) *Против лица за које постоје основи сумње да је само или с другим лицима учествовало или учествује у извршењу кривичног дјела из члана 117. овог закона могу се одредити посебне истражне радње, ако се на други начин не могу прибавити докази или би њихово прибављање било повезано с несразмјерним тежкоћама.*

(2) *Истражне радње из става 1. овог члана су:*

а) надзор и техничко снимање телекомуникација,

б) приступ компјутерским системима и компјутерско срањвање података,

ц) надзор и техничко снимање просторија,

д) тајно праћење и техничко снимање лица, транспортних средстава и предмета који стоје у вези с њима,

е) коришћење прикривених истражитеља и коришћење информатора,

ф) симулирани и контролисани откуп предмета и симулирано давање поткупнина,

г) надзирани превоз и испорука предмета кривичног дјела.

Члан 117.

Кривична дјела за која се могу одредити посебне истражне радње

Истражне радње из члана 116. став 2. овог закона могу се одредити за кривична дјела:

а) против интегритета Босне и Херцеговине,

б) против човјечности и вриједности заштићених међународним правом,

ц) тероризма,

д) за која се према закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна.

Члан 118. ст. 1, 3, 5. и 6.

Надлежност за одређивање и трајање истражних радњи

(1) *Истражне радње из члана 116. става 2. овог закона одређује наредбом судија за претходни поступак, на образложени приједлог Тужиоца који садржи: податке о лицу против кога се радња предузима, основе сумње из члана 116. става 1. или 3. овог закона, разлоге за њено предузимање и остале битне околности које захтијевају предузимање радњи, навођење радње која се захтијева и начин њеног извођења, обим и трајање радње. Наредба садржи исте податке као и приједлог Тужиоца, као и утврђивање трајања наређене радње.*

(3) *Истражне радње из члана 116. става 2. тач. а. до д. и г. овог закона могу трајати најдуже до мјесец дана, а из посебно важних разлога могу се, на образложени приједлог Тужиоца, продужити за још мјесец дана, с тим да мјере из тачке а. до ц. могу трајати укупно најдуже шест мјесеци, а мјере из тач. д. и г. укупно најдуже три мјесеца. Захтјев за радњу из члана 116. става 2. тачке ф. овог закона се може односити само на једнократни акт, а захтјев за сваку наредну радњу против истог лица мора садржавати разлоге који оправдавају њену употребу.*

(5) *Судија за претходни поступак мора писменом наредбом, без одлагања, обуставити извршење предузетих радњи ако су престали разлози због којих су радње одређене.*

(6) *Наредбу из става 1. овог члана извршава полицијски орган. Предузећа која врше пренос информација дужна су Тужиоцу и полицијским органима омогућити провођење мјера из члана 116. става 2. тачке а. овог закона.*

Члан 119. ст. 1. и 3.

Материјал добијен предузимањем радњи и обавјештавање о предузетим радњама

(1) *По престанку радњи из члана 116. овог закона полицијски органи морају све информације, податке и предмете добијене предузетим радњама, као и извјештај о томе предати Тужиоцу. Тужилац је дужан доставити судији за претходни поступак писмени извјештај о предузетим радњама. На основу поднесеног извјештаја судија за претходни поступак провјерава да ли је поступљено по његовој наредби.*

(3) *Судија за претходни поступак ће, без одлагања, а након предузимања радњи из члана 116. овог закона, обавјестити лице против којег је радња била предузета. Лице против кога је мјера била предузета може од Суда затражити испитивање законитости наредбе и начина на који је проведена мјера.*

Члан 216. ст. 1. и 2.

Наредба о спровођењу истраге

(1) *Тужилац наређује спровођење истраге ако постоје основи сумње да је извршено кривично дјело.*

(2) *О спровођењу истраге доноси се наредба, која садржи: податке о починиоцу кривичног дјела уколико су познати, опис дјела из којег произилазе законска обиљежја кривичног дјела, законски назив кривичног дјела, околности које потврђују основе сумње за спровођење истраге и постојеће доказе. У наредби Тужилац ће навести које околности треба истражити и које истражне радње треба предузети.*

Члан 225. ст. 1. и 2.

Окончање истраге

(1) *Тужилац окончава истрагу кад нађе да је стање ствари довољно разјашњено да се може подићи оптужница. Окончање истраге ће се забиљежити у спису.*

(2) Ако се истрага не заврши у року од шест мјесеци од доношења наредбе о спровођењу истраге, потребне мјере да би се истрага окончала предузме колегиј Тужилаштва.

Члан 226. став 1.

Подизање оптужнице

(1) Кад у току истраге Тужилац нађе да постоји довољно доказа из којих произлази основана сумња да је осумњичени учинио кривично дјело, припремиће и упутити оптужницу судији за претходно саслушање.

V. Допустивост

26. При испитивању допустивости захтјева Уставни суд је пошао од одредаба члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине.

27. Члан VI/3а) Устава Босне и Херцеговине гласи:

а) Уставни суд има искључиву надлежност да одлучује у споровима који по овом Уставу настају између ентитета, или између Босне и Херцеговине и једног или оба ентитета, или између институција Босне и Херцеговине, укључујући, али се не ограничавајући само на то:

- Да ли је одлука неког ентитета да успостави специјални паралелни однос са неком од сусједних држава сагласна овом Уставу, укључујући и одредбе које се односе на суверенитет и територијални интегритет Босне и Херцеговине.

- Да ли је неки члан устава или закона ентитета у сагласности са овим Уставом.

Спорове могу покретати само чланови Предсједништва, предсједавајући Министарског савјета, предсједавајући, или замјеник предсједавајућег било којег вијећа Парламентарне скупштине, једна четвртина чланова било којег вијећа Парламентарне скупштине или једна четвртина било ког законодавног вијећа неког ентитета.

28. Предметни захтјев у преосталом дијелу поднијела је друга замјеница предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине. Имајући у виду наведено, а у смислу одредбе члана VI/3а) Устава Босне и Херцеговине и члана 19 Правила Уставног суда, Уставни суд је утврдио да је предметни захтјев у преосталом дијелу допустив зато што га је поднио овлашћени субјекат, те да не постоји ниједан формални разлог из члана 19 Правила Уставног суда због којег захтјев у преосталом дијелу није допустив.

VI. Меритум

29. Подносиатеља захтјева тврди да одредбе чл. 84 ст. 2, 3, 4 и 5, 117 тачка д), 118 став 3, 119 став 1, 216 став 2, 225 став 2 и 226 став 1 Закона нису сагласне одредбама члана I/2, II/3е) и ф) Устава Босне и Херцеговине и одредбама чл. 6, 8 и 13 Европске конвенције.

VI. 1. Право свједока да не одговара на поједина питања, члан 84 ст. 2, 3, 4 и 5 Закона

30. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 84 ст. 2, 3, 4 и 5 Закона супротне члану II/3е) у вези са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине и чланом 6 став 3 тачка д) Европске конвенције. Подносиатеља захтјева тврди да наведене одредбе нису сагласне Уставу Босне и Херцеговине јер су неодређене и непрецизне, будући да немају јасну границу с обзиром на природу и тежину кривичних дјела која би могла оправдати непредузимање кривичног прогона због заштите јавног интереса у демократском друштву које почива на владавини права и поштовању људских права. Главни тужилац може одредити да нема кривичног прогона и за најтежа кривична дјела.

31. Уставни суд, прије свега, налази да одредбе члана 84 став 1 Закона прописују: "Свједок има право да не одговара на поједина питања ако би га истинит одговор

изложио кривичном гоњењу." У вези с тим Уставни суд подсјећа да је Европски суд у предмету *Saunders против Велике Британије* (види, Европски суд, пресуда од 17. децембра 1996. године) констатовао: "Иако у члану 6 Конвенције нису посебно споменути, право на ћутање и право да лице не инкриминише само себе представљају генерално признате међународне стандарде који су срж појма правичног поступка сходно члану 6. Право да лице не инкриминише само себе, посебно, претпоставља да оптужба у кривичним предметима доказује свој предмет против окривљеног без прибјегавања доказима који су добијени методама принуде или притиска, против воље окривљеног. У том смислу ово право је уско везано с пресумпцијом невиности која је садржана у члану 6 став 2 Конвенције. Уставни суд налази да је наведеном одредбом у Закон 'уграђен' институт привилегија од самооптуживања као једно од основних права које је дио принципа правичног поступка и уско је повезано с претпоставком невиности."

32. Уставни суд налази да оспорене одредбе члана 84 Закона прописују: "Свједок који користи право из става 1. овог члана, одговориће на та питања ако му се да имунитет. Иmunитет се даје одлуком главног тужиоца БиХ. Свједок који је добио имунитет и који је свједочио, неће се кривично гонити осим ако је дао лажни исказ. Свједоку се одлуком Суда за савјетника одређује адвокат за вријеме трајања саслушања, уколико је очито да сам није у стању да користи своја права у вријеме саслушања и ако његови интереси не могу бити заштићени на други начин."

33. Дакле, оспореним одредбама, као облик заштите од самооптуживања, законодавац је прописао да свједок може одговорити на та питања под условом да му се да имунитет од кривичног гоњења, надлежност за давање имунитета, непредузимање кривичног гоњења према свједоку који је добио имунитет, те обавезу да се свједоку који је добио имунитет одреди адвокат под одређеним условима. Уставни суд, прије свега, примјећује да се у конкретном случају ради о свједоку, односно да се ради о лицу за које не постоје докази да је починило кривично дјело, тј. које ће одговорима на питања у својству свједока у поступку против другог лица оптужити само себе и то ће бити први докази против њега. У смислу наведених одредаба тужилац може одустати од кривичног гоњења таквог свједока ради прибављања његових одговора у поступку против другог лица. Такви одговори постају доказ оптужбе против тог другог лица. Произлази да се ради о договору између тужиоца и свједока. О давању имунитета одлучује главни тужилац.

34. Уставни суд подсјећа да је ступањем на снагу Закона (2003. године) у Босни и Херцеговини дошло до суштинских промјена правила кривичног поступка. Прије свега, кривични поступак је уређен као нека врста кривичне парнице са снажно наглашеном акузаторношћу сваке фазе кривичног поступка, у којој је тужилац једна од странака у поступку, са овлашћењима и обавезом да гони починиоце кривичних дјела. Закон тужиоцу препушта надлежност и даје одговорност за цјелокупан поступак откривања и расвјетљавања кривичних дјела на тај начин што истражни поступак у цијелости ставља у овлашћење и дужност тужиоцу. Дакле, у смислу Закона, тужилац је дужан да предузме кривично гоњење ако постоје докази да је почињено кривично дјело, осим ако овим законом није другачије прописано. Из наведеног слиједи принцип легалитета који налаже да свако за кога постоје докази да је почињалац кривичног дјела треба да за то дјело буде процесуиран и кажњен у складу са законом. С друге стране, Уставни суд подсјећа да је један од начина који користе савремене државе и међународна заједница за успјешнију

борбу против извршилаца тешких кривичних дјела стварање законских механизма који допуштају да тужилац под одређеним условима одступи од принципа легалитета кривичног гоњења, а то су посебни случајеви, када то захтијева већи јавни интерес. Уставни суд налази да је институт давања имунитета "уграђен" у Закон у циљу супротстављања озбиљним пријетњама по безбједност грађана које се појављују у облику терористичких организација или других организованих и повезаних злочиначких удружења, односно с циљем да се извршиоци оваквих дјела, а нарочито њихови организатори приведу правди. Неспорно је да наведено представља оправдан изузетак од принципа легалитета.

35. Према наводима подносиоце захтјева, наведене одредбе не испуњавају захтјево одређености и прецизности јер немају јасну границу с обзиром на природу и тежину кривичних дјела која би могла оправдати непредузимање кривичног прогона због заштите јавног интереса у демократском друштву.

36. Уставни суд подсјећа на одредбе члана 1/2 Устава Босне и Херцеговине, према којима је Босна и Херцеговина одређена као "демократска држава, која функционише на принципу владавине права и на основу слободних и демократских избора". Из наведене одредбе слиједи принцип владавине права који означава систем политичке власти заснован на поштовању устава, закона и других прописа, како од стране грађана тако и од самих носилаца државне власти. Сви закони, други прописи, као и поступци носилаца власти морају да буду засновани на закону, односно на закону заснованом пропису. Надаље, концепт владавине права није ограничен само на формално поштовање принципа уставности и законитости, већ захтијева да устав и закони имају одређен садржај, примјерен демократском систему, тако да служе заштити људских права и слобода у односима грађана и тијела јавне власти, у оквиру демократског политичког система. Осим тога, Европска конвенција нарочито прокламује владавину права, а њен посебан значај се испољава у области процесног права.

37. Уставни суд даље подсјећа да се Законом одређују правила којима се обезбјеђује да у законито спроведеном поступку пред надлежним судом нико недужан не буде осуђен, а да се починиоцу кривичног дјела изрекне казна или друга мјера уз услове које предвиђа Кривични закон. У смислу Устава Босне и Херцеговине, уређење кривичног законодавства је искључива надлежност законодавца. Са уставноправног аспекта једина обавеза законодавца је да при уређивању појединих института тог поступка уважава захтјево које пред њега поставља Устав Босне и Херцеговине, а нарочито оне који произлазе из принципа владавине права. Прецизније, њихово уређење увијек мора да буде такво да обезбјеђује остварење легитимних циљева кривичног поступка, правну сигурност, одређеност, приступачност, предвидљивост и правну извјесност норми, те процесну равноправност положаја странака. Задатак Уставног суда је да обезбједи да ти захтјеви буду поштовани.

38. Уставни суд подсјећа да захтјеви правне сигурности и владавине права траже да правна норма буде доступна лицима на која се примјењује и за њих предвидљива, то јест довољно прецизна да она могу стварно и конкретно знати своја права и обавезе до степена који је разуман у датим околностима, како би се према њима могла понашати. Кад се тај захтјев не поштује, неодређене и непрецизне правне норме отварају простор арбитрарном одлучивању надлежних тијела.

39. Уставни суд првенствено подсјећа да су се у међународној кривично-правној пракси развили различити облици имунитета, тако да се тужилац може, зависно од околности конкретног случаја, одредити за један од два основна типа процесних имунитета: потпуни (бланкетни) имунитет којим се свједоку даје пуна заштита од кривичног гоњења за било које претходно почињено кривично дјело, које ће се открити током његовог свједочења и ограничени (употребни) имунитет којим се свједоку гарантује да његов исказ, нити други докази који су произашли из његовог исказа неће бити коришћени против њега. Међутим, уколико тужилац прикупи друге доказе, одвојено и независно од исказа свједока, може га на основу таквих доказа процесуирати/оптужити за конкретно кривично дјело. Према томе, циљ давања имунитета током кривичног поступка је обезбјеђење међународно признатих стандарда правичног поступка, а то су право на ћутање, односно привилегију против самооптуживања. Доводећи наведено у везу са одредбом којом је прописано: "Свједок који је добио имунитет и који је свједочио, неће се кривично гонити осим ако је дао лажан исказ", Уставни суд првенствено сматра да оспорене одредбе нису прецизне у погледу обима имунитета који се може дати одређеном свједоку. Наиме, из цитиране одредбе не произлази да ли се одлука о имунитету односи на радње које је свједок навео у свом исказу или се односи на радње из cjелокупног кривично-правног догађаја у вези с којим свједок даје исказ, односно да ли се односи и на радње које би се могле открити током његовог свједочења. Дакле, из цитиране одредбе произлази да законодавац није направио јасно разграничење између права свједока да ћути и да не одговара на поједина питања ако би га истинит одговор изложио кривичном прогону у односу на обавезу свједока да одговара на постављена питања, што је посебно релевантно са аспекта једнакости страна у поступку. Осим тога, није прописан механизам који ће обезбједити да свједок који је добио имунитет, а који није свједочио, буде процесуиран због кривичног дјела за које је добио имунитет. Такав свједок се може гонити само ако је дао лажан исказ. Тумачењем дијела одредбе: "Свједок који је добио имунитет и који је свједочио неће се кривично гонити...", могло би се закључити да кривично гоњење таквог свједока јесте допуштено онда када није свједочио. Међутим, наведено указује да се ради о непрецизној одредби, односно да законодавац није прецизно прописао када, под којим околностима и на који начин ће се предузети такво гоњење, на примјер како поступити у ситуацији када свједок не одбија да свједочи, али је промијенио исказ. Из наведеног слиједи да свједоци који би понудили исказе у замјену за одустанак од кривичног гоњења конкретно и стварно не знају у којем обиму, у којим условима, то могу остварити, односно не знају када и да ли ће бити процесуирани. У вези с тим, Уставни суд налази да законодавац није задовољио стандарде прецизности и одређености. Због наведеног, оспорене одредбе, саме по себи, отварају простор арбитрарном одлучивању тужиоца односно главног тужиоца код давања имунитета.

40. Уставни суд даље подсјећа да правна сигурност не значи да онима који доносе одлуке не смију бити повјерена дискрециона овлашћења или одређена слобода поступања, под условом да постоје правна средства и правни поступци за спречавање њихове злоупотребе. Закони морају увијек поставити оквир дискреционих овлашћења и уредити начин њиховог спровођења с довољном јасноћом која појединцу обезбјеђује примјерену заштиту против арбитрарности. Арбитрарно вршење овлашћења омогућава непоштене или неразумне одлуке које су противне принципу владавине

права. Уставни суд запажа да је заштита права оштећеног у кривичном поступку обезбијеђена Законом (уознавање оштећеног да током кривичног поступка може поставити имовинско-правни захтјев, о неспровођењу истраге, о обустављању истраге, као и о разлозима за обустављање истраге, о повлачењу оптужнице, о доношењу одлуке којом се оптужени ослобађа оптужбе или којом се оптужба одбија или кад рјешењем обуставља кривични поступак, о резултатима преговарања о кривици са оптуженим). Надаље, Уставни суд подсјећа да је принцип легалитета гаранција грађанима да ће тужилац покренути кривични поступак кад год се за то испуне законски услови (ако постоје докази да је почињено кривично дјело) и да ће тако поступати једнако према свима. Оштећени кривичним дјелом ће тада моћи остварити она права која су му гарантована Законом. С друге стране, Уставни суд понавља да је законодавац у Закон "уградио" могућност за непредузимање кривичног гоњења с циљем супротстављања озбиљним пријетњама по безбједност грађана које се појављују у облику терористичких организација или других организованих и повезаних злочиначких удружења, односно с циљем да се извршиоци оваквих дјела, а нарочито њихови организатори приведу правди. У том случају оштећени кривичним дјелом, у чијем извршењу је учествовало лице које је добило имунитет од кривичног гоњења за то кривично дјело, неће моћи остварити она права која су му гарантована Законом, а која би евентуално остварио у кривичном поступку да није дошло до давања имунитета. Из наведеног слиједи да давање имунитета свједоку директно утиче на право појединца на једнакост пред законом и права оштећених кривичним дјелима која је починило лице којем се даје имунитет. Уставни суд је претходно констатовао да давање имунитета неспорно представља оправдани изузетак од принципа легалитета. Међутим, Уставни суд налази да из наведених одредаба слиједи да законодавац није поставио било какве законске услове, односно ограничења у погледу давања имунитета свједоку тако да произлази да се имунитет може дати свједоку за којег постоје информације да је управо учествовао у извршењу кривичних дјела у саставу злочиначке или терористичке организације, а с циљем доказивања кривичних дјела, на примјер кривотворење службене исправе. Дакле, законодавац није ограничио да се имунитет може дати свједоку за којег постоје информације да је управо учествовао у извршењу ових дјела, односно оспорене одредбе не садрже било какву одредницу, ни назнаку за која дјела се може дати имунитет свједоку. Наведене одредбе, такође, не садрже било какву одредницу, ни назнаку која су то кривична дјела која се истражују да би с циљем доказивања тих дјела тужилац одустао од кривичног гоњења свједока. Стога, Уставни суд сматра да се због постојања различитих интереса, тј. угрожавања права појединца на једнакост пред законом и права оштећених тешким кривичним дјелом које је починило лице којем се даје имунитет, прописивањем давања имунитета без било каквих ограничења искључује да овлашћење које је законодавац дао тужиоцу односно главном тужиоцу буде апсолутно дискреционо. На који начин ће законодавац уредити институт давања имунитета није у надлежности Уставног суда, међутим законодавац мора прописати за која се дјела може дати имунитет свједоку, те која су то кривична дјела која се истражују, да би с циљем доказивања тих дјела тужилац одустао од кривичног гоњења свједока. Поређења ради, Уставни суд примјењује да је законодавац у Закону предвидио могућност закључивања споразума о признању кривице. Тим је тужиоцу дата могућност да са оsumњиченим односно оптуженим преговара о условима признања

кривичног дјела за које га терети у замјену за изрицање одређене санкције која, по својој врсти и тежини, може бити и испод законом одређеног минимума казне затвора за то кривично дјело. Међутим, Уставни суд запажа да је законодавац у том случају приступио детаљном начину регулисања тог института тако што је прописао тачно под којим условима споразум о признању кривице може бити прихваћен, те је за провјеру испуњавања тих услова прописао судску контролу приликом одлучивања о прихватању споразума. Имајући у виду да тужилац односно главни тужилац у правном систему Босне и Херцеговине има улогу странке у поступку, која чињеница не нуди довољне гаранције у погледу његове независности и непристрасности, поред прописивања услова, односно ограничења (за која дјела се може дати имунитет свједоку, те која су то кривична дјела која се истражују да би с циљем доказивања тих дјела тужилац одустао од кривичног гоњења свједока) законодавац је обавезан прописати судску контролу испуњености ових услова и неопходно је да законодавац искључи апсолутно дискреционо природу овлашћења која даје тужилаштву, односно главном тужиоцу.

41. Уставни суд сматра да су због непрецизности и неодређености оспорених одредби, ове одредбе супротне принципу владавине права. Прецизније речено, неопходно је утврдити: а) за која кривична дјела се даје имунитет; б) у којем поступку се ова врста имунитета може користити. Надаље, неопходно је нагласити да поштовање предвиђених услова треба да потврди независан и непристрасан суд.

42. Уставни суд закључује да су одредбе члана 84 ст. 2, 3 и 4 Закона супротне члану I/2 Устава Босне и Херцеговине.

43. Имајући у виду наведени закључак, Уставни суд неће разматрати да ли су одредбе члана 84 ст. 2, 3 и 4 Закона супротне члану II/3е) и члану 6 став 3 тачка д) Европске конвенције.

44. Подносиатеља захтјева је указала и да су одредбе члана 84 став 5 Закона супротне чл. I/2 и II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 став 3 тачка д) Европске конвенције. Уставни суд налази да наведене одредбе гласе: "Свједоку се одлуком Суда за савјетника одређује адвокат за вријеме трајања саслушања, уколико је очито да сам није у стању да користи своја права у вријеме саслушања и ако његови интереси не могу бити заштићени на други начин." Уставни суд уочава да подносиатеља захтјева нити једним наводом не образлаже зашто сматра да су ове оспорене одредбе супротне наведеним члановима Устава Босне и Херцеговине и Европске конвенције.

45. Имајући у виду наведено, Уставни суд оцјењује ове наводе из захтјева неоснованим, односно закључује да су одредбе члана 84 став 5 Закона у складу са чл. I/2 и II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

VI. 2. Кривична дјела за која се могу одредити посебне истражне радње, члан 117 тачка д) Закона

46. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 117 тачка д) Закона супротне члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине. Подносиатеља захтјева је истакла да је наведеном одредбом омогућено да се изузетак претвори у правило, односно у кривично законодавство се уносе елементи несразмјерности, прекомјерности и скривене арбитрарности. Независно од легитимног циља, преко наведене одредбе је отворена могућност предузимања истражних радњи за готово сва кривична дјела наведена у Кривичном закону.

47. Уставни суд подсјећа да је неспорно да се одређивањем, односно примјеном посебних истражних

радни држава мијеша у остваривање права појединца из члана 8 Европске конвенције. Такво мијешање оправдано је у смислу става 2 члана 8 само ако је "у складу са законом", тежи једном или више легитимних циљева наведених у ставу 2, те је "нужно у демократском друштву" како би се постигао тај циљ или циљеви (види *Kvasnica protiv Slovacke*, број 72094/01, став 77, 9. јуни 2009). Надаље, "у складу са законом" на основу члана 8 став 2 у начелу захтијева, прво, да спорна мјера има одређени основ у домаћем пропису; такође се односи и на квалитет предметног прописа који треба да буде у складу с владавином права, те доступан лицу на које се односи које мора, штавише, моћи да предвиди посљедице за себе, те да мјера мора да буде у складу с владавином права (види, на примјер, *Kruslin protiv Француске*, 24. април 1990, став 27, Серија А, број 176-А). Уставни суд, такође, указује да према пракси Европског суда (види, такође, *Kruslin protiv Француске*) прислушкивање и друге форме праћења телефонских разговора представљају озбиљно мијешање у приватни живот и кореспонденцију и, према томе, морају да буду засноване на "закону" који је посебно прецизан. Основно је да постоје јасна, детаљна правила, прије свега, закон мора дефинисати категорије лица која могу бити подвргнута мјерама прислушкивања на основу судског налога и природе кривичних дјела која могу дати разлога за такав налог. Надаље, Уставни суд подсјећа да ће се мијешање сматрати неопходним у демократском друштву за легитиман циљ ако одговара на хитну друштвену потребу и, нарочито, ако је пропорционално легитимном циљу који се жели постићи (види *Coster protiv Уједињеног Краљевства* број 24876/94, став 104, 18. јануар 2001. године).

48. Уставни суд подсјећа да је одредбама Закона прописано да се против лица за које постоје основи сумње да је само или с другим лицима учествовало или учествује у учинињу кривичног дјела из члана 117 овог закона: а) против интегритета Босне и Херцеговине, б) против човјечности и вриједности заштићених међународним правом, ц) тероризма, те д) за која се према закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна могу одредити посебне истражне радње, ако се на други начин не могу прибавити докази или би њихово прибављање било повезано с несразмјерним тешкоћама. Произлази да је Закон прецизирао категорије лица против којих се могу одредити посебне истражне радње и природу кривичних дјела.

49. Надаље, Уставни суд налази да оспорена одредба члана 117 тачка д) Закона прописује: "Истражне радње из члана 116. став 2. овог закона могу се одредити за кривична дјела: за која се према закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна." Подносиатеља захтјева тврди да је наведеном одредбом омогућено да се изузетак претвори у правило, односно у кривично законодавство се уносе елементи несразмјерности, прекомјерности и скривене арбитрарности.

50. Уставни суд, прије свега, подсјећа да кривично законодавство у Босни и Херцеговини чине Кривични закон БиХ, Кривични закон Федерације БиХ, Кривични закон Републике Српске и Кривични закон Дистрикта Брчко. Уставни суд даље подсјећа да је разлог за усвајање кривичног закона на нивоу државе потреба да се кривичноправни стандарди међународног права уврсте у кривично законодавство БиХ и тако обезбиједи правна сигурност и заштита људских права на простору цијеле БиХ, те унапређење борбе против криминалитета. Увидом у Кривични закон БиХ, Уставни суд уочава да је за велику већину кривичних дјела (основни односно квалификовани облик) законодавац прописао могућност изрицања казне

затвора у трајању од три године, тако да произлази да се за сва та дјела могу одредити посебне истражне радње. Надаље, у оквиру тих кривичних дјела Уставни суд налази да је Кривични закон БиХ, између осталих, као кривична дјела прописао: напад на уставни поредак, угрожавања територијалне цјелине, геноцид, изазивање националне, расне и вјерске мржње, раздора и нетрпеливости, праће новца, организовани криминал. Из наведеног слиједи да се ради о изузетно важним објектима кривичноправне заштите, односно да се ради о тешким кривичним дјелима која се манифестују насиљем и нападом на основне вриједности човјека и друштва у цјелини. Међутим, у оквиру тих кривичних дјела Кривични закон БиХ је, између осталих, као кривична дјела прописао: повреда слободе одређене бирача, злоупотреба међународних знакова, кривотворење знакова за вриједност, лажно пријављивање, недопуштено коришћење права радио дифузије. Из наведеног слиједи да су Кривичним законом БиХ предвиђена и кривична дјела која немају обиљежја тешких кривичних дјела. Уставни суд налази да је законодавац Законом прописао да се посебне истражне радње примјењују искључиво ако се на други начин не може постићи исти циљ тако да је законодавац неспорно имао у виду ограничавање права појединца из члана 8 Европске конвенције. Међутим, Уставни суд понавља да Кривични закон БиХ одређује да се за велику већину кривичних дјела (основни односно квалификовани облик) могу одредити посебне истражне радње у оквиру којих су и тешка кривична дјела и кривична дјела која немају таква обиљежја. Уставни суд налази да је легитимни циљ примјене посебних истражних радњи супротстављање најтежим облицима криминалитета. Прописивањем да се посебне истражне радње могу одредити за велику већину кривичних дјела прописаних Кривичним законом, у оквиру којих су и дјела која немају обиљежја тешких кривичних дјела, законодавац није обезбиједио да ће мијешање у право из члана 8 бити у оној мјери у којој је строго нужно за очување демократских институција, односно није обезбиједио сразмјер између тежине задирања у право приватности и легитимног циља који се жели постићи примјеном те посебне мјере. На који ће начин законодавац уредити ово питање, да ли ће подићи општу границу казне за коју се могу одређивати посебне истражне радње комбинујући са одређеним кривичним дјелима или групама кривичних дјела која, због своје специфичности, без обзира на прописану казну, захтијевају да буду обухваћена законском одредбом кривичних дјела за која се могу одредити посебне истражне радње није у надлежности Уставног суда, међутим законодавац се код одређивања кривичних дјела за која се могу одредити посебне истражне радње мора ограничити само на оно што је нужно у демократском друштву, односно омогућити сразмјер између права на приватност и легитимног циља који се жели постићи примјеном те посебне истражне радње.

51. Уставни суд закључује да је одредба члана 117 тачка д) Закона супротна члану I/2 у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине.

VI. 3. Надлежност за одређивање и трајање истражних радњи, члан 118 став 3 Закона

52. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 118 став 3 Закона супротне члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члану I/2 Устава Босне и Херцеговине. У образложењу ових навода, подносиатеља захтјева је истакла да према овим одредбама истражне радње могу трајати најдуже до мјесец дана, а из посебно важних разлога могу се, на образложени приједлог тужиоца продужити за још мјесец

дана, с тим да мјере из тач. а. и ц. члана 116 Закона могу трајати укупно најдуже шест мјесеци. Овако дуг период се не може сматрати сразмјерним роком у односу на природу и потребу за ограничавањем уставних права. Дијелом одредбе који гласи "посебно важних разлога" повријеђен је принцип владавине права и право на правично суђење зато што није јасан и транспарентан и оставља могућност арбитрарног тумачења и поступања тијела пред којим се води поступак. Осим тога, спорна одредба није направила нужну дистинкцију између тих дјела и оних која немају таква обиљежја и на која се продужење рокова не треба односити.

53. Уставни суд понавља да је неспорно да се примјеном посебних истражних радњи држава мијеша у остваривање права појединца из члана 8 Европске конвенције. Уставни суд подсјећа на одлуку Европског суда у предмету *Драгојевић против Хрватске* (захтјев број 68955/11, пресуда од 15. јануара 2015. године, ст. 79-82) у којем је Европски суд истакао: "Такво мијешање оправдано је у смислу става 2 члана 8 само ако је 'у складу са законом', тежи једном или више легитимних циљева наведених у ставу 2, те је 'нужно у демократском друштву' како би се постигао тај циљ или циљеви (види, међу низом пресуда, *Kvasnica против Словачке*, број 72094/01, став 77, 9. јуни 2009). Израз 'у складу са законом' на основу члана 8 став 2 у начелу захтјева, прво, да спорна мјера има одређени основ у домаћем пропису; такође се односи и на квалитет предметног прописа који треба бити у складу с владавином права, те доступан лицу на које се односи које мора, штавише, моћи предвидјети посљедице за себе, те да мјера мора да буде у складу с владавином права (види, на примјер, *Kruslin против Француске*, 24. април 1990, став 27, Серија А, број 176-А). Посебно у контексту тајних мјера надзора попут пресретања комуникације, услов правне 'предвидљивости' не може значити да би појединац требао бити у стању предвидјети кад ће власти вјероватно пресрести његову комуникацију како би у складу с тим могао прилагодити своје понашање. Међутим, кад се ова овлашћења извршавају у тајности, опасност од произвољности је очита. Према томе, домаћи закон мора бити довољно јасан у свом изрицају како би се појединцу јасно указало на то у којим околностима и под којим увјетима тијела јавне власти имају овлашћења посегнути за таквим мјерама (види, на примјер, *Malone*, цитирано горе, став 67; *Huvig против Француске*, 24. април 1990, став 29, Серија А, број 176-В; *Valenzuela Contreras против Шпаније*, 30. јули 1998, став 46, *Извјештаји о пресудама и одлукама* 1998-V; *Weber и Saravia против Њемачке* (одлука) број 54934/00, став 93, ECHR 2006 XI и *Vukov против Русије* [VV] број 4378/02, став 76, 10. март 2009). У том погледу Суд је такође нагласио потребу за заштитним мјерама (види *Kvasnica*, цитирано горе, став 79). Конкретно, будући да спровођење мјера тајног надзора комуникације у пракси није подложно преиспитивању од стране лица на која се оно односи или шире јавности, било би супротно владавини права да се законска дискреција додијељена извршној власти или судији очитује у облику неограничених овлашћења. Посљедишно, закон мора довољно јасно прописивати обим такве дискреције додијељене надлежним тијелима, те начин њеног остваривања који појединцу гарантује одговарајућу заштиту од произвољног мијешања (види *Vukov*, цитирано горе, став 78 и *Blaj*, цитирано горе, став 128)."

54. Европски суд је такође у својој пракси развио сљедеће минималне гаранције које требају бити прописане у закону како би се избјегле злоупотребе додијељених овлашћења, а то су: природа дјела у односу на која се може одредити мјера пресретања; категорије лица према којима се

може одредити мјера прислушкивања телефона; временско ограничење трајања мјере прислушкивања, процедура која се мора слиједити за испитивање, коришћење и похрањивање добијених података; мјере опреза које се морају предузети приликом слања података другим странама и околности под којима снимци могу или морају бити избрисани или траке уништене (види, Европски суд, *Huvig*, цитирано горе, § 34; *Valenzuela Contreras*, цитирано горе, § 46 и *Prado Bugallo против Шпаније*, број 58496/00, § 30, 18. фебруар 2003. године)."

55. Дакле, према стандардима Европског суда, домаћи закон мора да буде довољно јасан и посебно прецизан како би се појединцу јасно указало на то у којим околностима и под којим условима тијела јавне власти могу одредити посебне истражне радње. Будући да се ради о тајним мјерама које нису подложне преиспитивању од стране лица на која се оне односе или шире јавности, било би супротно владавини права да се законска дискреција додијељена извршној власти или судији очитује у облику неограничених овлашћења, тако да закон мора довољно јасно прописивати обим такве дискреције додијељене надлежним тијелима, те начин њеног остваривања који појединцу гарантује одговарајућу заштиту од произвољног мијешања.

56. Уставни суд налази да одредба члана 118 став 3 Закона гласи: "Истражне радње из члана 116. става 2. тач. а. до д. и г. овог закона могу трајати најдуже до мјесец дана, а из посебно важних разлога могу се, на образложени приједлог Тужноца, продужити за још мјесец дана, с тим да мјере из тачке а. до ц. могу трајати укупно најдуже шест мјесеци, а мјере из тач. д. и г. укупно најдуже три мјесеца. Захтјев за радњу из члана 116. става 2. тачке ф. овог закона се може односити само на једнократни акт, а захтјев за сваку наредну радњу против истог лица мора садржавати разлоге који оправдавају њену употребу." Из наведених одредаба слиједи да је укупан период колико могу трајати посебне истражне радње шест мјесеци односно три мјесеца. У оквиру овог периода трајање ових радњи ограничено је до мјесец дана и за свако ново продужење потребно је образложење тужноца. Дакле, законодавац се определио за постепеност у њиховом утврђивању и продужавању. Уставни суд налази да свако продужење посебних истражних радњи мора да одобри судија за претходни поступак, који има могућност да не одобри продужење истражних радњи ако приједлог тужноца не садржи образложени разлог да се настави с њиховим спровођењем, односно да је продужење нужно ради остварења сврхе ради које су биле одobreне. Уставни суд налази да је законодавац законом прописао да се посебне истражне радње примјењују искључиво ако се на други начин не може постићи исти циљ, те да мора постојати основ сумње да је неко лице, само или заједно с другим лицима, учествовало или учествује у извршењу кривичног дјела. Законодавац је у одредби члана 118 став 3 прецизно прописао трајање, односно најдуже трајање посебних истражних радњи (до мјесец дана, укупно три односно шест мјесеци). Надаље, Уставни суд запажа да се законодавац определио за постепеност у продужавању посебних истражних радњи (за још мјесец дана). Законодавац је такође прописао да се продужење посебних истражних радњи може одобрити из посебно важних разлога.

57. Наводи подносиоце захтјева заснивају се на тврдњи да је законодавац дијелом одредбе који гласи "посебно важних разлога" оставио могућност арбитрарног тумачења и поступања тијела пред којим се води поступак. Осим тога, спорна одредба није направила нужну дистинкцију између тих дјела и оних која немају таква обиљежја у односу на дјела на које се продужење рокова не

треба односити. Стога, Уставни суд у конкретном случају треба испитати да ли оспорене одредбе, у погледу услова за продужење посебних истражних радњи, довољно јасно наводе обим и начин остваривања дискреције додијељене тијелима јавне власти, те да ли је период трајања продужења посебних истражних радњи пропорционалан природи кривичних дјела за која се посебне истражне радње могу продужити.

58. Доводећи претходно изложену праксу Европског суда у везу с релевантним одредбама Закона, Уставни суд налази да је прописивањем да посебне истражне радње могу трајати најдуже мјесец дана законодавац неспорно имао у виду ограничавање права појединца из члана 8 Европске конвенције, односно да трајање посебних истражних радњи мора да буде сведено на најмању могућу мјеру. Међутим, оспорене одредбе прописују да се посебне истражне радње могу продужавати још два пута, односно још пет пута по мјесец дана из посебно важних разлога. С тим у вези, Уставни суд првенствено запажа да је законодавац као услов за продужење посебних истражних радњи употребио синтагму "посебно важни разлози", што представља неодређен појам који нити у једној другој одредби Закона није коришћен. Наиме, из цитиране одредбе не произлази на шта се посебно важни разлози односе, тј. да ли се односе на немогућност даљег прибављања доказа услед тога што посебне истражне радње не дају очекиване резултате или се односе на саму природу и околности извршења кривичног дјела, те да ли морају и у којој мјери резултати до тада прикупљених информација примјеном посебних истражних радњи бити познати судији за претходни поступак. Дакле, произлази да судија за претходни поступак нема прецизна мјерила у закону према којима би могао размотрити приједлог тужиоца за продужење посебних истражних радњи и у складу с тим приједлог одбити, односно усвојити и одредити продужење. Због тога, да ли ће образложење тужиоца којим предлаже продужење посебних истражних радњи бити довољно у смислу "посебно важних разлога" зависи искључиво од дискреционе оцјене судије за претходни поступак. У вези с тим, Уставни суд понавља да би према стандардима Европског суда, будући да се ради о тајним мјерама које нису подложне преиспитивању од стране лица на која се оне односе или шире јавности, било супротно владавини права да се законска дискреција додијељена извршној власти или судији очитује у облику неограничених овлашћења, тако да закон мора довољно јасно прописивати обим такве дискреције додијељене надлежним тијелима, те начин њеног остваривања који појединцу гарантује одговарајућу заштиту од произвољног мијешања. Уставни суд у овом дијелу подсјећа да није питање уставности неодговарајућа имплементација одређених законских рјешења ако су та рјешења, сама по себи, у складу са уставом. У таквим ситуацијама, у случају злоупотребе у имплементацији законских одредби постоје други одговарајући механизми заштите. Међутим, у конкретном случају се не ради о таквој ситуацији, већ о ситуацији да су оспорене одредбе, саме по себи, у њиховој имплементацији супротне Уставу Босне и Херцеговине јер оспорене одредбе нису довољно јасно прописале обим дискреције додијељене судији за претходни поступак с обзиром на то да се његова дискреција очитује у облику неограничених овлашћења када тумачи те неодређене правне термине, тј. претпоставку "из посебно важних разлога", тако да не гарантују појединцу одговарајућу заштиту од произвољног мијешања. Стога, Уставни суд налази да законодавац тиме што је прописао да се из посебно важних разлога, што представља неодређену претпоставку, могу

продужити посебне истражне радње није поштовао да закон мора довољно јасно прописивати обим дискреције додијељене надлежним тијелима.

59. Уставни суд, такође, понавља да према пракси Европског суда, минималне гаранције које требају да буду прописане у закону како би се избјегле злоупотребе додијељених овлашћења су, између осталих, природа дјела у односу на која се може одредити мјера пресретања и временско ограничење трајања мјере прислушкивања. Уставни суд примјећује да је законодавац у одредбама члана 116 Закона прописао да се посебне истражне радње могу одредити за кривична дјела: а) против интегритета Босне и Херцеговине, б) против човјечности и вриједности заштићених међународним правом, ц) тероризма, те д) за која се према закону може изрећи казна затвора од три године или тежа казна. Иако је прописао врсте кривичних дјела за која је могуће одредити посебне истражне радње, Уставни суд уочава да је законодавац на исти начин и у истим роковима предвидио продужење посебних истражних радњи без обзира о којим кривичним дјелима се ради. У вези с тим, Уставни суд понавља да је мијешање у људска права и основне слободе, у конкретном случају право на приватни живот, оправдано ако је у складу са законом и тежи једном или више легитимних циљева наведених у члану 8 став 2 Европске конвенције, те је "нужно у демократском друштву" како би се постигао одређени циљ. Уставни суд, такође, подсјећа да легитимни циљ посебних истражних радњи представља супротстављање најтежим облицима криминалитета. У том смислу, није спорно да је потребно дуже трајање посебних истражних радњи ако се ради о доказивању кривичних дјела тероризма, корупције, организованог криминала, трговине људима и оружјем будући да извршења ових дјела могу трајати дужи временски период. Међутим, полазећи од легитимног циља спровођења посебних истражних радњи, Уставни суд сматра да, иако се одређивање посебних истражних радњи у трајању од мјесец дана може оправдати за сва кривична дјела за која се може изрећи казна затвора од три године или тежа казна, нејасно је због чега природа и тежина кривичних дјела за која је на примјер прописана максимална казна затвора до три године или до пет година објективно оправдава могућност одређивања тих мјера у најдужем трајању једнако као кривична дјела с прописаном казном затвора до двадесет година или казном дуготрајног затвора. Стога, Уставни суд налази да законодавац приликом прописивања трајања посебних истражних радњи није водио рачуна о сразмјери између ограничавања људских права и тежине кривичних дјела, односно питање трајања посебних истражних радњи није ускладио с природом појединих кривичних дјела на која се продужавање објективно не треба односити.

60. Имајући у виду да законодавац није направио било какву разлику између кривичних дјела на која се продужење посебних истражних радњи не треба односити, те да је претпоставка из посебно важних разлога непрецизно одређена и не може послужити као мјерило те разлике, Уставни суд налази да оспорене одредбе члана 118 став 3 Закона у дијелу који се односи на продужење посебних истражних радњи нису у складу са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине.

VI. 4. Материјал добијен предузимањем радњи и обавјештавање о предузетим радњама, члан 119 став 1 Закона

61. Подносиатељка захтјева је истакла да су одредбе члана 119 став 1 Закона супротне члану I/2 Устава Босне и

Херцеговине, члану II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и члану 8 Европске конвенције јер не постоји механизам којим би се обезбиједила судска контрола. Подносиатеља захтјева наводи да судија за претходни поступак мора имати законско овлашћење у свако доба током спровођења посебних истражних радњи и захтијевати да му тужилац достави извјештај о основаности даљњег спровођења или када оцијени потребним, ради оцјене основаности даљњег спровођења радњи, захтијевати од полиције дневне извјештаје и документацију у обиму и мјери коју је сам овлашћен одредити.

62. У вези са овим наводима, Уставни суд подсјећа на праксу Европског суда из које сlijеди да је контролу тајних мјера надзора пожељно повјерити суду јер судска контрола пружа најбоље гаранције независности, непристрасности и поштовања процедуре. Уставни суд подсјећа на предмет Европског суда *Rotaru против Румуније* (пресуда, Велико вијеће, 4. мај 2000, захтјев број 28341/95) из којег сlijеди: "Да би системи тајног надгледања били сагласни с чланом 8 Конвенције морају садржавати гаранције утврђене законом које се примјењују за надзор релевантних обавјештајних активности. Поступци надзора морају сlijедити вриједности демократског друштва што је могуће вјерније, нарочито владавину права на коју се изричито позива преамбула Конвенције. Владавина права имплицира, *inter alia*, да мијешање извршних власти у права појединца мора бити подвргнуто дјелотворном надзору који би нормално требало спроводити судство, у најмању руку у посљедњем степену, будући да судска контрола даје најбоља јемства независности, непристрасности и правилне процедуре.... У овом случају Суд биљежи да румунски систем прикупљања и похрањивања информација не обезбјеђује таква заштитна средства, нити је Закон број 14/1992 прописао поступак надзора било за вријеме док је наложена мјера на снази или после тога. У таквој ситуацији, Суд сматра да домаће право не упућује с разумном јасноћом на оквир и начин извршења релевантног дискреционог овлашћења које је повјерено јавним властима... Доследно томе, дошло је до повреде члана 8."

63. Уставни суд налази да је оспореном одредбом прописано: "По престанку радњи из члана 116. овог закона полицијски органи морају све информације, податке и предмете добијене предузетим радњама, као и извјештај о томе предати Тужоцу. Тужилац је дужан доставити судији за претходни поступак писмени извјештај о предузетим радњама. На основу поднесеног извјештаја судија за претходни поступак провјерава да ли је поступљено по његовој наредби." Произлази да су након престанка посебних истражних радњи полицијски органи дужни предати тужоцу све материјале који су резултат предузимања посебних истражних радњи и извјештај о предузетим радњама и да тужилац има обавезу да достави писани извјештај о предузетим радњама судији за претходни поступак како би се судија за претходни поступак упознао са спровођењем радње, односно како би провјерио да ли је поступљено по његовој наредби. Уставни суд налази да је наведено један вид надзора, односно заштите лица од незаконитог задирања у њихова права и слободе.

64. Уставни суд даље подсјећа да према Закону посебне истражне радње искључиво може да одреди судија за претходни поступак, да могу трајати најдуже мјесец дана, да се могу продужити за још мјесец дана, с тим што могу трајати укупно шест односно три мјесеца. Одредбе Закона, такође, прописују да судија за претходни поступак мора писменом наредбом, без одлагања, обуставити извршење предузетих радњи ако су престали разлози због којих су

радње одређене. Осим тога, свако продужење посебних истражних радњи мора да одобри судија за претходни поступак. Дакле, судија за претходни поступак има могућност да не одобри продужење истражних радњи ако сматра да су створене околности које омогућавају примјену других начина прибављања доказа којима се не задира или се мање задира у основна људска права. Уставни суд налази да је наведено један вид надзора, односно заштите лица од незаконитог задирања у њихова права и слободе.

65. Надаље, одредбе Закона прописују да ће судија за претходни поступак без одлагања обавијестити лице против којег је радња била предузета, а то лице може од суда да затражи испитивање законитости наредбе и начина на који је радња спроведена. Уставни суд налази да је на тај начин законодавац обезбиједио да лице, ако сматра да су примјеном посебне истражне радње повријеђена његова права и слободе, може од суда тражити испитивање законитости, начина њене примјене, као и наредбе суда која је представљала основ за њену примјену. Уставни суд налази да је наведено један вид надзора, односно заштите лица од незаконитог задирања у њихова права и слободе.

66. Имајући у виду све наведено, Уставни суд сматра да је законодавац обезбиједио да ће мијешање у право појединца бити подвргнуто дјелотворном надзору.

67. Уставни суд закључује да су одредбе члана 119 став 1 Закона у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине, чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције.

VI. 5. Налог о спровођењу истраге, члан 216 став 2 Закона

68. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 216 став 2 Закона супротне члану II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције у вези са чланом 13 Европске конвенције. У образложењу ових навода подносиатеља захтјева је истакла да налог о спровођењу истраге не садржи упутство о правном лијеку, а грађани немају обезбијеђено право на жалбу.

69. Уставни суд указује да према пракси Европског суда поједини захтјеви из члана 6 Конвенције могу бити релевантни и у стадијима поступка прије суђења, попут захтјева за разумно трајање претходног поступка или за обезбјеђење права одбране будући да поштеност суђења може бити озбиљно нарушена ако дође до пропуста у почетним фазама поступка (предмет *Куралић против Хрватске*, пресуда, 15. октобар 2009, захтјев број 50700/07).

70. Надаље, у погледу примјене гаранција из члана 6 Конвенције на поступке прије суђења или њихове стадије Европски суд прво утврђује да ли постоји "кривична оптужба" у смислу члана 6 Конвенције. Уставни суд подсјећа на предмет *Foti и други против Италије* (пресуда, 10. децембар 1982, захтјеви бр. 7604/76, 7719/76, 7781/77 и 7913/77) из којег сlijеди: "Мора се започети с утврђењем тренутка од којег је лице било 'оптужено'; то може бити прије датума кад је случај дошао пред расправни суд... као што су датум хапшења, датум када је лице о којем је ријеч службено обавијештено да ће бити кривично прогоњено или датум кад су покренута претходна истраживања (*preliminary investigations*)... Док 'оптужба', у смислу члана 6 став 1.... генерално може бити дефинисана као 'службена обавијест коју појединцу даје надлежна власт о тврдњи да је починио кривично дјело' она се може у неким случајевима преобликовати у друге мјере које имплицирају такву тврдњу и које исто тако супстанцијално погоршавају ситуацију осумњиченог."

71. У конкретном случају Уставни суд подсјећа да одредба члана 216 став 1 Закона прописује да тужилац наређује спровођење истраге ако постоје основи сумње да је извршено кривично дјело. Надаље, Уставни суд налази да оспорена одредба гласи: "О спровођењу истраге доноси се наредба, која садржи: податке о починиоцу кривичног дјела уколико су познати, опис дјела из којег произилазе законска обиљежја кривичног дјела, законски назив кривичног дјела, околности које потврђују основе сумње за спровођење истраге и постојеће доказе. У наредби Тужилац ће навести које околности треба истражити и које истражне радње треба предузети." Из наведеног слиједи да је законодавац искључиво "дао" надлежност тужиоцу за спровођење истраге, те да наредба о спровођењу истраге представља одлуку тужиоца о постојању основа сумње да је одређено лице (уколико је познато) починило одређено кривично дјело, представља план спровођења истраге, те разраду истражних радњи. Уставни суд даље уочава да Закон није предвидио обавезу достављања наредбе о спровођењу истраге, те да не прописује санкције у случају ако тужилац не донесе наредбу о спровођењу истраге. Из наведене анализе произлази да је наредба о спровођењу истраге интерни и припремни акт тужиоца. Надаље, Законом је одређено када је прописано да покретање кривичног поступка има за последицу ограничење одређених права, ове последице, ако овим законом није другачије одређено, наступају потврђивањем оптужнице, а за кривична дјела за која је прописана као главна казна новчана казна или казна затвора до пет година – од дана када је донесена осуђујућа пресуда, без обзира на то да ли је постала правоснажна. Уставни суд уочава да само доношење наредбе о спровођењу истраге не производи никакве последице за осумњиченог у смислу ограничења одређених његових права. Уставни суд понавља да гаранције из члана 6 Европске конвенције наступају службеном обавијешћу коју појединцу даје надлежна власт о тврдњи да је починио кривично дјело, односно другим мјерама или радњама ако имплицирају да је лице починило кривично дјело и супстанцијално погоршавају ситуацију лица исто као и таква службена обавијест. Уставни суд, такође, подсјећа да током истраге може доћи до ограничења одређених права осумњиченог (мјере за обезбјеђење присуства, посебне истражне радње), међутим тада основ за ограничење права није наредба за спровођење истраге као интерни и припремни акт, него одлука суда. Имајући у виду претходни став да је наредба о спровођењу истраге интерни и припремни акт тужиоца, да законодавац није прописао обавезу достављања наредбе осумњиченом, те да сама наредба о спровођењу истраге у смислу Закона не производи никакве последице за осумњиченог у погледу ограничења одређених његових права, Уставни суд наводе подносиоцке захтјева о супротности оспорене одредбе са чланом 6 Европске конвенције у вези са чланом 13 Европске конвенције, према којим наредба о спровођењу истраге не садржи упутство о правном лијеку, оцјењује неоснованим.

72. Уставни суд закључује да одредбе члана 216 став 2 Закона нису супротне члану II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције и члану 13 Европске конвенције.

VI. 6. Окончање истраге, члан 225 став 2 Закона

73. Подносиоцка захтјева је истакла да су одредбе члана 225 став 2 Закона супротне члану II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције у вези са чланом 13 Европске конвенције. Образлажући ове наводе подносиоцка захтјева је истакла да је наведеним одредбама

регулисана ситуација када се истрага не заврши у року од шест мјесеци потребне мјере ће предузети Колегијум Тужилаштва без прописивања коначног рока. То је супротно праву на суђење у разумном року, а осумњиченом и оштећеном није дата могућност притужбе због одуговлачења поступка и других неправилности током истраге, тако да је остављена могућност да се истрага спроводи више година.

74. Уставни суд налази да се наводи подносиоцке захтјева, у суштини, заснивају на тврдњи да оспореном одредбом није предвиђено изјављивање притужбе, тако да је остављена могућност да се истрага спроводи више година. У вези с тим, Уставни суд уочава да подносиоцка захтјева сматра да оспорене одредбе не задовољавају принципе владавине права, односно не гарантују правичан истражни поступак.

75. Уставни суд подсјећа да принципи владавине права захтијевају да закон мора да буде јасан и прецизан у складу с посебношћу материје коју нормативно уређује, чиме се спречава свака арбитрарност и произвољност у тумачењу и примјени закона, односно уклањању неизвјесности адресата правне норме у погледу крајњег ефекта законских одредаба које се на њих непосредно примјењују.

76. Уставни суд даље подсјећа да је циљ кривичног поступка утврдити истину, тј. утврдити да ли је осумњичени односно оптужени починио кривично дјело или није. Уставни суд је претходно констатовао да је наредба о спровођењу истраге интерни и припремни акт тужиоца, да законодавац није прописао обавезу достављања наредбе осумњиченом, те да произлази да осумњичени не мора да има било каква сазнања да се истрага против њега води. У вези с тим, Уставни суд налази да се осумњичени у том случају не налази у стању неизвјесности, нити има интерес да се истражни поступак оконча. Међутим, од дана сазнања да се против њега води истрага, односно када током истраге дође до ограничења његових права неспоран је интерес и право осумњиченог да се истрага оконча. Надаље, Уставни суд налази да се кривични поступак спроводи с циљем заштите основних права и слобода човјека и грађанина, који у случају извршења кривичних дјела добијају статус оштећених ако им је неко од тих права и слобода повријеђено односно угрожено. Због тога се у истражном поступку мора имати у виду оштећени као лице чија су права и слободе повријеђени, односно угрожени кривичним дјелом. С тим у вези оштећени је лице које је изузетно заинтересовано за окончање истражног односно кривичног поступка. Из наведеног слиједи да одредбе правила поступка морају задовољити принципе владавине права који ће гарантовати поштовање права осумњиченог и дужну бригу о заштити права оштећених односно правичност истражног поступка.

77. Уставни суд уочава да оспорена одредба члана 225 став 2 Закона гласи: "Ако се истрага не заврши у року од шест мјесеци од доношења наредбе о спровођењу истраге, потребне мјере да би се истрага окончала предузме колегиј Тужилаштва." Дакле, произлази да наведеном законском одредбом није изричито наведено да се истрага мора завршити у року од шест мјесеци, нити је наведен најдужи рок у којем се истрага мора завршити. Дакле, предузимање потребних мјера ради окончања истраге искључиво зависи од дискреционог овлашћења Колегијума Тужилаштва. Односно, имајући у виду улогу тужиоца у Закону, који је такође странка у кривичном поступку, Уставни суд налази да прописивањем обавезе Колегијуму Тужилаштва да предузима потребне мјере како би се окончала истрага, законодавац није пружио одговарајуће осигурање да ће до окончања истраге заиста доћи. Такође произлази да није

прописана могућност да осумњичени изјави притужбу због предугог трајања истражног поступка, тако да оспорене одредбе омогућавају да појединац који се терети за кривично дјело буде у стању неизвјесности и неупућености у сопствену судбину у неограниченом трајању. Осим тога, произлази да законодавац није прописао могућност да оштећени кривичним дјелом изјави притужбу због предугог трајања истражног поступка тако да оштећени кривичним дјелом буде у стању неизвјесности да ли је то осумњичено лице починило или није то кривично дјело у неограниченом трајању. Уставни суд запажа да је законодавац у одређеним случајевима у Закону прописао могућност контроле законитости радњи спроведених током истраге. То је на примјер учињено у случају привременог одузимања предмета и документације, у случају издавања наредбе банци или другом правном лицу да привремено обустави извршење финансијске трансакције, против рјешења о изрицању мјера забране, против рјешења о одређивању притвора и слично. С обзиром на напријед наведено, Уставни суд закључује да законодавац није био правно досљедан када је регулисао могућност, у суштини, неограниченог трајања истраге, а да при томе није прописао механизам заштите права осумњичених и оштећених. Стога, Уставни суд сматра да уколико се законодавац определио за могућност неограниченог трајања истраге, истовремено је у Закону морао обезбиједити непосредну заштиту права оних чија би права могла бити повријеђена.

78. Имајући у виду наведено Уставни суд налази да оспорена одредба не задовољава принципе владавине права, односно законодавац није водио рачуна о правима осумњичених и заштити права оштећених, чиме је угрозио правичност у истражном поступку са аспекта разумног рока.

79. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да су одредбе члана 225 став 2 Закона супротне члану 1/2 у вези са чланом II/3е) Устава Босне и Херцеговине.

VI. 7. Подизање оптужнице, члан 226 став 1 Закона

80. Подносиатеља захтјева је истакла да су одредбе члана 226 Закона супротне члану 1/2 Устава Босне и Херцеговине и члану 13 Европске конвенције. У образложењу ових навода подносиатеља захтјева је истакла да је наведена одредба неразумљива са аспекта суђења у разумном року будући да када заврши истрагу тужилац располаже подацима на основу којих би могао или обуставити поступак или подићи оптужницу. Законодавац је обавезан прописати рок за подизање оптужнице, као и продужење тог рока када је ријеч о сложеним, односно изразито сложеним предметима. Осим тога, наведеним одредбама није предвиђено правно средство против одуговлачења поступка и других неправилности у поступку истраге, што је супротно принципу владавине права, правне сигурности и правне досљедности.

81. Уставни суд налази да оспорена одредба прописује: "Кад у току истраге Тужилац нађе да постоји довољно доказа из којих произлази основана сумња да је осумњичени учинио кривично дјело, припремиће и упутити оптужницу судији за претходно саслушање." Уставни суд, прије свега, налази да Закон прописује да се кривични поступак може покренути и спровести само по захтјеву тужιοца. Из наведене одредбе сlijеди да је за покретање и спровођење кривичног поступка потребан захтјев тужιοца. Кривични поступак се може водити само против оног лица и само за оно дјело које је тужилац одредио у свом захтјеву. У складу с наведеним, након окончања истраге кривични поступак се може водити само по оптужници надлежног тужιοца, и то само против лица означеног у оптужници и само за дјело

које је предмет оптужбе. Уставни суд даље налази да према Закону тужилац окончава истрагу кад нађе да је стање ствари довољно разјашњено да се може подићи оптужница, а окончање истраге ће се забиљежити у спису. Дакле, законодавац је везао тужιοца да оконча истрагу када је стање довољно разјашњено да може подићи оптужницу, односно обавезао тужιοца када током истраге нађе да постоји довољно доказа из којих произлази основана сумња тужιοца обавезао на припремање и упућивање оптужнице судији за претходни поступак. Дакле, оспорена одредба не прописује рок у којем је тужилац обавезан припремити оптужницу, нити је тај рок прописан одредбом којом је регулисано окончање истраге.

82. Подносиатеља захтјева оспорава рјешење законодавца који није прописао рок за подизање оптужнице. У вези с тим Уставни суд понавља да у складу с принципом владавине права закон мора да буде јасан и прецизан у складу с посебношћу материје коју нормативно уређује, чиме се спречава свака арбитрарност и произвољност у тумачењу и примјени закона, односно уклањању неизвјесности адресата правне норме у погледу крајњег ефекта законских одредаба које се на њих непосредно примјењују. У правном поретку заснованом на владавини права закони морају да буду општи и једнаки за све, а законске последице требају да буду извјесне за оне на које ће се закон примјењивати. У конкретном случају законодавац је одредио да ће тужилац, када у току истраге нађе да постоји довољно доказа, припремити оптужницу. Законодавац се одлучио да не прецизира рок у којем је тужилац обавезан подићи оптужницу, а истовремено у Закону није обезбиједио непосредну заштиту права оних чија би права могла бити повријеђена. Утврђивање неуставности одредбе члана 225 став 2 Закона због недостатка механизма којим би се заштитила права осумњичених и оштећених током истраге не би довело до истинске заштите њихових права уколико се та заштита истовремено не би односила и на фазу од окончања истраге до подизања оптужнице. Са аспекта владавине права, није релевантно које фазе у спровођењу истраге је законодавац прописао као нужне, већ је релевантан коначан резултат јер се тек доношењем одлуке тужилаштва отклања неизвјесност лица у питању. Због тога је конкретном случају нужно обезбиједити континуитет заштите права осумњичених и оштећених.

83. Имајући у виду наведено, Уставни суд закључује да су одредбе члана 226 став 1 Закона супротне члану 1/2 Устава Босне и Херцеговине.

84. Имајући у виду наведени закључак, Уставни суд неће разматрати да ли су оспорене одредбе члана 225 став 2 Закона супротне члану 13 Европске конвенције.

VII. Закључак

85. Уставни суд закључује да су одредбе члана 84 ст. 2, 3 и 4 Закона супротне члану 1/2 Устава Босне и Херцеговине због непостојања јасних разграничења у погледу давања имунитета и апсолутно дискреционог овлашћења код давања имунитета, односно због непрецизности и неодређености, оспорене одредбе су, саме по себи, супротне принципу владавине права.

86. Уставни суд закључује да је одредба члана 117 тачка д) Закона супротна члану 1/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине зато што законодавац није обезбиједио да ће мијешање у ово право бити у оној мјери у којој је строго нужно за очување демократских институција, односно није обезбиједио сразмјер између тежине задржања у право

приватности и легитимног циља који се жели постићи примјеном те посебне мјере.

87. Имајући у виду да законодавац није направио било какву разлику између кривичних дјела на која се продужење посебних истражних радњи не треба односити, те да је претпоставка из посебно важних разлога непрецизно одређена и не може послужити као мјерило те разлике, Уставни суд налази да оспорене одредбе члана 118 став 3 Закона у дијелу који се односи на продужење посебних истражних радњи нису у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине у вези са чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине.

88. Уставни суд закључује да су одредбе члана 225 став 2 Закона супротне чл. I/2 и II/3е) Устава Босне и Херцеговине јер не задовољавају принципе владавине права, тј. законодавац није водио рачуна о правима осумњичених и заштити права оштећених, чиме је угрозио правичност у истражном поступку.

89. Уставни суд закључује да су одредбе члана 226 став 1 Закона супротне члану I/2 Устава јер утврђивање неуставности одредбе члана 225 став 2 Закона због недостатка механизма којим би се заштитила права осумњичених и оштећених током истраге не би довело до истинске заштите њихових права ако се истовремено та заштита не би односила и на фазу од окончања истраге до подизања оптужнице.

90. Уставни суд закључује да одредбе члана 84 став 5 Закона нису супротне чл. I/2 и II/3е) Устава Босне и

Херцеговине када подносиатеља захтјева нити једним наводом не образлаже зашто сматра да су ове оспорене одредбе неуставне.

91. Уставни суд закључује да су одредбе члана 119 став 1 Закона у складу са чланом I/2 Устава Босне и Херцеговине, чланом II/3ф) Устава Босне и Херцеговине и чланом 8 Европске конвенције јер је законодавац обезбиједио да ће мијешање у право појединца бити подвргнуто дјелотворном надзору.

92. Уставни суд закључује да одредбе члана 216 став 2 Закона нису супротне члану II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члану 6 Европске конвенције и члану 13 Европске конвенције зато што је законодавац "окарактерисао" наредбу о спровођењу истраге као интерни и припремни акт тужиоца, а сама наредба о спровођењу истраге у смислу Закона не производи никакве посљедице за осумњиченог у погледу ограничења одређених његових права.

93. На основу члана 59 ст. (1), (2) и (3), члана 60 и члана 61 став (4) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

94. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине
Мирсад Ћеман, с. р.

S A D R Ź A J

USTAVNI SUD BOSNE I HERCEGOVINE

674	Одлука број AP 3059/14 (bosanski jezik)	1
	Одлука број AP 3059/14 (hrvatski jezik)	5
	Одлука број AP 3059/14 (srpski jezik)	8
675	Одлука број AP 4640/14 (bosanski jezik)	12

	Одлука број AP 4640/14 (hrvatski jezik)	17
	Одлука број AP 4640/14 (srpski jezik)	22
676	Одлука број U 5/16 (bosanski jezik)	28
	Одлука број U 5/16 (hrvatski jezik)	40
	Одлука број U 5/16 (srpski jezik)	52

JP NIO Službeni list BiH
Dž. Bijedića 39, Sarajevo
Bosna i Hercegovina

tel/fax: ++387 33 722 079
722 054
722 041
e-mail: prodaja@sllist.ba
www.sluzbenilist.ba

službena glasila 2016.

Izdavač: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za izdavača: sekretar Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Bojan Ninković - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Džemala Bijedića 39/III - Direktor: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 722-030 - Direktor: 722-061 - Pretplata: 722-054, faks: 722-071 - Oglasni odjel: 722-049, 722-050, faks: 722-074 - Služba za pravne i opće poslove: 722-051 - Računovodstvo: 722-044 722-046 - Komercijala: 722-042 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDIT BANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFKA BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Štampa: GIK "OKO" d.d. Sarajevo - Za štampariju: Mevludin Hamzić - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obavezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za II polugodište 2017. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 240,00 KM